

ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิทยานิพนธ์

ของ

ธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**EFFECTS OF THE USE OF LEARNING PACKAGES ENTITLED
DRAMATIC TERMS AND GESTURE LANGUAGE
SKILLS THROUGH GROUP DYNAMICS FOR
MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS**

Tantip Phitaksalee

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Curriculum and Instruction**

November 2014

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาธิต
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ สิงหะพล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทียบ ละอองทอง)

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....กรรมการ

(ดร. เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์)

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ

(ดร. กระพันธ์ ศรีงาน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นฤมล สมคุณา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2557

ชื่อเรื่อง	ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ชื่อผู้วิจัย	ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทียบ ละอองทอง ที่ปรึกษาหลัก ดร. เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา สถานศึกษา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่พิมพ์ 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อน และหลังเรียน ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ 3) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัด บุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการ เรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 ชุด 2) แผนการจัดการ เรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการใช้ชุดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.47 ถึง 0.60 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.60 และ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนด้วย ชุดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน E_1/E_2 และ E.I. และการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติ t-test (Dependent Samples t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.03/87.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ สูงวกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. คำนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7400 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น 0.7400 หรือคิดเป็นร้อยละ 74.00
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้โดยรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

TITLE	Effects the Use of Learning Packages Entitled Dramatic Terms and Gesture Language Skills through Group Dynamics for Matthayomsuksa 1 Students	
AUTHOR	Tantip Pitaksalee	
THESIS ADVISORS	Assistant Professor Dr. Suthiap La-ongthong	Major Advisor
	Dr. Poapongpat Bunkanun	Co-advisor
DEGREE	Master of Education	MAJOR Curriculum and Instruction
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR 2014

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to study the efficiency of the learning packages entitled dramatic terms and gesture language skills through group dynamics for Matthayomsuksa 1 students to meet the criteria set at 80/80; 2) to compare the students' learning achievement between before and after learning by using the learning packages; 3) to investigate the effectiveness index of learning by using the learning packages; and 4) to explore the students' satisfaction towards learning by using the learning packages. The samples were 45 Matthayomsuksa 1 students studying in the first semester of academic year 2014, selected by using simple random sampling technique. The research instruments consisted of : 1) 4 sets of the learning packages entitled dramatic terms and gesture language skills through group dynamics for Matthayomsuksa 1 students; 2) 5 lesson plans for using the learning packages; 3) a 30-item achievement test with 4 multiple choice, difficulty between 0.47 to 0.60, discrimination between 0.40 to 0.60, and reliability at 0.95; and 4) a 10-item of 5-rating scale questionnaire asking the student's satisfaction towards the learning packages. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation, E_1/E_2 , and E.I. The hypothesis was tested by using dependent samples t-test.

The research results were as follows:

1. The efficiency of the learning packages entitled dramatic terms and gesture language skills through group dynamics for Matthayomsuksa 1 students was 86.03 /87.41 which was higher than the criteria set at 80/80.
2. The learning achievement of the students after learning by using the learning packages was higher than those of before learning with the statistical significant difference a at the level of .05.
3. The effectiveness index of learning by using the learning packages was 0.7400 which meant that the student' learning achievement increased 74.00 %.
4. The satisfaction of students towards learning by using the learning packages as a whole was at the highest level.

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย และความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ สิงหะพล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และดร.กระพั่น ศรีงาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาให้กับผู้วิจัย โดยให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำ ทั้งในด้านความคิดเห็นและให้คำแนะนำ ในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ รวมทั้งให้กำลังใจอันเป็นสิ่งที่มีความยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านคือ ดร. สาธิต ผลเจริญ ตำแหน่งอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ นางฐิตารีย์ ผลเจริญ ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สาขานาฏศิลป์ โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม นางสาวสุภารัตน์ เหลืองรัตนวิมล ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเป็นที่ปรึกษาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกในการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณบาทหลวงเสนาอ ดำเนินสะดวก ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ใช้เพลง โครรัก เราเท่านั้น ในการวิจัยครั้งนี้

และขอขอบคุณนายหาญ พิทักษ์สาธิต กับนางใหม่ พิทักษ์สาธิต ที่เป็นกำลังใจ ในการศึกษาของผู้วิจัยเป็นอย่างดี

คุณความดีและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาและตอบแทน พระคุณบิดา มารดา บุรพาจารย์ คณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนถ่ายทอดวิชาความรู้ จนประสบความสำเร็จให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ธารทิพย์ พิทักษ์สาธิต

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	11
การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	16
ชุดการเรียนรู้	21
นาฏศิลป์ไทย.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์	40
กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์	46
แผนการจัดการเรียนรู้	59
ประสิทธิภาพ	67
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	72
ดัชนีประสิทธิผล	80
ความพึงพอใจ	84
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	90
งานวิจัยในประเทศ	90
งานวิจัยต่างประเทศ	94
3 วิธีดำเนินการวิจัย	96
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	96
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	96
การเก็บรวบรวมข้อมูล	105
การวิเคราะห์ข้อมูล	107
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	108
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
ลำดับขั้นตอนที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
ความมุ่งหมายของการวิจัย	126
สมมติฐานของการวิจัย	127
วิธีดำเนินการวิจัย	127
สรุปผลการวิจัย	129
อภิปรายผล	129
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	145
ภาคผนวก ก ชุดการเรียนรู้	146
ภาคผนวก ข แผนการจัดการเรียนรู้	257
ภาคผนวก ค แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	293
ภาคผนวก ง	302
แบบประเมินชุดการเรียนรู้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ	303
แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ	305
แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ	308
แบบสอบถามความพึงพอใจ	318

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก จ.....	320
ค่าความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้.....	321
ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้.....	323
ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	326
ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถาม ความพึงพอใจ	328
ภาคผนวก ฉ	330
ค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) และความเชื่อมั่นของ แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ	331
ประสิทธิภาพภาคสนามของชุดการเรียนรู้	332
ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้	333
ภาคผนวก ช	336
รายนามผู้เชี่ยวชาญ	337
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย.....	338
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ.....	339
ประวัติย่อของผู้วิจัย	342

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
3.1	แบบแผนการทดลอง.....	105
3.2	กำหนดการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้.....	106
4.1	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดการเรียนรู้.....	114
4.2	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของชุดการเรียนรู้.....	117
4.3	ประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์.....	119
4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนและ หลังเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้.....	120
4.5	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและ หลังเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้.....	122
4.6	การวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้.....	122
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจ ของนักเรียน ที่มีต่อชุดการเรียนรู้.....	124

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 ความพึงพอใจนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ.....	85

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคม วิทยาการและศิลปวัฒนธรรม ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์แห่งโลกไร้พรมแดน ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหลายด้าน โดยเฉพาะวัฒนธรรมและค่านิยมที่แปลกใหม่ เช่น การแต่งกาย การสื่อสาร กิริยามารยาทและการใช้ภาษา เป็นต้น แต่ยังมีวัฒนธรรมอีกด้านหนึ่ง ที่ยังคงรักษาไว้ให้เป็นสิ่งสืบทอดที่สามารถใช้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยได้เป็นอย่างดี นั่นคือ นาฏศิลป์ไทย อันเป็นวัฒนธรรมอนุรักษ์ของไทย ซึ่งแสดงออกถึงเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การถ่ายทอดสู่นุชนรุ่นหลังต่อไปตามครรลองมาแต่อดีตที่บรรพชนได้สืบทอดไว้ การทำให้นาฏศิลป์ไทยเจริญรุ่งเรืองต่อไปนั้นต้องมีการอนุรักษ์ พัฒนา บำรุง และส่งเสริมให้คนไทยตระหนักต่อการสืบทอดและจัดระเบียบแบบแผนให้คงามยิ่งขึ้นสู่นุชนรุ่นหลัง (เรณู โกศินานนท์. 2545 : 3-4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งได้กล่าวไว้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้กำหนดสาระสำคัญ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่างๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์วิเคราะห์ห้วงพิภพ วิจักษ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 182)

นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปะที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยการแสดงออกทางลีลาการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นศิลปะที่เกิดจากการปรับแต่งกิริยาท่าทางของมนุษย์ให้คงามในเรื่องของ

การเอียงกรายร้ายรำ การระบำ การรำ การสอน ผู้แสดงออกจะมีความสุข สนุกสนานกับการรำรำ การเต้นตามจังหวะของเสียงดนตรี ผู้ชมจะได้รับความบันเทิงใจสนุกสนานกับการรำรำ เพลิดเพลินไปกับลีลาการเคลื่อนไหวที่งดงาม นอกจากนี้นาฏศิลป์ยังเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยศิลปะแก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักการทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้เป็นอย่างดีและฝึกความกล้าแสดงออก (สุมิตร เทพวงษ์. 2541 : 3) นาฏศิลป์ไทยมีลักษณะเฉพาะตัว และมีความเป็นไทยในตัวเองอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าบางอย่างเราได้นำแบบอย่างมาจากต่างชาติ แต่เราก็ได้มีการดัดแปลงให้เข้ากับรสนิยมของไทย ซึ่งนาฏศิลป์ไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการฝึกซ้อมอยู่เสมอ จะได้เกิดความชำนาญแม่นยำในท่ารำ และจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสืบสานศิลปวัฒนธรรม

ในด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยอีกทางหนึ่ง (กาญจนา นราศรี. 2552 : 3) ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยจะเน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ ด้วยบทเรียนที่ซ้ำ ๆ ย้ำเนื้อหาการฝึกเป็นระยะเวลาพอสมควร จนกระทั่งผู้รับการฝึกสามารถจดจำท่าทาง ซึ่งเป็นหลักใหญ่ๆ ได้ จากนั้นครูผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีที่จะปรุงแต่งลีลาท่าทางให้งดงามยิ่งขึ้นเป็นการฝึกเฉพาะตัวสำหรับศิษย์บางคน (ปรเมษฐ์ บุญยชัย. 2544 : 130)

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนทั่วไป พบว่า ครูผู้สอนในวิชานาฏศิลป์จะเน้นการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ โดยการแสดงท่ารำจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย เพราะโรงเรียนเป็นจำนวนมากยังยึดครูเป็นศูนย์กลางสอนแบบท่องจำ ไม่คำนึงถึงการพัฒนาทักษะด้านพฤติกรรม และทักษะด้านพัฒนาสมองของผู้เรียน (อุษา สบฤกษ์. 2545 : 3) การเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชานาฏศิลป์อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ นักเรียนขาดความสนใจในการเรียน ขาดทักษะด้านการแสดงออก ขาดประสิทธิภาพและการวัดและประเมินผลการเรียนนาฏศิลป์ จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีคะแนนเฉลี่ย 44.53 จากคะแนนเต็ม 100 อยู่ในระดับคุณภาพปานกลาง ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ที่ระดับดี โดยสาเหตุที่คะแนนเฉลี่ยปานกลาง คือพื้นฐานรูปแบบการสอนของครูและความร่วมมือในการเรียนของเด็ก ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่น่าพอใจเท่าที่ควร (โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์. 2556)

: 17) ดังนั้นเพื่อให้การสอนนาฏศิลป์มีประสิทธิภาพ จึงสมควรที่จะต้องเร่งพัฒนาการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ ผู้สอนมีความจำเป็น ที่ต้องรู้หลักการที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม (ฉันท ชาติทอง. 2552 : 51)

จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่างๆ พบว่า ชุดการเรียนรู้ มีคุณค่าและประโยชน์ ในการช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงความมุ่งหมาย ส่งเสริมการเรียนแบบรายบุคคล ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน โดย นวลละออง ห่วงรัก (2548 : 42) ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้มีคุณค่าและประโยชน์ คือ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง สร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ครู แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้ผู้วัดผลได้ตรงตามความมุ่งหมาย ช่วยให้ผู้สามารถถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ที่มีความสลับซับซ้อนได้ดี

ดังนั้น จึงมีผู้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับ ชุดการเรียนรู้ โดยจิตรภรณ์ แก้วดี (2549 : 65) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องนาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 80.37/81.60 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ของนักเรียน ก่อนเรียน และหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.65 และเจตคติต่อการเรียนวิชา นาฏศิลป์หลังใช้ชุดการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อภินันท์พร แม่นวิเศษพงศ์ (2549 : 104) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนเรื่อง นาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ 85.34/89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และผลการศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทย ภายหลังจากการเรียนด้วยชุดการสอน นักเรียนมีเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

และจากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่างๆพบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ในการที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านการเข้าสังคมและความกล้าแสดงออก โดย พัทธนิพนธ์ คล่องนาวา (2553. 7-8) ได้กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ กิจกรรมดังกล่าวยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้หาคำตอบด้วยตนเอง กล่าวคือเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ และฝึกฝนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้แสดงออกมากขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริม พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการที่ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ คือการจัดประสบการณ์ โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนร่วมวิเคราะห์พฤติกรรม การเรียนรู้ร่วมกัน (ชนิตสิริ สุภพิมล. 2545 : 6) อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการศึกษาจากประสบการณ์ ที่ผู้เรียนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดขึ้น ลักษณะการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ รู้จักฝึกฝน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การเรียนการสอนดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน และทำทลายความสามารถของตนเอง ขณะเดียวกัน วิไลวรรณ สันถวโกมล (2522. อ้างถึงในวาสิกา อัครนิตย์. 2546 : 34) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ช่วยฝึกทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะในการศึกษาค้นคว้า ทักษะทางปัญญา ทักษะการทำงานกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา นราศรี (2552 : 7-8) กล่าวว่า การเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในทุกด้านเพราะการเข้ากลุ่มนั้น เป็นการแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม เข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น รู้จักการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น รู้จักปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย ทำให้นักเรียนมีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้า ทำให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ในด้าน

อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะดังกล่าวช่วยส่งผลให้ ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น ในตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดีต่อไปในอนาคต

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครุฑศิลป์ จึงมี ความสนใจที่ศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นการ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาทักษะของผู้เรียน ในการลงมือปฏิบัติเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือ ชิงกันและกัน เพื่อช่วยในการพัฒนาตนเองและผลการเรียนให้ดีขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้ กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน ที่เรียนด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำ นาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์ และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้ กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียน
3. ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าไม่น้อยกว่า .05
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เป็นแนวทางสำหรับครู ในการเสริมสร้างพัฒนาชุดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ มาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหา หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ
4. เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยในการทำวิจัยการใช้ชุดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อนำไปพัฒนาเนื้อหาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 129 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มด้วยการจับฉลาก

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2.3 คำนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2.4 ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาสาระนาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ จำนวน 4 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

ชุดที่ 2 นาฏยศัพท์

ชุดที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์

ชุดที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวนชุดการเรียนรู้ 4 ชุด ใช้เวลาดทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ปฐมนิเทศและสรุปกิจกรรม กิจกรรมละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

- ชุดการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ใบคำสั่ง ใบความรู้ ใบตัวอย่าง ใบกิจกรรม ใบเฉลยกิจกรรม แบบประเมินกิจกรรม แบบทดสอบหลังเรียน แบบเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน และแบบบันทึกคะแนนกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชุดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 4 ชุด ได้แก่
 - ชุดที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย
 - ชุดที่ 2 นาฏยศัพท์
 - ชุดที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์
 - ชุดที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”
- นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยและการเคลื่อนไหวตามแบบนาฏศิลป์ไทยเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน จากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนร่วม

วิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเทคนิคการสอน ในการวิจัยผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนแนวการจัดการเรียนรู้ที่ครูเตรียมไว้

ล่วงหน้า เพื่อจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้และมาตรฐานตามหลักสูตร และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5. ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำ

นาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยและประเมินผลการปฏิบัติ หลังจากใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแต่ละชุด

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ ได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจาก

ประสบการณ์การเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจัดขึ้น สามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยอาจเป็นข้อเขียนหรือการปฏิบัติจริง เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาทำและนาฏยศัพท์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

7. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวัดความสามารถของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

8. ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียน ที่แสดงถึงความรู้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

9. ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกทางบวกของนักเรียน ที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

10. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยได้เรียบเรียงและนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
3. ชุดการเรียนรู้
4. นาฏศิลป์ไทย
5. นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
6. กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
7. แผนการจัดการเรียนรู้
8. ประสิทธิภาพ
9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
10. ดัชนีประสิทธิผล
11. ความพึงพอใจ
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 12.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 12.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอเนื้อหา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-35)

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ทักษะเจตคติและคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมี โอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น ทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษา สำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิดความรู้ความเข้าใจความรู้สึก และทักษะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมรวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์การคิดสังเคราะห์การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจ

ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีในด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติม ให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ปฏิบัติได้มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่า สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

สรุปได้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยที่คำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้กำหนดสาระสำคัญ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และ
คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 182-203)

สาระสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทาง
ศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะ
แขนงต่างๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ

ทัศนศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทาง
ทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของ
ศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจ
ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดก
ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากลชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์
วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง
และเล่นดนตรีในรูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรี
ในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์
ในประวัติศาสตร์

นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่าง
สร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอด
ความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์
ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่า
ของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็น สำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีรายละเอียด ดังนี้

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 : เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

คุณภาพผู้เรียน

หลักหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน ซึ่งมีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีคุณภาพ ดังนี้

1. รู้และเข้าใจเรื่องทัศนธาตุ และหลักการออกแบบและเทคนิคที่หลากหลายในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ และ 3 มิติ เพื่อสื่อความหมายและเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ วิเคราะห์รูปแบบเนื้อหา และประเมินคุณค่างานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเลือกงานทัศนศิลป์โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม สามารถออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์ กราฟิก ในการนำเสนอข้อมูลและมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์
2. รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของงานทัศนศิลป์ของชาติและท้องถิ่น แต่ละยุคสมัย เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและสามารถเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ที่มาจากยุคสมัยและวัฒนธรรมต่าง ๆ
3. รู้และเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านเสียง องค์ประกอบ อารมณ์ ความรู้สึก ของบทเพลงจากวัฒนธรรมต่าง ๆ มีทักษะในการร้อง บรรเลงเครื่องดนตรี ทั้งเดี่ยวและเป็นวง โดยเน้นเทคนิคการร้องบรรเลงอย่างมีคุณภาพ มีทักษะในการสร้างสรรค์บทเพลงอย่างง่าย อ่านเขียนโน้ตในบันไดเสียงที่มีเครื่องหมาย แปลงเสียงเบื้องต้น ได้ รู้และเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของผลงานทางดนตรี องค์ประกอบของผลงานด้านดนตรีกับศิลปะแขนงอื่น แสดงความคิดเห็นและบรรยายอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลง สามารถนำเสนอบทเพลงที่ชื่นชอบได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการประเมินคุณภาพของบทเพลงและการแสดงดนตรี รู้ถึงอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิง เข้าใจถึงอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม
4. รู้และเข้าใจที่มา ความสัมพันธ์ อิทธิพลและบทบาทของดนตรีแต่ละวัฒนธรรม ในยุคสมัยต่างๆ วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ
5. รู้และเข้าใจการใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแปลความและสื่อสารผ่านการแสดง รวมทั้งพัฒนารูปแบบการแสดง สามารถใช้เกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาคุณภาพ

การแสดง วิจัยเปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ โดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบทางนาฏศิลป์ร่วมจัดการแสดง นำแนวคิดของการแสดงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

6. รู้และเข้าใจประเภทละครไทยในแต่ละยุคสมัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย และละครพื้นบ้าน เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งสามารถออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์และละคร มีความเข้าใจ ความสำคัญ บทบาทของนาฏศิลป์และละครในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชาสาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มีความรู้ความเข้าใจทางด้านนาฏศัพท์ และการแสดงนาฏศิลป์และละครในรูปแบบต่างๆ สามารถใช้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มในกระบวนการผลิตการแสดง โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจนเพื่อการสร้างสรรค์กิจกรรมการแสดงให้น่าสนใจ วิเคราะห์และประเมินค่าคุณภาพการแสดงโดยให้เกณฑ์พิจารณาคุณภาพเรื่องการใช้เสียง การแสดงท่า และการเคลื่อนไหว

ศึกษารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ประเภทต่างๆ ทั้งนาฏศิลป์พื้นบ้านละครไทย ละครพื้นบ้าน หรือมหรสพอื่นที่เคยนิยมกันในอดีต อธิบายการบูรณาการศิลปะแขนงอื่นๆ กับการแสดง อิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีผลต่อเนื้อหาของละคร สร้างสรรค์การแสดงโดยใช้องค์ประกอบของนาฏศิลป์และการละคร วิเคราะห์ประเมินค่าการแสดงของตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งเสนอข้อคิดเห็นในการปรับปรุงและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้อื่น โดยใช้การฝึกทักษะกระบวนการศึกษา กระบวนการกลุ่ม สังเกต วางแผน สืบค้นข้อมูล อภิปราย วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย ปฏิบัติ สรุปผล ประเมินผล และนำเสนอแนวคิด เพื่อการพัฒนางานให้เกิดองค์ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ความสร้างสรรค์ สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ มีเจตคติที่ดี เห็นคุณค่า มีจิตสาธารณะ อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่สืบไป

มาตรฐาน/ตัวชี้วัดสาระนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย คุณค่าทางนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

- ม.1/1 อธิบายอิทธิพลของนักแสดงชื่อดังที่มีผลต่อการ โน้มน้าวอารมณ์ หรือความคิด
ของผู้ชม
- ม.1/2 ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง
- ม.1/3 แสดงนาฏศิลป์และการละครในรูปแบบต่างๆ
- ม.1/4 ใช้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มในกระบวนการผลิตการแสดง
- ม.1/5 ใช้เกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดให้ ในการพิจารณาคุณภาพการแสดงที่ชม โดยเน้นเรื่อง
การใช้เสียง แสดงท่าทางและการเคลื่อนไหว

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ม.1/1 ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย
และละครพื้นบ้าน

ม.1/2 บรรยายประเภทของละครไทยในแต่ละยุคสมัย

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์
ได้กำหนดสาระนาฏศิลป์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดการเรียนการสอน 40 ชั่วโมงต่อ
ปีการศึกษา สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในสาระนาฏศิลป์ประกอบด้วย มาตรฐาน ศ 3.1 มีหน่วยการเรียนรู้
จำนวน 4 หน่วย เวลา 28 ชั่วโมง และมาตรฐาน ศ 3.2 มีหน่วยการเรียนรู้จำนวน 2 หน่วย เวลา
12 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 6 หน่วยการเรียนรู้ 40 ชั่วโมง

ดังนั้นในมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี กลุ่มสาระศิลปะ สาระนาฏศิลป์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยเลือกสาระนาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออก
ทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ คุณค่าทางนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก
ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 คือ ทักษะพื้นฐาน
และการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ เวลา 12 ชั่วโมง แบ่งชุดการเรียนรู้ออกเป็น 4 ชุด คือ ชุดที่ 1
เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ชุดที่ 2 นาฏยศัพท์ ชุดที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์ และ
ชุดที่ 4 นาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราทำแม่”

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพียงพอก หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ สามารถคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิจารณ์ และแก้ปัญหาได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 204)

การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 49-61) ได้กำหนดหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

สรุปได้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งกระบวนการทางด้านความรู้และด้านทักษะกระบวนการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่นๆ และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้ (Learning Package) มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ชุดการสอน ชุดการเรียน ชุดกิจกรรม ชุดการเรียนการสอน เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมใช้คำว่า ชุดการสอน เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน ต่อมาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีบทบาทมาก นักการศึกษาจึงมีการเปลี่ยนมาใช้ชื่อว่า ชุดการเรียนรู้ เพราะผู้สอนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือชี้แนวทางในการสอนหรือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง หรือผู้เรียนและผู้สอนใช้ร่วมกัน เพื่อลดภาระการสอนของครู หรือเป็นการสอนซ่อมเสริมให้กับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า ชุดการเรียนรู้

ความหมายของชุดการเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของ ชุดการเรียนรู้ไว้ดังต่อไปนี้
แมนสรวง แซ่ซิ้ม (2550 : 14) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้หรือชุดการสอน หมายถึง การรวมเอาสื่อประสมที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นชุด โดยมี

จุดมุ่งหมายเฉพาะที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ โดยนำวิธีการจัดระบบมาใช้ เพื่อช่วยสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี กิจกรรมที่นักเรียนและครูร่วมกันปฏิบัติ กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติเป็นกลุ่มและรายบุคคล

ปัญญา รุ่งเรือง (2551 : 39) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ หมายถึง หน่วยการเรียนรู้สำเร็จรูปที่จัดไว้เป็นชุดเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง โดยศึกษาคำชี้แจงและทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้เป็นชุดนั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุวัตถุประสงค์ของเนื้อหาด้วยตนเอง

มลิวรรณ โนนศิริ (2551 : 59) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ หมายถึง ชุดการสอนเป็นชุดสำหรับผู้เรียนทั้งชั้นเรียน หรือกับผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยจะเรียนรู้ไปพร้อมกันทั้งชั้นหรือทั้งกลุ่ม ส่วนชุดการเรียนรู้ เป็นชุดที่สร้างขึ้นสำหรับผู้เรียนโดยเฉพาะหรือเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้ไปตามความสามารถ ความพร้อมและความสนใจของตนเอง

รวีวรรณ พงษ์พวงเพชร (2552 : 64) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำเอาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้อ่างมีระบบและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ ประกอบด้วย คำชี้แจงใช้ชุดการเรียนรู้ ซึ่งระบุสิ่งที่ครูต้องเตรียม บทบาทของครู ขั้นตอนการใช้ชุดการเรียนรู้ วิธีการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ บัตรคำสั่ง บัตรงาน บัตรความรู้ บัตรกิจกรรม บัตรทดสอบ บัตรเฉลย และสื่อการสอนในลักษณะต่างๆ ใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการวิเคราะห์ของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิตราวดี จิราวัฒนาพร (2555 : 19) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อผสมที่ครูสร้างขึ้นเป็นชุดๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ปฏิบัติตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แอสซบี (Ashby. 1972 : 15) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง ชุดการสอนที่ประกอบด้วย รูปภาพ สไลด์ เพลง เทปประกอบการสอน เป็นต้น อันเป็นเครื่องมือช่วยสอนที่สำคัญที่ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น และหลังจากนักเรียนเรียนจบแล้ว สามารถทดสอบเพื่อสำรวจความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง โดยทำแบบทดสอบที่อยู่ในชุดการสอน

กู๊ด (Good. 1973 : 306) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ หมายถึง ชุดโปรแกรมการสอนแต่ละหน่วย ประกอบด้วยสื่อการสอน เครื่องมือการเรียนรู้ เครื่องมือแนะนำผู้สอนหรือคู่มือแบบทดสอบก่อน

เรียนและหลังเรียน ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง คำบรรยายลักษณะของผู้เรียนตั้งใจเรียนจุดประสงค์ การเรียนรู้

จากความหมายของชุดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ใบคำสั่ง ใบความรู้ ใบตัวอย่าง ใบกิจกรรม ใบเฉลยกิจกรรม แบบประเมิน กิจกรรม แบบทดสอบหลังเรียน แบบเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน และแบบบันทึกคะแนนกิจกรรม การเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชุดการเรียนรู้ในการ วิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 4 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

ชุดที่ 2 นาฏยศัพท์

ชุดที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์

ชุดที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราทำแม่”

ประเภทของชุดการเรียนรู้

ประเภทของชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย คู่มือการใช้สื่อการสอน สื่อการสอน และ การมอบหมายงานหลังจากการเรียน ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน ชุดการสอนเมื่อพิจารณาจากรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนแล้ว มีนักวิชาการหลายท่าน ได้แบ่งประเภทของชุดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545 : 94-95) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ชุดการเรียนรู้ประกอบคำบรรยายของครู เป็นชุดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่มุ่งเน้นการปูพื้นฐานให้ทุกคนรับรู้และเข้าใจ ซึ่งในเวลาเดียวกันมุ่งในการขยาย เนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดการเรียนรู้แบบนี้ลดเวลาในการอธิบายของผู้สอนให้พุดน้อยลง เป็นการเพิ่มเวลาของผู้เรียนให้เพิ่มเวลาปฏิบัติมากขึ้น โดยใช้สื่อที่มีอยู่พร้อมในชุดการเรียนรู้ การนำเสนอเนื้อหาต่างๆ สิ่งสำคัญคือสื่อที่นำมาใช้จะต้องให้ผู้เรียนได้เห็นชัดเจนทุกคน และมีโอกาสให้ใช้ครบทุกคนหรือทุกกลุ่ม

2. ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม หรือชุดการเรียนรู้สำหรับเรียนเป็นกลุ่มย่อย เป็นชุดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ประมาณกลุ่มละ 4-8 คน โดยใช้สื่อการสอนอย่างหลากหลายที่บรรจุไว้ในชุดการเรียนรู้แต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดการเรียนรู้ชนิดนี้มักใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3. ชุดการเรียนรู้รายบุคคล เป็นชุดการเรียนรู้สำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความต้องการ และความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ จุดประสงค์หลัก คือมุ่งให้ทำความเข้าใจกับเนื้อหาวิชาเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้ ชุดการเรียนรู้ชนิดนี้ส่วนใหญ่จัดในลักษณะของหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูลก็ได้

สมบูรณ์ ทายพัชร (2545 : 37-38) กล่าวว่า ชุดการสอนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง ในชุดการสอนประเภทนี้จะประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรมและบัตรเฉลย บัตรเนื้อหา บัตรแบบฝึกหัด หรือบัตรงานพร้อมเฉลย และบัตรทดสอบพร้อมเฉลย ในชุดการสอนนั้นจะมีสื่อการเรียนไว้พร้อมเพื่อผู้เรียนจะใช้ประกอบการเรียนเรื่องนั้นๆ

2. ชุดการสอนสำหรับครู เป็นชุดการสอนที่ครูใช้ ประกอบด้วย ตารางคู่มือรายคาบ ซึ่งนำเนื้อหาในแต่ละบทมาแบ่งเป็นคาบ พร้อมทั้งเขียนรายการสอน วิธีสอนและสื่อการเรียนการสอนไว้ย่อยๆ และหัวข้อในแต่ละคาบประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล แบบฝึกหัดเพิ่มเติมนันทนาการและปัญหาที่ควรเน้น

3. ชุดการสอนแบบผสม เป็นชุดการสอนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือครูใช้สอนก็ได้ จึงเป็นชุดการสอนที่ประกอบด้วยชุดการสอนรายบุคคล กับชุดการสอนสำหรับครูรวมกัน โดยเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง และกิจกรรมที่ครูสอน ผู้สร้างจะต้องเขียนกิจกรรมเพื่อสนองจุดประสงค์ของชุดการสอนนี้

จากประเภทของชุดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเภทของชุดการเรียนรู้ส่วนใหญ่แบ่งตามการใช้งานให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้เรียน มีทั้งชุดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนและชุดการเรียนรู้สำหรับครู ประเภทของชุดการเรียนรู้แต่ละชุด มีกระบวนการ

เรียนรู้ที่ต่างกัน ผู้เรียนอาจเรียนด้วยตนเอง เรียน โดยมีผู้สอน หรือเรียนเป็นกลุ่มก็ได้ตามความต้องการ

องค์ประกอบและลักษณะของชุดการเรียนรู้

การสร้างชุดการเรียนรู้ จะต้องศึกษาประเภทและองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ว่ามีองค์ประกอบใดบ้าง เพื่อจะได้นำความรู้มาสร้างชุดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบชุดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สมพิศ กอบจิตติ (2548 : 71) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของบทเรียน
2. ข้อทดสอบก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความรู้เดิมของผู้เรียน ว่ามีพื้นฐานและความรู้เกี่ยวกับบทเรียนมากน้อยเพียงใด
3. บัตรแนะนำวิธีการเรียนด้วยตนเอง
4. สื่อการเรียน
5. ข้อทดสอบหลังเรียน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550 : 52) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. คู่มือครู เป็นคู่มือหรือแผนการสอนสำหรับผู้สอน ใช้ศึกษาหรือปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดชี้แจงไว้อย่างชัดเจน เช่น การนำเข้าสู่การจัดชั้นเรียน บทบาทผู้เรียน เป็นต้น ลักษณะของคู่มืออาจเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้
2. บัตรคำสั่งหรือบัตรงาน เป็นเอกสารที่บอกให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บรรจุอยู่ในชุดการเรียนรู้ บัตรคำสั่งหรือบัตรงานจะมีครบตามจำนวนกลุ่มหรือจำนวนผู้เรียน ซึ่งจะประกอบด้วย คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษาคำสั่งให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมและการสรุปบทเรียน การจัดทำบัตรคำสั่งหรือบัตรงานส่วนใหญ่นิยมใช้กระดาษแข็งขนาด 6x8 นิ้ว
3. เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนประเภทต่างๆ จัดไว้ในรูปของสื่อการสอนที่หลากหลาย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้
 - 3.1 ประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร บทความ ใบความรู้ของเนื้อหาเฉพาะเรื่อง บทเรียนโปรแกรม เป็นต้น

3.2 ประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภาพ แผ่นภูมิ สมุดภาพ เทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ สไลด์ วีดิทัศน์ ซีดีรอม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

4. แบบประเมินผล เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินความรู้ด้วยตนเองทั้งก่อนและหลังเรียน อาจเป็นแบบทดสอบชนิดจับคู่เลือกตอบหรือกาเครื่องหมายถูกผิดก็ได้

จากองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของครูผู้สอนที่มีขั้นตอนบอกไว้อย่างชัดเจน มีเนื้อหาที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาอย่างหลากหลายและมีการวัดประเมินผลหลังการเรียนรู้

ขั้นตอนในการผลิตชุดการเรียนรู้

มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอขั้นตอนในการผลิตชุดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ผุสดี มีระหงษ์ (2545 : 49) กล่าวว่า การผลิตชุดการเรียนรู้นอกจากจะต้องคำนึงถึงเรื่องจิตวิทยาการเรียนการสอนแล้ว ยังต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดมุ่งหมาย สื่อการเรียน เวลา กิจกรรม และการวัดและประเมินผล และนำชุดการสอนนั้นไปทดลองใช้ เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550 : 53-55) กล่าวว่า การผลิตชุดการเรียนรู้มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการเรียนรู้ อาจกำหนดตามเรื่องในหลักสูตร หรือกำหนดเรื่องขึ้นมาใหม่ก็ได้ การจัดแบ่งเรื่องย่อยจะขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา และลักษณะการใช้ชุดการเรียนรู้ต่างๆ การแบ่งเนื้อเรื่องเพื่อทำชุดการเรียนรู้ในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกัน
2. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการแบบสหวิทยาการได้ตามความเหมาะสม
3. จัดเป็นหน่วยการสอน จะแบ่งเป็นกี่หน่วย หน่วยหนึ่งๆ ใช้เวลานานเท่าใดนั้น ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นผู้เรียน
4. กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการสอนเป็นหัวข้อย่อยๆ เพื่อสะดวกแก่การเรียนรู้ ควรประกอบด้วยหัวข้อย่อย หรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ 4-6 หัวข้อ
5. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือสามารถสรุปหลักการ แนวคิดอะไร ถ้าผู้สอนเองไม่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเกิด

ความรู้ที่ไร้บ้าง การกำหนดกรอบความคิด หรือหลักการยังไม่ชัดเจน ซึ่งจะรวมไปถึงการจัดกิจกรรม เนื้อหาสาระ สื่อและส่วนประกอบอื่นๆ ก็จะไม่ชัดเจนตามไปด้วย

6. กำหนดจุดประสงค์การสอน หมายถึง จุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม รวมถึงการกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไว้ให้ชัดเจน

7. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่าน การทำกิจกรรมตามบัตรคำสั่ง การตอบคำถาม การเขียนภาพ การทดลอง การเล่นเกมส์ การแสดงความคิดเห็น การทดสอบ เป็นต้น

8. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบประเมินผล ให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้การสอบแบบอิงเกณฑ์ (การวัดผลที่ยึดเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ โดยไม่มีการนำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น) เพื่อให้ผู้สอนทราบว่า หลังจากผ่านกิจกรรมมาเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

9. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ผู้สอนใช้ ถือเป็นสื่อเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนแต่ละหัวเรื่องเรียบร้อยแล้ว ควรจัดสื่อการสอนเหล่านั้นแยกออกเป็นหมวดหมู่ในกล่อง/แฟ้มที่เตรียมไว้ ก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรง ความเที่ยง ก่อนนำไปใช้ เราเรียกสื่อการสอนแบบนี้ว่าชุดการเรียนรู้ โดยปกติรูปแบบของชุดการเรียนรู้ที่ดีควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อความสะดวกในการใช้ และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเก็บรักษา โดยพิจารณาในด้านต่างๆ เช่น การใช้ประโยชน์ ความประหยัด ความคงทนถาวร ความน่าสนใจ ความทันสมัย ทันเหตุการณ์ ความสวยงาม เป็นต้น

10. สร้างข้อทดสอบก่อนและหลังเรียนพร้อมทั้งเฉลย การสร้างข้อสอบเพื่อทดสอบก่อนและหลังเรียน ควรสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดให้เกิดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ ข้อสอบไม่ควรมากเกินไป แต่ควรเน้นกรอบความรู้สำคัญในประเด็นหลักมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย หรือถามเพื่อความจำเพียงอย่างเดียว และเมื่อสร้างเสร็จแล้วควรทำเฉลยไว้ให้พร้อม ก่อนส่งไปหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

11. หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เมื่อสร้างชุดการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องนำชุดการเรียนรู้ต่างๆ ไปทดสอบ โดยวิธีการต่างๆ ก่อนนำไปใช้จริง เช่น ทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมและความตรงของเนื้อหา เป็นต้น

จารุณี รักรวิจิตร (2551 : 19) กล่าวว่า การสร้างชุดการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนกำหนดเนื้อหา จุดหมาย สื่อการเรียน เวลาที่ใช้ทำกิจกรรม การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล จนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ไปตามความสามารถที่แท้จริงของตน แล้วทดลองใช้เพื่อปรับปรุงความบกพร่องแล้วจึงนำไปใช้จริงต่อไป

จิตราวดี จิราวัฒนาพร (2555 : 25) กล่าวว่า การผลิตชุดการเรียนรู้ นั้น เป็นการจัดระบบในการผลิตชุดการเรียนรู้ มีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดระบบการสอน โดยมีการวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดเนื้อหา กำหนดหัวเรื่อง โดยแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยๆ เพื่อความชัดเจนในการจัดกิจกรรม การกำหนดจุดประสงค์ การเลือกและการผลิตสื่อการสอน สร้างข้อทดสอบก่อนและหลังเรียนพร้อมทั้งเฉลย เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ และทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อความครอบคลุมและความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วจึงนำไปใช้จริง

จากขั้นตอนในการผลิตชุดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสร้างชุดการเรียนรู้ จะต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดมุ่งหมาย สื่อการเรียน เวลา กิจกรรม และการวัดและประเมินผล หลังจากนั้น สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนพร้อมเฉลย หลังจากนั้นต้องนำชุดการเรียนรู้ต่างๆ ไปทดสอบ โดยวิธีการต่างๆ ก่อนนำไปใช้จริง เช่น ทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมและความตรงของเนื้อหา เพื่อปรับปรุงความบกพร่องแล้วจึงนำไปใช้จริง

ขั้นตอนการใช้ชุดการเรียนรู้

มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้เสนอขั้นตอนการใช้ชุดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ก้องเกียรติ ขอบเวศน์ (2548 : 55-56) ได้เสนอขั้นตอนในการใช้ชุดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน
2. นำเข้าสู่บทเรียน

3. ชั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

4. ชั้นสรุปผลการเรียน

5. ทดสอบหลังเรียน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550 : 56) กล่าวว่า การใช้ชุดการเรียนรู้จะใช้ตามประเภทและจุดประสงค์ที่สร้างขึ้น มีขั้นตอนโดยสรุป ดังนี้

1. ชั้นทดสอบก่อนเรียน ให้ผู้เรียนได้ทดสอบก่อนเรียน เพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน อาจใช้เวลา 10-15 นาที และควรเฉลยผลการทดสอบให้ผู้เรียนแต่ละคนทราบพื้นฐานความรู้ของตน

2. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

3. ชั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างละเอียดทุกขั้นตอน ก่อนลงมือทำกิจกรรม

4. ชั้นสรุปบทเรียน ผู้สอนนำสรุปบทเรียนซึ่งอาจทำได้โดยการถาม หรือให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจ หรือสาระที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนมีความคิดรวบยอด ตามหลักการที่กำหนด

5. ประเมินผลการเรียน โดยการทำข้อทดสอบหลังเรียน เพื่อประเมินว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน ในกรณีที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดข้อใดข้อหนึ่ง

จิตราวดี จิราวัฒน์นพร (2555 : 26) ได้สรุปขั้นตอนในการใช้ชุดการเรียนรู้ไว้ว่า การใช้ชุดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน โดยในแต่ละกลุ่มมีเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ผู้เรียนอ่านบัตรคำสั่ง อ่านบัตรสรุปเนื้อหาและบัตรเนื้อหาประกอบกิจกรรม เช่น เกมส์ สาริต เป็นต้น ร่วมกันอภิปรายและตอบคำถาม ตอบคำถามในแบบฝึกปฏิบัติหรือกระดาษคำตอบ ตรวจสอบคำตอบจากแบบเฉลยที่ครูเตรียมไว้ และทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินผลการเรียน

จากขั้นตอนการใช้ชุดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การใช้ชุดการเรียนรู้ จะใช้ตามประเภทและจุดประสงค์ที่สร้างขึ้น มีขั้นตอนเริ่มจาก การทดสอบก่อนเรียน การเข้าสู่บทเรียน การประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ การสรุปบทเรียน และการประเมินผลการเรียน ซึ่งในแต่ละขั้นตอน

ที่กล่าวมา ทุกขั้นตอนล้วนแล้วแต่มีความสำคัญ ดังนั้นการใช้ชุดการเรียนรู้แต่ละครั้งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียนด้วย

คุณค่าและประโยชน์ของชุดการเรียนรู้

มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้เสนอคุณค่าและประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545 : 110-111) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ไว้

ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน

2. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง หรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย

3. ช่วยในการศึกษานอกระบบ โรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำเอาชุดการเรียนรู้ไปใช้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

4. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อม และความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการเรียนรู้ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที

5. ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงความมุ่งหมาย

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

7. เพื่อให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

8. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพ นับถือความคิดเห็นของผู้อื่น

นวลละออง ห่วงรัก (2548 : 42) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนมากขึ้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน

3. ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง

4. ช่วยลดภาระ สร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ครู

5. แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. ช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงตามความมุ่งหมาย

7. ช่วยให้ครูสามารถถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่มีความสลับซับซ้อนได้ดี
8. ช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่ครูขาด หรือขาดแคลนผู้ชำนาญเฉพาะวิชา
9. ทำให้การเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ และบุคลิกภาพของครู
10. ช่วยส่งเสริมการเรียนแบบต่อเนื่องหรือการศึกษานอกระบบ เพราะผู้เรียนสามารถ

ศึกษาจากชุดการเรียนรู้ได้ทุกเวลา

จากคุณค่าและประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ชุดการเรียนรู้ มีคุณค่าและประโยชน์ในการช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงความมุ่งหมาย ส่งเสริมการเรียนแบบรายบุคคล ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลาและ โอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน

นาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ นอกจากจะเป็นเครื่องมือบันเทิงใจสำหรับมนุษย์แล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรมที่ดีของชาติ และมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในพิธีกรรมต่างๆ ตลอดจนยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของสังคม

ความหมายของนาฏศิลป์ไทย

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์ไว้ดังต่อไปนี้
 เรณู โภคินานนท์ (2545 : 35) ให้ความหมายของนาฏศิลป์ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ชาติญาณชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกมาเมื่อเกิดอารมณ์ขึ้น นาฏศิลป์มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับความเจริญของมนุษย์ โดยอาศัยพลังงานและเจตนา เป็นเครื่องผลักดันให้จิตกระตุ้นร่างกายให้แสดงการเคลื่อนไหว มีจังหวะ มีแบบแผน เพื่อให้เกิดความสุข ความเข้าใจและความงดงามแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ และมีสังคมเจริญเติบโตขึ้น ก็สามารถจำแนกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางนาฏศิลป์ และมีการจัดระเบียบแบบแผนของนาฏศิลป์ให้มีความงดงามยิ่งขึ้น

ฐิติรัตน์ เกิดหาญ (2552 : 18) ให้ความหมายของนาฏศิลป์ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม ให้ความบันเทิง อันโน้มน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรี และการขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น หรือเรียกว่า ศิลปะ

ของการร้องรำทำเพลง การศึกษานาฏศิลป์ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ นาฏศิลป์ นอกจากจะแสดงความเป็นอารยะของประเทศแล้ว ยังเป็นเสมือนแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ในการที่จะสร้างสรรค์อนุรักษ์ และถ่ายทอดสืบต่อไป

มันจนา อินเงิน (2555 : 40) ให้ความหมายของนาฏศิลป์ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการละครและการแสดง ระบุว่า รำ ฟ้อน ตามแบบแผนของการฟ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความงดงามและซ้ำของ โดยมีพื้นฐานมาจากการเลียนแบบธรรมชาติ อันร่วมด้วยความโน้มเอียงของอารมณ์และความรู้สึก เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญหลายแขนง ให้มีลีลาที่อ่อนช้อยงดงาม มีความละเอียดอ่อนตามท่วงท่าทำนอง จังหวะ และเสียงเพลง ซึ่งก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

จากความหมายของนาฏศิลป์ไทยที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏศิลป์หมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น โดยมีพื้นฐานมาจากธรรมชาติและอารมณ์ความรู้สึก โดยประดิษฐ์ท่าทางเหล่านั้นผ่านท่วงทำนอง จังหวะและเสียงเพลง ให้มีความอ่อนช้อยงดงาม ซึ่งก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของไทย ให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงคุณค่าอันดีงาม

ที่มาของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชนชาติไทย ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมประเพณีของประชากรในภูมิภาคนั้นๆ ดังนั้น นาฏศิลป์ไทยจึงมีที่มาจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

อมรา กล้าเจริญ (2542 : 3) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หรือศิลปะแห่งการรำรำ มีมูลเหตุที่เกิดสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เกิดจากธรรมชาติ มนุษย์มีการเคลื่อนไหววิริยาบถ เช่น แขน ขา เอว หน้าตา จากการเคลื่อนไหวนี้เป็นมูลฐานแห่งการฟ้อนรำ หรือการที่มนุษย์แสดงอารมณ์ออกมาตามความรู้สึกในใจ เป็นท่าทางกิริยาอาการต่างๆ เช่น โกรธ รัก โศกเศร้า เสียใจ มนุษย์จึงได้นำมาดัดแปลงให้มีความงดงามเป็นท่าทางการรำรำ และดนตรี หรือศิลปะประเภทอื่นๆ ปรับปรุงจนเป็นที่นิยมและเสริมคุณค่าในด้านศิลปะมากยิ่งขึ้น

2. เกิดจากการบวงสรวงบูชาเทพเจ้า แต่โบราณมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาไม่มีสิ่งใด อันจะยึดเป็นที่พึ่งทางจิต หรือเครื่องเคารพสักการะเหมือนปัจจุบัน เทพเจ้าหรือพระผู้เป็นเจ้าเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสมมติ เมื่อมีการรวมพลังจิตมากเข้าก็ทำให้สิ่งสมมติมีความศักดิ์สิทธิ์ ประสบความสำเร็จในที่ปรารถนา เช่น ญี่ปุ่นนับถือดวงอาทิตย์ เป็นการบูชาความสำคัญของดวงอาทิตย์ที่ให้ความร้อนและแสงสว่าง อินเดียบูชารูปเคารพ ซึ่งแต่งตั้งเป็นเทพเจ้าต่างๆ ไทยเชื่อถือภูตผี เทพารักษ์ เจ้าป่าเจ้าเขา รูปเคารพต่างๆ ที่มนุษย์สมมติขึ้นต่างได้รับการบวงสรวงบูชาด้วยอาหาร หรือสรรพสิ่งอันควร จากนั้นมีการบวงสรวงบูชาด้วยการรำรำ กระโดดโลดเต้นตามจังหวะ เช่น พวกแอฟริกา คนป่า ชาวเขา เป็นแบบแผนวัฒนธรรมของแต่ละชาตินับได้ว่าเป็นนาฏศิลป์พื้นฐาน

รานี ชัยสงคราม (2544 : 30) กล่าวว่า นาฏศิลป์ไทยมีกำเนิดมาจาก

1. การเลียนแบบธรรมชาติ แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นต้น เกิดแต่วิสัยสัตว์ เมื่อเวทนาส่วยอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็สุขเวทนาหรือทุกขเวทนาจึงตาม ถ้าอารมณ์แรงกล้าไม่กลั่นไว้ได้ ก็แสดงออกมาให้เห็นปรากฏ เช่น เด็กทารกเมื่อพอใจ ก็หัวเราะตบมือ กระโดดโลดเต้น เมื่อไม่พอใจก็ร้องไห้ค้อนรน ชั้นต่อมา เมื่อคนรู้ความหมายของกิริยาท่าทางมากขึ้น ก็ใช้กิริยาเหล่านั้นเป็นภาษาสื่อความหมาย ให้ผู้อื่นรู้ความรู้สึกและความประสงค์ เช่น ต้องการแสดงความเสน่หาก็อ้มเข้มกรุ่มกริมขม้อยขม้ายชายตา หรือ โกรธเคืองก็ทำหน้าตา ถมึงทิ้ง กระตืบ กระแทก ต่อมาอีกชั้นหนึ่ง มีผู้ฉลาดเลือกเอากิริยาท่าทาง ซึ่งแสดงอารมณ์ต่างๆ นั้นมาเรียบเรียงสอดคล้อง ติดต่อกันเป็นขบวน ฟ้อนรำให้เห็นงาม จนเป็นที่ต้องตาติดใจคน

2. การเช่นสรวงบูชา มนุษย์แต่โบราณมามีความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการบูชาเช่นสรวง เพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทานพรให้ตนสมปรารถนา หรือขอให้ขจัดปัดเป่าสิ่งที่ตนไม่ปรารถนาให้สิ้นไป การบูชาเช่นสรวง มักถวายสิ่งที่ตนเห็นว่าดีหรือที่ตนพอใจ เช่น ข้าวปลาอาหาร ขนมหวาน ผลไม้ ดอกไม้ จนถึง การขับร้อง ฟ้อนรำ เพื่อให้สิ่งที่ตนเคารพบูชานั้นพอใจ ต่อมามีการฟ้อนรำบำเรอกษัตริย์ด้วย ถือว่าเป็นสมมุติเทพที่ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ มีการฟ้อนรำรับขวัญ ขุนศึกนักรบผู้กล้าหาญ ที่มีชัยในการสงครามปราบข้าศึกศัตรู ต่อมาการฟ้อนรำก็กลายเป็นความศักดิ์สิทธิ์ลงมา กลายเป็นการฟ้อนรำเพื่อความบันเทิงของคนทั่วไป

3. การรับอารยธรรมของอินเดีย เมื่อไทยมาอยู่ในสุวรรณภูมิใหม่ๆ นั้น มีชนชาติมอญ และชาติขอมเจริญรุ่งเรืองอยู่ก่อนแล้ว ชาติทั้งสองนั้นได้รับอารยธรรมของอินเดียไว้มากมายเป็นเวลานาน เมื่อไทยมาอยู่ในระหว่างชนชาติทั้งสองนี้ ก็มีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด ไทยจึงพลอยได้รับอารยธรรมอินเดียไว้หลายด้าน เช่น ภาษา ประเพณี ตลอดจนศิลปปะการละคร ได้แก่ ระบายละครและโขน

จากที่มาของนาฏศิลป์ไทยที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ไทยมีที่มาจาก 3 แหล่ง คือ

- 1) การเลียนแบบธรรมชาติ สัตว์ อิริยาบถต่างๆ ของมนุษย์ ทำทางที่มาจากอารมณ์ ความรู้สึก
- 2) การเช่นสรวงบูชา มนุษย์ต้องการที่ยึดเหนี่ยวภายในจิตใจ จึงเกิดพิธีกรรมต่างๆ ขึ้น
- 3) การรับอารยธรรมของอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นภาษา ประเพณี ตลอดจนศิลปปะการละคร

องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่านาฏศิลป์จะหมายรวมไปถึงการร้องรำทำเพลง ดังนั้นองค์ประกอบของนาฏศิลป์ก็จะประกอบไปด้วยการร้องการบรรเลงดนตรีและการฟ้อนรำ ทั้งนี้เพราะการแสดงออกทางนาฏศิลป์ไทยจะต้องอาศัยบทร้องทำนองเพลงประกอบการแสดง เพราะฉะนั้นก่อนที่จะมาเป็นนาฏศิลป์ไทยได้จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

เรณู โกศินานนท์ (2544 : 44) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย ไว้ดังนี้

1. การฟ้อนรำหรือลีลาท่ารำ เป็นท่าทางของการเอียงกรายฟ้อนรำที่สวยงาม โดยมีมนุษย์เป็นผู้ประดิษฐ์ท่ารำเหล่านั้นได้ถูกต้องตามแบบแผนรวมทั้งบทบาทและลักษณะของตัวละครประเภทของการแสดง และการสื่อความหมายที่ชัดเจน
2. จังหวะ เป็นส่วนย่อยของบทเพลงที่ดำเนินไปเป็นระยะและสม่ำเสมอ การฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องใช้จังหวะเป็นพื้นฐานในการฝึกหัด เพราะ จังหวะ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนหากผู้เรียนมีทักษะทางการฟังจังหวะแล้ว ก็สามารถรำได้สวยงาม แต่ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจจังหวะ ก็จะทำให้รำไม่ถูกจังหวะหรือเรียกว่า "บอดจังหวะ" ทำให้การรำก็จะไม่สวยงามและถูกต้อง
3. เนื้อร้องและทำนองเพลง การแสดงลีลาท่ารำแต่ละครั้งจะต้องสอดคล้องตามเนื้อร้องและทำนองเพลง ทั้งนี้เพื่อบอกความหมายของท่ารำ ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในการแสดงได้ตาม

เนื้อเรื่อง ตลอดจนสามารถสื่อความหมายให้กับผู้ชมเข้าใจตรงกันได้ เช่น การแสดงอารมณ์รัก ผู้ร่าจะประสานมือทาบไว้ที่หน้าอก ใบหน้ายิ้มละไม สายตามองไปยังตัวละครที่รักคู่กัน เป็นต้น

4. การแต่งกาย ในการแสดงนาฏศิลป์ สามารถบ่งบอกถึงยศ ฐานะและบรรดาศักดิ์ ของผู้แสดงละครนั้นๆ โดยเฉพาะการแสดง โขน การแต่งกายจะเปรียบเสมือนแทนสีกายของตัวละคร เช่น เมื่อแสดงเป็นหนุมานจะต้องแต่งกายด้วยชุดสีขาว มีลายปักเป็นลายทักษิณาวัตร สวมหัวขนิล สีขาวปากอ้า เป็นต้น

5. การแต่งหน้า เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ผู้แสดงสวยงาม และอำพรางข้อบกพร่องของใบหน้าของผู้แสดงได้ นอกจากนี้ก็ยังสามารถใช้วิธีการแต่งหน้าเพื่อบอกวัย บอกลักษณะเฉพาะของตัวละครได้ เช่น แต่งหน้าคนหนุ่มให้เป็นคนแก่ แต่งหน้าให้ผู้แสดงเป็นตัวตลก เป็นต้น

6. เครื่องดนตรี ที่บรรเลงประกอบการแสดงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช่เครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการแสดง ดังนั้นผู้แสดงจะต้องทำให้สอดคล้องตามเนื้อร้อง และทำนองเพลงในขณะเดียวกัน ดนตรีก็เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการช่วยเสริมให้การแสดงสมบูรณ์ และสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการแสดงให้สมจริงยิ่งขึ้นด้วย

7. อุปกรณ์การแสดงละคร การแสดงนาฏศิลป์ไทยบางชุด ต้องมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงละครด้วยเช่น ระบำพัด ระบำนกเขา ฟ้อนเทียน ฟ้อนเล็บ ฟ้อนร่ม เป็นต้น อุปกรณ์แต่ละชนิดที่ใช้ประกอบการแสดงจะต้องสมบูรณ์ สวยงาม และสวมใส่ได้พอดี หากเป็นอุปกรณ์ที่ต้องใช้ประกอบการแสดง เช่น ร่ม ผู้แสดงจะต้องมีทักษะในการใช้อุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่ว วางอยู่ในระดับที่ถูกต้องสวยงาม

ฐิติรัตน์ เกิดหาญ (2552 : 8) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย ไว้ดังนี้

1. ดนตรี หมายถึง เครื่องดนตรีและทำนองเพลง ซึ่งทำนองเพลงนั้นจะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดอารมณ์ต่างๆ ไปสู่ผู้ชมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในการแสดงละครประเภทต่าง ๆ
2. บทเพลง หมายถึง คำประพันธ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการขับร้องประกอบการแสดงในชุดต่าง ๆ ซึ่งการแสดงลีลาจะต้องสอดคล้องกับบทร้องและอารมณ์ของเพลง และทำให้ผู้ชมเข้าใจความหมายได้ตรงกัน

3. การขับร้อง หมายถึง การขับร้องในบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้น โดยเฉพาะการขับร้องประกอบละคร ผู้ขับร้องจะต้องร้องให้สอดคล้องกับอารมณ์ของบทเพลงซึ่งบรรจุลงในบทละคร
4. ลีลาท่าทาง หมายถึง การประดิษฐ์ท่าทางของการเอียงกรายให้สวยงามเกินธรรมชาติ และถูกต้องตามแบบแผน ทั้งนี้ยังหมายความถึงลีลาท่าทางที่แสดงให้สมบทบาทของตัวละครนั้นๆ
5. เครื่องแต่งกาย หมายถึง เสื้อผ้า เครื่องประดับที่เหมาะสมกับชุดการแสดงหรือเหมาะสมกับบุคลิกของตัวละคร
6. อุปกรณ์การแสดง หมายถึง สิ่งที่น่ามาเสริมแต่งเพื่อให้ชุดการแสดงและตัวละครสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ทศกัณฐ์จะมีอาวุธ คือ ศร พ็อนมาลัย ผู้แสดงจะต้องถือมาลัย
7. ฉาก เป็นส่วนสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ โดยเฉพาะการแสดงละครซึ่งจะทำให้การแสดงนั้นดูสมบูรณ์สมจริงยิ่งขึ้น

จากองค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทยที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ มีองค์ประกอบหลัก คือ การฟ้อนรำ จังหวะ เนื้อร้องและทำนองเพลง การแต่งกาย การแต่งหน้า เครื่องดนตรีและอุปกรณ์การแสดงละคร ซึ่งทุกองค์ประกอบล้วนแล้วแต่มีความสำคัญ หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป นาฏศิลป์ก็จะขาดความเป็นเอกภาพ

ประเภทของนาฏศิลป์ไทย

การแสดงนาฏศิลป์ไทย นอกจากการรำ ระบำ การฟ้อน การเซิ้งแล้ว ยังมีการแสดงละครหลากหลายประเภท ซึ่งแบ่งตามลักษณะและรูปแบบการแสดง ได้ดังนี้

เรณู โกศินานนท์ (2545 : 21-22) กล่าวว่า นาฏศิลป์ของไทย แบ่งออกตามลักษณะของรูปแบบการแสดง เป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

1. โขน เป็นการแสดงนาฏศิลป์ชั้นสูงของไทยที่มีเอกลักษณ์ คือ ผู้แสดงจะต้องสวมหัวที่เรียกว่าโขน และใช้ลีลาท่าทางการแสดงด้วยการเดินไปตามบทพากย์ การเจรจาของผู้พากย์และตามทำนองเพลงหน้าพาทย์ด้วยวงปี่พาทย์ เรื่องที่นิยมนำมาแสดง คือ พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ แต่งกายเลียนแบบเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ที่เป็นเครื่องต้น เรียกว่า การแต่งกายแบบ “ขึ้นเครื่อง” มีจารีตขั้นตอนการแสดงที่เป็นแบบแผน นิยมจัดแสดงเฉพาะงานพิธีสำคัญ ได้แก่ งานพระราชพิธีต่าง ๆ

2. ละคร เป็นศิลปะการร่ายรำที่เล่นเป็นเรื่องราว มีพัฒนาการมาจากการเล่านิทาน ละครมีเอกลักษณ์ในการแสดงและการดำเนินเรื่องด้วยกระบวนลีลาท่าทาง เข้าบทร้อง ทำนองเพลงและเพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มีแบบแผนการเล่นที่เป็นทั้งของชาวบ้านและของหลวงที่เรียกว่า ละคร โนราชาตรี ละครนอกและละครใน เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ พระสุธน สังข์ทอง คาวี อีเหนา อุณรุท นอกจากนี้ยังมีละครที่ปรับปรุงขึ้นใหม่อีกหลายชนิด การแต่งกายของละครจะเลียนแบบเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ เรียกว่า การแต่งกายแบบยี่นเครื่อง นิยมเล่นในพิธีสำคัญ และงานพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์

3. รำและระบำ เป็นศิลปะแห่งการร่ายรำประกอบเพลงดนตรีและบทร้อง โดยไม่เล่นเป็นเรื่องราว ในที่นี้หมายถึงรำและระบำที่มีลักษณะเป็นการแสดงแบบมาตรฐาน ซึ่งมีความหมายที่จะอธิบายได้พอสังเขปดังนี้

3.1 รำ หมายถึง ศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีผู้แสดงตั้งแต่ 1-2 คน เช่นการรำเดี่ยว การรำคู่ การรำอาวูฐ เป็นต้น มีลักษณะการแต่งกายตามรูปแบบของการแสดง ไม่เล่นเป็นเรื่องราว อาจมีบทร้องประกอบกรำเข้าทำนองเพลงดนตรี มีกระบวนท่ารำ โดยเฉพาะการรำคู่จะต่างกับระบำ เนื่องจากท่ารำจะมีความเชื่อมโยงสอดคล้องต่อเนื่องกัน และเป็นบทเฉพาะสำหรับผู้แสดงนั้น ๆ เช่น รำเพลงช้า – เพลงเร็ว รำแม่บท รำเมขลา – รามสูร เป็นต้น

3.2 ระบำ หมายถึง ศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีผู้แสดงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีลักษณะการแต่งกายคล้ายคลึงกัน กระบวนท่ารำคล้ายคลึงกัน ไม่เล่นเป็นเรื่องราว อาจมีบทร้องประกอบกรำเข้าทำนองเพลงดนตรี ซึ่งระบำแบบมาตรฐานมักบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ การแต่งกายนิยมแต่งกายยี่นเครื่องพระ - นางหรือแต่งแบบนางในราชสำนัก เช่น ระบำสี่บท ระบำกฤดาภินิหาร ระบำฉิ่ง

4. การแสดงพื้นเมือง เป็นศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีทั้งรำ ระบำ หรือการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนตามวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นภูมิภาคได้ 4 ภาค ดังนี้

4.1 การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ เป็นศิลปะการรำ และการละเล่น หรือที่นิยมเรียกกันทั่วไปว่า “ฟ้อน” การฟ้อนเป็นวัฒนธรรมของชาวล้านนา และกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ เช่น ชาวไต ชาวลื้อ ชาวของ ชาวเงิน เป็นต้น ลักษณะของการฟ้อน แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบดั้งเดิม และแบบที่

ปรับปรุงขึ้นใหม่ แต่ยังคงมีการรักษาเอกลักษณ์ทางการแสดงไว้คือ มีลีลาท่ารำที่เข้มข้น อ่อนช้อย มีการแต่งกายตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สวยงาม ประกอบกับการบรรเลงและขับร้องด้วยวงดนตรีพื้นบ้าน เช่น วงสะล้อ ซอ ซึง วงปี่จ๋อ วงกลองแอม เป็นต้น โอกาสที่แสดงมักเล่นกันในงานประเพณี หรือต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ได้แก่ ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนครัวทาน ฟ้อนสาวไหม และฟ้อนเจิง

4.2 การแสดงพื้นเมืองภาคกลาง เป็นศิลปะการรำและการละเล่นของชนชาวพื้นเมืองภาคกลาง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม ศิลปะการแสดงจึงมีความสอดคล้องกับวิถีและเพื่อความบันเทิงสนุกสนาน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจจากการทำงาน หรือเมื่อเสร็จจากเทศกาลฤดูเก็บเกี่ยว เช่น การเล่นเพลงเกี่ยวข้าว เต็นท์รำเคียว รำโทนหรือรำวง รำเถิดเทิง รำกลองยาว เป็นต้น มีการแต่งกายตามวัฒนธรรมของท้องถิ่น และใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น กลองยาว กลองโทน ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโหม่ง

4.3 การแสดงพื้นเมืองภาคอีสาน เป็นศิลปะการรำและการละเล่นของชาวพื้นบ้านภาคอีสาน หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มวัฒนธรรมใหญ่ๆ คือ กลุ่มอีสานเหนือ มีวัฒนธรรมไทยลาวซึ่งมักเรียกการละเล่นว่า “เซิ้ง ฟ้อน และหมอลำ” เช่น เซิ้งบั้งไฟ เซิ้งสวิง ฟ้อนภูไท ลำกลอนเกี่ยว ลำเต้ย ซึ่งใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านสนประกอบ ได้แก่ แคน พิณ ซอ กลองยาวอีสาน ฉิ่ง ฉาบ ฉ้องและกรับ ภายหลังเพิ่มเติมโปงลางและโหวดเข้ามาด้วย ส่วนกลุ่มอีสานใต้ได้รับอิทธิพลไทยเขมร มีการละเล่นที่เรียกว่า เรือมเช่น เรือมลูกอันเร หรือรำกระทบสาก รำกระโน้บติงตอง หรือระบำตักแตนตำข้าว รำอาไย หรือรำตัด หรือเพลงอีแซวแบบภาคกลาง วงดนตรีที่ใช้บรรเลงคือ วงมโหรีอีสานใต้ มีเครื่องดนตรีคือ ซอด้วง ซอด้วงเอก กลองกันตรึม พิณ ระนาดเอกไม้ ปี่ไฉน กลองรำมะนาและเครื่องประกอบจังหวะ การแต่งกายประกอบการแสดงเป็นไปตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ลักษณะที่รำและท่วงทำนองดนตรีในการแสดงค่อนข้างกระชับ รวดเร็วและสนุกสนาน

4.4 การแสดงพื้นเมืองภาคใต้ เป็นศิลปะการรำและการละเล่นของชาวพื้นเมืองภาคใต้ อาจแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมได้ 2 กลุ่มคือ วัฒนธรรมไทยพุทธ ได้แก่ การแสดงโนรา หนังตะลุง เพลงบอก เพลงนา และวัฒนธรรมไทยมุสลิม ได้แก่ ร่องเง็ง ชัมเป็ง มะโหย่ง (การแสดงละคร) ลีเกฮูลู (คล้ายลีเกภาคกลาง) และชิละ มีเครื่องดนตรีประกอบที่สำคัญ เช่น กลองโนรา กลองโพน

กลองปี่ด กลองโทน ทับ กรับพวง โหม่ง ปี่กาหลอ ปี่ไฉน รำมะนา ไวโอลิน อัครคอร์เดียน ภายหลัง
ได้มีระบำที่ปรับปรุงจากกิจกรรมในวิถีชีวิต ศิลปอาชีพต่างๆ เช่น ระบำร้อนแร่ กริดยาง ปาเต๊ะ
สุมนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ และคณะ (2556 : 124-126) กล่าวว่า นาฏศิลป์ไทย แบ่งออกได้
หลายประเภท ดังนี้

1. ระบำ หมายถึง ศิลปะการรำที่มีผู้แสดงพร้อมกันเป็นหมู่ ไม่ดำเนินเรื่องราว ใช้เพลง
บรรเลงโดยมีเนื้อร้องหรือไม่มีเนื้อร้องก็ได้ เน้นการแปรแถวในลักษณะต่างๆ อย่างมีระเบียบงดงาม
และเน้นความพร้อมเพรียงเป็นหลัก เช่น ระบำชุมนุมเผ่าไทย ระบำโบราณคดี ระบำนกเขาสามหมู่
ระบำเชียงแสน ระบำสุโขทัย เป็นต้น
2. รำ หมายถึง การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะเพลงร้อง หรือเพลง
ดนตรี จะเป็นศิลปะการรำเดี่ยว รำคู่ รำประกอบเพลง รำอาวธ รำทำบทหรือรำใช้บท โดยเน้น
ท่วงท่าลีลาที่งดงามในการรำรำ เช่น รำสีนวล รำนุญา เป็นต้น
3. ฟ้อน หมายถึง ระบำที่มีผู้แสดงพร้อมกันเป็นหมู่ เป็นศิลปะการรำรำที่มีลีลาเฉพาะ
ในท้องถิ่นล้านนา ที่เป็นการเคลื่อนไหว แขน ขา ยืดหยุ่นเข้าตามจังหวะ เพื่อความอ่อนช้อยงดงาม
เช่น ฟ้อนเมือง ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนม่านม้ายี่เชียงตา ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนลาวดวงเดือน เป็นต้น
4. เชิง หมายถึง การร้องรำทำเพลงแบบพื้นเมืองอีสาน ลีลาและจังหวะจะรวดเร็ว
กระฉับกระฉ่ง การแต่งกาย แต่งตามแบบพื้นเมืองของชาวอีสาน ส่วนใหญ่การเชิงจะใช้สำหรับ
นำขบวนแห่ต่างๆ แต่ต่อมาภายหลังได้มีการปรับปรุงการเชิงแบบใหม่เพิ่มเติมขึ้นมาอีก เช่น
เชิงสวิง เชิงกระดืบข้าว เชิงโปงลาง เชิงตั้งหวาย เป็นต้น
5. ละคร หมายถึง มหรสพอย่างหนึ่งที่แสดงเป็นเรื่องราว โดยนำภาพจากประสบการณ์
และจินตนาการของมนุษย์มาผูกเป็นเรื่อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ก่อให้เกิด
ความบันเทิงและสนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยมีนักแสดงเป็นผู้สื่อความหมายและเรื่องราวต่อผู้ชม
6. โขน หมายถึง ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทยรูปแบบหนึ่ง อาศัยปฏิกิริยาของตัวละคร
จะมีทั้งการรำและการเดินที่ออกท่าทางเข้ากับดนตรี ผู้แสดงจะถูกสมมติให้เป็นตัวยักษ์ ตัวลิง
มนุษย์ เทวดา โดยการสวมหน้ากาก หรือเรียกว่า “หัวโขน” ส่วนผู้แสดงเป็นมนุษย์และเทวดาจะไม่
สวมหัวโขน การแต่งกายแต่งยี่นเครื่องครบถ้วนตามลักษณะของยักษ์ ลิง มนุษย์ ผู้แสดงไม่ต้องร้อง

หรือเจรจาเอง เพราะจะมีผู้พากย์เจรจาขับร้องแทนทั้งหมด ผู้แสดงจะทำท่าทางไปตามบทพากย์และคำร้อง ซึ่งเรียกว่า “ตีบท” เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือเรื่อง “รามเกียรติ์”

จากประเภทของการแสดงที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ไทยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ ระเบียบรำ ละคร และ โขน ซึ่งแบ่งตามลักษณะของการแสดง โดยจะมีการแต่งกาย ลีลา ท่าทางการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันออกไปตามรูปแบบนั้นๆ

นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

ในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ เพื่อใช้ต่อยอดความรู้ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

ความหมายของนาฏยศัพท์

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ นาฏยศัพท์ ไว้ดังนี้

สุมิตร เทพวงษ์ (2541 : 35) ให้ความหมายว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย และการละคร เป็นศัพท์เฉพาะที่ใช้ในเรื่องท่าทางปฏิบัติ หรือกิริยาอาการต่างๆ ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับนาฏศิลป์ เพื่อสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

รานี ชัยสงคราม (2544 : 69) ให้ความหมายว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่บัญญัติขึ้นไว้ในการฟ้อนรำ แสดงลักษณะและการเคลื่อนไหวร่างกายที่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

จิตรารณณ์ แก้วดี (2549 : 55) ให้ความหมายว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์เฉพาะในทางนาฏศิลป์ เป็นลักษณะของท่ารำไทย นาฏยศัพท์ที่ใช้กันนั้นมีมาก แยกตามลักษณะของการใช้

อภิสิทธิ์พร แม้นวิเศษพงษ์ (2549 : 48) ให้ความหมายว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในนาฏศิลป์ไทยในการปฏิบัติท่ารำนาฏศิลป์ ในการสื่อความหมาย

มันจนา อันเงิน (2555 : 8) ให้ความหมายว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์เฉพาะในทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อของลักษณะท่ารำของไทย นาฏยศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับท่ารำไทยนั้นมีมากถ้าแยกตามลักษณะของการใช้จะแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ หมวดนามศัพท์ หมวดกิริยาศัพท์ และหมวดนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

จากความหมายของนาฏยศัพท์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในนาฏศิลป์และการละคร เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน นาฏยศัพท์จะแบ่งออกเป็นนาฏยศัพท์ที่

ใช้ในการฝึกหัด และนาฏยศัพท์ที่ใช้ในการปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์เช่น การตัดมือ ตัดแขน ตั้งวงบน วงกลาง วงล่าง เป็นต้น

นาฏยศัพท์แบบต่างๆ

การแสดงนาฏศิลป์ไทยให้สวยงามได้นั้น จะต้องผ่านการฝึกหัดทำนาฏยศัพท์เบื้องต้น ซึ่งแบ่งออกเป็นนาฏยศัพท์แบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

เรณู โกศินานนท์ (2545 : 1) กล่าวว่า นาฏยศัพท์ แบ่งได้เป็น 3 หมวด คือ

1. หมวดนามศัพท์ ได้แก่ การเรียกชื่อลักษณะท่ารำ เช่น จีบหงาย จีบคว่ำ วงบน วงหน้า ประเท้า กระดกเท้า เป็นต้น

2. หมวดกิริยาศัพท์ คือ การเรียกท่าที่จะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว ลดวง ส่งมือ ดึงมือ ดึงเอว ดึงไหล่ กดไหล่ กดคาง ชักสั้น หลบเข้า เปิดคาง เปิดสั้น หักข้อ หลบศอก ถีบเข้า แข็งเข้า เป็นต้น

3. หมวดนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด เช่น เหลื่อม เหลื่อมล่าง เดินมือ จีบยาว แม่ท่า ขึ้นท่า นายโรงหรือพระเอก ยืนเครื่อง ยืนเข้า นางตลาด นางกษัตริย์ เป็นต้น

สุมนมาลย์ นิมเนตทิพันธ์ และคณะ (2556 : 134-139) กล่าวว่า นาฏยศัพท์ แบ่งออกเป็น นาฏยศัพท์ที่ใช้ในการฝึกหัด และนาฏยศัพท์ที่ใช้ในการปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ที่ใช้ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น เป็นนาฏยศัพท์ที่ใช้สำหรับการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยมาตรฐาน เช่น ตัดมือ ตัดแขน ตั้งวง วงบน วงกลาง วงล่าง จีบ จีบหงาย จีบคว่ำ จีบส่งหลัง การนั่งแบบ ละครพระ ละครนาง การยืน ยกเท้า ก้าวเท้า เป็นต้น ตัวอย่างนาฏยศัพท์แบบต่างๆ

1. การตัดมือ เป็นการฝึกหัดเพื่อตัดนิ้วมือ และ ข้อมือ โดยการใช่มือข้างหนึ่งรวมนิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยให้ตั้งขึ้น แล้วหักปลายนิ้วทั้ง 4 มาที่ลำแขน หักข้อมือเข้าหาลำแขน ส่วนนิ้วหัวแม่มือจะยื่นไปข้างหน้า แล้วหักข้อแรกของนิ้วหัวแม่มือเข้าหาฝ่ามือ หากตัดมือข้างซ้าย ให้นั่งตั้งเข้าซ้ายปลายเท้าซ้ายเขคขึ้น ส่วนเท้าขวาให้พับปลายเท้าขวาไว้ใต้เข้าซ้าย นั่งทรงตัวยืดขึ้น น้ำหนักตัวอยู่ที่กัน ยืนแขนซ้ายตั้ง วางข้อศอกบนเข้าซ้ายแล้วใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วทั้ง 4 ด้านขวารวมนิ้วซ้ายหักข้อมือซ้ายเข้าหาลำตัว หน้าตรง แล้วเริ่มนับตามจำนวนครั้งที่กำหนด ทำเช่นนี้สลับมืออีกข้างหนึ่ง

2. การตัดแขน เป็นการฝึกเพื่อตัดแขนให้โค้งสวยงาม ดูเป็นคนแขนอ่อน วิธีปฏิบัติทำได้ โดยนั่งชันเข่าทั้ง 2 ข้าง ให้ส้นเท้าชิดกัน แเบะปลายเท้าออก สอดประสานนิ้วมือเข้าหาลำตัวพลิก กลับให้ฝ่ามือทั้ง 2 หมายออกจากลำตัว แล้วกดลงไปที่ปลายเท้า โดยนิ้วทั้ง 2 ไม่หลุดจากกันหนีบ เข่าทั้ง 2 ข้างเข้าหากัน เพื่อบีบข้อศอกทั้ง 2 ให้ชิดกัน ยึดตัวขึ้น หน้าตรง นับตามจำนวนครั้งที่ กำหนด

3. การตั้งวง เป็นนาฏยศัพท์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากนาฏศิลป์ไทยมีท่ารำที่เป็น หลัก ได้แก่ การตั้งวงและการจีบซึ่งจะนำมาใช้ในการรำท่าต่างๆ ดังนั้น การตั้งวงจึงมี ความสำคัญหากตั้งวงสวยก็จะทำให้ท่ารำต่างๆ มีความสวยงาม การตั้งวง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

3.1 ระดับวงบน ปฏิบัติได้โดยใช้นิ้วทั้ง 4 เรียงชิดติดกัน ส่วนนิ้วหัวแม่มือหักเข้าหาฝ่า มือ ยกตำแหน่งขึ้นให้เป็นวงโค้ง ยกแขนใดแขนหนึ่งขึ้นแล้วงอแขนให้ได้ส่วนโค้ง ส่งตำแหน่งออกไป ข้างลำตัว วงบนของพระจะอยู่ระดับแง่ศีรษะ ส่วนวงบนของนางจะอยู่ระดับหางคิ้ว วงพระจะกันวง กว้างกว่านางเล็กน้อย

3.2 ระดับวงกลาง ปฏิบัติได้โดยใช้นิ้วทั้ง 4 ชิดเรียงติดกัน ส่วนนิ้วหัวแม่มือหักเข้าหา ฝ่ามือ ยกตำแหน่งขึ้นให้เป็นวงโค้ง ปลายนิ้วอยู่ระดับไหล่

3.3 ระดับวงล่าง ปฏิบัติได้โดยใช้นิ้วทั้ง 4 เรียงชิดติดกัน ส่วนนิ้วหัวแม่มือหักเข้าหา ฝ่ามือให้ปลายนิ้วอยู่ระดับเอวหรือชายพก แต่วงล่างของพระต้องกันข้อศอกออกไปด้านข้างสะเอว ส่วนวงล่างของนางให้หนีบข้อศอกเข้าหาลำตัว ปลายนิ้วจะอยู่ระดับเอว

4. การจีบ เป็นการใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้มาจรดเข้าหากัน ด้วยการใช้นิ้วหัวแม่มือ จรดกับข้อแรกของนิ้วชี้ โดยนับจากปลายนิ้วลงมา ส่วนนิ้วกลาง นิ้วนาง นิ้วก้อย กรีดดึงออกไป คล้ายใบพัด นิ้วหัวแม่มืองอเพียงเล็กน้อย การจีบจะต้องหักข้อมือเข้าหาลำแขนเสมอ โดยหักเข้าด้าน ฝ่ามือการจีบแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 จีบหงาย ปฏิบัติได้โดยใช้นิ้วหัวแม่มือหักเข้าจรดข้อแรกของนิ้วชี้ จากนั้นกรีดนิ้ว ทั้ง 3 ให้ดึงออกเป็นรูปพัด หมายข้อมือขึ้นแล้วหักข้อมือเข้าหาลำแขนให้ปลายจีบชี้ขึ้นข้างบน

4.2 จีบคว่ำ ลักษณะการจีบจะปฏิบัติคล้ายกับจีบหงาย เพียงแต่จีบคว่ำให้คว่ำตัวจีบลง ลำแขนจะงอหรือตั้งขึ้นอยู่กับท่ารำ หักข้อมือเข้าหาลำแขน

5. การนั่ง เป็นอิริยาบถของตัวละครในทำนอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 การนั่งแบบพระปฏิบัติได้โดยการนั่งพับเพียบด้านขวา นั่งพับเข้าซ้ายให้ปลายเท้าซ้ายหงาย ซ่อนใต้ขาขวา ขาขวางอพับไว้ข้างลำตัว หักข้อเท้า นั่งตัวตรง ออกผาย ไหล่ผึ่ง วางฝ่ามือขวาไว้บนหน้าตักขวา วางฝ่ามือซ้ายไว้บริเวณเข้าซ้าย ตั้งปลายนิ้วมือ

5.2 การนั่งแบบนางปฏิบัติได้โดยการนั่งพับเพียบข้างขวา นั่งพับเข้าซ้ายซ่อนไว้ใต้ขาขวาที่งอพับไว้ข้างลำตัวด้านขวา หักข้อเท้าทั้งสองโดยให้ปลายเท้าซ้ายเลื่อมไปข้างหน้า แล้วเรียงด้วยปลายเท้าขวา นั่งตัวตรง ออกผาย ไหล่ผึ่ง วางมือขวาบนหน้าขาขวา แล้ววางฝ่ามือซ้ายงอแขนวางเรียงออกมาด้านนอก เอียงศีรษะขวา

6. การยืนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

6.1 การยืนแบบพระปฏิบัติได้โดย ยืนตัวตรง ตั้งเอว ตั้งไหล่ เท้าขวายืนรับน้ำหนักเท้าซ้ายยืนตั้งเข้า วางเท้าซ้ายเลื่อมเท้าขวาเล็กน้อย มือเท้าสะเอว มือซ้ายแบ่มือวางฝ่ามือแตะที่หน้าขา กดไหล่และเอียงศีรษะขวา

6.2 การยืนแบบนางปฏิบัติได้โดย ยืนตัวตรง ตั้งเอว ตั้งไหล่ เท้าขวายืนรับน้ำหนักเท้าซ้ายเปิดปลายเท้าออกเล็กน้อย ให้สันเท้าซ้ายวางชิดช่วงกลางเท้าขวา ขาเหยียดตั้ง มือขวาจับแตะที่เอว มือซ้ายเหยียดแขนตั้ง แบ่มือวางฝ่ามือแตะที่หน้าขา กดไหล่และเอียงศีรษะซ้าย

6.3 การยืนเลื่อมเท้า ปฏิบัติได้โดย วางเท้าขวาเฉียงออกไปทางด้านขวา แล้วให้สันเท้าวางไว้กลางเท้าซ้าย ซึ่งยืนรับน้ำหนักอยู่ในลักษณะ เียงปลายเท้าซ้ายไปด้านซ้าย จากนั้นเปิดปลายเท้าขวาขึ้น

7. การประเท้า เป็นกริยาของเท้าที่เชื่อมต่อการยืนเลื่อมเท้า เช่น หากยืนเลื่อมเท้าขวาแล้วจะประเท้าขวา ปฏิบัติได้โดยการยกจมูกเท้าขวาขึ้น ย่อเข่าลง แล้วตบจมูกเท้าขวาลงในลักษณะที่สันเท้าขวายังวางอยู่กับพื้นพร้อมกับยกเท้าขวาขึ้น จากนั้นเช็ดปลายเท้าขวา

หมายเหตุ : จมูกเท้า หมายถึง ก้อนเนื้อบริเวณโคนนิ้ว (ปลายฝ่าเท้า) การจรดเท้า ต้องจรดปลายนิ้วเท้าทุกครั้ง

8. การยกเท้า เป็นกริยาของเท้าที่ต่อการประเท้า ลักษณะของเท้าที่ยกจะแตกต่างกันระหว่างตัวพระและตัวนาง การยกเท้าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

8.1 การยกเท้าแบบพระ โดยเบะเข้าออกไปด้านข้าง ให้ข้อเท้าอยู่ระดับครึ่งน่องของเท้าที่ยืนอยู่

8.2 การยกเท้าแบบนาง ตัวนางจะไม่เบะเข้า แต่จะยกเท้าไปข้างหน้า ในลักษณะหนีบขาที่ยกมาหาขาที่ยืนรับน้ำหนักอยู่

9. การก้าวเท้า เป็นกริยาของเท้าที่ต่อจากการยกเท้า การก้าวเท้าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ก้าวหน้ากับก้าวข้าง ซึ่งทั้งตัวพระและตัวนาง จะมีลักษณะที่แตกต่างกัน การก้าวเท้าแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

9.1 การก้าวเท้าแบบพระ ปฏิบัติได้โดยวางส้นเท้าที่ก้าวให้ตรงกับปลายเท้าหลังที่วางอยู่ในลักษณะเปิดส้นเท้า เบะเข้าออก ย่อเข้าลง

9.2 การก้าวเท้าแบบนาง ปฏิบัติได้โดยวางส้นเท้าที่ก้าวให้ตรงกับปลายเท้าหลังที่วางอยู่ในลักษณะเปิดส้นเท้า แต่ให้หนีบเข้าเข้าหากัน

9.3 การก้าวข้างแบบพระ ปฏิบัติได้โดยวางส้นเท้าที่ก้าวให้ตรงกับปลายเท้าที่ยืนเต็มเท้า ในลักษณะเป็นเส้นตรงด้านข้าง แล้วย่อเข้าทั้ง 2 ลง ให้น้ำหนักอยู่กับขาที่ก้าว

9.4 การก้าวข้างแบบนาง ปฏิบัติได้โดยวางส้นเท้าที่ก้าวให้ตรงกับปลายเท้าที่ยืนอยู่ แล้วพลิกข้อเท้าหักลำเข้าเข้าหาน่องของขาที่ก้าวข้าง ย่อเข้าทั้ง 2 ลง

จากนาฏยศัพท์แบบต่างๆที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏยศัพท์จะแบ่งออกเป็น นาฏยศัพท์ที่ใช้ในการฝึกหัด และนาฏยศัพท์ที่ใช้ในการปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ เช่น การดัดมือ ดัดแขน ตั้งวงบน วงกลาง วงล่าง เป็นต้น

ความหมายของภาษาท่านาฏศิลป์

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของภาษาท่านาฏศิลป์ไว้ ดังนี้
เรณู โกศินานนท์ (2544 : 35) กล่าวไว้ว่า ภาษาท่านาฏศิลป์ หมายถึง ท่าทางของนาฏศิลป์ ที่มีกำเนิดมาจากท่าทางธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ต่อมาจึงได้พัฒนารูปแบบหรือประดิษฐ์ท่าขึ้นมา เพื่อเป็นการสื่อความหมายโดยเฉพาะ

มันจนา อ้นเงิน (2555 : 58) กล่าวว่า ภาษาท่านาฏศิลป์ หมายถึง ภาษาท่าที่แสดงแทนคำพูด และแสดงออกทางอารมณ์ที่ใช้สื่อความหมายให้เข้าใจ โดยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า

ภาษาทำนาฏศิลป์นั้น ดัดแปลงมาจากทำธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ส่วนท่ารำที่มาจากประติมากรรมส่วนมากจะมาจากท่ารำแม่บท

สุมนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ และคณะ (2556 : 140-142) กล่าวว่า ภาษาทำนาฏศิลป์ หมายถึง การเคลื่อนไหวท่าทางเลียนแบบท่าทางธรรมชาติเพื่อบ่งบอกความหมาย ลักษณะการเคลื่อนไหวแบบนี้จะใช้ท่าทางบ่งบอกหรือสื่อความหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ต้องการบอกความหมายว่าจะเรียกหรือปฏิเสธ ก็จะใช้ท่าทางธรรมชาติแสดงออกมา ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

ท่าทางที่ใช้แทนคำพูด การเรียกและการปฏิเสธเป็นท่าทางใช้แทนคำพูด ที่ใช้ในวงการทำนาฏศิลป์ไทย มีหลักและวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ท่าเรียก ให้ยกมือขึ้นในลักษณะตั้งวงด้านข้าง แล้วหักข้อมือลง ปาดมือ กรีดนิ้วเข้าหาตัว
2. ท่าปฏิเสธ ให้ใช้มือใดมือหนึ่งตั้งขึ้น แล้วหันฝ่ามือออก สั้นข้อมือเล็กน้อย
3. ท่าแนะนำตนเอง (ฉันทน์) คือจะนั่งหรือยืนก็ได้ มือซ้ายจับเข้าหาอก หรือจะใช้ฝ่ามือแตะที่อกหรือชี้ที่อกก็ได้

4. ท่าขอ ชี้นิ้วมือซ้ายมาด้านหน้าระดับเอว

5. ท่าท่ายกมือข้างใดข้างหนึ่งขึ้นตั้งฉาก หักปลายนิ้วตามองที่มีมือยกขึ้น

ท่าทางที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกภายใน คือ การเคลื่อนไหวท่าทางเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายตามแบบนาฏศิลป์ไทยที่เลียนแบบท่าทางธรรมชาติ ลักษณะการเคลื่อนไหวแบบนี้จะใช้ท่าทางบ่งบอกอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งอาจจะเป็นการพ้อนรำตีบทประกอบบทร้อง หรืออาจจะแสดง อารมณ์ความรู้สึกด้วยสีหน้า ท่าทาง ให้สมจริงตามบทบาทของตัวละครก็ได้ การแสดงอารมณ์ และความรู้สึก เป็นลักษณะการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อบ่งบอกอารมณ์ความรู้สึกที่มีลีลาเฉพาะ เช่น บอกอารมณ์ โกรธ ดีใจ ร้องไห้ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท่าทางจะมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ท่ารักปฏิบัติโดยการประสานลำแขน ใช้ฝ่ามือทั้งสองข้าง วางทาบบริเวณฐานไหล่ หรือบริเวณอก

2. ท่าโกรธปฏิบัติโดยการตั้งข้อมือขึ้น ใช้นิ้วฟ้าคดตัวขึ้นแล้วเก็บนิ้วงอเข้าหาฝ่ามือ หรือใช้ฝ่ามือซ้ายถูบริเวณคางใต้ใบหูซ้ายแล้วกระชากลง

3. ท่าดีใจปฏิบัติโดยใช้มือซ้ายกรีดนิ้ว แล้วดึงจีบมาไว้ระดับปาก

4. ทำร่องให้ปฏิบัติโดยใช้ฝ่ามือแตะที่หน้าผาก มือขวาจับที่ชายพก ก้มหน้าพร้อมสะดุ้งตัวเล็กน้อย เหมือนกับกำลังสะอื้น จากนั้นใช้นิ้วแตะที่ตาทั้ง 2 ข้าง
 5. ทำอาช ปฏิบัติโดยใช้ฝ่ามือแตะแก้ม เอียงใบหน้าตามมือที่แตะ
 6. ทำเสร่า โศก ปฏิบัติโดยประสานลำแขนส่วนล่างทิ้งมือลงระดับขา ก้มหน้าเล็กน้อย
- จากความหมายของนาฏยศัพท์ภาษาทำนาฏศิลป์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏยศัพท์และภาษาท่า หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยและการเคลื่อนไหวตามแบบนาฏศิลป์ไทย เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน จากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ได้มีการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางในวงการต่างๆ โดยเฉพาะวงการทางการศึกษา โดยนำเข้ามาใช้เป็นกิจกรรมประกอบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง และการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ความหมายของกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

มีผู้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549 : 3) ได้ให้ความหมายกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า การที่บุคคลมารวมกันเพื่อศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มหลายๆ ฝ่าย ศึกษาพฤติกรรม เป็นผู้นำ ผู้ตาม ความคิด ฝึกปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีศึกษาจากประสบการณ์ โดยผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ในประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดขึ้น

ชนิดา ศรีสำราญ (2549 : 36) ได้ให้ความหมายกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หมายถึงการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีปฏิริยาตอบโต้กันอย่างเสรีมีการกระตุ้นซึ่งกันและกัน มีการทำงานอย่างเป็นกระบวนการร่วมกันมีการสื่อสารมีการปรับตัวเข้าหากันมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกัน และกันมีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกันรวมทั้งมีการแปลความหมายของพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยอาศัยประสบการณ์ภายในกลุ่มและความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ภายในกลุ่มนี้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ

สมาชิกภายในกลุ่มให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บุญชม ศรีสะอาด (2549 : 35) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีชื่ออีกหลายชื่อ เช่น กระบวนการกลุ่ม พลังกลุ่มหรือพลวัตกลุ่ม ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Group Dynamics หรือ Group Process หมายถึง การที่บุคคลมารวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ โดร่วมมือกันวางแผน ตั้งเป้าหมาย วิเคราะห์ ทำกิจกรรม แก้ปัญหาร่วมกัน

วิรัชญา เพ็งธรรม (2550 : 21) ได้ให้ความหมายกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า กระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดสถานการณ์การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีแนวคิดการกระทำแรงจูงใจร่วมกัน แบ่งหน้าที่ช่วยเหลือกันและกันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การทำงานกลุ่มที่ดีจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น

กาญจนา นราศรี (2552 : 28) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีปฏิริยาตอบโต้กันอย่างเสรี มีการกระตุ้นซึ่งกันและกัน มีการทำงานอย่างเป็นกระบวนการร่วมกัน มีการสื่อสาร มีการปรับตัวเข้าหากัน มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน รวมทั้งมีการแปลความหมายของพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยอาศัยประสบการณ์ภายในกลุ่ม และความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ภายในกลุ่มนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ชุตติกาญจน์ รุ่งเรือง (2552 : 19) ได้ให้ความหมายกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันสมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อกันเต็มใจที่จะช่วยเหลือกันเพื่อให้งานกลุ่มบรรลุผลสำเร็จส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีในการเรียนรู้

อภิญา เวียงใต้ (2555 : 39) ได้ให้ความหมายกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่แต่ละคนมารวมกลุ่มกัน เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยมีการวางแผนทำกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเพื่อเรียนรู้

สิ่งต่างๆ ทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และการช่วยเหลือกันเพื่อให้งานกลุ่มบรรลุผลสำเร็จ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น

ชอร์ (Shaw. 1981 : 6) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมกลุ่มที่มีผลมาจากการปะทะสังสรรค์ของบุคคลภายในกลุ่ม โดยต้องตั้งฐานของการอาศัยซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งมีหลายทางด้วยกัน มีการเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัวและเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน รู้ถึงพฤติกรรมของกันและกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาสมาชิกภายในกลุ่มด้วย

กรีนเบิร์ก และ บารอน (Greenberg & Baron. 1997 : 250) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการรวมตัวของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สมาชิกของกลุ่มต้องมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กลุ่มจะต้องมีโครงสร้างที่มั่นคง แม้ว่าสมาชิกของกลุ่มอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา แต่ต้องมีความสัมพันธ์อันมั่นคงในการทำให้กลุ่มรวมกันได้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สมาชิกของกลุ่มต้องมีผลประโยชน์หรือเป้าหมายร่วมกัน การเป็นกลุ่มสมาชิกทุกคนรับรู้ว่าเป็นกลุ่มหนึ่ง โดยสมาชิกแต่ละคนยอมรับซึ่งกันและกันว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มซึ่งมีความแตกต่างจากคนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิก

จากความหมายของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเทคนิคการสอน ในการวิจัยผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จำเป็นต้องศึกษาถึงทฤษฎีด้วย ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของกลุ่มสัมพันธ์มีหลายทฤษฎี (Cartwright & Zander. 1986 ; Shaw. 1971 ; Foresyth. 1990 ; อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี. 2545 : 6-9) ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีสนาม (Field Theory) ของเลวิน (Lewin) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1.1 โครงสร้างของกลุ่มเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคล ที่มีลักษณะแตกต่างกัน

1.2 ในการรวมกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปของการกระทำ (Act) ความรู้สึก (Feel) และความคิด (Think)

1.3 องค์ประกอบต่างๆมีผลต่อโครงสร้างของกลุ่ม ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

1.4 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากัน และพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับตัว จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของเบลล์ (Bales) โฮมานส์ (Homans) และไวท์ (Whyte) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้คือ

2.1 ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activity)

2.2 ปฏิสัมพันธ์ คือ

2.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction)

2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction)

2.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์จิตใจ (Emotional Interaction)

2.3 กิจกรรมต่างๆ ที่กระทำผ่านการมีสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์และรู้สึก (Sentiment)

3. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ

3.1 กลุ่มมีโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์หน้าที่ของสมาชิก และการแสดงบทบาทของสมาชิกอันถือว่าการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) อย่างใดอย่างหนึ่ง

3.2 การแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิก ทำได้โดยผ่านทางระบบสื่อสาร (Communication) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสดงออก

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของโมเรโน (Moreno) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตการกระทำของกลุ่ม ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่ม ในการเลือกรูปแบบและวิธีการที่จะปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interpersonal Choice)

4.2 เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ได้ดี คือ การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) และการใช้เครื่องมือวัดสังคมมิติ (Sociometric Test)

5. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) ของซิกมันด์ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญคือ

5.1 เมื่อบุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จะต้องอาศัยกระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ซึ่งอาจเป็นการให้รางวัล หรือการได้รับผลจากการทำงานในกลุ่ม

5.2 ในการรวมกลุ่ม บุคคลมีโอกาสดำเนินการอย่างเปิดเผย หรือพยายามป้องกันปิดบังตนเองโดยวิธีการต่างๆ (Defense Mechanism) การช่วยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริงโดยใช้วิธีการบำบัดทางจิต สามารถช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ได้ดียิ่งขึ้น

6. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการใช้หลักจิตวิทยาต่างๆ เช่น จิตวิทยาการรับรู้ การเรียนรู้ ความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ เป็นต้น สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคล

7. ทฤษฎีบุคลิกของกลุ่ม (Group Sensuality Theory) ของ แคทเทล (Cattel) ทฤษฎีนี้อาศัยหลักจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม แนวคิดนี้ประกอบด้วย

7.1 ลักษณะของกลุ่มโดยทั่วไปมีดังนี้

7.1.1 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีสมาชิกซึ่งมีบุคลิกเฉพาะตัว (Population Traits) ได้แก่ สติปัญญา ทักษะ บุคลิกภาพ เป็นต้น

7.1.2 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีบุคลิกเฉพาะกลุ่ม (Sensuality Traits or Personality Traits) ซึ่งเป็นผลจากสมาชิกกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพของกลุ่ม ได้แก่ ความสามารถของกลุ่มที่มีอยู่ การกระทำของสมาชิกร่วมกัน การตัดสินใจ รวมทั้งพฤติกรรมของการแสดงของสมาชิก เป็นต้น

7.1.3 แต่ละกลุ่มมีโครงสร้างภายในเฉพาะตน (Characteristic of Internal Structure) ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และแบบแผนหรือลักษณะในการรวมกลุ่ม

7.2 พลังอันเกิดจากบุคลิกภาพของกลุ่ม (Dynamics of Syntality) หมายถึง การแสดงอาการหรือการร่วมมือร่วมแรงสมาชิกในกลุ่ม เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำของสมาชิก มีลักษณะ 2 ประการ คือ

7.2.1 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ (Maintenance Synergy) หมายถึงลักษณะของความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปอย่างราบรื่น และก่อให้เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) ซึ่งทำให้กลุ่มไม่แตกแยกหรือมีสมาชิกถอนตัวออกจากกลุ่ม

7.2.2 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ (Effective Synergy) หมายถึงกิจกรรมที่สมาชิกกระทำ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

7.3 ทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลกลุ่ม (A Theory of Group Achievement) สโตกคิลล์ (Stogdill) ได้อธิบายทฤษฎีนี้ไว้ว่า สัมฤทธิ์ผลของกลุ่มโดยทั่วไปมี 3 ด้าน คือ

7.3.1 การลงทุนของสมาชิก (Member Inputs) เมื่อบุคคลมารวมกลุ่มกันต่างคนต่างจะแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งคาดหวังการตอบสนองความคิดเห็นและความเข้าใจของตน ซึ่งการกระทำต่างๆของสมาชิกกลุ่มถือเป็นการลงทุนของสมาชิก

7.3.2 โครงสร้างและผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

7.3.2.1 โครงสร้างอย่างเป็นทางการ (Formal Structure) คือ สิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งสมาชิกแต่ละคนให้มีฐานะ (Status) และหน้าที่ (Functions) ตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้สมาชิกกระทำและตอบสนองตามที่คาดหวังไว้และทำให้ผลของการทำงานเป็นจริงขึ้นมาได้

7.3.2.2 โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก (Role Structure) คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ในตัวสมาชิกของแต่ละคน สมาชิกของแต่ละคนจะมีอิสระ

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์คือ กิจกรรมต่างๆ ที่สมาชิกปฏิบัติต่อกัน ทั้งทางร่างกาย วาจา และจิตใจ เพื่อให้เกิดผลงานกลุ่มออกมา โดยที่สมาชิกมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อีกทางหนึ่ง

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

การสร้างการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อผู้เรียน ให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในด้านความรู้ต่างๆ ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีนักวิชาการ กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

เอกชัย ยุติศรี (2550 : 2) ได้กล่าวถึง ลักษณะการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียน หรือสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. กิจกรรมที่จัดทำทุกครั้งก่อให้เกิดความรู้สึทางอารมณ์ เกิดความประทับใจและมีความหมายต่อผู้เรียน เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนค้นพบสิ่งที่เรียนได้ด้วยตนเอง
3. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนทุกคนมีส่วนได้วิเคราะห์ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ระหว่างกันและกัน ไม่ได้เกิดจากตัวผู้นำฝ่ายเดียว
4. ครูมีหน้าที่เป็นเป็นผู้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน โดยคำนึงถึงเป้าหมายให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่วางไว้ และคอยช่วยเหลือให้กลุ่มดำเนินไปด้วยดี ครูมีหน้าที่คอยเชื่อมหรือประสานเท่านั้น
5. การเรียนรู้ของกลุ่มมีลักษณะ 3 ประการคือ การเรียนรู้เรื่องตนเอง การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกันในกลุ่มและการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกันในกลุ่ม
6. การเรียนรู้ที่ได้ผลต่อเมื่อสมาชิกหรือผู้เรียน ได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

จันทิมา ลิ้มปิเจริญ (2522 : 44 ; อ้างถึงใน น้ำอ้อย สุนทรพฤกษ์. 2551 : 17) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนหรือสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. กิจกรรมที่จัดทำทุกครั้งก่อให้เกิดความรู้สึทางอารมณ์ เกิดความประทับใจ และมีความหมายต่อผู้เรียน เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนค้นพบสิ่งที่เรียนได้ด้วยตนเอง
3. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนทุกคนมีส่วนได้วิเคราะห์ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ระหว่างกันและกัน ไม่ได้เกิดจากผู้นำฝ่ายเดียว

4. ครูมีหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน โดยคำนึงถึงเป้าหมายให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่วางไว้ และคอยช่วยเหลือให้กลุ่มดำเนินไปด้วยดี
5. การเรียนของกลุ่มมีลักษณะ 3 ประการคือ การเรียนรู้เรื่องตนเอง การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกันในกลุ่ม และการเรียนรู้เรื่องของกลุ่ม
6. การเรียนรู้ที่ได้ผลก็ต่อเมื่อสมาชิกหรือผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ครูมีหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน กิจกรรมที่จัดต้องก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ เกิดความประทับใจและมีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมได้วิเคราะห์ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันและกัน โดยที่การเรียนรู้จะได้ผลก็ต่อเมื่อสมาชิกหรือผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

จากลักษณะการเรียนรู้กลุ่มสัมพันธ์ จะต้องมีลำดับขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนการสอนดังนี้

ทิสนา เขมมณี (2545 : 54) ได้อธิบายถึงลักษณะของกิจกรรมที่นำมาจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำดังนี้

1. กิจกรรมนั้นต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม
2. กิจกรรมนั้นทำให้มีการรวมกันได้ดีมั่นคง
3. กิจกรรมนั้นต้องช่วยลดความเครียดมีเรื่องให้ขำ มีการหัวเราะบ้าง
4. กิจกรรมนั้นต้องสร้างความเข้าใจเห็นใจกัน
5. กิจกรรมนั้นต้องให้ข้อคิด มีการประเมินผล มีการวิเคราะห์
6. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น มีการซักถามอภิปรายกัน
7. กิจกรรมนั้นมีส่วนให้ความรู้ มีการย้ำให้สมาชิกเข้าใจเนื้อหาที่ซ่อนเร้นอยู่
8. กิจกรรมนั้นช่วยชี้แนะแนวทางให้สมาชิกรู้จักตัวเอง
9. กิจกรรมนั้นช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคนอื่นๆ ได้ดีขึ้น

10. กิจกรรมนั้นต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เพื่อให้บรรลุหมายและสอดคล้องกับเนื้อหาที่กล่าวมา

ทิศนา แคมมณี ได้แนะนำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม ดังนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้ดี โดยครูสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้น ให้ผู้เรียนเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลที่ออกมาจะอยู่ในรูปแพ้-ชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

2. บทบาทสมมุติ (Role Play) วิธีนี้เป็นสถานการณ์สมมุติเช่นเดียวกันกับเกมแต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของตนได้อย่างลึกซึ้ง

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้กรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ห่อภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกการแก้ปัญหา วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดพิจารณาข้อมูลที่ได้รับ ตลอดจนนำเอากรณีต่างๆ ที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริง หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนไปอยู่ในสถานการณ์จำลอง และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสทดลองและแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดงออก

5. ละคร (Action or Dramalization) เป็นวิธีที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่กำหนดไว้ ให้ ผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามที่กำหนดไว้ โดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกของตนมาเกี่ยวข้อง อันจะทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการที่จะเข้าใจในความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่นนอกจากนั้น ยังเป็นการฝึกการทำงานร่วมกัน

6. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การจัดกลุ่มย่อยมีหลายแบบต่าง ๆ กัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ผู้จัด เช่นการอภิปรายกลุ่มแบบเวียนรอบวงและอภิปรายกลุ่มแบบกลุ่มซ้อนเป็นต้น

เรวดี วงศ์พรหมเมฆ (2521 : 27 ; อ้างถึงในน้ำอ้อย สุนทรพฤกษ์. 2551 : 17) ได้นำมาลำดับเป็นขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ 4 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Participation) เป็นขั้นที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ขั้นค้นพบ (Discovery) เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว เขาจะเกิดความรู้สึกและความเข้าใจด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ขั้นวิเคราะห์ ประเมินผล (Evaluation) ขั้นสำคัญที่สุดคือ การให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ ทั้งด้านความรู้และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้รวมกันเข้าเป็นจุดเดียว
4. ขั้นนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวนำไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้จากการศึกษาทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์และการเรียนรู้ โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย มีการปรึกษาหารือวางแผน เน้นกิจกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติจริง การทำงานและร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ สรุปหลักการนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม สร้างบรรยากาศและสมาชิกของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีเรียน กติกาหรือกฎเกณฑ์การทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน

2. **ขั้นปฏิบัติ** ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม โดยคัดเลือกกิจกรรมให้เหมาะกับผู้เรียน ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางปัญญา ทางกาย และทางอารมณ์ เช่นกิจกรรม เกม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม
3. **ขั้นวิเคราะห์** ผู้เรียนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์ในกลุ่มตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ให้คนอื่นได้รับรู้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้
4. **ขั้นนำไปประยุกต์ใช้** ผู้เรียนสรุปรวบรวมความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยผู้สอนกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุปไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากันตนเอง และนำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อปรับปรุงตนเองประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่น ประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา เช่นการปรับปรุงบุคลิกภาพ เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เคารพสิทธิของคนอื่นแก้ปัญหา
5. **ขั้นประเมินผล** ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย จากกระบวนการและวิธีการดังกล่าวจึงส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ทักษะปฏิบัติและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เน้นกิจกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติจริง ดังนั้นผู้เรียนที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะต้องรู้จักหน้าที่และบทบาทของตนเองภายในกลุ่ม ดังมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ชุดิกาญจน์ รุ่งเรือง (2552 : 24) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่และบุคลิกภาพของผู้เรียนที่จะเป็นผู้นำกลุ่ม ดังนี้

1. หน้าที่ของผู้นำกลุ่ม

ผู้นำกลุ่ม ได้แก่ประธานหรือรองประธาน ควรมีหน้าที่ดังนี้

- 1.1 นำการอภิปรายแนะนำสมาชิกในกลุ่มให้รู้จักกัน แลกจุดประสงค์ของการประชุม เพื่อเริ่มต้นเสนอปัญหา
- 1.2 ควบคุมขอบเขตการพูดให้อยู่ในประเด็นเรื่อง และคอยสรุปเรื่องให้เป็นไปตามประเด็นเรื่อง

1.3 สร้างบรรยากาศของการร่วมมือ และความเป็นประชาธิปไตย

1.4 เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นและกระตุ้นให้ผู้ไม่พูดให้ได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

1.5 ประนีประนอมเมื่อเกิดการโต้แย้งสรุปเรื่องและมติของกลุ่ม

1.6 ดำเนินการประชุมตั้งแต่ต้นจนจบ พยายามให้ข้อมูลและรายละเอียดครบถ้วนที่

2. บุคลิกภาพของผู้นำกลุ่ม

ผู้นำต้องมีบุคลิกภาพแสดงลักษณะความเป็นผู้นำ คือ

2.1 มีศิลปะการใช้ภาษาที่ดี สามารถนำการพูดได้

2.2 มีความเชื่อมั่นในตนเอง

2.3 มีความเป็นกันเองแต่น่าเชื่อถือเชื่อฟัง ไม่เป็นเผด็จการรวมอำนาจการพูดหรือสรุปมติโดยไม่เป็นไปตามความคิดเห็นของกลุ่ม

2.4 กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

พชันีพงศ์ คล่องนาวา (2553 : 57) กล่าวถึง บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรม พยายามค้นหาและแสวงหาความรู้ที่เรียนด้วยตนเอง

2. ให้ความช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในหมู่นักเรียน

3. แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างอิสระ

4. มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม เช่น สร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่นในกลุ่ม การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม พยายามปรับปรุงบุคลิกภาพเสมอ สร้างบรรยากาศที่ดี และควบคุมการทำงานของกลุ่ม

5. ทำความเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย และทำงานร่วมกับกลุ่มได้ดี

จากบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมแบบกลุ่มสัมพันธ์ จะมีผู้นำกลุ่ม ซึ่งต้องมีคุณสมบัติและบุคลิกภาพที่เหมาะสม ส่วนนักเรียนคนอื่น จะเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรม ค้นหาและแสวงหาความรู้ที่เรียนด้วยตนเอง ให้ความช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในหมู่นักเรียน แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างอิสระ และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

นักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนการสอน ดังนี้

เอกชัย ยุติศรี (2550 : 30) ได้กล่าวถึงผลดีของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนรู้จักเข้าใจตนเองดีขึ้น ยอมรับข้อบกพร่องของตัวเองเพื่อจะได้พยายามหาทางแก้ไข แม้จะทำได้เพียงบางส่วนก็นับว่ามีคุณค่า
2. ผู้เรียนรู้จักคิด สังเกต มากขึ้นกว่าเดิม
3. ทำให้เป็นคนใจกว้างขึ้น เข้าใจผู้อ่านมากขึ้น ยอมรับว่าบุคคลอื่นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย พฤติกรรมทุกอย่างมาจากสาเหตุ ยอมรับเหตุผลความคิดเห็นของผู้อื่น
4. มีระเบียบวินัยในตัวเองมากขึ้น มีการวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้า ซึ่งรอบคอบมากกว่าเดิม
5. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงกว่าเดิม จะตัดสินใจปัญหาใดๆ ก็ใช้เหตุผลมากขึ้น
6. รู้จักมองอะไรเป็นกลางๆ ไม่ค่อยโอนเอียงไปตามสิ่งที่ได้เห็น ได้ฟังมาทันทีที่มีการไตร่ตรองมากขึ้นกว่าเดิม
7. ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันที

อภิญา เวียงใต้ (2555 : 47) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ครูได้วางแผนไว้ก่อนอย่างเหมาะสม จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการทำงาน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน ได้เรียนรู้เรื่องของตนเองและของกลุ่ม สามารถค้นพบสิ่งที่เรียนได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมได้

จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์ คือการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเทคนิคการสอน ในการวิจัยผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยจึงขอกำหนดขั้นตอนในการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม เตรียมความพร้อมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน
2. ขั้นปฏิบัติ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม โดยผู้สอนเป็นผู้ประสานงานและให้คำแนะนำ
3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และสรุปผลการเรียนรู้และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น
4. ขั้นนำไปประยุกต์ใช้ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมทางนาฏศิลป์
5. ขั้นประเมินผล ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย จากกระบวนการและวิธีการดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ทักษะปฏิบัติและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับหลักสูตรและความพร้อมของนักเรียน โดยมีชื่อเรียกหลายลักษณะ ได้แก่ แผนการสอน แผนการจัดกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ ซึ่งมีความหมายเดียวกัน และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำว่า แผนการจัดการเรียนรู้

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 1) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำขึ้นเป็นลابلักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เป็นเครื่องมือที่ครูผู้สอนใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบ การเตรียมการสอน หรือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ และจัดทำไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ มากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 205) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและ จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

กนกกาญจน์ ศรีตะวัน (2554 : 43) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือที่เป็น ลายลักษณ์อักษร ที่ผู้สอนวางแผนจัดเตรียมรายละเอียดไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนใน รายวิชาใด วิชาหนึ่ง สามารถนำไปใช้สอนได้ทันที และช่วยในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี

อภิญา เวียงใต้ (2555 : 48) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้น เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียดชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อใช้ใน กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นรายคาบหรือชั่วโมง มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา ผู้เรียนให้บรรลุตามมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การวางแผน แนวการจัดการเรียนรู้ที่ครูเตรียมไว้ล่วงหน้า เพื่อจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด สาระ การเรียนรู้และมาตรฐานตามหลักสูตร และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และ ภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่ผู้สอนวางแผนจัดเตรียมรายละเอียดไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใด วิชาหนึ่ง สามารถนำไปใช้สอนได้ทันที และช่วย ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

นุราชย์ ศิริมหาสาคร (2545: 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการสอน สื่อนวัตกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน
2. แผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอน และครูที่จะปฏิบัติการสอนแทน สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมั่นใจ และมีประสิทธิภาพ
3. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป
4. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครูซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานวิชาการ เพื่อประกอบการพิจารณาความดี ความชอบประจำปี เพื่อขอเลื่อนตำแหน่งหรือระดับให้สูงขึ้น และเพื่อใช้ประกอบการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2548 : 164) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. กำหนดแนวทางการสอนให้ผู้สอน จะสอนอะไร จะสอนทำไม จะสอนอย่างไร และจะประเมินผลอย่างไร
2. ทำให้ผู้สอนมั่นใจในการสอน เพราะได้เตรียมการไว้พร้อมแล้ว
3. ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ เพราะผู้สอนมีความพร้อม มีความมั่นใจ และทราบเนื้อหาที่จะสอนแล้ว
4. ทำให้ประหยัดเวลาในการสอน

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีการสอนที่ดี วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และจิตวิทยาวิทยา
2. ช่วยให้ผู้สอน มีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง พร้อมทั้งทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย
3. ช่วยให้ผู้สอนทราบว่า การสอนของตนได้เดินทางไปทิศทางใด สอนอะไรด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไร และจะวัดผลประเมินผลอย่างไร
4. ส่งเสริมให้ผู้สอนได้ศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิธีจัดการเรียนรู้ จัดหาและใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล

5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่จะมาสอนแทน
6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษา
7. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน สำหรับประกอบการประเมินเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะครูให้สูงขึ้น

กนกกาญจน์ ศรีตะวัน (2554 : 46) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานสำคัญของครูที่จะนำนักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนด เพราะความแตกต่างของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม จึงต้องเลือกใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

อภิญา เวียงใต้ (2555 : 49) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องศึกษาถึงวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นส่งเสริมให้ครูไปศึกษาหาความรู้ ทั้งหลักสูตรและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม ครูได้เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า อำนวยความสะดวกให้กับครูที่ไม่มีประสบการณ์ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทน

จากความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ช่วยให้ผู้สอนมีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง เป็นเครื่องมือนำนักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนด และทำให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรแนวการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี เป็นการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ล่วงหน้าอย่างละเอียดรอบคอบ โดยมีจุดประสงค์ ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ อุปกรณ์ และการวัดผลประเมินที่ชัดเจนอย่างมีระบบ มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ไว้ดังนี้

บุรุษย์ ศิริมหาสาคร (2545 : 1) กล่าวว่า แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ก็คล้ายกับแผนที่ ซึ่งจะนำผู้เดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องตอบคำถามหลัก ๆ 3 ข้อ นี้ได้ สอนเพื่ออะไร สอนอย่างไรและสอนแล้วได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีและสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. การเรียนการสอนที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้
3. การวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

จริงหรือไม่

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 125) กล่าวว่า ลักษณะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะ 4 ประการ

1. มีกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูผู้สอนคอยช่วยชี้แนะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่นักเรียนดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นหาคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาและหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการจัดทำกิจกรรมด้วยตนเอง
3. เน้นทักษะกระบวนการ โดยมุ่งเน้นนักเรียนให้รับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง
4. ส่งเสริมใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น โดยหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูป

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 64) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนว่าในการสอนเรื่องนั้นๆ ต้องให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร ด้านใด
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจน ระบุบทบาทของครูผู้สอน และให้ผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรจึงทำให้การเรียนรู้บรรลุผล
3. กำหนดสื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจนว่าจะใช้สื่อ อุปกรณ์ หรือแหล่งเรียนรู้

4. กำหนดการวัดและการประเมินผลไว้ชัดเจน จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใดเพื่อบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น

5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ในกรณีมีปัญหา เมื่อมีการนำไปใช้สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้ โดยไม่กระทบต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้

6. มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่

7. แปลความหมายให้ตรงกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นต้องสื่อความหมายได้ตรงกัน อ่านเข้าใจง่าย ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจและใช้ได้ตรงจุดประสงค์ของผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

8. มีการบูรณาการแบบองค์รวมเนื้อหา สาระ ความรู้ และวิธีการจัดการเรียนรู้

9. มีการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมกับความรู้และประสบการณ์ใหม่ และนำไปใช้ในชีวิตจริง

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2550 : 126) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ดี ดังนั้นครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงควรจะต้องทราบถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งมีดังนี้

1. มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. นำไปใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ

3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับผู้เรียนและเวลาที่กำหนด

4. มีความกระชับชัดเจนทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจตรงกัน

5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้

อภิัญญา เวียงใต้ (2555 : 51) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด มีกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางและกระตุ้นให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

จากการศึกษาหัวข้อแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องกับหลักสูตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด มีกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยครูผู้สอนคอยชี้แนะ ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรมีการวางแผนและออกแบบแผนสำหรับจัดการเรียนรู้ของตน มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2545 : 22) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
 2. ตั้งชื่อแผนการจัดการเรียนรู้
 3. กำหนดเวลา ระบุระดับชั้น
 4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้รายปี / รายภาค ที่เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยบรรยายจุดหมายปลายทางไม่ใช่วิธีการที่สะท้อนถึงระดับต่างๆ ของทักษะที่เกิด ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรมประกอบด้วย 3 ส่วน คือ พฤติกรรม สถานการณ์หรือเงื่อนไข และเกณฑ์
 5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้วเฉพาะข้อที่สัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ตามธรรมชาติวิชา
 6. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ที่จำเป็นต้องสอน
 7. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับ
 8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม
 9. เลือกสื่ออุปกรณ์ที่ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือก
- เช่น รูปภาพ บัตรคำ วีดิทัศน์

10. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงธรรมชาติวิชาตาม

จุดประสงค์นำทาง

11. กำหนดการวัดผลและประเมินผล โดยวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียน ตามจุดประสงค์นำทางและที่เกิดจากหลังเรียนรู้เมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัดหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น การปฏิบัติจริง ทดสอบความรู้ ทำงานกลุ่ม

รุจิ ภูสาระ (2545 : 160) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งแนวความคิด ขอบเขตของกลุ่มสาระการเรียนรู้มาเป็นกรอบในการทำแผนการเรียนรู้
2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เป็นจุดประสงค์ปลายทางที่กล่าวถึงจุดประสงค์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์จากคำอธิบายรายวิชา
3. เขียนโครงสร้างของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งหมด ได้แก่ หัวข้อย่อยมีจำนวนตามในแต่ละหัวข้อย่อย สาระสำคัญที่เน้นความคิดรวบยอด หลักการ ทักษะ ลักษณะนิสัย จุดประสงค์นำทางตามหัวข้อย่อย

4. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 82) ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดตามลำดับ ดังนี้

1. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
2. แบ่งเนื้อหาสาระ เวลาให้ครอบคลุมหน่วยการเรียนรู้
3. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
4. กำหนดเป้าหมายสำหรับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้
5. ระบุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
6. กำหนดสมรรถนะของผู้เรียน
7. ระบุนุ้คุณลักษณะอันพึงประสงค์
8. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย
9. เลือกกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

10. เลือกใช้สื่อ / แหล่งเรียนรู้ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
11. กำหนดชิ้นงาน / ภาระงาน
12. การวัดผลและประเมินผล ควรเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้แก่ผู้เรียน

อภิญา เวียงใต้ (2555 : 55) กล่าวว่า ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรประกอบการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอน เพื่อจะได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับทุกๆ ด้าน และเมื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง เป็นผลให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากการศึกษาเรื่องขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ครูต้องศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากหลักสูตรตามขั้นตอน จะทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องในทุกๆด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นนำ แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ 2) ขั้นฝึกทักษะ เป็นการฝึกปฏิบัติกิจกรรม (สอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์) เป็นการนำเสนอเนื้อหาตามบทเรียน การฝึกทักษะ และใช้สื่อประกอบ หรือให้นักเรียนทำกิจกรรมรายบุคคล 3) ขั้นวิเคราะห์ 4) ขั้นนำไปประยุกต์ใช้ และ 5) ขั้นประเมินผล

ประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการความสามารถของบทเรียนในการสร้างผลสัมฤทธิ์ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ถึงระดับที่คาดหวังไว้

ความหมายของประสิทธิภาพ

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ ดังนี้

วุฒิชัย ประสารลอย (2543 : 39) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ

หมายถึง ความสามารถของบทเรียนในการสร้างผลสัมฤทธิ์ ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ถึงระดับที่

คาดหวังไว้ และครอบคลุมความเชื่อถือได้ (Reliability) ความพร้อมที่จะใช้งาน (Availability) ความมั่นคงปลอดภัย (Security) และความถูกต้องสมบูรณ์ (Integrity)

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 667) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า หมายถึง ความสามารถอันทำให้เกิดผลในงาน

วารุ เฟิงส์วัสดี (2546 : 42) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า หมายถึง เกณฑ์ระดับที่ผู้ผลิตแบบฝึกพอใจว่า ถ้าหากแบบฝึกมีประสิทธิภาพถึงระดับที่กำหนดแล้ว ก็มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้ได้ และคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมา โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 154) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า หมายถึง ระดับหรือเกณฑ์ประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับที่พึงพอใจ หากมีประสิทธิภาพในระดับนั้นแล้ว การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำโดยการประเมินผลพฤติกรรมผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์

อิสราพร สารปรัง (2555 : 42) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของสื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการและด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่คาดหวัง

จากความหมายของประสิทธิภาพที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยและประเมินผลการปฏิบัติ หลังจากใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแต่ละชุด

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากการใช้ชุดการเรียนรู้

เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การหาประสิทธิภาพของสื่อ

การหาประสิทธิภาพของสื่อเป็นการนำสื่อไปทดลองใช้ (Try out) โดยนำไปทดลองตาม
ขั้นตอนและนำผลมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำไปทดลองจริง (Try run) มีนักนักวิชาการและ
นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงวิธีการหาประสิทธิภาพของสื่อไว้ดังนี้

เผชิญ กิจระการ (2544 : 44-45) กล่าวถึงเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีการใช้
แตกต่างกันหลายลักษณะ ในที่นี้จะยกตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80$ ดังนี้

1. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำ
แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ
ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posetest) ได้คะแนน
เฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร 1 } E_1 = \frac{\sum X}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทั้งหมดทำ
แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน
 $\sum X$ แทน คะแนนของแบบฝึกหัดหรือของแบบทดสอบ
ย่อยทุกชุดรวมกัน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$\text{สูตร 2 } E_2 = \frac{\sum Y}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทั้งหมด
ทำแบบทดสอบหลังเรียน

$\sum Y$ แทน คะแนนของแบบทดสอบหลังเรียน

B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posetest) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมดคือ 32 คน แต่ละคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนถึงร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด (40 คน) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

3. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posetest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือคะแนนร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Posetest) ได้ เทียบกับคะแนนที่ทำได้ก่อนเรียน (Pretest) ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) สามารถอธิบายให้ชัดเจนได้ดังนี้ สมมติว่านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงว่าแตกต่างจากคะแนนเต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posetest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แสดงว่ามีความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ $85 - 10 = 75$ ดังนั้น ค่าของ $E_2 = (75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2=80$)

4. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูกโดยจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่าสื่อไม่มีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีควมบกพร่อง)

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2546 : 139) กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานของการประเมินประสิทธิภาพ โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ไว้ดังนี้

90 ตัวแรก คือ คะแนนรวมของการทำแบบฝึกหัดในระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

90 ตัวหลัง คือ คะแนนรวมของการทำข้อสอบการเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

การหาประสิทธิภาพกระบวนการต่อประสิทธิภาพผลลัพธ์มีแนวคิด ดังนี้

1. ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) ได้มาจากคะแนนแบบฝึกหัดที่ผู้เรียนทำถูกต้องในระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม
2. ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ได้มาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนทำได้ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 156) กล่าวถึงการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานซึ่งเป็นเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ว่า การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ สามารถกำหนดได้หลากหลายขึ้นอยู่กับผู้วิจัย จะกำหนด ถ้าต้องการประสิทธิภาพสูงก็กำหนดค่าไว้สูง เช่น 90/90 แต่การกำหนดเกณฑ์ไว้สูง อาจพบปัญหาว่าไม่สามารถบรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ การที่จะทำให้ผู้เรียนส่วนมากทำคะแนนได้จำนวนเต็ม คือ ร้อยละ 90 ขึ้นไปไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นจึงไม่ค่อยพบการตั้งเกณฑ์ดังกล่าว ในงานวิจัยบางเรื่องตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำกว่า 80 ทั้งด้านกระบวนการและผลโดยรวม เช่น ตั้งเกณฑ์ไว้ 70/70 เพราะถ้าสิ่งที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพจริงแล้ว จะต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ได้ การตั้งเกณฑ์ไม่ได้หมายถึงอัตราส่วนระหว่าง 2 ส่วน เป็นเพียงการแยกส่วนของประสิทธิภาพของกระบวนการ ซึ่งเป็นผลตัวหน้ากับประสิทธิภาพของผลโดยรวมซึ่งเป็นตัวเลขหลัง และการวิจัยไม่จำเป็นที่จะต้องทำอะไรให้สอดคล้องกับความนิยม

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2546 : 42-44) อธิบายการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพว่า การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์)

1. ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior : E_1) คือ ประเมินผลต่อเนื่อง ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลายๆพฤติกรรม เรียกว่า “กระบวนการ” (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้
2. ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior : E_2) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Products) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน E_1/E_2

การกำหนดค่าประสิทธิภาพ E_1 คือ ประสิทธิภาพกระบวนการ และ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งจะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 มีค่าเท่าใดนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณา โดยปกติเนื้อหาที่เป็น

ความรู้ ความจำ มักจะตั้งค่าไว้ 80/80 , 85/85 และ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 หรือ 70/70 เป็นต้น

จากเกณฑ์การหาประสิทธิภาพที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ การเรียนการสอน สามารถกำหนดได้หลากหลายขึ้นอยู่กับผู้วิจัยจะกำหนด โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ มักจะตั้งค่าไว้ 80/80 , 85/85 และ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 หรือ 70/70 สำหรับการวิจัยในครั้งนี้มีทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาความรู้ความจำและส่วนที่เป็นทักษะ ผู้วิจัยจึงตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ไว้ที่ 80/80

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นคุณลักษณะที่บ่งชี้ความรู้ และทักษะความสามารถของผู้เรียน ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นๆ

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้ นางนาฏ ตันติเสวี (2545 : 14) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการทำงานที่ประสานกัน และต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาแสดงออกในรูปคะแนน ซึ่งสามารถสังเกต และวัดได้ด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

ศิริชัย กาญจนวาสี (2548 : 161) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปริมาณหรือคุณภาพของความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม หรือลักษณะทางจิตใจ โดยเปลี่ยนไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจัดขึ้น

ทิสนา แคมมณี (2550 : 10) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าถึงความรู้ การพัฒนาทักษะในการเรียน อาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ คะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้หรือทั้งสองอย่าง

เขาวลัทธิ สาระ โน (2550 : 55) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการเรียนการสอนที่เกิดจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ ในด้านต่างๆของนักเรียน จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้

อิสราพร สารปรัง (2555 : 46) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่แสดงผลจากการเรียนรู้ มีอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ซึ่งวัดได้จาก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยอาจเป็นข้อเขียนหรือการปฏิบัติจริง

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจัดขึ้น สามารถวัดได้จาก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยอาจเป็นข้อเขียนหรือการปฏิบัติจริง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 63) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพด้านต่างๆที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้วว่า มีอยู่เท่าใด

เขาวดี พิบูลย์ศรี (2548 : 16) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระ และตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น

บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 56) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะผลผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษา

จากความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้วว่า มีอยู่เท่าใด และทดสอบวัดความสามารถของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เรียน

ด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีหลายประเภท เพื่อให้การวัดและประเมินผลตรงกับ จุดประสงค์ของผู้ใช้มากที่สุด มีผู้อธิบายประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 73-79) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภท ที่ครูสร้างขึ้นมีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test) ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเป็นของตนเอง
2. ข้อสอบแบบกาถูก – ผิด (True – False Test) ลักษณะทั่วไปถือได้ว่า ข้อสอบแบบกาถูกผิด คือข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่ และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก – ผิด จริง – ไม่จริง เหมือนกัน – ต่างกัน เป็นต้น
3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion) ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำหรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้มีใจความและถูกต้อง
4. ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ (Short Answer Test) ลักษณะทั่วไปข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบคำถามที่ต้องการ จะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง
5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิดหนึ่ง โดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่ง ตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้
6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) ลักษณะทั่วไปข้อสอบแบบเลือกตอบนี้จะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว และคำถามแบบเลือกตอบที่ใช้นิยมใช้

ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน ดูเผินๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2549 : 20-23) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจำแนกตามมิติต่างๆคือ

มิติที่ 1 จำแนกตามขอบข่ายเนื้อหาวิชาที่วัดเช่น แบบวัดผลสัมฤทธิ์บางประเภทจะวัดเนื้อหาวิชาทางคณิตศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์ หรือการสะกดคำ ฯลฯ

มิติที่ 2 จำแนกตามลักษณะหน้าที่ทั่วไปของแบบทดสอบ โดยสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะคือ แบบทดสอบเพื่อการสำรวจผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์แบบทดสอบเพื่อวัดความพร้อม

มิติที่ 3 จำแนกตามคำตอบที่ใช้ โดยจะเป็นแบบทดสอบประเภทข้อเขียนที่ใช้กันค่อนข้างมาก ได้แก่ แบบทดสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ต้องการให้นักเรียนหรือผู้เข้าสอบได้สาธิตทักษะของตนเอง

บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 56) กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ว่าจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดี เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐานซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

จากประเภทแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภท เพื่อให้เลือกใช้ได้

เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีทั้งแบบทดสอบมาตรฐาน และแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการวิชาการและนักการศึกษา ได้อธิบายขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2544 : 111-113) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร การสร้างแบบทดสอบควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดตารางวิเคราะห์หลักสูตรจะเป็นกรอบในการออกข้อสอบ ซึ่งระบุจำนวนข้อสอบในแต่ละเรื่องและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดไว้
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์
3. กำหนดชนิดของข้อสอบและวิธีการสร้าง โดยศึกษตารางวิเคราะห์หลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาตัดสินใจเลือกชนิดของข้อสอบที่จะใช้วัดว่าเป็นแบบใด โดยเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แล้วศึกษาว่าการเขียนข้อสอบชนิดนั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเขียนข้อสอบ
4. เขียนข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5. ตรวจสอบข้อสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่เขียนไว้แล้วมีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบทดสอบ (Direction) แล้วจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

7. ทดลองและวิเคราะห์ข้อสอบเป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการสอนจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์แล้วปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพ

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่าข้อสอบข้อใด ไม่มีคุณภาพหรือมีคุณภาพไม่ดีพอ อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้มีคุณภาพดีขึ้นแล้ว จึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริงที่จะนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

เกียรติสุดา ศรีสุข (2545 : 36) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. ขึ้นกำหนดความสำคัญการวัดผลในแต่ละเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนการสอน

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดผลในกิจกรรม กำหนดว่าจะทดสอบหรือวัดผลเพื่ออะไร อาจวัดเพื่อตัดสินผลการเรียน ดูความก้าวหน้าของผู้เรียนหรือวินิจฉัยผลการเรียนรู้ เป็นต้น

1.2 สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ของกิจกรรม กำหนดว่าจะวัดผลอะไรบ้าง ทั้งเนื้อหาและจุดประสงค์ของกิจกรรม และจะวัดผลในแต่ละเนื้อหาอย่างไร มีขั้นตอน 3 ประการคือ

1.2.1 การแจงวัตถุประสงค์กิจกรรม

1.2.2 การแจงเนื้อหาวิชาในกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2.3 การจัดทำตาราง 2 ทาง

2. ขึ้นกำหนดแนวทางการวัดผลและสร้างเครื่องมือในการวัดผล

2:1 ขึ้นสร้างเครื่องมือ จะนำผลจากการกำหนดแนวทางการวัดผลมาเป็นเกณฑ์ในการสร้าง

ขั้นที่ 1 กำหนดจำนวนเครื่องมือว่ามีกี่ฉบับ แบบไหนบ้าง โดยอาจมีการรวมเนื้อหาบางเรื่องมาทดสอบพร้อมกันเป็นฉบับเดียวกัน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 สร้างข้อสอบ/เครื่องมือวัดผล แต่งข้อสอบหรือเครื่องมือวัดผลตามที่ได้กำหนดเป็นแนวทางให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2548 : 178-179) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า การสร้างแบบทดสอบจะต้องมีวิธีการเตรียมตัว การวางแผนเพื่อให้แบบทดสอบดังกล่าวมีกลุ่มตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะต้องอาศัยกลวิธีในการสร้างแบบทดสอบ โดยดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้นสอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบด้วย

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน

ขั้นที่ 3 เตรียมตารางเฉพาะหรือผังของแบบทดสอบเพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน และพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้น กระชับ และมีความชัดเจน

ขั้นที่ 4 สร้างข้อกระทู้ทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 65-73) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบ ขั้นตอนแรกจะต้องทำการวิเคราะห์ว่าเนื้อหาหรือหัวข้อที่จะสร้างข้อสอบนั้น มีจุดประสงค์ของการสอนหรือจุดประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้าง ทำการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาว่ามีโครงสร้างอย่างไรทำการเขียนหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยทุกหัวข้อ พิจารณาความเกี่ยวโยง ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาเหล่านั้น จากนั้นก็จัดทำตาราง กำหนดลักษณะข้อสอบหรือที่เรียกว่า ตารางวิเคราะห์หลักสูตรตารางนี้มี 2 มิติ คือ ด้านเนื้อหา กับด้านสมรรถภาพที่ต้องการวัด และพิจารณาว่าจะออกข้อสอบทั้งหมดกี่ข้อ เขียนจำนวนข้อลงไปในช่วงรวมช่องสุดท้าย จากนั้นพิจารณาว่าหัวข้อเรื่องใดสำคัญมากน้อย จึงเขียนลำดับความสำคัญลงไป แล้วกำหนดจำนวนข้อที่จะวัดในแต่ละช่อง ขึ้นอยู่กับเรื่องนั้นว่าต้องการให้เกิดสมรรถภาพด้านใดมากน้อยเท่ากัน

2. กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีเขียนข้อสอบ ทำการพิจารณาและตัดสินใจว่าจะใช้ข้อคำถามรูปแบบใด ศึกษาวิธีเขียนข้อสอบ หลักการเขียนข้อคำถาม ศึกษาวิธีเขียน

ข้อสอบสมรรถภาพต่างๆ ศึกษาเทคโนโลยีในการเขียนข้อสอบเพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการเขียนข้อสอบ

3. เขียนข้อสอบ ลงมือเขียนข้อสอบ ใช้ตารางกำหนดลักษณะของข้อสอบที่จัดทำไว้ในขั้นตอนที่ 1 เป็นกรอบซึ่งทำให้สามารถออกข้อสอบวัดได้ครอบคลุมทุกหัวข้อ เนื้อหาและทุกสมรรถภาพ ส่วนรูปแบบและเทคนิคในการเขียนข้อสอบยึดตามที่ได้ศึกษาไว้ในขั้นตอนที่ 2

4. ตรวจสอบข้อสอบ นำข้อสอบที่ได้เขียนไว้ในขั้นที่ 3 มาพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง โดยพิจารณาถึงความถูกต้องตามหลักวิชา พิจารณาว่าแต่ละข้อวัดในเนื้อหาและสมรรถภาพตามตารางกำหนดลักษณะข้อสอบหรือไม่ ภาษาที่ใช้เขียนมีความเข้าใจง่าย เหมาะสมดีแล้วหรือไม่ถูกต้องและตัวलगเหมาะสมเข้าหลักเกณฑ์หรือไม่

5. พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำข้อสอบทั้งหมดมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบโดยจัดพิมพ์คำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีทำแบบทดสอบไว้ที่ปกของแบบทดสอบอย่างละเอียดและชัดเจน การจัดพิมพ์วางรูปแบบให้เหมาะสม

6. ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง นำแบบทดสอบไปทดลองกับกลุ่มที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะสอบจริง ซึ่งได้เรียนในวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอบแล้ว นำผลการสอบมาตรวจวิเคราะห์คะแนนทำการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากของข้อสอบรายข้อ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ คัดเลือกเอาข้อที่มีคุณภาพเข้าเกณฑ์ตามจำนวนที่ต้องการ ถ้าข้อที่เข้าเกณฑ์มีจำนวนมากกว่าที่ต้องการ ก็ตัดข้อที่มีเนื้อหามากกว่าที่ต้องการ ซึ่งเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำสุดออกตามลำดับ จากนั้นนำเอาผลการสอบที่คิดเฉพาะข้อสอบที่เข้าเกณฑ์เหล่านั้นมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

จากขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่าขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรวางแผนสร้างอย่างมีระบบและมีลำดับขั้นตอน คือ วิเคราะห์จุดประสงค์ กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีเขียนข้อสอบ เขียนข้อสอบ ลงมือเขียนข้อสอบ ตรวจสอบข้อสอบ พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง

ดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล เป็นตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน

ความหมายของดัชนีประสิทธิผล

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้ ดังนี้

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2546 : 279) กล่าวว่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หรือ E.I. หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน โดยการเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน

เพชฌุ กิจระการ (2546 : 1) ได้ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลว่า หมายถึงตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน โดยการเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียน กับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะคิดถึงประสิทธิภาพผลทางการสอนและการวัดประเมินผลทางสื่ออื่น ตามปกติแล้วเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียน และคะแนนทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจยังไม่เพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อในการเรียนการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนนร้อยละ 18 การทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 67 และกลุ่ม 2 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนนร้อยละ 27 การทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 74 ซึ่งเมื่อทำผลวิเคราะห์ทางสถิติ ปรากฏคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสองกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนระหว่าง 2 กลุ่มปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นเพราะสิ่งที่ทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่ เนื่องจากการทดสอบทั้งสองกรณีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นสูงสุดของแต่ละกรณี

เมธา พงศ์ศาสตร์ (2549 : 1) ได้ให้ความหมายถึงดัชนีประสิทธิผลว่า หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการประเมินสื่อประกอบการเรียนการสอน ถือว่าเป็นค่าที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 157-159) กล่าวว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง วิธีการตรวจสอบคุณภาพของสื่อ เพื่อให้ทราบว่าสื่อการเรียนการสอนหรือวิธีการสอนหรือนวัตกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนมากน้อยเพียงใด โดยการนำสื่อที่พัฒนาขึ้นนั้นไปทดลองกับผู้เรียนที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับสื่อที่สร้างขึ้น แล้วนำผลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าประสิทธิผล เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการให้ผลอย่างชัดเจนและแม่นยำจากการใช้สื่อ

จากความหมายของดัชนีประสิทธิผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่าดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียน ที่แสดงถึงความรู้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การหาดัชนีประสิทธิผล

มีผู้เสนอวิธีการหาดัชนีประสิทธิผลไว้ ดังนี้

เพชฌัญญู กิจระการ (2544 : 3) กล่าวว่า การหาดัชนีประสิทธิผลว่าเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจจะยังไม่เป็นที่เพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อการเรียนการสอนครั้งหนึ่ง ปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนนร้อยละ 18 การทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 67 และกลุ่มที่ 2 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนนร้อยละ 27 การทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 74 ซึ่งเมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนระหว่างทั้งสอง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้น เพราะสิ่งทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่

เนื่องจากการทดสอบทั้งสองกรณีมีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่เพิ่มขึ้นได้สูงสุดดัชนีประสิทธิผลมีหลายรูปแบบในการหาค่าดังนี้

$$E.I. = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

$$\text{หรือ} \quad \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1}$$

จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และการทดสอบหลังเรียน (P_2) ซึ่งคะแนนทั้งสองชนิด (ประเภท) นี้จะแสดงค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุดที่ทำได้ (100%) ตัวหารดัชนี คือความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) และคะแนนสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดความเชื่อ เจตคติและความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน นำคะแนนที่ได้มาหาดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียน ได้ทำได้นำมาหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ ลบด้วยคะแนนสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ การคำนวณหาดัชนีประสิทธิผล พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียน ปรากฏว่านักเรียนไม่มีความเปลี่ยนแปลง คือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิมดังนี้

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{0\% - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{0\%}{100\%} = 0.00$$

แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) = 0 และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนนักเรียนทำได้สูงสุดคือ เต็ม (P_2) = 100 ค่า E.I. จะเท่ากับ 1.00 ดังนี้

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{100\% - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{100\%}{100\%} = 1.00$$

และในทางตรงกันข้าม ถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ เช่น $P_1 = 73\%$, $P_2 = 45\%$, $E.I. = - 0.38$

การหาดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ของสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์คะแนน โดยใช้สูตร ดังนี้ (เผชญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. 2545 : 31-35)

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ P_1 แทน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน
 P_2 แทน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน
 Total แทน ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2546 : 279) ได้เสนอวิธีการหาดัชนีประสิทธิผลสรุปได้ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

สำหรับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่า สื่อหรือนวัตกรรมมีประสิทธิผล ช่วยให้ผู้เรียนเกิด
ประสบการณ์เรียนรู้ได้จริง คือมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

จากการหาดัชนีประสิทธิผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การหาดัชนีประสิทธิผลเป็นการหา
ประสิทธิผลของสื่อ เพื่อเป็นเครื่องวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยการใช้สื่อ นั้น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้
ผู้วิจัยศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการ
เรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการ
ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ดังที่มุ่งหวังไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการพึงพอใจ

นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ ดังนี้

ประสาธ อิศรปริดา (2547 : 300) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ
หมายถึง พลังที่เกิดจากพลังทางจิตซึ่งเป็นภาวะภายในกระตุ้นพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์
หรือเป้าหมายที่ต้องการ

รวีวรรณ พงษ์พวงเพชร (2552 : 71-74) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า
ความพึงพอใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ ความสัมฤทธิ์ผลในผลการเรียนของนักเรียน
นอกจากจะขึ้นกับความสามารแล้วยังขึ้นกับความพึงพอใจด้วย

สมนึก ภัททิยชนี (2553 : 36) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ
หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าต่างๆ เป็นผลมาจากการที่
บุคคลประเมินสิ่งเร้านั้นแล้วพอใจ

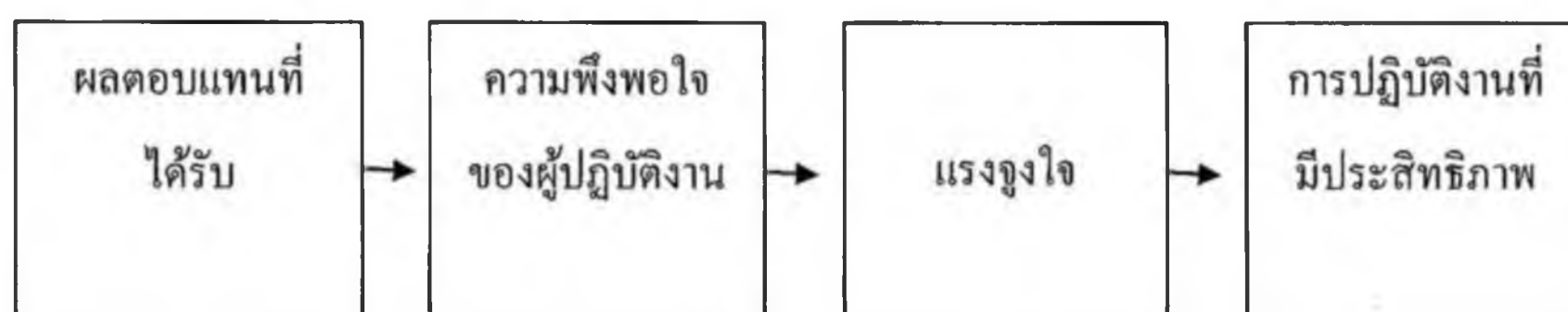
จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความคิดเห็นหรือความรู้สึก
ทางบวกของนักเรียน ที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสำคัญของความพึงพอใจ

ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานมีแนวคิดพื้นฐานต่างกัน 2 ลักษณะ คือ (อ้างถึงใน นงเยาว์ ศรีประจักษ์. 2546 : 57 ; สมยศ นาวิการ. 2555 : 155)

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน

การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ทศนะตามแนวคิดดังกล่าวสามารถแสดงด้วย ดังภาพประกอบ 2.1

ภาพประกอบ 2.1 ความพึงพอใจนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

ที่มา : สมยศ นาวิการ. (2555)

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผลการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดี จะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็น ผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก

(Extrinsic Rewards) โคนผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับการยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนด โดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้วความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนผลตอบแทนภายในหรือยังรางวัลภายในเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อการสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากได้ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จทำให้เกิดความภาคภูมิใจความมั่นใจตลอดจนได้รับความยกย่องจากบุคคลอื่น ผลตอบแทนภายนอกเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดทำให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยต่อครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่หน้าพอใจ

จากความสำคัญของความพึงพอใจที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจซึ่งจะเกิดผลที่ครุ่นหวังตามมา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ก็ตาม การที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากหรือน้อยนั้น ขึ้นกับสิ่งจูงใจที่มีอยู่การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้

ประสาท อิศรปริดา (2547 : 310-312) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ โดยอธิบายว่ามนุษย์มีความต้องการจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ดังนี้

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน หลับนอน เพศ การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความต้องการความอบอุ่น มั่นคง ต้องการความคุ้มครองและหนีจากอันตราย เป็นต้น

3. ความต้องการความรักและการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Belonging and Love Needs) ได้แก่ ต้องการเพื่อนหรือมิตร ต้องการผู้ร่วมงาน ต้องการคู่รักหรือครอบครัว

4. ความต้องการการยกย่องสรรเสริญ (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นเคารพ นับถือตน ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนมีค่าหรือได้รับการยกย่องสรรเสริญ ต้องการเชื่อมั่นในความสามารถของตน ผู้ที่ล้มเหลวจะได้รับสนองต่อความต้องการนี้อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อย หรือขาดความรู้สึกว่ามีผู้คอยช่วยเหลือคำจุน

5. ความต้องการรู้และเข้าใจ (Need to Know and Understand) เป็นความต้องการที่จะสัมฤทธิ์ผลทางปัญญา (Intellectual Achievement) หมายถึงความปรารถนาที่จะรู้และเข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยความสนใจอย่างแท้จริงมาสโลว์ มีความเห็นว่าความต้องการตั้งแต่ขั้นนี้เป็นคนไปจะไม่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน

6. ความต้องการด้านสุนทรียะ (Aesthetic Needs) ได้แก่ ความต้องการความเป็นระเบียบ (Order) สัจธรรม (Truth) และความงาม

7. ความต้องการสร้างประจักษ์ตน และการพัฒนาตามศักยภาพแห่งตน (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง และรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ต้องการที่จะคิดหรือกระทำให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของตนเองอย่างสร้างสรรค์ และต้องการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน

รัชนี วัฒนภิรมณ์ (2550 : 29-32) ได้เสนอทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิซเบิร์ก (Two-Factor Theory) เกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจไว้ดังนี้

ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิซเบิร์ก (Herzberg) ซึ่งได้รับจากการศึกษา นักบัญชี และวิศวกร จำนวน 200 คน เฮิซเบิร์ก มุ่งความสนใจที่องค์ประกอบ 2 ชุดด้วยกัน คือองค์ประกอบของความพึงพอใจและไม่พอใจ จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน มีอยู่ 2 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่เรียกว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ (Motivative Factors) มีอยู่ 5 ประการคือ

1.1 ความสำเร็จของงาน (Achievement) หมายถึง การที่คนทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบผลสำเร็จอย่างดี เมื่องานประสบผลสำเร็จจึงรู้สึกพอใจ และปราบปลื้มในผลสำเร็จ

ของงานนั้น

1.2 การได้รับการยอมรับ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือ ไม่ว่าจะจากผู้บังคับบัญชาจากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษาหรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนี้จะอยู่ในรูปของการยกย่อง ชมเชย หรือการยอมรับในความรู้ความสามารถ

1.3 ลักษณะของงาน (Work Itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่อาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทหาย หรือเป็นงานที่สามารถทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพัง

1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้น จากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงาน และมีอำนาจในงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่

1.5 ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (Advancement) หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน องค์ประกอบนี้ เรียกว่าองค์ประกอบค่าจุน (Hygiene Factors) มีอยู่ 11 ประการคือ

2.1 เงินเดือน (Salary) หมายถึง เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนนั้น เป็นที่พอใจของบุคคลในหน่วยงาน

2.2 โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) หมายถึง โอกาสที่จะได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งและได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพ

2.3 ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (Interpersonal Recation with Subordinate) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจอันดี และความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา

2.4 ฐานของอาชีพ (Status) หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับของสังคม มีเกียรติและศักดิ์ศรี

2.5 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (Interpersonal Relation with Superior) หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา ที่แสดงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความสามารถทำงานร่วมกันและเข้าใจซึ่งกันและกัน

2.6 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation with Peers) หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงานที่แสดงถึงความอันดีต่อกัน ความสามารถในการทำงาน

ร่วมกันและเข้าใจซึ่งกันและกัน

2.7 เทคนิคการนิเทศ (Supervision Technical) หมายถึง ความสามารถของ
ผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงาน หรือความยุติธรรมในการบริหาร

2.8 นโยบายและการบริหารงานของบริษัท (Company Policy and Administration)
หมายถึง การจัดการ (Management) การบริหารงานขององค์กร และการติดต่อสื่อสารในองค์กร

2.9 สภาพการทำงาน (Working Condition) ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง
เสียง อากาศ ชั่วโมงทำงาน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆด้วย เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ

2.10 ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกดี ไม่ดี อันเป็นผลที่ได้
จากงานของเขา

2.11 ความมั่นคงในการทำงาน (Job Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ
ความมั่นคงในงาน ความยั่งยืนของอาชีพ และความมั่นคงขององค์กร

องค์ประกอบทั้งสองด้านนี้ เป็นสิ่งที่คนงานต้องการ เพราะเป็นแรงจูงใจในการทำงาน
องค์ประกอบหรือปัจจัยกระตุ้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทำให้เกิดความสุขในการทำงานและเมื่อ
ทุกคนได้รับการตอบสนองด้วยปัจจัยชนิดนี้แล้ว คนจะเกิดความพึงพอใจในงาน (Job Security)
ส่วนปัจจัยค้ำจุนทำหน้าที่ เป็นตัวป้องกันไม่ให้คนเกิดความทุกข์ หรือความไม่พอใจในงาน แต่มิได้
หมายความว่าความพึงพอใจจะเกิดขึ้น เพราะปัจจัยค้ำจุนเป็นตัวป้องกันมิให้ความไม่พึงพอใจ
เกิดขึ้น ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นต่อเมื่อปัจจัยกระตุ้นได้รับการตอบสนอง

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ
ความพึงพอใจ เป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยจงใจ ให้กระทำหรือคืนรนเพื่อให้
บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ทางด้านความต้องการด้านพื้นฐานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า
พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการต่าง ๆ นั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่ใช่เป็นเพียงการตอบสนองสิ่งเร้า
ปกติธรรมดา แต่ต้องเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มข้นมีทิศทางจริงจัง มีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการ
ไปสู่จุดใด และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงผลักดัน หรือแรงกระตุ้นที่เรียกว่า
แรงจูงใจ

การวัดความพึงพอใจ

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ค้นคว้าการวัดความพึงพอใจในการทำงานไว้ดังนี้
 เดย์ (Day. 1997 : 22-23) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินผลการวัดความพึงพอใจไว้
 2 แบบ ดังนี้

1. การประเมินผลทางจิตวิทยา (Psychological Interpretation of Satisfaction) แนวทางนี้
 มอง (Satisfaction) ว่าเป็นการยืนยัน (Confirmation) ของความคาดหวังที่เกิดขึ้น (Prior
 Expectation) ความพึงพอใจหรือไม่พอใจ ขึ้นอยู่กับการเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับ ซึ่งก็คือแนวทางของ
 Disconfirmation Process

2. การประเมินผลตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory Interpretation of Rational
 Consumer) ซึ่งต้องการทำให้ตนบรรลุความพึงพอใจสูงสุด และทำให้เกิด Ideal Point ว่าน้อยกว่า
 เท่ากับหรือมากกว่า และระยะห่างมากน้อยเพียงใด โดยการนำมาเปรียบเทียบความคาดหวัง
 (Expectation) และการรับรู้ (Perception)

จากการวัดความพึงพอใจที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัด
 ความรู้สึกจากจิตใจต่อความพึงพอใจ ที่เกิดจากการกระทำ ความคาดหวัง สามารถวัดได้หลายทาง
 เช่นการสังเกตพฤติกรรม ที่แสดงออกมาจากความรู้สึกที่แท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศซึ่งสนับสนุนการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง
 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้

สกาวเดือน เอี่ยมสร้อย (2550 : 95) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยาง ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อน
 เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง
 การ พัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยาง นักเรียนส่วนใหญ่เกิด
 การเรียนรู้ได้ดีขึ้น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 85.6

จิตราวดี จิราวัฒนาพร (2555 : 70) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย สารานาฏศิลป์ โดยใช้วิธีการแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย สารานาฏศิลป์ โดยใช้วิธีการแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.14/86.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย สารานาฏศิลป์ โดยใช้วิธีการแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย สารานาฏศิลป์ โดยใช้วิธีการแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อรรถยุทธ ผันผอง (2555 : 112) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้านกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สารานาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์เรื่องนาฏศิลป์พื้นบ้านกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สารานาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.64/83.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏศิลป์เรื่องนาฏศิลป์พื้นบ้านกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สารานาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

จิตราภรณ์ แก้วดี (2549 : 65) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สารานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 80.37/81.60 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ในระดับคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.65 และเจตคติต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์หลังใช้ชุดการเรียนรู้ในระดับมาก

อภิสิทธิ์พร แม่นวิเศษพงศ์ (2549 :104) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

3 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ 85.34/89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และ ผลการศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยภายหลังการเรียนด้วยชุดการสอน นักเรียนมีเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

บงกช นาคะไพฑูรย์ (2551 : 98) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพ 82.68/81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 92.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเห็นของนักเรียนต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก

มันจนา อ้นเงิน (2555 : 124) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาวีดิทัศน์ประกอบการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า วีดิทัศน์ประกอบการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.00 / 84.87 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดอุดรธานี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการใช้วีดิทัศน์ประกอบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

ชุตติกาญจน์ รุ่งเรือง (2552 : 71) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะปฏิบัติและความคิดสร้างสรรค์วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความรู้หลังทดลองสูงกว่่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

กาญจนา นราศรี (2552 : 84) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อความสามารถในการแสดงท่าทางประกอบเพลงในสาระนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนบัณฑิตวิทยา จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เรื่อง การแสดงท่าทางประกอบเพลง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พบว่าสูงกว่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมกระบวนการในการทำงานกลุ่มด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติภายในกลุ่มภาพรวมอยู่ในระดับดี

พัชนีพงศ์ คล่องนาวา (2553 : 108) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการร่างมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เรื่องในการพัฒนาความสามารถในการพัฒนาความสามารถในการร่างมาตรฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 12.91$, S.D. = 2.52) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 10.64$, S.D. = 3.14)

อภิญญา เวียงใต้ (2555 : 97) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพของ $(E_1 - E_2)$ เท่ากับ 86.12/86.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่องการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

เดวิส (Davis. 1988 : 3263) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนคณิตศาสตร์หน่วยการแก้ปัญหามีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 10 คน โดยแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

บารอนและคณะ (Barron et al. 1993 : 4389-B) ได้ศึกษาเรื่อง ความร่วมมือในการแก้ปัญหาระหว่างการทำงานเป็นทีม กับการทำงานคนเดียว โดยทำการทดลองการทำงานและการอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพของบุคคลกับกลุ่มในระยะเวลาอันสั้น ในมหาวิทยาลัยเวเนอูเอรา ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมจะทำให้การดำเนินงานสำเร็จเป็นที่เชื่อถือได้ แตกต่างกับการทำงานคนเดียวการทำงานเป็นทีมจะมีประโยชน์ในด้านการวางแผนการแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาร่วมกัน การทำงานเป็นทีมทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จสูง และการที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญคือกระบวนการกลุ่มได้แก่ความพยายามในการที่จะพิจารณาแก้ปัญหาโดยการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะแสดงออก การเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง การสื่อสารความร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วิลสัน (Willson. 1993 : 1154-A) ได้ศึกษาเรื่อง การให้คำแนะนำการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อความพร้อมในการแสดงละคร ในมหาวิทยาลัยรัฐฟลอริดาผลการศึกษาพบว่า การได้รับคำแนะนำในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกก่อนการซ้อมละครจะเกิดผลดีและมีประโยชน์มากนับว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานเพราะความพยายามที่จะแสดงละครให้ดีขึ้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการซึ่งประสานและสอดคล้องกันคือกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและความพอใจในการทำงาน ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

เวลทีและเอ็ดเวิร์ด (Welty & Edwards. 1993 : 548) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้สอนและการได้รับประโยชน์จากการฝึกกลุ่มสัมพันธ์โดยการเรียนรู้จากวิดีโอเทป ผลการศึกษาพบว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยใช้วิดีโอเทปเป็นสื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ระดับหนึ่งและวิธีการสอนที่เน้นกลุ่มสัมพันธ์เป็นพื้นฐานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการเปิดเผย

ตนเองซึ่งมีผลทำให้รู้สึกว่าการกล้าแสดงออกและเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ และใช้วิธีการแบบกลุ่มสัมพันธ์ ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นกว่าปกติ และการเรียนโดยวิธีนี้ยังส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งทำให้การเรียนบรรลุเป้าหมายและช่วยให้การจัดการเรียนรู้ของครูมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 129 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มด้วยการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 4 ประเภท แต่ละประเภทมีวิธีสร้างและหาคุณภาพดังต่อไปนี้

1. ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 ชุด
 2. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ประกอบการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน
 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อวัดความสามารถในการเรียนชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนจบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
 4. แบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
- ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัยและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการปฏิบัติ และแบบสอบถามความพึงพอใจดังรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เกี่ยวกับธรรมชาติของวิชา นาฏศิลป์ มาตรฐานการเรียนรู้หลัก มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด การวัดและประเมินผล และคำอธิบายรายวิชา

1.2 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหา และสร้างชุดการเรียนรู้

1.3 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ กำหนดขอบข่ายเนื้อหา

เพื่อสร้างชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.4 สร้างชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้จำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย

ชุดที่ 2 นาฏยศัพท์

ชุดที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์

ชุดที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

1.5 นำชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

1.6 นำชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมกับแบบประเมินชุดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ของลิเคอร์ (Likert) 5 ช่วง ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีเหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีเหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีเหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีเหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีเหมาะสมน้อยที่สุด

ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย

1.6.1 นายสาธิต ผลเจริญ วุฒิกการศึกษา ค.ค. (พัฒนศึกษาศาสตร์) อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล

1.6.2 นางสาวสุภารัตน์ เหลืองรัตนวิมล วุฒิกการศึกษา กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร

1.6.3 นางฐิตารีย์ ผลเจริญ วุฒิกการศึกษา ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์

1.7 นำคะแนนจากแบบประเมินชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หาค่าเฉลี่ยแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	เหมาะสมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	เหมาะสมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	เหมาะสมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	เหมาะสมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์การผ่านจะต้องมีคะแนนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 166)

ผลการประเมินพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.92 แสดงว่า ชุดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ภาคผนวก จ)

1.8 ปรับปรุงชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.9 นำชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 4 ชุด ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลอง (Try – Out) หาประสิทธิภาพร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน โดยใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับภาษา แนวการจัดกิจกรรม ความยากง่าย ความเป็นไปได้ของเวลาที่ใช้ และความเหมาะสมของกิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ผู้เรียน ตลอดจนดูการทำกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.9.1 การทดลองแบบ 1 : 1 ผู้วิจัยได้ทำการทดลอง เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้นักเรียนที่ผลการเรียนในระดับเก่ง ระดับปานกลาง และระดับอ่อน ประเภทละ 1 คน รวม 3 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง และสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สังเกตอย่างใกล้ชิด และบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้และช้กถามข้อบกพร่องของชุดการเรียนรู้ ในขณะที่เรียนของนักเรียนแต่ละคน แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน พบข้อบกพร่อง คือ ความชัดเจน ความถูกต้องของภาษา เนื้อหามากเกินไป จึงได้ปรับปรุงแก้ไขความชัดเจน ความถูกต้องของภาษา ขั้นตอนการทำกิจกรรมและเนื้อหาใหม่

1.9.2 การทดลองแบบ 1 : 10 ผู้วิจัยได้ทำการทดลอง เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจากการทดลองแบบ 1 : 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มนักเรียนจำนวน 9 คนที่มีผลการเรียนคละกัน ได้แก่ นักเรียนเก่งจำนวน 3 คน นักเรียนปานกลางจำนวน 3 คนและนักเรียนอ่อนจำนวน 3 คน โดยนำชุดการเรียนรู้ไปให้นักเรียนใช้ทีละชุด เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับภาษา แนวการจัดกิจกรรม ความยากง่าย ความเป็นไปได้ของเวลาที่ใช้ และความเหมาะสมของกิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต สัมภาษณ์ผู้เรียนตลอดจนดูการทำกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เสร็จแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน พบข้อบกพร่องคือ เนื้อหาที่เป็นตัวอักษร มีขนาดเล็กเกินไป และรูปภาพประกอบบทเรียนไม่ค่อยชัดเจน จึงได้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาที่เป็นตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น และได้ขยายรูปภาพประกอบใหม่ให้ชัดเจนกว่าเดิม

1.9.3 นำชุดการเรียนรู้ไปทดลองภาคสนาม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์โดยใช้นักเรียน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เสมือนการทดลองจริง โดยนำชุดการเรียนรู้ไปให้นักเรียนใช้ทีละชุด เก็บรวบรวมคะแนนเพื่อคิดหาค่าทางสถิติ และประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ หลังจากปรับปรุงแก้ไข จากการทดลองกลุ่มเล็กแล้ว โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำผลการทดสอบภาคสนามนี้ มาวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้

กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.01 / 87.41 (ภาคผนวก จ)

1.10 นำชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.11 นำชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 45 คน ผลปรากฏว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.03/87.41

2. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 ศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดทำแผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์ คำอธิบายรายวิชา หนังสือแบบเรียนและคู่มือการจัดการเรียนการสอนต่างๆ

2.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น ดังนี้

2.3.1 ขั้นนำ แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2.3.2 ขั้นฝึกทักษะ เป็นการฝึกปฏิบัติกิจกรรม (สอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์) เป็นการนำเสนอเนื้อหาตามบทเรียน การฝึกทักษะ และใช้สื่อประกอบ หรือให้นักเรียนทำกิจกรรมรายบุคคล

2.3.3 ขั้นวิเคราะห์

2.3.4 ขั้นนำไปประยุกต์ใช้

2.3.5 ขั้นประเมินผล

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ชั้นสรุป สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 47)

ระดับ 5	หมายถึง	มีเหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีเหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีเหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีเหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีเหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
คะแนน 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
คะแนน 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
คะแนน 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
คะแนน 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ผ่านจะต้องมีคะแนนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 74) ผลการประเมินพบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 4.95 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ภาคผนวก จ)

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกณฑ์การให้คะแนนจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือ การสร้างแบบทดสอบ เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้

3.2 ศึกษาเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน แผนการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ เพื่อใช้จริง 30 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ

3.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- + 1 แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนด
- 0 ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนด
- 1 แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนด

3.6 นำแบบทดสอบที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ (Index of Item Objective Congrence & IOC) แล้วเลือกข้อสอบที่มีค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบ IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สมนึก ภัททชัยธนี. 2549 : 218-220) ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงในการวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเท่ากับ 0.67 – 1.00 และผ่านเกณฑ์ทุกข้อ (ภาคผนวก จ)

3.7 นำแบบทดสอบมาดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ จำนวน 30 ข้อ แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ซึ่งกำลังเรียนอยู่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ที่เคยเรียนเนื้อหานี้มาแล้ว

3.8 นำกระดาษคำตอบที่นักเรียนสอบเสร็จแล้วมาตรวจให้คะแนน โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 ข้อให้ 0 คะแนน

3.9 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ หาความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ผลปรากฏว่ามีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .47 - .60 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .40 - .60 (ภาคผนวก ฉ)

3.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการของของโลเวท ผลปรากฏว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9500 (ภาคผนวก ฉ)

4. การสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 กำหนดกรอบเนื้อหา แนวคิดและขอบข่ายโครงสร้างของคำถามในด้านเนื้อหา รูปแบบ โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกด้าน

4.2 นำข้อมูลที่ได้ศึกษา มาสร้างแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ

4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบด้านเนื้อหา ความถูกต้อง และความเหมาะสม ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทุกประเด็นโดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.86 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ภาคผนวก จ)

4.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการประเมินแล้ว ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 45 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) โดยวิธีของ (โลเวทท์)

4.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง

4.7 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่วิเคราะห์แล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ นำไปทดลองภาคสนามและกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 249) ดังแสดงในตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
นักเรียน	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

X หมายถึง การจัดกระทำ (Treatment)

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Posttest)

การดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนในการทดลอง ดังนี้

1. ก่อนทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับนักเรียน เกี่ยวกับขั้นตอนการใช้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ทดสอบก่อนเรียน กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 ข้อ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งเก็บข้อมูลไว้

3. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้ จากชุดการเรียนรู้เล่มที่ 1-4 ทำการสอนเล่มละ 2-4 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

4. ทดสอบหลังเรียน หลังจากการทดลองเสร็จสิ้นลง ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉบับเดียวกับที่ทดสอบก่อนเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

5. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้กำหนด วัน เวลา ในการทดลอง ดังตาราง 3.2

ตาราง 3.2 กำหนดการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้

วัน เดือน ปี	เนื้อหา / กิจกรรม	เวลา / ชั่วโมง
16 พ.ค. 2557	ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ	1
19 พ.ค. 2557	ชุดการเรียนรู้ ชุดที่ 1 เรื่อง เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์	2
23 พ.ค. 2557	ชุดการเรียนรู้ ชุดที่ 2 เรื่อง นาฏยศัพท์	2
30 พ.ค. 2557	ชุดการเรียนรู้ ชุดที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์	2
6 มิ.ย 2557	ชุดการเรียนรู้ ชุดที่ 4 เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราทำแม่” : ปฏิบัติทำรำ 1	2

ตาราง 3.2 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	เนื้อหา / กิจกรรม	เวลา / ชั่วโมง
9 มิ.ย. 2557	ชุดที่ 4 เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราทำแม่” ปฏิบัติท่ารำ 2	
13 มิ.ย. 2557	ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม จำนวน 30 ข้อ / ตอบแบบสอบถามความพอใจของนักเรียน	1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80 วิเคราะห์วิเคราะห์โดยการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยและประเมินผลการปฏิบัติ หลังจากใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแต่ละชุด

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Dependent Samples t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

4. ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมาย โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 :74)

คะแนน 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
คะแนน 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของคอมพิวเตอร์ ดำเนินการหาได้จากสูตร ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ร้อยละ ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 122)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่หรือจำนวนที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 105)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 126)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

x แทน คะแนนแต่ละตัว

n แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

\sum แทน ผลรวม

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC เป็นค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมตามวิธีของ โรวินेलลี (Rovinelli) และแฮมเบิลตัน (Hambleton) (สมนึก ภัททิยธนี. 2553 : 260)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์

$$\sum R$$

แทน เนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญ

$$N$$

แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 ความยากง่าย (Difficulty) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร
ดังนี้ (สมนึก กัททิษณี. 2553 : 212)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากของข้อสอบ
	R	แทน	จำนวนคนตอบถูก
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

2.3 อำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบโดยใช้วิธีของเบรนนาน
(Brennan) จากสูตรดังนี้ (สมนึก กัททิษณี. 2553 : 212)

$$B = \frac{U}{N_1} - \frac{L}{N_2}$$

เมื่อ	B	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	U	แทน	จำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก
	L	แทน	จำนวนผู้สอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก
	N ₁	แทน	จำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์
	N ₂	แทน	จำนวนผู้สอบไม่ผ่านเกณฑ์

2.4 ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) โดยวิธีของ (โลเวทท์) จากสูตร ดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 112)

$$r_{cc} = 1 - \frac{K \sum x_i - \sum x_i^2}{(K-1) \sum (x_i - c)}$$

เมื่อ	r_{cc}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	K	แทน	จำนวนข้อสอบ
	x_i	แทน	คะแนนของแต่ละคน
	C	แทน	คะแนนเกณฑ์หรือจุดตัดของแบบทดสอบ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ โดยใช้สูตร E_1/E_2 ดังนี้ (เผชิญ กิจระการ. 2554 :

49)

$$E_1 = \frac{\left(\frac{\sum X}{N} \right)}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกทักษะ
	A	แทน	คะแนนเต็มของการปฏิบัติกิจกรรม
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\left(\frac{\sum X}{N} \right)}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

4. สถิติที่ใช้ในการหาดัชนีประสิทธิผล

ใช้วิธีของกูดแมน เฟลทเชอร์ และชไนเดอร์ (Goodman, Fletcher & Schneider) ใช้สูตร ดังนี้ (เผชญ กิจระการ. 2554 : 31-36)

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ	P_1	แทน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน
	P_2	แทน	ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน
	Total	แทน	ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

5. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติสำหรับเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ค่าสถิติ Dependent Samples t-test ตามสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 133)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{(n-1)}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	D	แทน	ผลต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียน
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมยกกำลังสองของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียน
	n	แทน	จำนวนหรือจำนวนคะแนนแต่ละคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมาย และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ถูกต้อง ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียน
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการของชุดกิจกรรม
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรม
E.I.	แทน	ดัชนีประสิทธิผล
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาการแจกแจงใน t - distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ

ตามเกณฑ์ 80/80 วิเคราะห์โดยการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1/E_2)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สถิติ Dependent Samples t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรการหาดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 วิเคราะห์โดยการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1/E_2) ปรากฏดังตาราง 4.1 - 4.2

ตาราง 4.1 ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ที่ (คะแนนเต็ม)				รวม (200)	ร้อยละ
	1 (50)	2 (50)	3 (50)	4 (50)		
1	42	40	42	40	164	82
2	40	39	42	42	163	81.5
3	44	40	42	43	167	83.5

ตาราง 4.1 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ที่ (คะแนนเต็ม)				รวม (200)	ร้อยละ
	1 (50)	2 (50)	3 (50)	4 (50)		
4	42	41	44	42	167	83.5
5	39	45	42	42	168	84
6	42	42	43	43	168	84
7	40	42	43	42	167	83.5
8	43	40	43	43	165	82.5
9	39	43	43	40	169	84.5
10	43	42	42	41	170	85
11	45	41	42	39	165	82.5
12	43	40	42	40	167	83.5
13	46	42	43	45	173	86.5
14	46	43	44	43	176	88
15	42	40	41	40	163	81.5
16	45	41	43	44	166	83
17	41	47	42	42	172	86
18	43	47	43	43	174	87
19	43	47	43	41	174	87
20	45	45	43	43	176	88
21	45	42	44	43	174	87
22	46	41	43	44	174	87
23	48	40	43	41	172	86
24	45	43	43	43	174	87
25	45	42	44	43	174	87
26	45	40	43	43	171	85.5

ตาราง 4.1 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ (คะแนนเต็ม)				รวม (200)	ร้อยละ
	1 (50)	2 (50)	3 (50)	4 (50)		
27	43	41	42	43	169	84.5
28	46	46	42	43	177	88.5
29	40	43	42	38	163	81.5
30	41	43	44	43	171	85.5
31	42	45	45	42	169	87
32	44	46	46	43	179	89.5
33	45	42	42	40	169	84.5
34	42	40	43	41	166	83
35	45	43	43	43	174	87
36	46	47	43	45	181	90.5
37	46	47	44	43	180	90
38	45	45	43	39	172	86
39	44	42	44	42	172	86
40	45	45	46	44	180	90
41	47	45	44	44	180	90
42	47	42	44	44	177	88.5
43	48	43	43	40	174	87
44	47	36	43	44	170	85
45	48	48	45	44	185	92.5
รวม	1,968	1,925	1,940	1,898	7,743	-
เฉลี่ย	43.76	42.78	43.11	42.22	43.01	-
S.D	2.41	2.64	1.07	1.66	5.25	-
ร้อยละ						86.03

จากตาราง 4.1 พบว่า ระหว่างการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 4 ชุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 43.01 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 86.03 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.25

ตาราง 4.2 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เลขที่	คะแนน	ร้อยละ
1	25	83.33
2	27	90.00
3	24	80.00
4	25	83.33
5	23	76.66
6	25	83.33
7	26	86.66
8	25	83.33
9	22	73.33
10	27	90.00
11	25	83.33
12	27	90.00
13	29	96.66
14	28	93.33
15	22	73.33
16	24	80.00
17	25	83.33
18	23	76.66
19	25	83.33
20	24	80.00
21	26	86.66
22	26	86.66

ตาราง 4.2 (ต่อ)

เลขที่	คะแนน	ร้อยละ
23	26	86.66
24	28	93.33
25	26	86.66
26	29	96.66
27	29	96.66
28	27	90.00
29	25	83.33
30	28	93.33
31	27	90.00
32	28	93.33
33	26	86.66
34	29	96.66
35	28	93.33
36	27	90.00
37	26	86.66
38	29	96.66
39	25	83.33
40	28	93.33
41	26	86.66
42	27	90.00
43	27	90.00
44	27	90.00
45	29	96.66
รวม	1,180	-
\bar{X}	26.22	-
S.D.	1.88	-
	ร้อยละ	87.41

จากตาราง 4.2 พบว่า จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.22 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 87.41 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.88

ตาราง 4.3 ประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ประสิทธิภาพ
กระบวนการ (E ₁)	200	43.01	5.25	86.03
ผลลัพธ์ (E ₂)	30	26.22	1.88	87.41
ชุดการเรียนรู้ (E ₁ / E ₂)		86.03 / 87.41		

จากตาราง 4.3 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E₁ / E₂) เท่ากับ 86.03 / 87.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Sample t-test) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังแสดงในตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุด
การเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ
กลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เลขที่	ทดสอบก่อนเรียน (30)	ทดสอบหลังเรียน (30)	คะแนนความก้าวหน้า (D)	คะแนนความก้าวหน้า ยกกำลังสอง(D ²)
1	15	25	10	100
2	15	27	12	144
3	14	24	10	100
4	12	25	13	169
5	15	23	8	64
6	12	25	13	169
7	12	26	14	196
8	14	25	11	121
9	15	22	7	49
10	16	27	11	121
11	12	25	13	169
12	13	27	14	196
13	17	29	12	144
14	16	28	12	144
15	14	22	8	64
16	16	24	8	64
17	15	25	10	100
18	14	23	9	81
19	14	25	11	121
20	15	24	9	81
21	14	26	12	144
22	16	26	10	100
23	16	26	10	100

ตาราง 4.4 (ต่อ)

เลขที่	ทดสอบก่อนเรียน (30)	ทดสอบหลังเรียน (30)	คะแนนความก้าวหน้า (D)	คะแนนความก้าวหน้า ยกกำลังสอง (D^2)
24	16	28	12	144
25	15	26	11	121
26	19	29	10	100
27	18	29	11	121
28	15	27	12	144
29	16	25	9	81
30	19	28	9	81
31	16	27	11	121
32	15	28	13	169
33	15	26	11	121
34	16	29	13	169
35	16	28	12	144
36	17	27	10	100
37	16	26	10	100
38	19	29	10	100
39	15	25	10	100
40	16	28	12	144
41	16	26	10	100
42	18	27	9	81
43	15	27	12	144
44	17	27	10	100
45	19	29	10	100
รวม	696	1,180	484	5,326
\bar{X}	15.47	26.22		
S.D.	1.80	1.88		

จากตาราง 4.4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.80 และคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.88

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ Dependent Samples t-test ดังตาราง 4.5

ตาราง 4.5 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	45	15.47	1.80	484	5,326	43.63*
หลังเรียน	45	26.22	1.88			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.5 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรการหาดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ดังตาราง 4.6

ตาราง 4.6 การวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนทดสอบ หลังเรียน	คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน	ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
45	30	1,180	696	0.7400

จากตารางสามารถคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้ ใช้สูตรดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{1,180 - 696}{(45 \times 30) - 696}$$

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = 0.7400$$

จากตาราง 4.6 การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์ และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.7400 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หรือ คิดเป็นร้อยละ 74.00

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 4.7

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
1	ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ มีความง่ายเหมาะสม	4.56	0.50	มากที่สุด
2	ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ เหมาะสมกับเวลา	4.51	0.55	มากที่สุด
3	ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์มีความน่าสนใจ	4.84	0.37	มากที่สุด
4	ความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.42	0.58	มาก
5	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและอยากเรียนรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น	4.64	0.48	มากที่สุด
6	นักเรียนมีความสุขเมื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ	4.82	0.39	มากที่สุด
7	สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือและรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.40	0.58	มาก
8	การเรียนรู้ด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหา และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้	4.82	0.39	มากที่สุด
9	ครูใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม	4.89	0.32	มากที่สุด
10	ผู้เรียนมีความสุขและชอบเรียนนาฏศิลป์มากขึ้น	4.87	0.37	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.68	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 4.7 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 9 ครูใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32) รองลงมาคือ ข้อ 10 ผู้เรียนมีความสุข

และชอบเรียนนาฏศิลป์มากขึ้น ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.37) และข้อ 3 ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์
และภาษาทำนาฏศิลป์มีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.37)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยขอสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน ที่เรียนด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียน
3. ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าไม่น้อยกว่า .05
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 129 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มด้วยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 4 ชนิด ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 ชุด แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบชุดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.47 ถึง 0.60 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.60 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ ใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน คือ ก่อนเริ่มเรียนด้วย ชุดการเรียนรู้ ให้นักเรียนทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และเก็บรวบรวมคะแนน จากนั้นดำเนินการสอนตามแผน การจัดการเรียนรู้ที่กำหนดและใช้ชุดการเรียนรู้ ประกอบการเรียนการสอนที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2557 – 15 มิถุนายน 2557 ใช้เวลา 12 ชั่วโมง เมื่อจบบทเรียนให้นักเรียนทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม เพื่อวัดความก้าวหน้าของการเรียน และเก็บรวบรวมคะแนน แจกแบบสอบถามความ พึงพอใจให้แก่ นักเรียนเพื่อให้นักเรียนแสดง ความพึงพอใจ ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 วิเคราะห์โดยการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1/E_2)
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สถิติ Dependent Samples t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05
3. การศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรการหาดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.03/87.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.7400 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หรือ คิดเป็นร้อยละ 74.00
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.03/87.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจาก ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบ และวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่ม

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ เทคนิค วิธีการ เนื้อหา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง ได้ผ่านการตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่อง จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ได้ผ่านการทดลอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้อง เป็นชุดการเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จ มีการกำหนดขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ มีชื่อชุดการเรียนรู้ คำชี้แจง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ ช่วงเวลาที่ใช้เรียน วิธีดำเนินการ กิจกรรม การวัดผลประเมินผล สามารถทราบคำตอบในการทำกิจกรรม สามารถนำไปใช้ได้ทันที สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550 : 24) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ เป็นคู่มือหรือแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้จัดการเรียนรู้ใช้ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดชี้แจงไว้อย่างชัดเจน มีบัตรคำสั่ง หรือบัตรงาน เป็นเอกสารที่บอกให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตาม ขั้นตอนที่กำหนดไว้ บรรจุอยู่ในชุดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ จัดไว้เป็นรูปของสื่อการเรียนรู้ แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินความรู้ด้วยตนเอง ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน อาจจะเป็นแบบทดสอบ แบบเลือกตอบหรืออื่น ๆ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนจากสื่อที่หลากหลายที่จัดไว้เป็นชุด ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพขึ้นเนื่องจากการผลิตชุดการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการและขั้นตอนที่มีระบบและมีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตราวดี จิราวัฒน์พร (2555 : 70) ซึ่งได้ทำวิจัย การใช้ชุดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ชุดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่า ชุดการเรียนรู้ มีคุณค่า และประโยชน์ในการช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงความมุ่งหมาย ส่งเสริมการเรียนแบบรายบุคคล ผู้เรียน เรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลาและ โอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากการสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพราะกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนต้องเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมี ประสิทธิภาพ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เน้นกิจกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติจริง ดังนั้นผู้เรียนที่เรียนด้วย

กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะต้องรู้จักหน้าที่และบทบาทของตนเองภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชอร์ (Shaw 1981 : 6) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมกลุ่มที่มีผลมาจากการปะทะสังสรรค์ของบุคคลภายในกลุ่ม โดยต้องตั้งฐานของการอาศัยซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งมีหลายทางด้วยกัน มีการเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัวและเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน รู้ถึงพฤติกรรมของกันและกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาสมาชิกภายในกลุ่มด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติกาญจน์ รุ่งเรือง (2552 : 24) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่และบุคลิกภาพของผู้เรียน ที่จะเป็นผู้นำกลุ่ม ดังนี้ หน้าที่ของผู้นำกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม ได้แก่ ประธานหรือรองประธาน ควรมีหน้าที่ดังนี้ นำการอภิปรายแนะนำสมาชิกในกลุ่มให้รู้จักกัน แลกจุดประสงค์ของการประชุมเพื่อเริ่มต้นเสนอปัญหา ควบคุมขอบเขตการพูดให้อยู่ในประเด็นเรื่อง และคอยสรุปเรื่องให้เป็นไปตามประเด็นเรื่องสร้างบรรยากาศของการร่วมมือ และความเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นและกระตุ้นให้ผู้ไม่พูดให้ได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ประนีประนอมเมื่อเกิดการโต้แย้งสรุปเรื่องและมติของกลุ่ม ดำเนินการประชุมตั้งแต่ต้นจนจบพยายามให้ข้อมูลและรายละเอียดครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา เวียงใต้ (2555 : 97) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพของ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.12/86.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

3. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.7400 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 74.00 อาจเนื่องมาจาก เป็นผลมาจากเนื้อหาสาระที่นำมาใช้เป็นกรอบในชุดการเรียนรู้ เป็นสาระที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ด้วยหลักการและเหตุผลอย่างมีระบบว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน รายละเอียดมีความสมบูรณ์ชัดเจน ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งตระหนักถึงความสำคัญ โดยกำหนดให้เรียน อย่างมีวิธีการ ขั้นตอนที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ วิธีการและรายละเอียดที่กำหนดในองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ ซึ่งผ่านการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษา และประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ การดำเนินการตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ นั้น ไม่เกินความสามารถของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพลิน กิจระการ (2544 : 3) กล่าวว่า การหาดัชนีประสิทธิผลว่าเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือความ

แตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ และสอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เฟ็งสวัสดี (2546 : 42-44) ได้กล่าวถึงความหมายเกณฑ์ประสิทธิภาพหมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแบบฝึก ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตแบบฝึกพึงพอใจว่า ถ้าหากแบบฝึกมีประสิทธิภาพถึงระดับที่กำหนดแล้วก็มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้ได้ และคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรารัตน์ แก้วดี (2549 : 65) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 80.37/81.60 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทักษะทางด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.65 และเจตคติต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์หลังใช้ชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.68 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.24 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการที่ดี โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายมาผสมผสานกันสู่การจัดรูปแบบการสอนที่สัมพันธ์สร้างความสนใจให้นักเรียนต้องการเรียนรู้ มีกิจกรรมกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภสิริ โสมาเกตู (2544 : 49) ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้างรวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วยการมีความสุขที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นที่เข้าได้ในทัศนคติที่ดีต่องานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเวลตีและเอ็ดเวิร์ด (Welty & Edwards. 1993 : 548); วิลสัน (Willson. 1993 : 1154-A) และ อภิญญา เวียงใต้ (2555 : 97) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจ ในการเรียนรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังนั้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือหรือสื่อที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมที่

จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น ส่งผลต่อนักเรียนให้เรียนอย่าง มีความสุข มีความพึงพอใจต่อการเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องศึกษาคู่มือครูอย่างละเอียด มีการทดลองใช้สื่อก่อน เตรียมความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอน
2. การใช้ชุดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจ มีความสุข สนุกสนาน และมีความเป็นอิสระในการเรียน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ควรส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่น ๆ อีก
3. ครูผู้สอนจะต้องใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นทักษะกระบวนการปฏิบัติ มีการออกแบบเนื้อหาและการจัดกิจกรรมที่เร้าความสนใจของนักเรียน โดยคำนึงถึงระดับสติปัญญา ความยากง่ายของกิจกรรม และเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของนักเรียนเป็นสำคัญ
4. ครูผู้สอนควรให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือนักเรียนที่พบปัญหา เช่น ในการปฏิบัติกิจกรรม ปัญหาการทำงานระบบกลุ่มที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ด้วยตนเอง ควรเสริมแรงแก่ผู้เรียนด้วยการยกย่องชมเชย และให้ความสนใจกับนักเรียนทุกคน ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจ และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เพราะขณะที่กำลังวิจัยอาจมีผลตามมา เช่น ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ความรู้ ความคงทนต่อการจำ

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้
นาฏศิลป์ในระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ โดยใช้
กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ กับนวัตกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ต่อไป
4. ควรนำชุดการเรียนรู้ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและ
มีความเชื่อถือได้สูง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). แนวทางการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กนกกาญจน์ ศรีตะวัน. (2554). ผลการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ก้องเกียรติ ขอบเวศน์. (2548). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตำบลพรุใน อำเภอกะยง จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). ภูเก็ต:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- กาญจนา นราศรี. (2552). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อความสามารถในการแสดงท่าทางประกอบเพลง ในสาระนาฏศิลป์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนบัณฑิตวิทยา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สุโขทัย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กาญจนา ไชยพันธ์. (2544). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2545). เอกสารประกอบการสอน วิชา 0506704. เชียงใหม่ : สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.

- จารุณี รักวิจิตร. (2551). การสร้างชุดการเรียนรู้เพื่อสอนซ่อมเสริม โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ จากการสร้างโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ภายใต้บริบทชุมชน กรณีคาบสมุทรสทิงพระแล ลุ่มน้ำทะเลสงขลา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลา.
- จิตรารักษ์ แก้วดี. (2549). ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ กลุ่มสาขาการเรียนรู้ศิลปะ สาขานาฏยศัพท์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จิตราวดี จิราวัฒนาพร. (2555). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ไทยสารนาฏศิลป์ โดยใช้วิธีการแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชนิดา ศรีสำราญ. (2549). การพัฒนาความสามารถในการแสดงท่าทางประกอบเพลง ด้วยการ จัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- ชนิดลลิตี สุภพิมล. (2545). การพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ และความเชื่อมั่นใน ตนเองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุตिकाญจน์ รุ่งเรือง. (2552). การเปรียบเทียบความรู้ทักษะปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์ วิชา นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ กลุ่มสัมพันธ์ กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2546). เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฐิติรัตน์ เกิดหาญ. (2552). นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กส์.
- ทศนา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทศนา แคมมณี. ประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนาฏ ตันติเสวี. (2545). แนวทางการตรวจสอบและประเมินคุณภาพแผนการสอน/แผนการจัดการเรียนรู้ : เพื่อประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษา.
- นวลละออง ห่วงรัก. (2548). การสร้างชุดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่องอาหารและสารอาหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาและการสอน). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- น้ำอ้อย สุนทรพฤกษ์. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และเทคนิค 4 MAT. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การจัดการเรียนรู้). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บงกช นาคะไพฑูรย์. (2551). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2549). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเกื้อ ควรรหาเวช. (2545). นวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- บุรชัย สิริมหาสาร. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- ปรเมษฐ์ บุญชัย. (2544). เอกสารประกอบการสอนวิชาจารีตนาฏศิลป์ไทย. ม.ป.ท.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2551). การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ประเทศไทย โดยใช้วิธีสอนที่ใช้ชุดการเรียนรู้ กับวิธีสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2547). สาระัตถะจิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม : คลังน่านาวิทยา.

- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- ผุสดี มีระหงษ์. (2545). การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาการคิดแบบอริยสัจจ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพชฌัญญู กิจระการ. (2544). ดัชนีประสิทธิผล. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2546). การวิจัยสำหรับเทคโนโลยีการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2544). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2548). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 1. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พชันีพงศ์ คล่องนาวา. (2553). การพัฒนาความสามารถในการร่างมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มลิวรรณ โนนต์ศิริ. (2551). การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มันจนา อ้นเงิน. (2555). การพัฒนาวิธีทัศน์ประกอบการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- เมธา พงศ์ศาสตร์. (2549). การสอนคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- แมนสรวง แซ่ซิ้ม. (2550). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย สารการ
เรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่อง การสร้างเว็บเพจด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแม่จันวิทยาคม อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2545). การวัดและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2548). การวัดและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2549). การวัดและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวลักษณ์ สาระโน. (2550). การใช้ชุดการสอนนิทานเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้าน
ห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตร
และการสอน). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด.
- รานี ชัยสงคราม. (2544). นาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- รวีวรรณ พงษ์พวงเพชร. (2552). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ
คิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารอาหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลนครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร.
- รุจิร ภู่อาระ. (2545). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

- รัชณี วัฒนภิรมย์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโครงการกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เรณู โกศินานนท์. (2544). สืบสานนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2545). นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์. (2557). เอกสารแสดงผลสัมฤทธิ์นักเรียน ปีการศึกษา 2556. ฝ่ายวิชาการ. บุรีรัมย์ : โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากหลักสูตรการสอน. กรุงเทพฯ : คอมพิวเตอร์กราฟฟิก.
- วาติกา อัครนิตย์. (2546). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2546). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2550). เอกสารประกอบการสอนวิชาพัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรัชญา เฟิงธรรม. (2550). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วุฒิชัย ประสารลอย. (2543). บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน : นวัตกรรมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : วีเจ พรินติ้ง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัชณี วัฒนภิรมย์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโครงการกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เรณู โกศินานนท์. (2544). สืบสานนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2545). นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์. (2557). เอกสารแสดงผลสัมฤทธิ์นักเรียน ปีการศึกษา 2556. ฝ่ายวิชาการ. บุรีรัมย์ : โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากหลักสูตรการสอน. กรุงเทพฯ : คอมพิวเตอร์กราฟฟิก.
- วาติกา อัครนิตย์. (2546). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วาโร เฟื่องสวัสดิ์. (2546). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2550). เอกสารประกอบการสอนวิชาพัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรัชญา เฟื่องธรรม. (2550). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วุฒิชัย ประสารลอย. (2543). บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน : นวัตกรรมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : วีเจ พรินติ้ง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สกาเวื่อน เอี่ยมสร้อย. (2550). การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนบ้านยาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมบูรณ์ ทายพัชร. (2545). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวการเรียนเพื่อรอบรู้
เรื่อง สมการและการแก้สมการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. กาลสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมพิศ กอบจิตติ. (2548). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน
โดยใช้ข้อมูลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการ
นิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่ม
สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ และคณะ. (2556). หนังสือเรียน ดนตรี นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2541). นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : อี.เค.บุคส์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2550). เรียนรู้สู่ครุมีอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
ทีพีพริน.
- อรรถยุทธ พันพอง. (2555). การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์เรื่องนาฏศิลป์พื้นบ้านกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและ
การสอน). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อมรา กล้าเจริญ. (2542). สุนทรียนาฏศิลป์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- สกาเวื่อน เอี่ยมสร้อย. (2550). การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนบ้านยาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมบูรณ์ ทายพัชร. (2545). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวการเรียนเพื่อรอบรู้
เรื่อง สมการและการแก้สมการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. กาลสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมพิศ กอบจิตติ. (2548). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน
โดยใช้ข้อมูลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการ
นิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่ม
สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ และคณะ. (2556). หนังสือเรียน ดนตรี นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2541). นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : อี.เค.บุคส์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2550). เรียนรู้สู่ครุมีอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
ทีพีพริน.
- อรรถยุทธ พันพอง. (2555). การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์เรื่องนาฏศิลป์พื้นบ้านกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและ
การสอน). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อมรา กล้าเจริญ. (2542). สุนทรียนาฏศิลป์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- อภิญา เวียงใต้. (2555). การพัฒนาชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- อภิสิทธิ์พร แม่นวิเศษพงศ์. (2549). การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุษา สบถกษ. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ashby, S. E. (1972). **The Fourth Revolution Instruction Technology in Higher Education.** New York : McGraw – Hill.
- Barron, B. et al. (1993). “Collaborative Problem Solving : Is Team Performance Greater Than What is Expected Form the Most Competent Member?” **Dissertation Abstracts Internationnal.** 53(8) : 4389-B.
- Bradford, L. P. (1987). **Group Development.** California : Internationnal Anthers B. V.
- Davis, R. G. (1988). “A Study of the Effects of Students’ Use of Selected Group Process Skills on Students Achievement and Attitude during a Seventh Grad Cooperation Learning Mathematics Problem Solving Unit.” **Dissertation Abstracts Internationnal.** 49(11) : 28.
- Day, A. J. (1997). **Personal and Industrial Psychology.** New York : McGraw-Hill Book.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education.** New York : McGraw-Hill Book.
- Shaw, M. E. (1981). “Group Dynamic.” **In The Phychology of Small Group Behavior.** New York : McGraw-Hill Book Company.
- Wellty, K. & Sharon, E. (1993). “The Role of a Meta – facilitator and the Use of Veditape in Group Dynamics Training.” **Masters Abstracts International.** 31(2) : 548.

Willson, G. L. (1993). "The Effects of Guided Imagery on the Ensemble And Performance."

Dissertation Abstracts International. 54(1) : 1154-A

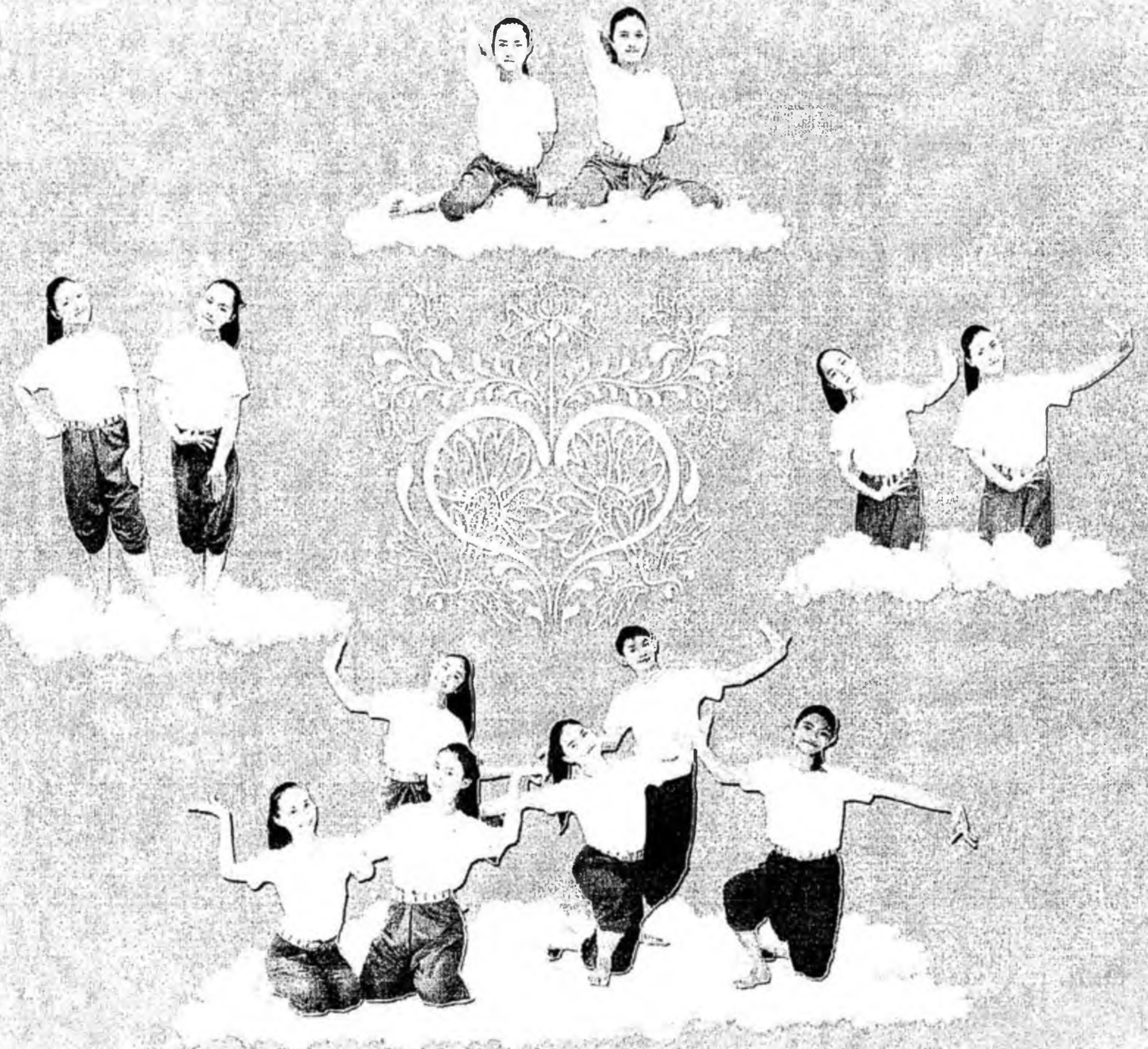
ภาคผนวก

ชุดการเรียนรู้

เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จัดทำโดย

นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

ครู โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมือง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1

คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การฝึกทักษะด้านกระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถทำได้ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกประเภท

ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้ เป็นชุดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างนวัตกรรมทางการศึกษาที่หลากหลายได้แก่ สื่อ อุปกรณ์ และกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ร่วมกันสร้างประสบการณ์ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดการเรียนรู้นี้จะ เป็นประโยชน์สูงสุดต่อสาระนาฏศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันเป็นรากฐานในการที่จะพัฒนาการแสดงนาฏศิลป์ไทยในชุดต่าง ๆ ต่อไป

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้คำแนะนำในการจัดทำชุดการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์จนสำเร็จสมบูรณ์ไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

ชุดการเรียนรู้

เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งออกเป็นเนื้อหาต่าง ๆ ดังนี้

ชุดการเรียนรู้ที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับนาฏศิลป์

ชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์

ชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์

ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราทำแม่”

คู่มือการใช้

ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้นี้สร้างขึ้นจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดง นาฏศิลป์ โดยนำเนื้อหาวิเคราะห์และแบ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ออกเป็น 4 หัวเรื่อง แล้วนำมาสร้างเป็น ชุดการเรียนรู้จำนวน 4 ชุด มี 5 แผนการจัดการเรียนรู้ และใช้เวลาสอนแผนการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์ และนาฏยศัพท์และภาษาทำประกอบเพลง

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่ารำสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง

1.3 เห็นคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากการฝึกปฏิบัติ

1.4 เกิดทักษะจากการปฏิบัติท่ารำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

1.5 ตระหนัก และซาบซึ้งถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม

2. จำนวนชุดการเรียนรู้ มีดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์

ชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์

ชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์

ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

ชุดกิจกรรมนี้ เป็นชุดกิจกรรมที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแบบกลุ่มสัมพันธ์ โดยให้ผู้เรียนได้สังเกต เลียนแบบ และฝึกปฏิบัติจริงเป็นกลุ่มจนเกิดความชำนาญและสามารถนำท่าทางมาแสดงประกอบเพลงได้โดยการเรียนรู้จากการสาธิตของครูผู้สอน จากสื่อวีดิทัศน์และสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยยึดหลักในการฝึกปฏิบัติเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

3. บทบาทของครู

สิ่งที่ครูควรปฏิบัติก่อนใช้ ขณะใช้และหลังใช้ชุดการเรียนรู้ มีดังนี้

3.1 ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการใช้ชุดกิจกรรม วิธีสอนและวิธีวัดและประเมินผลของชุดการเรียนรู้ให้ชัดเจน

3.2 ก่อนดำเนินการสอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียดเพื่อเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า เช่น เตรียมด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตามที่ระบุไว้ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสะดวก

3.3 ก่อนเรียนครูปฐมนิเทศทำความเข้าใจในการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้ ประมาณ 30 นาทีหลังจากนั้นนำแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ มาทดสอบโดยวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการแสดงนาฏศิลป์ไทยของนักเรียน โดยใช้เวลา 30 นาที รวมใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3.4 ก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ที่ 1-5 ครูนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนประจำแต่ละชุดการเรียนรู้จำนวน 10 ข้อ มาทดสอบ โดยใช้เวลา 10 นาที และหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละชุดการเรียนรู้แล้ว ครูนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนประจำชุดการเรียนรู้มาทดสอบ เพื่อดูความก้าวหน้า ความรู้ความเข้าใจในแต่ละชุดการเรียนรู้ของนักเรียน

3.5 ครูจัดกลุ่มนักเรียนและชี้แจงบทบาท ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละชุดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3.6 ครูแนะนำนักเรียนขณะที่ใช้ชุดการเรียนรู้ตามคำแนะนำที่กำหนดไว้ และสาธิตท่ารำต่าง ๆ ประกอบการบรรยาย หรือเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ

3.7 ให้นักเรียนทำตามใบกิจกรรมหลังจากเรียนจบในแต่ละชุดการเรียนรู้ พร้อมตรวจเฉลยทันที เพื่อแจ้งผลให้นักเรียนทราบ

3.8 ครูควรสรุปผลการใช้ชุดการเรียนรู้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนประจำแต่ละชุดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้ชุดกิจกรรมเสร็จสิ้นลงเรียบร้อยแล้ว วัดทักษะปฏิบัติ วัดความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ และบันทึกปัญหาและข้อเสนอแนะไว้ด้วย

4. บทบาทของนักเรียน

ในการใช้ชุดการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องรู้บทบาทของตนและปฏิบัติตามขั้นตอนในขณะที่ใช้ชุดการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มรับชุดการเรียนรู้และเอกสารจากครู

4.2 ทำความเข้าใจในชุดการเรียนรู้ให้เข้าใจก่อนที่จะปฏิบัติกิจกรรม และปฏิบัติกิจกรรมให้ครบถ้วนตามลำดับ

4.3 ปรึกษาครูเมื่อมีปัญหาในการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้

4.4 นักเรียนศึกษาใบกิจกรรม

4.5 นักเรียนดูการสาธิตประกอบการบรรยายจากครูก่อน แล้วตั้งใจปฏิบัติตาม

4.6 นักเรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม จนเกิดความชำนาญในแต่ละกิจกรรม

4.7 ทุกกลุ่มนำเสนอผลงานจากชุดการเรียนรู้ และพร้อมรับการประเมิน

5. ขั้นตอนในการใช้ชุดชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครูจะต้องศึกษาขั้นตอนในการใช้ชุดการเรียนรู้ให้เข้าใจและปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

5.1 ครูอธิบายวิธีการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้

5.2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม

5.3 ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มรับชุดการเรียนรู้และเอกสารจากครู

5.4 ครูอธิบายบทบาทของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้

5.5 ครูเปิด โอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและให้คำปรึกษาในการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้

5.6 นักเรียนศึกษาและปฏิบัติตามรายละเอียดในชุดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากศึกษาใบกิจกรรม จากนั้น

ปฏิบัติตาม

5.7 ครูอำนวยความสะดวกและจัดกิจกรรมเสริมตามที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้

5.8 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระความรู้ที่ได้จากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้

6. การวัดและประเมินผล

เมื่อจบการปฏิบัติกิจกรรมด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้ว มีการประเมินผลดังนี้

1.1 วัดทักษะปฏิบัติ

1.2 ทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำชุดการเรียนรู้

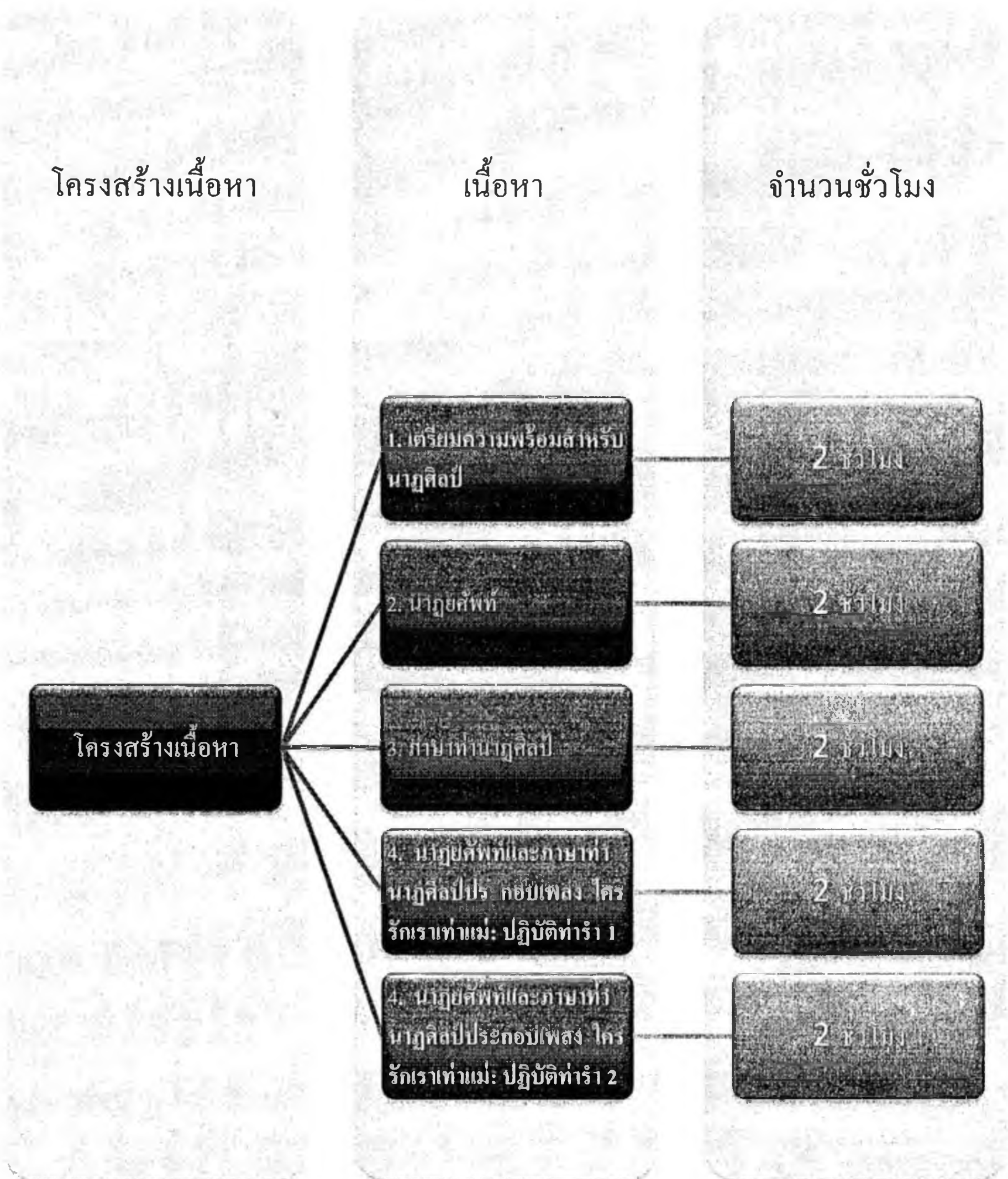
1.3 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดทักษะปฏิบัติ วัดความพึงพอใจต่อการแสดงนาฏศิลป์

ไทยหลังจากเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แล้ว

โครงสร้างเนื้อหาชุดการเรียนรู้

เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดการเรียนรู้ที่ 1
เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จัดทำโดย
ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี
ครู โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในการใช้คู่มือชุดการเรียนรู้ที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกันดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ร่วมกันจัดไว้แล้ว
2. เมื่อนักเรียนได้รับชุดการเรียนรู้จากครูไม่ให้ทำเครื่องหมายใดๆ ลงในชุดการเรียนรู้
3. ชุดการเรียนรู้จะประกอบด้วยสาระความรู้ ภาพท่ารำพร้อมคำอธิบายอย่างละเอียด
4. ชุดการเรียนรู้ เป็นชุดการเรียนรู้ที่ใช้ทบทวนความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้จากครูแล้ว
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันศึกษาชุดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพิ่มเติม
6. ปฏิบัติตามทุกใบกิจกรรม
7. ให้นำเสนอผลงานภาคปฏิบัติหน้าชั้นเรียน
8. ประเมินทักษะปฏิบัติ

นักเรียนปฏิบัติตามคำชี้แจงเลยนะคะ

สู้ๆค่ะทุกคน

เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์

สาระสำคัญ

ในการฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติ เช่น การตัดมือ ตัดแขน ตัดหลัง เพื่อเป็นการเตรียมร่างกายทุกสัดส่วนให้พร้อม สำหรับการฝึกหัดท่าร้ายรำ

เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์

ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น ผู้เรียนควรเริ่มจากการฝึกหัดตัดมือ ตัดแขน ตัดตัว เพื่อเตรียมร่างกายทุกสัดส่วนให้พร้อมสำหรับการฝึกหัดการร้ายรำ ดังนี้

การตัดมือ

ท่าตัดมือขวา-ซ้าย
ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การตัดมือ เป็นการฝึกหัดเพื่อตัดนิ้วมือและข้อมือ ปฏิบัติได้โดย ทั้งตัวนางและตัวพระใช้มือข้างหนึ่งรวบนิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย ให้ตั้งขึ้นแล้วหักปลายนิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยให้ตั้งขึ้นแล้วหักปลายนิ้วทั้ง 4 มาที่ลำแขน หักข้อมือเข้าหาลำแขน ส่วนนิ้วหัวแม่มือให้งอเข้าหาฝ่ามือเล็กน้อย ถ้าตัดมือข้างซ้ายให้ตั้งเข้าซ้ายปลายเท้าซ้ายเข็ดขึ้น ส่วนเท้าขวาพับปลายเท้าขวา ไว้ใต้เข้าซ้าย นั่งตัวตรงยืดขึ้น ดึงเอวดึงไหล่ ยื่นแขนซ้ายดึงให้ข้อศอกวางบนเข้าซ้าย แล้วใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วทั้ง 4 ด้านขวารวมรวบนิ้วซ้ายหักข้อมือเข้าหาลำตัว หน้าตรง แล้วเริ่มนับตามจำนวนครั้งที่กำหนด ทำเช่นนี้สลับกับมืออีกข้างหนึ่ง

การตัดแขน

การตัดแขน เป็นการตัดแขนให้งอนโค้งสวยงาม ดูเป็นคนแขนอ่อน วิธีปฏิบัติทำได้หลายวิธี ขอแนะนำ 3 วิธี ดังนี้

การตัดแขนวิธีที่ 1 ปฏิบัติได้โดย ถัดตัดแขนซ้ายนั่งพับเพียบให้ขาขวาทับขาซ้ายท้าวแขนซ้ายให้มือไปข้างหน้ายืดตัวตรงให้น้ำหนักอยู่ที่มือซ้าย ใช้มือขวาดันที่ศอกให้ไปข้างหน้าให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แล้วเริ่มนับตามจำนวนที่กำหนด ทำเช่นนี้สลับกับแขนอีกข้างหนึ่ง

ท่าตัดแขนวิธีที่ 2 ปฏิบัติได้โดย นั่งยอง ๆ ด้วยปลายเท้า ท้าวแขนทั้งสองข้างไปข้างหน้าให้ศอกทั้งสองข้างตรงกับเข่าทั้งสองข้าง ทิ้งน้ำหนักลงไปที่เข่าทั้งสองข้าง พร้อมกับใช้เข่าดันศอกไปข้างหน้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยืดตัวขึ้น แล้วเริ่มนับตามจำนวนที่กำหนด

ท่าตัดแขนวิธีที่ 3 ปฏิบัติได้โดย นั่งชันเข่าทั้ง 2 ข้าง ให้ส้นเท้าชิดกัน แปะเข่าออก สอดประสานนิ้วมือทั้งสองเข้าหากัน พลิกกลับให้ฝ่ามือทั้ง 2 หายออกจากลำตัว เขยียดแขนตึง ให้ศอกอยู่ระหว่างเข่าทั้งสองข้าง ไข้เข่าบีบข้อศอกเข้าหากันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยึดตัวขึ้น แล้วเริ่มนับตามจำนวนที่กำหนด .

การตัดหลัง

การตัดหลัง ปฏิบัติได้โดย นั่งในท่าพระและนาง มือทั้งสองไขว้หลัง โดยมือล่างหงายมือแนบกับหลัง มือบนคว่ำจับมือล่างผสานกัน ยึดตัวดันหลังให้ตรง

การตัดตัว

ท่าตัดตัว

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

การตัดตัว ปฏิบัติได้โดย นั่งขัดสมาธิยกเท้าซ้ายขึ้นมาขัดบนขาขวายืดตัวขึ้น ต่อเนื่องเป็น แล้วเท้า
แขนทั้งสองไปข้างหน้ากว่าตัวลงแล้วยืดขึ้นตรง แล้วเริ่มนับตามจำนวนที่กำหนด

สรุป

ในการฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติ เช่น การตัดมือ ตัดแขน ตัด
หลัง เพื่อเป็นการเตรียมร่างกายทุกสัดส่วนให้พร้อม สำหรับการฝึกหัดท่าร้ายรำ มีความสำคัญมาก ควรมีการ
ฝึกปฏิบัติให้ถูกต้องและเพียงพอทุกสัดส่วน

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้ ชุดที่ 1 ภาพเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทำท่าตามที่กำหนดพร้อมกับเตรียมนำเสนอหน้าชั้นเรียน (30 คะแนน)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินี้ ใช้ในการวัดและประเมินผลประกอบชุดการเรียนรู้ที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์

2. ผู้ประเมิน ประเมินตามรายการโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความคล่องแคล่วสวยงามดีมาก
- 4 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องสวยงามดี
- 3 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องสวยงามพอใช้
- 2 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องแต่ยังขาดความสวยงาม
- 1 หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ

กลุ่มที่.....

เลข ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินทักษะ						รวมคะแนน	ผลการประเมิน	
		การตัดมือ	การตัดแขน 1	การตัดแขน 2	การตัดแขน 3	การตัดหลัง	การตัดตัว		ผ่าน	ไม่ผ่าน
		5	5	5	5	5	5			
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
รวม										
สรุป ระดับคุณภาพ		○ ดีมาก		○ ดี		○ พอใช้ / ปรับปรุง				

ระดับคุณภาพ

คะแนน 23 – 30 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 12 – 22 หมายถึง ดี

คะแนน 1 – 11 หมายถึง พอใช้ / ปรับปรุง

ใบกิจกรรมที่ 2
ชุดการเรียนรู้ที่ 1 เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนว่าเป็นการปฏิบัติทำอะไร ดังภาพต่อไปนี้ (10 คะแนน)

กลุ่มที่.....

1.

2.

3.

4.

5.

1. การตัดมือ
2. การตัดแขนแบบที่ 1
3. การตัดแขนแบบที่ 2
4. การตัดหลัง
5. การตัดตัว

กลุ่มที่.....

สมาชิก 1.....	เลขที่.....
2.....	เลขที่.....
3.....	เลขที่.....
4.....	เลขที่.....
5.....	เลขที่.....
6.....	เลขที่.....
7.....	เลขที่.....
8.....	เลขที่.....
9.....	เลขที่.....
10.....	เลขที่.....

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม			
2. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่น			
3. ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม			
4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
5. ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี			
สรุปผลการประเมิน	ผ่าน		ไม่ผ่าน
รวม

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดีมาก

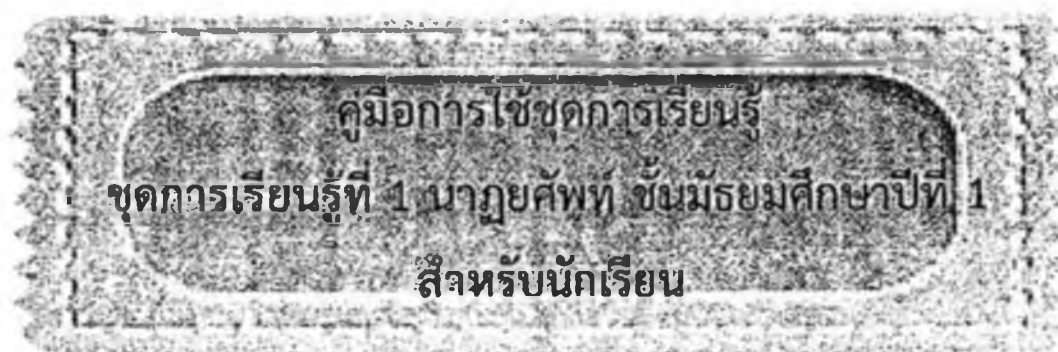
ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง ดี

ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้/ปรับปรุง

ชุดการเรียนรู้ที่ 2
นาฏยศัพท์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จัดทำโดย
ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี
ครู โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์

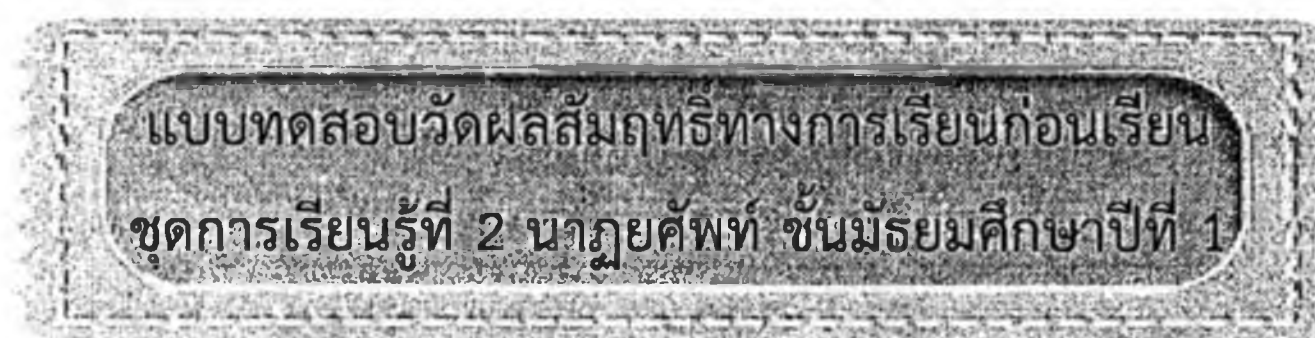

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในการใช้คู่มือชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกันดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ร่วมกันจัดไว้แล้ว
2. เมื่อนักเรียนได้รับชุดการเรียนรู้จากครูไม่ให้นำเครื่องหมายใดๆ ลงในชุดการเรียนรู้
3. ชุดการเรียนรู้จะประกอบด้วยสาระความรู้ ภาพทำรำพร้อมคำอธิบายอย่างละเอียด
4. ชุดการเรียนรู้ เป็นชุดการเรียนรู้ที่ใช้ทบทวนความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้จากครูแล้ว
5. นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียน
6. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันศึกษาชุดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพิ่มเติม
7. ปฏิบัติตามทุกใบกิจกรรม
8. ให้นำเสนอผลงานภาคปฏิบัติหน้าชั้นเรียน
9. ประเมินทักษะปฏิบัติ
10. นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียน

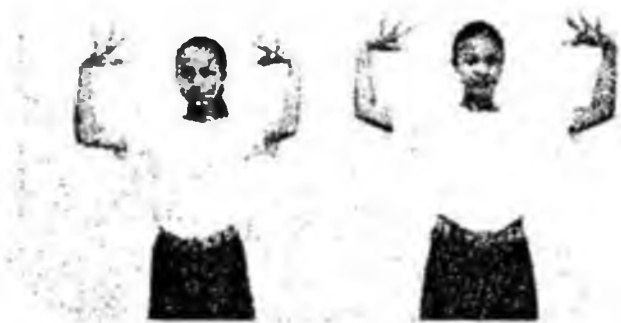

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. ผู้ที่ฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องรู้จักการใช้นาฏยศัพท์เพื่อจุดมุ่งหมายใดเป็นสำคัญ?
 - ก. นำไปใช้เรียนปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยได้อย่างถูกต้องสวยงาม
 - ข. ร่วมกันอนุรักษ์ทำรำนาฏศิลป์เอาไว้
 - ค. ให้มีความรู้ในการชมนาฏศิลป์ไทย
 - ง. ศึกษาชื่อลักษณะท่ารำไทย
2. ข้อใดคือความหมายของนาฏยศัพท์?
 - ก. การเลียนแบบท่าทางของคนและสัตว์
 - ข. การดัดแปลงท่ารำของนาฏศิลป์ไทย
 - ค. ศัพท์เฉพาะที่ใช้ทางนาฏศิลป์
 - ง. ศัพท์ทั่วไปในพจนานุกรม
3. การเรียนนาฏยศัพท์ให้ได้ผลดีควรเรียนอย่างไร?
 - ก. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการชมภาพจากวีดิทัศน์
 - ข. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการปฏิบัติประกอบด้วย
 - ค. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการท่องในหนังสือ
 - ง. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการฟังครูสอน
4. นาฏยศัพท์มีความสำคัญต่อนาฏศิลป์อย่างไร?
 - ก. เสริมสร้างบุคลิกภาพในการแสดง
 - ข. เป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดการแสดง
 - ค. เป็นคำศัพท์บนเวทีที่นักแสดงจำเป็นต้องใช้
 - ง. นำมาปรุงแต่งทำให้เกิดความหมายต่อบทบาทที่แสดง
5. ข้อใดจัดอยู่ในประเภทกิริยาศัพท์ จำพวกศัพท์เสริมที่ใช้เรียกท่าที่ไม่ถูกต้อง?
 - ก. จีบปรกข้าง
 - ข. รำเลื้อย
 - ค. เดินมือ
 - ง. ม้วนมือ
6. “ตึงเอว ตึงไหล่” เป็นนาฏยศัพท์ที่จัดอยู่ในประเภทใด?
 - ก. กิริยาศัพท์ ขณะที่ใช้ท่า
 - ข. กิริยาศัพท์ ศัพท์เสริม
 - ค. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด
 - ง. นามศัพท์

7. การตั้งวงมีหลายลักษณะแต่ละลักษณะใช้ข้อใดเป็นเกณฑ์ในการจัดลักษณะ?
- ส่วนโค้งของลำแขน
 - การหักข้อมือ
 - ปลายนิ้ว
 - มือ
8. กรมศิลปากรมีคำสั่งให้ใครเป็นผู้เขียนนาฏยศัพท์ของนาฏศิลป์ไทยเป็นคนแรก?
- ครูธนิต อยู่โพธิ์
 - ครูอัมพร ชัชกุล
 - ครูลมูล ยะมคุปต์
 - ครูอาคม สายาคม
9. กิริยาการเคลื่อนไหวมือจากท่าร่ำท่าหนึ่งไปเป็นท่าร่ำอีกท่าหนึ่ง เรียกว่าอะไร?
- การกดเกลียวข้าง
 - การกระดกเท้า
 - การสะบัดจีบ
 - การเดินมือ
10. ภาพข้างล่างนี้ เป็นภาพแสดงนาฏยศัพท์ในข้อใด?

- จีบปรกหน้า
- จีบปรกข้าง
- จีบหงาย
- จีบคว่ำ

สาระสำคัญ

นาฏยศัพท์ มีความสำคัญยิ่งในการฝึกปฏิบัติพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เป็นเสมือนศัพท์เทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เข้าใจตรงกัน การเรียนรู้นาฏยศัพท์จะต้องได้รับการฝึกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจึงจะได้ผลดี

การศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ไทย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโขน ละคร หรือระบำเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ก็ดี ทำทางที่ผู้แสดงแสดงออกมานั้นย่อมมีความหมายเฉพาะ ยิ่งหากได้ศึกษาอย่างดีแล้วอาจทำให้เข้าใจในเรื่องการแสดงมากยิ่งขึ้นทั้งผู้แสดงเองและผู้ชมการแสดงนั้น ๆ สิ่ง que เข้ามาประกอบเป็นทำทางนาฏศิลป์ไทยนั้นก็คือ เรื่องของนาฏยศัพท์ แต่ก่อนที่จะศึกษาถึงนาฏยศัพท์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความหมาย ที่มา และ วิวัฒนาการของนาฏศิลป์ไทยเป็นการปูพื้นฐานเสียก่อน

ความหมายของนาฏศิลป์

มีผู้ให้ความหมายของ นาฏศิลป์ ดังต่อไปนี้

อมรา กล้าเจริญ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจาก ธรรมชาติด้วยความประณีตอันลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึง การระบำรำเต้นแล้ว ยังหมายถึงการร้องและบรรเลงด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้นิยามคำว่านาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่ง การละคร หรือฟ้อนรำ

จิรพันธ์ สมประสงค์ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อน การรำอย่างเป็นศิลปะ มี รากฐานมาจากธรรมชาติซึ่งได้รับการตกแต่งและปรับปรุง ให้งดงามมีแบบแผนยิ่งขึ้น จนก่อให้เกิดอารมณ์ คล้อยตาม ดีใจ เสียใจ สะเทือนใจแก่ผู้ที่ชมได้

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการเคลื่อนไหวร่างกายให้งดงาม อันเกิดจากการ เลียนแบบธรรมชาติ มุ่งหมายเพื่อสื่อความหมาย ความรู้สึก ตามอารมณ์ ก่อให้เกิดความบันเทิง ความน่านิยม ยินดี ความสุขแก่ผู้ดูและผู้ชม ชัดเกล้าความคิด สติปัญญา ความงามทางด้านสุนทรียภาพ ซึ่งรวมศิลปะหลาย แขนงไว้ด้วยกัน ทั้งการขับร้อง ดนตรี ทัศนศิลป์ โดยการแสดงออกที่เรียกว่า ระบำ ฟ้อน เซิ้ง ละคร โขน มีความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม ประเพณี ของแต่ละชาติภาษาและท้องถิ่น

ที่มาของนาฏศิลป์ไทยกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

ทวีศักดิ์ จีริงกิจ และคณะ (2550) ได้กล่าวถึงที่มาของนาฏศิลป์ไทยกับความเป็นมาทาง ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ไว้ว่า

1. มาจากการเลียนแบบธรรมชาติ

เป็นการเลียนแบบธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ โดยนำมาดัดแปลงสร้างสรรค์ให้เกิดความงดงาม ได้แก่ ทำทางการรำรำที่ดัดแปลงมาจากท่าทางของสัตว์ เช่น ท่าทางของนก ม้า กวาง ไก่ นกยูง เป็นต้น หรือ ดัดแปลงมาจากท่าทางกิริยาอาการต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น ท่าทางการเดิน ยืน นั่ง กิน พุด ร้องไห้ เสียใจ เป็นต้น

2. มาจากการบวงสรวงเทพเจ้า

มนุษย์เชื่อว่าสิ่งที่อยู่เหนือมนุษย์และธรรมชาติคือเทพเจ้า ซึ่งทำให้เกิดความศรัทธาและเคารพ ในตัวเทพเจ้าว่าสามารถทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานได้ จึงทำให้เกิดการบวงสรวง การสวด สรรเสริญเทพเจ้า การถวายอาหาร และจบด้วยการรำรำถวาย

3. มาจากตำนานการร่ายรำของอินเดีย

กล่าวได้ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีแบบแผนทางอารยธรรมที่งดงามหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ด้านศิลปะการแสดงต่าง ๆ ซึ่งไทยรับเอาอารยธรรมดังกล่าวนี้มาเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น การนำเอาตำนานการฟ้อนรำของอินเดียมาเป็นแบบอย่างในการดัดแปลงและสร้างสรรค์ท่าทางการร่ายรำของนาฏศิลป์ไทยได้อย่างอ่อนช้อยงดงามจนกลายเป็นแบบอย่างเฉพาะตัวที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย

สรุปจากที่มาของนาฏศิลป์ไทยทำให้เราถึงสภาพสังคม การดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคก่อนว่า มนุษย์มีความผูกพันกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มากกว่ามนุษย์ในยุคปัจจุบันที่มีความผูกพันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามสภาพสังคม ค่านิยม และวัฒนธรรม

วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

1. สมัยอาณาจักรน่านเจ้า

การแสดงในสมัยนี้มีการแสดงประเภทระบำที่เรียกว่า ระบำหมวก และระบำนกยูง การแสดงด้านอื่น ๆ ยังไม่เกิดขึ้น แต่ชาวน่านเจ้ารู้จักเรื่อง “มโนห์รา” ในรูปแบบของนิทาน ซึ่งเป็นนิทานที่แพร่หลายในแถบเอเชียในสมัยนั้น และรู้จักกันทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นพม่า อินเดีย ขวา เขมร ลาว

2. สมัยกรุงสุโขทัย

การแสดงที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ ได้แก่ ระบำ รำ ฟ้อน และการละเล่นพื้นเมือง

3. สมัยกรุงศรีอยุธยา

การแสดงในสมัยนี้นอกจาก การรำ ระบำ ฟ้อน แล้ว ยังมีการแสดงกำเนิดขึ้นอีกเช่น โขน ละครและเสภา ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนละครที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ เรียกว่าละครรำ มีอยู่ ๓ ชนิด ได้แก่ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน ซึ่งละครชาตรีนั้นถือว่าเป็นละครชนิดแรกของไทยและเป็นต้นแบบของละครนอก ละครนอกเป็นละครที่เล่นกันในหมู่สามัญชนตามบ้านและตามวัด ผู้ดูเป็นคนธรรมดา ส่วนละครในสมัยนี้เป็นละครที่เกิดในราชสำนัก เป็นการแสดงต้องห้าม จะจัดการแสดงให้กษัตริย์ทอดพระเนตรเท่านั้น ห้ามนำออกไปแสดงนอกวัง ซึ่งเชื่อกันว่าละครไทยนั้นอาจเกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระเพทราชา และต่อมาสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้มีการแสดงละครในเรื่องอิเหนา นอกจากนี้ยังมีการประพันธ์บทละครเรื่องดาหลัง ซึ่งเป็นบทนิพนธ์ของเจ้าฟ้าหญิงกุณฑล และบทละครเรื่องอิเหนา ซึ่งเป็นบทนิพนธ์ของเจ้าฟ้าหญิงมุกฎ โดยทั้งสองพระองค์ได้ฟังนิทานเรื่องอิเหนาของชาวจากนางข้าหลวงที่เป็นแขกมลายูซึ่งเป็นเชลยศึก และนำมานิพนธ์เป็นบทละครดังกล่าว บทละครที่ใช้ในการแสดงสมัยกรุงเก่ามีทั้งหมด ๒๒ เรื่อง เป็นละครใน ๓ เรื่องคือ อิเหนา อุณรุท และรามเกียรติ์ บทละครนอกมีอยู่ ๑๙ เรื่อง คือ การเกษ คาวิไชยทัต พิกุลทอง พิมพ์สวรรค์ พิณสุริวงค์ มโนห์รา มณีพิชัย สังข์ทอง สังข์ศิลป์ไชย สุวรรณศรี สุวรรณหงส์ โสรัดไกรทอง โคบุตร ไชยเชษฐ์ พระรถ โม่งป่า และศิลปะสุริวงค์

4. สมัยกรุงธนบุรี

หลังจากที่พระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชและทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ทรงพระนามว่าพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อครั้งเสียดกรุงให้แก่พม่าครั้งที่ 2 ปีพ.ศ.2310 ศิลปินผู้มีความสามารถในการแสดงด้านต่าง ๆ ถูกพม่ากวาดต้อนไปเป็นจำนวนมาก หลายคนก็ต่างหนีหายไปคนละทิศคนละทาง พระองค์พยายามรวบรวมผู้ที่มีความสามารถทางด้านศิลปะการแสดงต่างๆ ให้กลับมาเหมือนเดิม พระองค์ทรงจัดให้มีการฝึกละครในในราชสำนักอีกครั้ง โดยมีครูละครที่เป็นกำลังสำคัญในครั้งนี้คือ จันอุษา (จัน) นอกจากนี้พระองค์ยังทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ขึ้นอีก 4 ตอน คือ ตอนพระมงกุฎประลองศร ตอน หนุมานเกี่ยวนางวาลี-ถึงตอนท้าวมาลีราชเสด็จไปสนามรบ ตอนท้าวมาลีราชว่าความ และตอน ทศกัณฐ์ตั้งพิธีทรายกรด-พระลักษณะถูกหอกกบิลพิท-จนถึงตอนผูกคอตศกัณฐ์กับนางมณโฑ

5. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

(1) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ช่วงปี พ.ศ.2325-2352 ทรงจัดวางศิลปะการแสดงอย่างมีแบบแผน พระองค์นำละครมาเป็นเครื่องประดับพระเกียรติ และทรงฟื้นฟูให้การสนับสนุนเรื่องวรรณกรรมละคร โดยทรงพระราชนิพนธ์บทละครในไว้ 3 เรื่อง คือ รามเกียรติ์ อุณรุท และดาหลัง ละครในในสมัยของพระองค์ถือว่าเป็นแบบแผนการแสดงแบบกรุงเก่า ส่วนละครนอกนั้นมีการแสดงแพร่หลายทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการฝึกละครผู้ชายและโขนในวังหลวงโดยยึดตามแบบอย่างเหมือนของกรุงเก่า

(2) พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ช่วงปีพ.ศ. 2352-2367 พระองค์โปรดการละครเป็นอย่างมาก ทรงใช้ผู้มีความสามารถในการร่ายรำประดิษฐ์ท่ารำตามบทละครที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น และทดลองรำดูว่าท่ารำที่ประดิษฐ์นั้นขัดกับบทละครหรือมีข้อผิดพลาดอย่างไรและจัดการแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครนอกไว้ 5 เรื่อง ได้แก่ สังข์ทอง ไกรทอง มณีพิชัย ไชยเชษฐ และคาวี นอกจากนี้ยังมีบทละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน และบทละครเรื่องรามเกียรติ์ กล่าวได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 2 ถือเป็นยุคทองแห่งวรรณกรรมโดยแท้

(3) พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ช่วงปี พ.ศ. 2367-2394 ในสมัยนี้ถือว่าเป็นยุคมืดแห่งการละคร เพราะพระองค์ไม่โปรดการละคร แต่ไม่ทรงขัดขวาง จึงทำให้การละครในวังเป็นที่แพร่ในหมู่ประชาชนทั่วไป เนื่องจากครูอาจารย์ที่สอนละครในวังได้นำละครนอกมาฝึกหัดให้กับขุนนางและราษฎร ทำให้การละครเป็นที่รุ่งเรืองในหมู่ประชาชนและมีละครเกิดขึ้นอีกมากมาย

(4) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ช่วงปี พ.ศ. 2394-2411 ในสมัยนี้ละครในหรือละครหลวงกลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง เพราะพระองค์ให้ความสนพระทัยที่จะทำการฟื้นฟูการละคร โดยทรงอนุญาตให้คนทั่วไปสามารถฝึกหัดละครในได้ และทรงให้การจัดเก็บภาษีอากรมหรสพจากเจ้าของคณะละคร นอกจากนี้ยังพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์

(5) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ช่วงปี พ.ศ.2411-2453 ในสมัยนี้ถือว่าเป็นยุคที่มีอารยธรรมตะวันตกเข้ามาแพร่หลายในประเทศไทย ทำให้การละครไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงและการจัดการแสดงจนกลายเป็นละครสมัยใหม่ เช่น ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง ละครเสภา ละครร้อง ละครพูดและละครสังคีต และทรงให้การยกเลิกการเก็บภาษีอากรมหรสพ ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องเงาะป่า และทรงสนับสนุนให้พระบรมวงศานุวงศ์นิพนธ์วรรณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทบทละคร นอกจากนี้ยังมีกวีที่มีชื่อเสียงอีกมากมายในสมัยนี้

(6) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ช่วงปี พ.ศ. 2453-2468 ในสมัยนี้การละครสมัยใหม่จะโดดเด่นมากกว่า โดยเฉพาะละครพูด ละครร้อง ละครสังคีต และในเรื่องของวรรณกรรมละคร ทั้งนี้เพราะพระองค์ให้ความสนพระทัยในเรื่องการละครทั้งด้านการแสดงและคำประพันธ์บทละครเป็นอย่างมาก ซึ่งการละครในสมัยนี้ได้รับแบบอย่างมาจากละครตะวันตกมากกว่าสมัยรัชกาลที่ 5 จะเห็นได้จากการแสดงละครที่เป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น และจากบทละครที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ เช่น บทละครร้องเรื่องสกุณฑลา พระร่วง หัวแสบปม เป็นต้น และยังมีบทละครที่ทรงแปลมาจากบทละครตะวันตก เช่น วิวาทพระสมุทร มิกาโด เป็นต้น พระองค์ทรงได้รับยกย่องว่าเป็นพระบิดาแห่งการละครพูด ส่วนการแสดงโขนนั้นก็มีความโดดเด่นไม่น้อยกว่าการละคร เพราะได้มีการฝึกหัดโขนกับนักเรียนโรงเรียนพรานหลวง เรียกว่าโขนหลวง และทรงอุปถัมภ์แก่บรรดาผู้แสดงโขนด้วย

(7) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ช่วงปี พ.ศ. 2468-2477 ในสมัยนี้เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทำให้เรื่องการแสดงนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบต่าง ๆ ไม่มีอะไรโดดเด่นนัก เนื่องจากประชาชนมุ่งให้ความสนใจในเรื่องการเมืองการปกครองมากกว่า

(8) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงปัจจุบัน ในสมัยนี้ศิลปะทุกแขนงอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรเป็นหลัก และแพร่หลายออกไปยังกระทรวงศึกษาธิการ ระดับโรงเรียน และระดับมหาวิทยาลัย ทั้งของรัฐบาลและเอกชน มีการบรรจุครูผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะทาง เพื่อเป็นข้าราชการครูผู้สอนตามสถานดังกล่าว ส่วนในเรื่องของรูปแบบการแสดงนั้น มีการพัฒนาไปตามยุคสมัยอย่างมากมาตามลำดับ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้จากศิลปะการแสดงที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันนี้

นาฏศิลป์กับการเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่านาฏศิลป์เป็นรูปแบบต่าง ๆ นั้นเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์กับหลักความเชื่อ วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆของสังคมในแต่ละสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป จนกลายเป็นศิลปะการแสดงที่งดงาม ซึ่งเรียกการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในลักษณะนี้ว่า “ภูมิปัญญา” ดังนั้น การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยจึงเรียกว่าภูมิปัญญาไทย และเรียกสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจนเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งนาฏศิลป์ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความแตกต่างในแต่ละชนชาติ เช่น นาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว บ่งบอกถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของชาติได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้จากการร่ายรำการแต่งกายดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง รวมทั้งภาษาที่ร้อยกรองมาเป็นบทร่ำ และร้อยแก้วเพื่อใช้สนทนาเจรจาสื่อสารกัน

องค์ประกอบของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ไทยถือเป็นวัฒนธรรมสำคัญสาขาหนึ่งที่มีการแสดงออกซึ่งสัญลักษณ์แห่งชาติ เป็นเครื่องวัดความเป็นมาของอดีตกาล เพราะมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง เริ่มจากการปรุงแต่งกิริยาท่าทางธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ โดยการเลียนแบบแล้วนำมาประดิษฐ์ดัดแปลงให้เป็นศิลปะที่งดงามในรูปร่างของการเยื้องกรายร่ายรำให้เข้ากับทำนอง การขับร้องและดนตรี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับจนกระทั่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทยประจำชาติขึ้น ซึ่งสังเกตได้จาก

1. มีท่าร่ำที่อ่อนช้อยงดงาม แสดงออกของอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทย ทำท่าทางแล้วผู้ชมเกิดความเข้าใจในความหมายอย่างกว้างขวาง
2. มีดนตรีประกอบ ซึ่งดนตรีนี้จะแทรกอารมณ์หรือร่ำกับเพลงที่มีแต่ทำนองก็ได้หรือมีเนื้อร้องและใส่ท่าร่ำไปตามเนื้อร้องนั้นๆ
3. คำร้องหรือเนื้อร้องที่ใช้จะต้องเป็นคำประพันธ์ ส่วนบทจะเป็นกลอน ๘ ซึ่งจะนำไปร้องกับเพลงชั้นเดียวหรือสองชั้นได้ทุกเพลง
4. เครื่องแต่งกาย ของนาฏศิลป์ไทยจะแต่งกายผิดไปจากของชาติอื่น จะมีแบบอย่างเฉพาะตัว มีขนาดยืดหยุ่น เพราะการสวมใส่จะใช้การกลิ้งด้วยด้ายแทนที่จะเย็บสำเร็จรูป มีสีสันทันแวววาว เครื่องประดับบนศีรษะก็จะมีลักษณะที่เรียวแหลมประดับด้วยอัญมณีที่สวยงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

จากการที่มนุษย์ได้ปรุงแต่งกิริยาท่าทางธรรมชาติแล้วนำมาประดิษฐ์ให้เป็นศิลปะที่งดงาม จึงทำให้เกิดเป็นภาษาทางนาฏศิลป์ขึ้น (เรณู โกศินานนท์, 2545 : 1) ภาษานาฏศิลป์หรือนาฏยภาษาจำเป็นต้องใช้ศัพท์เทคนิคที่เรียกว่า “นาฏยศัพท์” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ความหมายของคำว่า “นาฏยศัพท์”

นาฏยศัพท์ แยกออกได้เป็นคำว่า “นาฏย” กับคำว่า “ศัพท์”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า นาฏย (2542) หมายถึง เกี่ยวกับการฟ้อนรำเกี่ยวกับแสดงละคร ศัพท์ (2542) หมายถึง คำ คำยากที่ต้องแปล เมื่อนำคำ 2 คำมารวมกัน มีผู้ให้ความหมายนาฏยศัพท์ไว้ดังนี้

สุมิตร เทพวงษ์ (2541) กล่าวว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง คำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย สามารถสื่อความหมายได้ทุกฝ่ายในการแสดงต่าง ๆ

ผดุง พรหมมูล และคณะ (2545) กล่าวว่า ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับท่ารำ เป็นคำที่ใช้เรียกในวงการนาฏศิลป์ไทย สามารถสื่อความหมายกันได้ทุกฝ่าย การแสดงนาฏศิลป์หรือการฟ้อนรำนั้นจะต้องเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้สอดคล้องกลมกลืนกันไม่ว่าจะเป็นศีรษะ แขน ขา มือและเท้า ซึ่งอวัยวะแต่ละส่วนก็จะมีนาฏยศัพท์โดยเฉพาะ ถ้าผู้ศึกษาหรือผู้ดูรู้นาฏยศัพท์ก็จะช่วยให้เข้าใจ และรู้จักลีลาที่งดงามของนาฏศิลป์ได้ เพราะผู้ที่รำงามก็คือผู้ที่รำท่าท่าได้ถูกลักษณะที่กำหนดไว้ตามนาฏยศัพท์นั้น ๆ และการเรียนรู้นาฏยศัพท์จะต้องอาศัยการเรียนโดยการปฏิบัติประกอบด้วยจึงจะได้ผลดีที่สุด

เรณู โกศินานนท์ (2546) กล่าวว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์เฉพาะที่ใช้ทางนาฏศิลป์ไทย เป็นชื่อของลักษณะท่ารำของไทย

สรุปแล้ว นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย เป็นคำเฉพาะที่ใช้เรียกท่าทางที่ปฏิบัติหรือกิริยาอาการต่าง ๆ ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับนาฏศิลป์ เพื่อให้สื่อความหมาย ให้เกิดความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้ตรงกัน จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องอาศัยการเรียนโดยการปฏิบัติประกอบด้วยจึงจะได้ผลดีที่สุด

ที่มาของนาฏยศัพท์

เมื่อปี พ.ศ. 2497 ครูอาคม สายาคม ได้รับคำสั่งจาก นายธนิต อยู่โพธิ์ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากรในสมัยนั้นให้เขียนนาฏยศัพท์ขึ้น ต่อมา ครูอัมพร ชัชกุล ได้ขออนุญาตจากครูอาคม สายาคม นำไปสอนนักเรียนที่โรงเรียนนาฏศิลป์ ต่อมาเปลี่ยนเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ตามลำดับ

ประเภทของนาฏยศัพท์

นาฏยศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับท่ารำไทยนั้นมีมาก ถ้าแยกตามลักษณะของการใช้ จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. นามศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อท่ารำ หรือชื่อท่าที่บอกกระทำของผู้นั้น เช่น วง จีบ สะบัด จีบ ม้วนมือ คลายมือ กรายมือ ปาดมือ กระทบ กระดก ยกหน้า ก้าวเท้า ประเท้า ตบเท้า กระทุ้ง กะเทาะ จรดเท้า ตเตะเท้า ซอยเท้า ขยั้นเท้า ฉายเท้า สะดุดเท้า รวมเท้า โย้ตัว ยกตัว ตีไหล่ กล่อมไหล่ ฯลฯ

2. กิริยาศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกในการปฏิบัติบอกอาการกิริยา ซึ่งแบ่งออกเป็น

2.1 ศัพท์เสริม หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกเพื่อปรับปรุงท่าทางให้ถูกต้องสวยงาม เช่น กั้นวง ลดวง ส่งมือ ตึงมือ หักข้อ หลบศอก เปิดคาง ทรงตัว แผ่นตัว ตึงเอว ตึงไหล่ กดไหล่ กดเกลียวข้าง ทับตัว หลบเข่า ถีบเข่า แข็งเข่า กั้นเข่า เปิดสัน ซักสัน ฯลฯ

2.2 ศัพท์เสื่อม หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อท่ารำหรือท่วงทีของผู้รำที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน เพื่อให้ผู้รำรู้ตัวและแก้ไขท่าที่ของตนเองให้ดี เช่น วงล้ำ วงคว่ำ วงเหยียด วงหัก วงล้น เกร็งคอ หอบไหล่ ทรวดตัว ขย่มตัว เหลี่ยมล้ำ รำแอ้ รำลน รำเลื่อย รำล้ำจังหวะ รำหน่วงจังหวะ

3. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด หมายถึง ศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้เรียกในภาษานาฏศิลป์นอกเหนือไปจากนามศัพท์และกิริยาศัพท์ เช่น จีบยาว จีบสั้น ลักคอ เดินมือ เอียงทางวง คินตัว อ่อนเหลี่ยม เหลี่ยมล่าง แม่ท่า ขึ้นท่า ทลายท่า นายโรง พระใหญ่-พระน้อย นางกษัตริย์ นางตลาด ผู้เมีย ยืนเครื่อง ศัพท์แทน

นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวกับนามศัพท์ ซึ่งแบ่งออกเป็น ดังนี้

1. การใช้มือ คือ การตั้งวง (วงบน, วงกลาง, วงล่าง) การจับ (จับหงาย, จับคว่ำ, จับปรกหน้า, จับปรกข้าง, จับส่งหลัง) การสับตจับ การม้วนมือ และการเดินมือ
2. การใช้เท้า คือ การยกเท้า การก้าวหน้า การก้าวข้าง การประเท้า การกระดกหลัง การกระดกเสี้ยว การขยับเท้า และการซอยเท้า

วง ปฏิบัติได้โดย ยกเท้าขึ้นให้โค้งอยู่ในลักษณะครึ่งวงกลม นิ้วทั้ง 4 ตั้งขึ้นและให้ชิดกัน นิ้วหัวแม่มืองอเข้าหาฝ่ามือเล็กน้อย ที่สำคัญต้องหักข้อมือเข้าหาเท้าแขนทุกครั้ง วงมีหลายลักษณะ แต่ละลักษณะใช้ปลายนิ้วเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งลักษณะ ดังนี้

ลักษณะวง

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

วงบน ปฏิบัติได้โดย ตั้งวงขึ้นเฉียงออกไปด้านข้าง ตัวนางให้ปลายนิ้วสูงระดับหางคิ้ว ตัวพระให้ปลายนิ้วสูงระดับแก้มศีรษะ

วงบน

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

วงกลาง ปฏิบัติได้โดย ตั้งวงขึ้นเฉียงออกไป
ด้านข้างแต่แคบกว่าวงบน สูงระดับไหล่

วงล่าง ปฏิบัติได้โดย ทั้งตัวพระและตัวนางให้
ปลายนิ้วอยู่ระดับเอว ที่แตกต่างกันคือ ตัวนาง
หลบศอก ตัวพระจะกันศอก

จีบ ปฏิบัติได้โดย การใช้นิ้วหัวแม่มือจรดตรงข้อ
สุดท้ายของปลายนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือทั้ง ๓ เขยียดตึง
กรีดออกเป็นรูปพัด ที่สำคัญต้องหักข้อมือเข้าหา
ลำแขนทุกครั้ง จีบมีหลายลักษณะแต่ละลักษณะ
ใช้มือจีบเป็นเกณฑ์ในการจัดลักษณะ ดังนี้

จิบหงาย ปฏิบัติได้โดย ให้มือจิบชี้ขึ้นบน

จิบคว่ำ ปฏิบัติได้โดย ให้มือจิบชี้ลงล่าง

จิบปรกข้าง ปฏิบัติได้โดย ยกจิบไปด้านข้าง งอศอก ให้ตั้งฉาก ให้มือจิบเข้าหาแก้มศีรษะ

จิบปรกหน้า ปฏิบัติได้โดย ยกแขนมาข้างหน้า งอศอกให้ตั้งฉาก ให้มือชี้เข้าหาหน้าผาก

จีบส่งหลัง ปฏิบัติได้โดย ส่งจีบไปข้างหลังแขนตั้ง ให้มือจีบอยู่ในลักษณะ จีบหงาย

การสะบัดจีบ

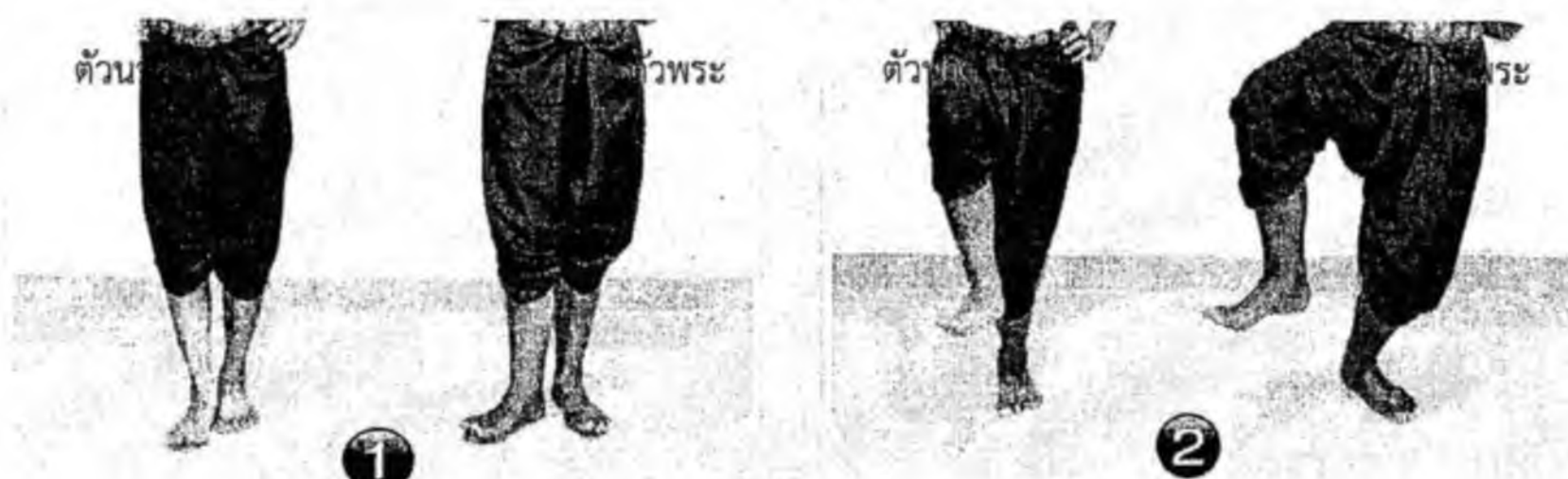

การสะบัดจีบ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การสะบัดจีบ ปฏิบัติได้โดย เปลี่ยนท่าร่าจากจีบไปเป็นวง โดยเริ่มจากจีบคว่ำ คลายจีบออกให้เป็นวง ปลายนิ้วตกแล้วตั้งขึ้นเป็นวง

การยกเท้า

การยกเท้า

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

การยกเท้า คือ กิริยาของเท้าที่เชื่อมต่อการประเท้า ลักษณะของเท้าที่ยกจะแตกต่างกันระหว่างตัวนางและตัว พระคือ การยกเท้าแบบตัวนาง ปฏิบัติได้โดย ยกเท้าไปข้างหน้า ในลักษณะหนีบขาที่ยกมา หายาที่ยืนรับน้ำหนักอยู่ ส่วนการยกเท้าแบบตัวพระ ปฏิบัติได้โดย ยกเท้าโดยกันเข่าออกไปด้านข้าง ให้ข้อเท้าอยู่ระดับครึ่งน่องของเท้าที่ยืนอยู่

การก้าวหน้า

การก้าวหน้า

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

การก้าวหน้า ปฏิบัติได้โดย ก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้า เปิดส้นเท้าหลัง ตัวนางหลบเข่า ตัวพระกันเข่า

การก้าวข้าง

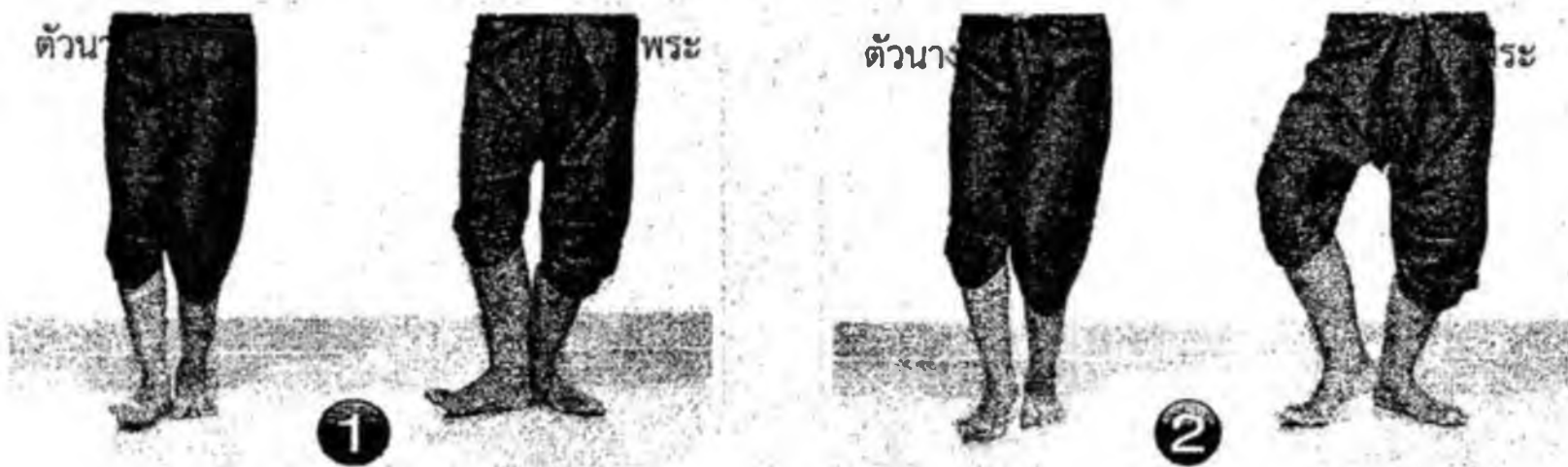

การก้าวข้าง

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การก้าวข้าง ระหว่างตัวพระและตัวนางมีลักษณะแตกต่างกันคือ ตัวนาง ปฏิบัติได้โดย ก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไป ด้านข้าง เปิดส้นเท้าหลังหลบเข้าด้านเท้าหลัง เอียงศีรษะพร้อมกอดเกลียวข้างด้านเท้าหลัง ส่วนตัวพระ ปฏิบัติได้ โดย ก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปด้านข้าง น้ำหนักอยู่ที่เท้าที่ก้าว เอียงศีรษะพร้อมกอดเกลียวข้างด้านเท้าหลัง

การประเท้า

การประเท้า

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การประเท้า คือกิริยาของเท้าที่เชื่อมต่อจากการยืนเหลื่อมเท้า ปฏิบัติได้โดย หากยืนเหลื่อมเท้าขวาแล้ว จะประเท้าขวา ปฏิบัติได้โดย การยกจมูกเท้าขวาขึ้น ย่อเข่าลง แล้วตบจมูกเท้าขวาลง ในลักษณะที่ส้นเท้าขวายังวางอยู่กับพื้นพร้อมกับยกเท้าขวาขึ้น จากนั้นเชิดปลายเท้าขวา

การกระดกหลัง

การกระดกหลัง

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การกระดกหลัง เป็นกิริยาสืบเนื่องจากการกระทุ้ง ปฏิบัติได้โดย ก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้า กระทุ้งเท้าหลังแล้วกระดกขึ้น

การกระดกเสี้ยว

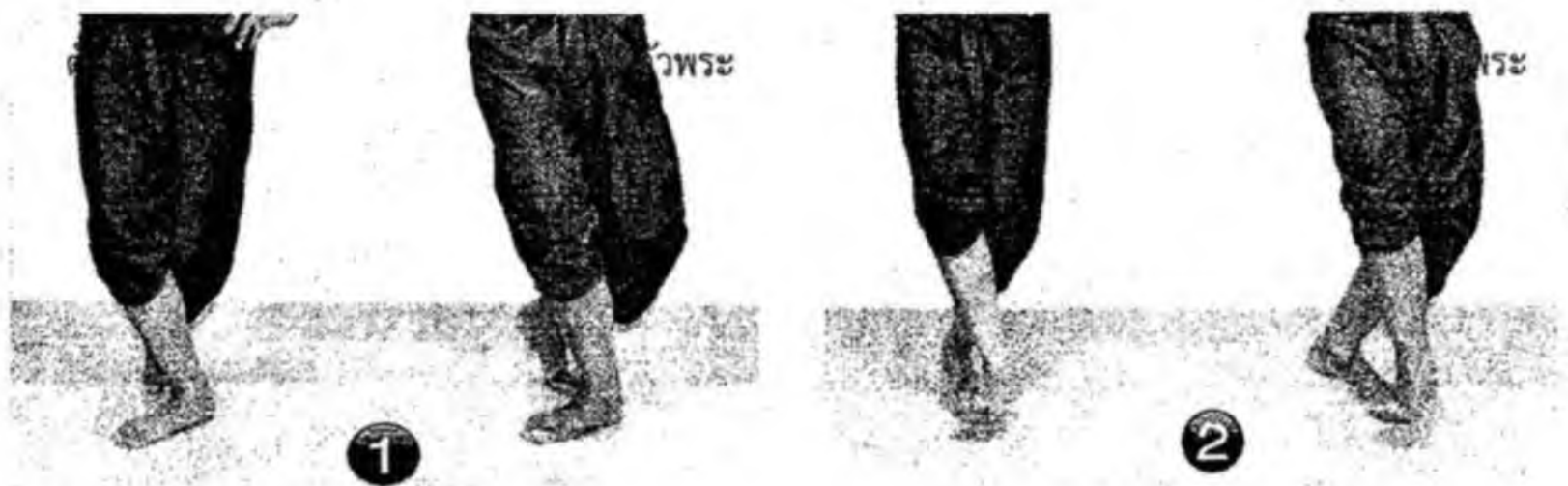

การกระดกเสี้ยว ปฏิบัติได้โดย ก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปด้านข้าง แล้วกระดกเท้าหลังขึ้น

การกระดกเสี้ยว

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

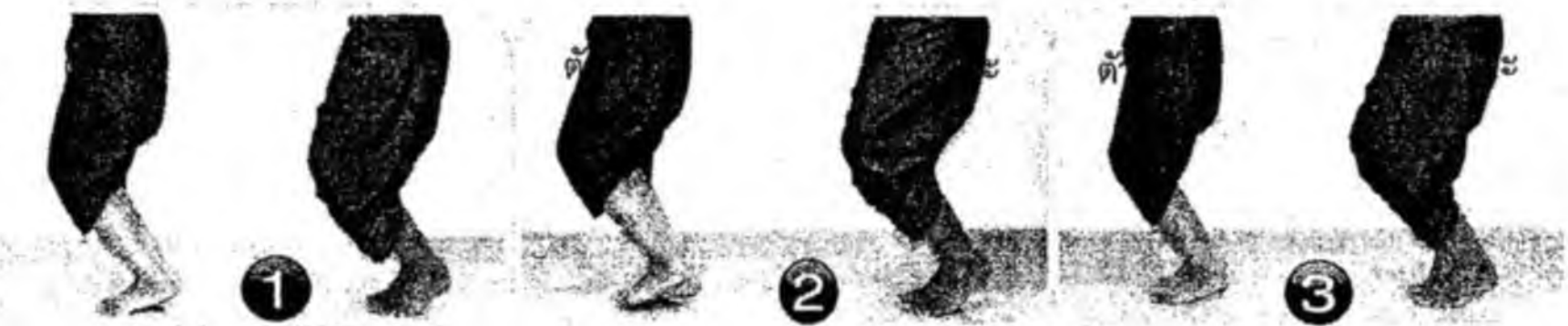
การขยับเท้า

การขยับเท้า
ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การขยับเท้า ปฏิบัติโดย ขยับทีละข้าง ถ้าจะขยับด้วยเท้าขวา ก็ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า โดยการวางฝ่าเท้าลงไปให้เต็มเท้า น้ำหนักอยู่ที่ปลายเข่าพอประมาณ ส่วนเท้าซ้ายคงใช้จมูกเท้ายันพื้นไว้ ตอนที่ขยับ จงถ่ายน้ำหนักมาเท้าซ้ายนิดหน่อย แต่คงอยู่ในท่าที่ยันพื้น แล้วขยับเท้าขวารั้งน้ำหนักหน่อย วางเท้าขวาลงอย่างเดิม น้ำหนักคงกลับมาอยู่ที่เท้าขวา แล้วยกเท้าซ้ายขึ้นวางลงอย่างเดิม ทำสลับกันไปหลาย ๆ ครั้งในลักษณะย่อ แต่เป็นการย่อในลักษณะไขว้เท้า

การขอยเท้า

การขอยเท้า
ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การขอยเท้า ปฏิบัติโดยใช้จมูกเท้าวางกับพื้น ยกส้นเท้าน้อยๆ ทั้ง 2 เท้า แล้วย่อเท้าซ้าย เท้าขวาสลับกัน ถี่ๆ จะอยู่กับที่หรือเคลื่อนที่ก็ได้

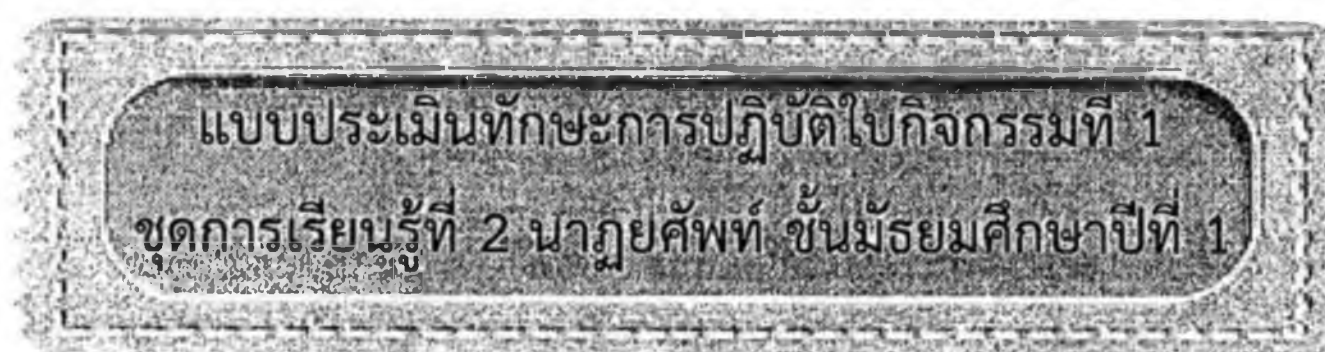
สรุป

นาฏยศัพท์ต่าง ๆ เหล่านี้ นับเป็นพื้นฐานสำคัญที่เป็นส่วนประสมทำให้มีท่าทาง ต่าง ๆ เกิดขึ้นใน วงการนาฏศิลป์ไทย เรียกว่า “นาฏยภาษา” เป็นส่วนสำคัญมาก ส่วนหนึ่งของนาฏศิลป์ไทย ซึ่งมีความสำคัญ ต่อการแสดง อันเป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องจากนาฏยศัพท์และจากการเลียนแบบธรรมชาติ นำมาปรุงแต่งทำ ให้เกิดความหมายต่อบทบาทที่แสดง ตลอดจนเป็นสื่อทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้ชมและผู้แสดงมากขึ้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติท่ารำตามที่กำหนดพร้อมกับเตรียมนำเสนอหน้าชั้นเรียน (30 คะแนน)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินี้ ใช้ในการวัดและประเมินผลประกอบชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์
2. ผู้ประเมิน ประเมินตามรายการโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ
 - 3 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความคล่องแคล่วสวยงามดีมาก
 - 2 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องสวยงามพอใช้
 - 1 หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ

กลุ่มที่.....

เลข ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินทักษะ										รวมคะแนน	ผลการประเมิน	
		การตั้งวง	การจับ	การสะบัดจับ	การม้วนมือ	การเดินมือ	การยกเท้า	การกระดกหลัง	การก้าวข้าง	การขยับเท้า	การซอยเท้า		ผ่าน	ไม่ผ่าน
		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
รวม														
สรุป		ระดับคุณภาพ										☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ / ปรับปรุง		

ระดับคุณภาพ

คะแนน 23 – 30 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 12 – 22 หมายถึง ดี

คะแนน 1 – 11 หมายถึง พอใช้ / ปรับปรุง

ใบกิจกรรมที่ 2
ชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนว่าเป็นการปฏิบัติทำอะไร ดังภาพต่อไปนี้ (10 คะแนน)

กลุ่มที่.....

1.			2.		
3.			4.		
5.			6.		
7.			8.		
9.			10.		

1. จีบปรกข้าง
2. การยกเท้า
3. วงล่าง
4. การกระดกหลัง
5. จีบส่งหลัง
6. การก้าวหน้า
7. การกระดกเสี้ยว
8. การก้าวข้าง
9. จีบคว่ำ
10. วงกลาง

แบบประเมินพฤติกรรมกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
ชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มที่.....

สมาชิก 1.....	เลขที่.....
2.....	เลขที่.....
3.....	เลขที่.....
4.....	เลขที่.....
5.....	เลขที่.....
6.....	เลขที่.....
7.....	เลขที่.....
8.....	เลขที่.....
9.....	เลขที่.....
10.....	เลขที่.....

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม			
2. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่น			
3. ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม			
4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
5. ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี			
สรุปผลการประเมิน	ผ่าน		ไม่ผ่าน
รวม

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดีมาก

ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง ดี

ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้/ปรับปรุง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. ผู้ที่ฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องรู้จักการใช้นาฏยศัพท์เพื่อจุดมุ่งหมายใดเป็นสำคัญ?
 - ก. ศึกษาชื่อลักษณะท่ารำไทย
 - ข. ให้มีความรู้ในการชมนาฏศิลป์ไทย
 - ค. ร่วมกันอนุรักษ์ทำรำนาฏศิลป์เอาไว้
 - ง. นำไปใช้เรียนปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยได้อย่างถูกต้องสวยงาม
2. กรมศิลปากรมีคำสั่งให้ใครเป็นผู้เขียนนาฏยศัพท์ของนาฏศิลป์ไทยเป็นคนแรก?
 - ก. ครูธนิต อยู่โพธิ์
 - ข. ครูอัมพร ชัชกุล
 - ค. ครูลมูล ยะมคุปต์
 - ง. ครูอาคม สายาคม
3. ข้อใดคือความหมายของนาฏยศัพท์?
 - ก. ศัพท์ทั่วไปในพจนานุกรม
 - ข. ศัพท์เฉพาะที่ใช้ทางนาฏศิลป์
 - ค. การดัดแปลงท่ารำของนาฏศิลป์ไทย
 - ง. การเลียนแบบท่าทางของคนและสัตว์
4. การเรียนนาฏยศัพท์ให้ได้ผลดีควรเรียนอย่างไร?
 - ก. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการปฏิบัติประกอบด้วย
 - ข. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการชมภาพจากวีดีทัศน์
 - ค. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการท่องในหนังสือ
 - ง. จะต้องอาศัยการเรียนโดยการฟังครูสอน
5. นาฏยศัพท์มีความสำคัญต่อนาฏศิลป์อย่างไร?
 - ก. เสริมสร้างบุคลิกภาพในการแสดง
 - ข. เป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดการแสดง
 - ค. เป็นคำศัพท์บนเวทีที่นักแสดงจำเป็นต้องใช้
 - ง. นำมาปรุงแต่งทำให้เกิดความหมายต่อบทบาทที่แสดง
6. ข้อใดจัดอยู่ในประเภทกิริยาศัพท์ จำพวกศัพท์เสริมที่ใช้เรียกท่าที่ไม่ถูกต้อง?
 - ก. ม้วนมือ
 - ข. เดินมือ
 - ค. รำเลื้อย
 - ง. จับปรกข้าง

7. “ตึงเอว ตึงไหล่” เป็นนาฏยศัพท์ที่จัดอยู่ในประเภทใด?
- นามศัพท์
 - นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด
 - กิริยาศัพท์ ศัพท์เสริม
 - กิริยาศัพท์ ขณะที่ใช้ท่า
8. การตั้งวงมีหลายลักษณะแต่ละลักษณะใช้ข้อใดเป็นเกณฑ์ในการจัดลักษณะ?
- มือ
 - ปลายนิ้ว
 - การหักข้อมือ
 - ส่วนโค้งของลำแขน
9. กิริยาการเคลื่อนไหวมือจากท่าท่าหนึ่งไปเป็นท่าท่าอีกท่าหนึ่ง เรียกว่าอะไร?
- การเดินมือ
 - การสะบัดจับ
 - การกระดกเท้า
 - การกดเกลียวข้าง
10. ภาพข้างล่างนี้ เป็นภาพแสดงนาฏยศัพท์ในข้อใด?

- จับคว่ำ
- จับหงาย
- จับปรกหน้า
- จับปรกข้าง

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
ชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ก
2. ค
3. ก
4. ข
5. ค
6. ข
7. ค
8. ง
9. ง
10. ข

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
ชุดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ง
2. ง
3. ข
4. ก
5. ข
6. ค
7. ค
8. ข
9. ก
10. ค

ชุดการเรียนรู้ที่ 3
ภาษาทำนาฏศิลป์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จัดทำโดย
ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี
ครู โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์
☆☆☆☆☆

- การยี่นนาง
- การยี่นพระ
- ทำรัก
- ทำดีใจ
- ทำปฏิเสธ
- ทำแนะนำตนเอง
- ทำขี้มือ
- ทำไว้มือ
- ทำหมดสิ้น
- ทำผายมือ
- ทำเข้มแข็ง
- ทำเด็ดฉิน
- ทำผาลาเพียงไหล่
- ทำพ็อนใบ
- ทำภมรเกล้า
- ทำต่อสู
- ทำนางนอน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในการใช้คู่มือชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทอานาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกันดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ร่วมกันจัดไว้แล้ว
2. เมื่อนักเรียนได้รับชุดการเรียนรู้จากครูไม่ให้นำเครื่องหมายใดๆ ลงในชุดการเรียนรู้
3. ชุดการเรียนรู้จะประกอบด้วยสาระความรู้ ภาพท่ารำพร้อมคำอธิบายอย่างละเอียด
4. ชุดการเรียนรู้ เป็นชุดการเรียนรู้ที่ใช้ทบทวนความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้จากครูแล้ว
5. นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียน
6. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันศึกษาชุดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพิ่มเติม
7. ปฏิบัติตามทุกใบกิจกรรม
8. ให้นำเสนอผลงานภาคปฏิบัติหน้าชั้นเรียน
9. ประเมินทักษะปฏิบัติ
10. นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียน

นักเรียนปฏิบัติตามคำชี้แจงเลยนะคะ

สู้ๆ ค่ะ ทุกคน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดคือความหมายของภาษาทำนาฏศิลป์?
 - ก. ภาษาของคนใบ้
 - ข. ภาษาทางนาฏศิลป์
 - ค. การดัดแปลงทำรำนานาฏศิลป์ไทย
 - ง. การแสดงท่าทางแทนคำพูดหรือการแสดงอารมณ์
2. ผู้ที่ฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องรู้จักการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์เพื่อจุดมุ่งหมายข้อใดเป็นสำคัญ?
 - ก. เข้าใจความหมายนำไปใช้เรียนปฏัตินาฏศิลป์ไทยได้อย่างถูกต้องสวยงาม
 - ข. ร่วมกันอนุรักษ์ทำรำนานาฏศิลป์เอาไว้
 - ค. ให้มีความรู้ในการชมนานาฏศิลป์ไทย
 - ง. ศึกษาชื่อลักษณะท่ารำไทย
3. ภาษาท่ารำทางนาฏศิลป์เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร?
 - ก. รำแม่บท
 - ข. รำตีบท
 - ค. ท่าใหญ่
 - ง. แม่ท่า
4. ข้อใดไม่ใช่หลักและวิธีการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์?
 - ก. การตีบทต้องคำนึงถึงความงดงาม และสื่อความหมายชัดเจน
 - ข. ต้องพยายามเปลี่ยนมือซ้าย-ขวาสลับกันไป
 - ค. พยายามเลี้ยงท่าที่ใช้ซ้ำๆ กัน
 - ง. ใส่ท่ารำทุกคำในวรรคนั้นๆ
5. การชี้ที่บ่งบอกแหล่งที่ สถานที่ ระยะเวลา ไกลใกล้เพียงใดสังเกตจากข้อใด?
 - ก. ระยะห่างจากกับปลายนิ้วลำตัว
 - ข. ระยะห่างจากลำแขนกับลำตัว
 - ค. ระยะห่างจากข้อศอกกับลำตัว
 - ง. ระยะห่างจากข้อมือกับลำตัว
6. ท่าปฏิเสธ เป็นภาษาทำนาฏศิลป์ในข้อใด?
 - ก. แทนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา
 - ข. แทนอารมณ์ภายใน
 - ค. แทนอิริยาบถ
 - ง. แทนคำพูด

7. จากภาพข้างล่าง คือท่ารำใด?

- ก. ท่าชี้
- ข. ท่าดีใจ
- ค. ท่าไว้มือ
- ง. ท่าความรัก

8. จากภาพข้างล่าง คือกิริยาการเดินมือที่หมายถึงข้อใด?

- ก. ผาลาเพียงไหล่
- ข. ภมรเกล้า
- ค. นางนอน
- ง. เฉิดฉิน

9. ท่ารำในข้อใดมีความหมายว่าหมายความสุข ความงาม ความเลิศ ประเสริฐ?

- ก. ท่าภมรเกล้า
- ข. ท่านางนอน
- ค. ท่าเฉิดฉิน
- ง. ท่าต่อสู

10. ถ้าใช้บทร้องกล่าวว่า “เราสู้” ควรใช้ท่ารำในข้อใด?

- ก. ท่ารัก
- ข. ท่าต่อสู
- ค. ท่าปฏิเสธ
- ง. ท่าภมรเกล้า

สาระสำคัญ

การสื่อสารทำความเข้าใจ หรือสื่อความหมายของมนุษย์ นอกจากจะสื่อสารกันด้วยภาษาพูด หรือ ภาษาเขียนแล้ว ยังจะสามารถสื่อสารให้เข้าใจกันด้วยท่าทาง แต่ท่าทางธรรมดาที่ไม่เน้นความงดงาม ประณีต ไม่ถือว่าเป็นศิลปะ การสื่อความหมายด้วยท่ารำที่งดงาม ประณีต อ่อนช้อย จึงจะถือว่าเป็นศิลปะที่เรียกว่า ภาษาทำนาฏศิลป์

ความหมายของภาษาทำนาฏศิลป์

ภาษาท่าทางด้านนาฏศิลป์ไทย หมายถึง การสื่อความหมายหรือสื่อสารให้เข้าใจกันโดยใช้กิริยา ท่าทาง การรำในทางนาฏศิลป์ เรียกว่า “การรำตีบท” หรือ “การรำใช้บท” คือ การแสดงท่ารำแทนคำพูด รวมทั้งแสดงอารมณ์ด้วย การรำตีบทเป็นการใช้ภาษาที่พัฒนามาจากท่าทางโดยธรรมชาติ ในบางครั้งการใช้ ท่าทางก็สื่อความหมายได้สมบูรณ์โดยไม่ต้องอาศัยคำพูด (ผดุง พร้อมมูล, 2545)

หลักสำคัญในการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์

วิธีการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์ ในบทร้องเพลงวรรณคดี ไม่ได้หมายความว่า จะออกมาเป็นท่ารำได้ทุก คำ อาจแสดงท่ารำเพียงหนึ่งหรือสองท่าเท่านั้น โดยเลือกท่าที่เป็นใจความสำคัญของวรรณคดีนั้น ๆ ส่วนท่า ปลีกย่อยก็ตัดออกไป โดยคำนึงถึงหลักการรำตีบท หรือการใช้บท ดังนี้

1. ตัดทำย่อย่อออก แสดงแต่ท่าสำคัญในวรรณคดีนั้น
2. คำนึงถึงความสวยงาม และสื่อความหมายได้ชัดเจน
3. อย่าให้ท่าเหลื่อมกับบทร้อง เพราะจะทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน
4. บทร้องในวรรคดี ๆ กันที่มีความหมายคล้าย ๆ กัน พยายามเลี่ยงการใช้ท่าซ้ำ ๆ กัน เพราะคำ บางคำที่มีความใกล้เคียงกัน สามารถรำตีบทได้หลายท่า
5. พยายามอย่าใช้มืออยู่ข้างเดียวบ่อย ๆ ควรเปลี่ยนซ้าย-ขวาสลับกันไป
6. การออกท่าต้องคำนึงฐานะและบุคลิกของตัวละคร คือความหมายหนึ่งอาจใช้ท่าได้หลายท่า เลือก ท่าให้เหมาะสมกับฐานะและบุคลิกของตัวละครนั้น ๆ
7. คำนึงถึงการเอียงศีรษะ ดังนี้

7.1 เอียงศีรษะไม่ซ้ำกันนานนัก คือตามหลักการใช้มือและเท้า ไหล่กับศีรษะต้องเอียงอ่อน ให้ถูกกับการออกเท้าและมือด้วย ถ้าต้องอยู่นาน ๆ เอียงคอหลายท่าก็ไม่งาม

7.2 ถ้าเป็นเพลงจังหวะเร็ว ไม่ควรเอียงสลับซ้าย-ขวาทุกจังหวะ จนแลดูเป็นฟาดคอไปมา

8. ดัดแปลงการออกท่า ไม่ให้ขัดเขินกับตำแหน่งแหล่งที่ของตัวแสดง เช่น แหล่งที่นั่ง หรือยืน หรือ ทิศทางที่หัน เช่น

8.1 ตัวแสดงนั่งหรือยืนด้านซ้าย-ขวาของเวที

8.2 นั่งเตี้ยคู่กัน

8.3 นั่งเกี้ยว หรือยืน-เดิน เกี้ยวนาง

8.4 บทรำฟิ่ง-ชมโฉม-ธรรมชาติ

8.5 ท่ารำที่แปรแถว ต้องออกท่าให้ผสมกลมกลืน เช่น ท่าท่าตรงข้ามกัน ท่าท่าเข้าหากัน

ท่าท่าออกจากกัน ฯลฯ (ผดุง พร้อมมูล, 2545)

ประเภทของภาษาทำนาฏศิลป์

การใช้ภาษาทำนาฏศิลป์เพื่อบ่งบอกความหมายนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากนาฏศิลป์ไทยเป็นสาระที่ว่าด้วยการฟ้อนรำ ดังนั้น การประดิษฐ์ท่าร่าต้องคำนึงถึงการฟ้อนรำที่สื่อความหมายตามเนื้อร้อง โดยใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายแทนคำพูดซึ่งอาจเป็นท่าทางเพื่อเลียนแบบธรรมชาติหรือสัตว์ หรือการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์มาแสดงในการบอกความหมายให้ผู้ชมเข้าใจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ภาษาท่าที่เลียนแบบมาจากธรรมชาติ ได้แก่ ท่าที่ใช้แทนตัวเรา ท่าที่เลียนแบบสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา และภาษาท่าที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเป็นสื่อความหมายโดยเฉพาะ แต่ละท่ามีชื่อเรียก และความหมายแตกต่างกันออกไป เรียกว่า “ท่าร่าแม่บท” บางครั้งเรียกว่า “ท่าใหญ่” ก็ได้ (เรณู โกศินานนท์, 2546)

ภาษาท่าที่เลียนแบบธรรมชาติที่ใช้แทนตัวเรา

ภาษาท่าที่ใช้แทนอิริยาบถ

การยืนนาง ปฏิบัติได้โดยยืนตัวตรง ตั้งเอาจัดไหล่ เท้าขวายืนรับน้ำหนัก เท้าซ้ายเปิดปลายเท้าออกเล็กน้อย ให้สันเท้าซ้ายวางชิดช่วงกลางเท้าขวา ขาเหยียดตั้ง มือขวาจับตะเกียบ มือซ้ายเหยียดแขนตั้ง แขนมือ วางฝ่ามือตะเกียบหน้าขา กัดไหล่และเอียงศีรษะทางซ้าย

การยืนนาง

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

การยืนพระ

การยืนพระ ปฏิบัติได้โดยยืนตัวตรง ตึงเอว ตึงไหล่ เท้าขวายืนรับน้ำหนัก เท้าซ้ายยืนตึงเข้าวางเท้าซ้ายเหลื่อมเท้าขวาเล็กน้อย มือขวาเท้าสะเอว มือซ้ายแบมือ วางฝ่ามือแตะที่หน้าขา กอดไหล่และเอียงศีรษะทางขวา

การยืนพระ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

ภาษาท่าที่ใช้แทนอารมณ์ภายใน

ทำรัก

ทำรัก ปฏิบัติได้โดย ทั้งตัวนางและตัวพระ ใช้มือทั้งสองประสานกันทาบที่ฐานไหล่ ตัวนางให้ศีรษะเอียงทางซ้าย เท้าซ้ายก้าวไขว้หลบเข้า น้ำหนักตัวอยู่ที่เท้าซ้าย เท้าขวาเปิดส้น กอดเกลียวข้างซ้าย ตัวพระ ให้ศีรษะเอียงทางซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง น้ำหนักตัวอยู่ที่เท้าขวา กอดเกลียวข้างซ้าย แสดงความรักและ

ทำรัก

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

ทำดีใจ ปฏิบัติได้โดย ตัวนาง ก้าวไขว้
ตัวพระ ก้าวข้าง ทั้งตัวนางและตัวพระ มือขวา
จับคว่ำ ระดับปาก มือซ้ายจับส่งหลังกตเกลียว
ข้างซ้าย ศีรษะเอียงซ้าย

ทำดีใจ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

ภาษาท่าที่ใช้แทนคำพูด

ทำปฏิเสธ ปฏิบัติได้โดย ตัวนาง เท้าขวาก้าว
ไขว้ ตัวพระ เท้าซ้ายก้าวข้าง ทั้งตัวนางและ
ตัวพระ ยกมือซ้ายตั้งวงระดับอก มือขวาจับ
ส่งหลัง มือซ้ายที่ตั้งวงส้นปลายนิ้วพร้อมกับ
ส่ายหน้าน้อย ๆ ให้น้ำหนักตัวไปที่เท้าหน้า
เอียงศีรษะทางขวา กตเกลียวข้างขวา

ทำปฏิเสธ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

ท่าแนะนำตนเอง

ท่าแนะนำตัวเอง

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่าแนะนำตนเอง ปฏิบัติโดย ท่าที่ 1 ตัวนาง เท้าซ้ายก้าวไขว้ ตัวพระเท้าขวาก้าวข้าง ทั้งตัวพระและตัวนางมือขวาจับเข้าอก มือขวาจับส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย กดเกลียวข้างซ้าย
ท่าที่ 2 ทั้งตัวนางและตัวพระ เท้ายื่นพระ-นาง กำมือขวา นิ้วหัวแม่แม่มือซ้ายเข้าอก มือซ้ายกำมือไขว้ไว้ข้างหลัง

ท่าชี้มือ

การชี้มือใช้สำหรับแสดงแหล่งที่ สถานที่ หรือบุคคลที่กล่าวถึง ลักษณะการชี้แบ่งระยะไกล ไกล โดยอาศัยข้อศอกแสดงระยะ ถ้าชี้ข้างหน้า ข้อศอกในระยะใกล้ตัว หมายถึง ตรงนี้ เมื่อเหยียดศอกออกไปมากกว่าเดิม หมายถึง ตรงนั้น ถ้าชี้แขนตั้ง หมายถึง ระยะไกลมาก ท่าชี้มือกับบุคคลที่กล่าวถึง ใช้กับบุคคลที่มีศักดิ์เสมอกันหรือต่ำกว่า สำหรับผู้อาวุโสกว่าใช้ยกมือตะแคงในระดับวงหน้าหรือวงบน เป็นต้น

ท่าชี้มือ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่าไหว้มือ ปฏิบัติได้โดย ตัวนาง เท้า
ขวาก้าวไขว้ ตัวพระ เท้าซ้ายก้าวข้าง ทั้งตัว
นางและตัวพระ ยกมือขวาขึ้นตั้งหันสันมือ
ออกด้านหน้า สับลงเล็กน้อย แล้วตั้งขึ้น มือ
ซ้ายจับส่งหลัง หมายถึง การพูดกับบุคคลที่มี
ศักดิ์หรืออาวุโสสูงกว่า ให้นำหนักตัวไปที่เท้า
หน้า เคียงศีรษะทางซ้าย กดเกลียวข้างซ้าย

ท่าไหว้มือ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่าหมดลิ้น

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่าหมดลิ้น ปฏิบัติโดย ท่าที่ 1 ตัวนาง เท้าซ้ายก้าวไขว้ ตัวพระเท้าขวาก้าวข้าง ทั้งตัวพระและตัวนางมือทั้งสอง
รวมมีระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย กดเกลียวข้างซ้าย ต่อเนื่องด้วยท่าที่ 2 เลื่อนมือออกจากกัน ในลักษณะตั้งวง

ท่าขอ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่าขอ ปฏิบัติโดย ท่าที่ 1 ตัวนาง เท้าซ้ายก้าวไขว้ ตัวพระเท้าขวาก้าวข้าง ทั้งตัวพระและตัวนางมือทั้งสองตั้งวงหงายมือขึ้นงอศอกให้มือขวาสูงระดับหางคิ้ว มือซ้ายระดับอก ตัวพระกั้นศอก
ท่าที่ 2 ปฏิบัติเหมือนท่าที่ 1 แต่มือซ้ายจับสังหลัง

ท่าผายมือ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

ท่าผายมือ ปฏิบัติโดย ท่าที่ 1 ตัวนาง เท้าซ้ายก้าวไขว้ น้ำหนักอยู่เท้าขวา ตัวพระเท้าขวาก้าวข้าง น้ำหนักอยู่เท้าซ้าย ทั้งตัวพระและตัวนางมือขวาแบมือคว่ำกดลง ระดับเอว มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา จากนั้น ท่าที่ 2 เปลี่ยนเอียงและทิ้งน้ำหนักไปเท้าหน้า มือขวาพลิกหงายขึ้น และท่าที่ 3 เลื่อนมือไปด้านข้าง ให้ความหมายว่า หลากหลาย มากมาย

ท่าเข้มแข็ง

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

ท่าเข้มแข็ง ปฏิบัติโดย ทั้งตัวพระและตัวนาง มือขวากำมือตั้งขึ้นงอข้อศอกตั้งฉากกับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย มือซ้ายไขว้หลัง เท้าซ้ายแตะมาข้างหน้า

ภาษาท่าที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อสื่อความหมายโดยเฉพาะ

ท่าเจ็ดฉิน

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาส์, 2557.

ท่ารำ : ปฏิบัติได้โดย ท่าที่ 1 ทั้งตัวนางและตัวพระ มือขวาจับคว่ำด้านข้าง ระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงปลายนิ้วตักข้างหน้าระดับปาก ศีรษะเอียงซ้าย เท้าขวาก้าวหน้า ต่อเนื่องด้วย ท่าที่ 2 มือขวาเปลี่ยนไปเป็นตั้งวงปลายนิ้วตักงอศอกตั้งฉากกับไหล่ มือซ้ายตั้งวงระดับปากข้างหน้า ตัวพระกันศอก ศีรษะเอียงขวา ตัวนางเท้าซ้ายกระดกหลัง ตัวพระเท้าซ้ายยกหน้า

ความหมาย : นำมาตีบทในความหมายความสวย ความงาม ความเลิศ ประเสริฐ

ท่าฉालาเพียงไหล่

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่ารำ : ปฏิบัติได้โดย ปฏิบัติได้โดย ท่าที่ 1 ทั้งตัวนางและตัวพระ มือซ้ายตั้งวง ระดับวงกลาง มือขวาจีบปรกหน้า ศีรษะเอียงทางซ้าย กดเกลียวข้างซ้าย เท้าขวาก้าวหน้า ต่อเนื่องเป็น ท่าที่ 2 มือซ้ายพลิกลงเป็นวงปลายนิ้วตก มือขวากลายมือขึ้นไปตั้งวงบน ศีรษะเอียงทางขวา กดเกลียวข้างขวา เท้าซ้ายกระดกหลัง

ความหมาย : เป็นท่ารำท่าหนึ่งที่ใช้มากใช้ในการรำตีบทต่างคำร้องของระบำชุดต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นท่าเชื่อม ที่แสดงให้เห็นถึงลีลา ท่ารำที่อ่อนช้อย งดงาม

ท่าฟ้อนใบ

ท่ารำ : ปฏิบัติได้โดย ตัวนาง มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับคว่ำแขนเหยียดตึงด้านข้างระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา เท้าขวาก้าวไขว้ ตัวพระ มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับคว่ำแขนเหยียดตึงด้านข้างระดับไหล่ศีรษะเอียงซ้าย เท้าซ้ายก้าวหน้า

ความหมาย : อ่อนช้อย งดงาม

ท่าฟ้อนใบ

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่ากมรเกล้า

ท่ารำ : ปฏิบัติได้โดย ทั้งตัวพระและตัวนางตั้งวงบนด้วยมือขวา มือซ้ายยกขึ้นจับ ระดับเดียวกับกันกับวง หน้าปิดไปทางขวา ศีรษะเอียงขวา เท้าซ้ายแตะจมูกเท้ากับพื้น

ความหมาย : ความผูกพัน รวบรวม

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่ารำ : ปฏิบัติได้โดย ทั้งตัวพระ
และตัวนาง มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายทาบ
มือบนหน้าขวา ศีรษะเอียงขวา เท้าซ้าย
ก้าวข้าง

ความหมาย : ต่อสู้ อึกheim แข็งแรง
มีพลัง

ท่าต่อสู้อู๋

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

ท่ารำ : ปฏิบัติได้โดย ตัวนางมือ
ซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาตั้งวงปลายนิ้วตก
ด้านข้าง ศีรษะเอียงขวา เท้าขวาก้าว
ไขว้ ตัวพระ มือขวาตั้งวงล่าง มือซ้ายตั้ง
วงปลายนิ้วตกด้านข้าง เท้าขวาก้าวข้าง

ความหมาย : จะใช้กับการรับช่วง
ทำนองเพลง

ท่านางนอน

ที่มา : ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี, 2557.

หลักและวิธีการประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำ

การประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำเป็นการนำความรู้จากการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย เช่น การฝึกหัดนาฏศิลป์เบื้องต้น นาฏยศัพท์ การใช้ภาษาท่าเพื่อสื่อความหมายมาใช้ในการประดิษฐ์ทำรำ ดังนั้นการประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำ จึงมีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มจากขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวร่างกาย

การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงเป็นการประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำอย่างอิสระโดยให้ฟังเพลง แล้วเคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อมกับเสียงเพลง การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระนี้ เคลื่อนไหวร่างกายโดยกระทบจังหวะเพียงอย่างเดียว หรือแสดงท่าทางอย่างอิสระตามความคิดของตนเอง เป็นท่าทางที่สื่อความหมายตามเพลงหรือไม่ก็ได้ ในขั้นตอนนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านฝึกทักษะจังหวะความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการของตน และฝึกความเป็นคนกล้าแสดงออกอีกด้วย การเคลื่อนไหวร่างกายนั้นส่วนใหญ่เคลื่อนไหวร่างกายเพื่อเลียนแบบธรรมชาติตามจินตนาการของตน

2. การใช้ภาษาท่าทางเพื่อสื่อความหมาย

การใช้ภาษาท่าทางเพื่อบ่งบอกความหมายนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากนาฏศิลป์ไทยเป็นสาระที่ว่าด้วยการพ้องรำ ดังนั้น การประดิษฐ์ทำรำต้องคำนึงถึงการพ้องรำที่สื่อความหมายตามเนื้อร้อง โดยใช้ท่าทางเพื่อสื่อแทนคำพูดซึ่งอาจเป็นท่าทางเพื่อเลียนแบบธรรมชาติหรือสัตว์ หรือการใช้นาฏศิลป์มาแสดงในการบอกความหมายให้ผู้ชมเข้าใจ เช่น ต้องการบ่งบอกความหมายแสดงความเป็นตัวเรา ใช้มือข้างใดข้างหนึ่ง ทาบฝ่ามือบนอกหรือกำมือหลวมๆ มาแนบอก ซึ่งเป็นท่าทางธรรมชาติ แต่ถ้าใช้ภาษาทางนาฏศิลป์จับหงายมือซ้ายเข้าหาหน้าอก เพื่อบอกความหมายความเป็นตัวเรา หรือหากต้องการแสดงอารมณ์ต่างๆ ก็จะใช้ท่าทางธรรมชาติและภาษานาฏศิลป์ประกอบกัน เช่น การสั่นข้อมือ แล้วสั่นหน้าบ่งบอกการปฏิเสธ หรือการยิ้มแล้วปิดปากเป็นการบ่งบอกความพอใจ ชอบใจ เป็นการใช้ท่าทางธรรมชาติ แต่หากเป็นภาษานาฏศิลป์ก็แสดงท่าทางโดยการจับหงายแล้วเคลื่อนมาที่ระดับปาก เป็นต้น

3. การใช้ท่าทางแทนคำพูดหรือใช้นาฏศิลป์ประกอบเพลง

การประดิษฐ์ทำรำโดยใช้ท่าทางแทนคำพูดหรือใช้นาฏศิลป์ประกอบเพลง โดยใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายของเพลงนั้นๆ ในขั้นตอนนี้จะต้องนำหลักนาฏศิลป์ไทยมาใช้ในการประดิษฐ์ทำรำ กล่าวคือ แทนที่จะให้ผู้เรียนแสดงท่าทางอย่างอิสระและใช้ท่าทางตามแล้ว ยังต้องนำท่าทางเหล่านั้นมาประดิษฐ์ให้สวยงามถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทยด้วย ซึ่งการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักนาฏศิลป์ไทย ดังนี้

3.1 การใช้ท่าทางสื่อความหมายตามหลักนาฏศิลป์ไทย เช่น หากต้องการสื่อความหมายว่าสวยงาม ก็จะใช้ท่าเจิดฉิน หรือหากจะประดิษฐ์ทำรำในท่ารับช่วงทำนองเพลงก็จะใช้ท่าสูงแล้วลงมาจนถึงท่าต่ำ เช่น ท่าสอดสูง ผาลา ชานางนอน เป็นต้น

3.2 การหลีกเลี่ยงการใช้ท่าซ้ำเพื่อสื่อความหมาย หากเนื้อร้องมีเนื้อร้องที่มีความหมายใกล้เคียงกันก็最好不要ซ้ำๆ กันในการสื่อความหมาย แต่จะใช้ท่าอื่นๆ ที่บอกความหมายตามเนื้อร้องได้ถูกต้องเช่น เนื้อร้องที่ว่า “โสมนัสเปรมปรีดิ์โสมสร” ก็จะใช้ท่ายิ้ม พิสมัยเรียงหมอน แทนที่จะใช้ท่ายิ้มซ้ำกันในคำร้องที่ว่า “โสมนัสเปรมปรีดิ์” เป็นต้น

3.3 การใช้ท่าทางสื่อความหมายต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของผู้แสดงให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องสวยงามกลมกลืนกัน ในการประดิษฐ์ทำรำ ระบุว่า ผู้ประดิษฐ์ทำรำต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของผู้แสดงทุกคน

ให้มีท่ารำสัมพันธ์และสอดคล้องกลมกลืนกัน เช่น การประดิษฐ์ท่าคู่ การสอดสูงเข้าหากันหรือออกจากกัน หรือ การเข้าวงด้วยท่ารำที่กลมกลืนกัน เป็นต้น

3.4 การประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลงต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะของผู้เรียนด้วย เนื่องจากผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นจะประดิษฐ์ท่ารำยากง่ายแตกต่างกันออกไป เช่น ผู้เรียนระดับประถมศึกษา ก็ควรจะใช้ท่ารำที่ง่าย ไม่ซับซ้อน และเนื้อเพลงจะต้องไม่ยาวมาก ส่วนใหญ่ท่ารำจะเป็นการใช้ท่าทางสื่อความหมายแทนคำพูด และจะใช้ภาษานาฏศิลป์น้อย แต่จะใช้ท่าทางธรรมชาติมาประดิษฐ์ท่ารำมากที่สุด เพราะง่ายแก่การเลียนแบบและจดจำ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เป็นต้น

หลักการประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการแสดง

การแสดงนาฏศิลป์ไทยบางชุดอาจมีอุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่น พัด หัวรูปสัตว์ กิ่งไม้ หรือ อื่นๆ มาใช้ประกอบการแสดง และลีลาท่ารำก็จะต้องจับถืออุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้ประกอบการเรียน ดังนั้นผู้เรียนจะต้องประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการแสดงมาใช้ในการเรียน ในประเด็นนี้หากครูผู้สอนสาระนาฏศิลป์ไทยได้วางแผนร่วมกับผู้สอนสาระการงานอาชีพก็จะสอนให้ผู้เรียนประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการแสดงได้ เป็นการบูรณาการสาระนาฏศิลป์ไทยกับสาระอื่นๆเข้าหากัน อย่างไรก็ตามการประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการเรียนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การประหยัด เนื่องจากผู้เรียนจะต้องประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการเรียนของตนเอง ครูควรคำนึงถึงการประหยัดโดยเศษผ้า เศษกระดาษ หลอดกาแฟ ฝาน้ำอัดลม ขวดพลาสติก เชือก เป็นต้น มาใช้ในการประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการเรียน โดยให้ผู้เรียนออกแบบสีสันต่างๆ โดยนำความรู้ทางด้านทัศนศิลป์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้ครูผู้สอนสาระนาฏศิลป์อาจจะวางแผนการสอนร่วมกันครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ก็ได้ โดยการนำสิ่งประดิษฐ์จากงานทัศนศิลป์มาใช้ในกิจกรรมนาฏศิลป์ไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดบุคลากรและประหยัดเวลาในการสอนด้วย

2. ใช้วัสดุในท้องถิ่น ครูผู้สอนสาระนาฏศิลป์ควรคำนึงถึงการนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการเรียน เช่น การใช้ไม้ไผ่มาทำเป็นดาบประกอบการแสดงหรือใช้แทนทวน ง้าว ใช้กระติบข้าวมาใช้เป็นอุปกรณ์การแสดงชุดเชิงกระติบข้าว ใช้ไม้ไผ่มาสาน ทำเป็นฉากประกอบการแสดงละคร เป็นต้น หรือในท้องถิ่นที่มีการทอผ้าของท้องถิ่นนั้น ก็ให้นำผ้าในท้องถิ่นมาตัดชุดการแสดง เป็นการนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้เพื่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย และยังเป็น การอนุรักษ์และเผยแพร่ผ้าพื้นเมืองในท้องถิ่นอีกด้วย

3. ใช้หลักเรียบง่าย ครูผู้สอนสาระนาฏศิลป์ควรคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนด้วยว่ามีความสามารถในการประดิษฐ์ในระดับใด และสอนวิธีการประดิษฐ์แบบวิธีง่ายๆ ไม่ซับซ้อน แล้วใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียน เช่น สีนํ้า สีน้ำ ประกอบการประดิษฐ์ โดยเน้นว่าใช้เพื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียน มิฉะนั้นผู้เรียนก็จะไปจ้างให้ผู้อื่นทำหรือไปซื้อจากท้องตลาดมาส่ง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้เรียนแต่อย่างใด และยังเป็น การเสียเงินโดยไม่จำเป็นอีกด้วย

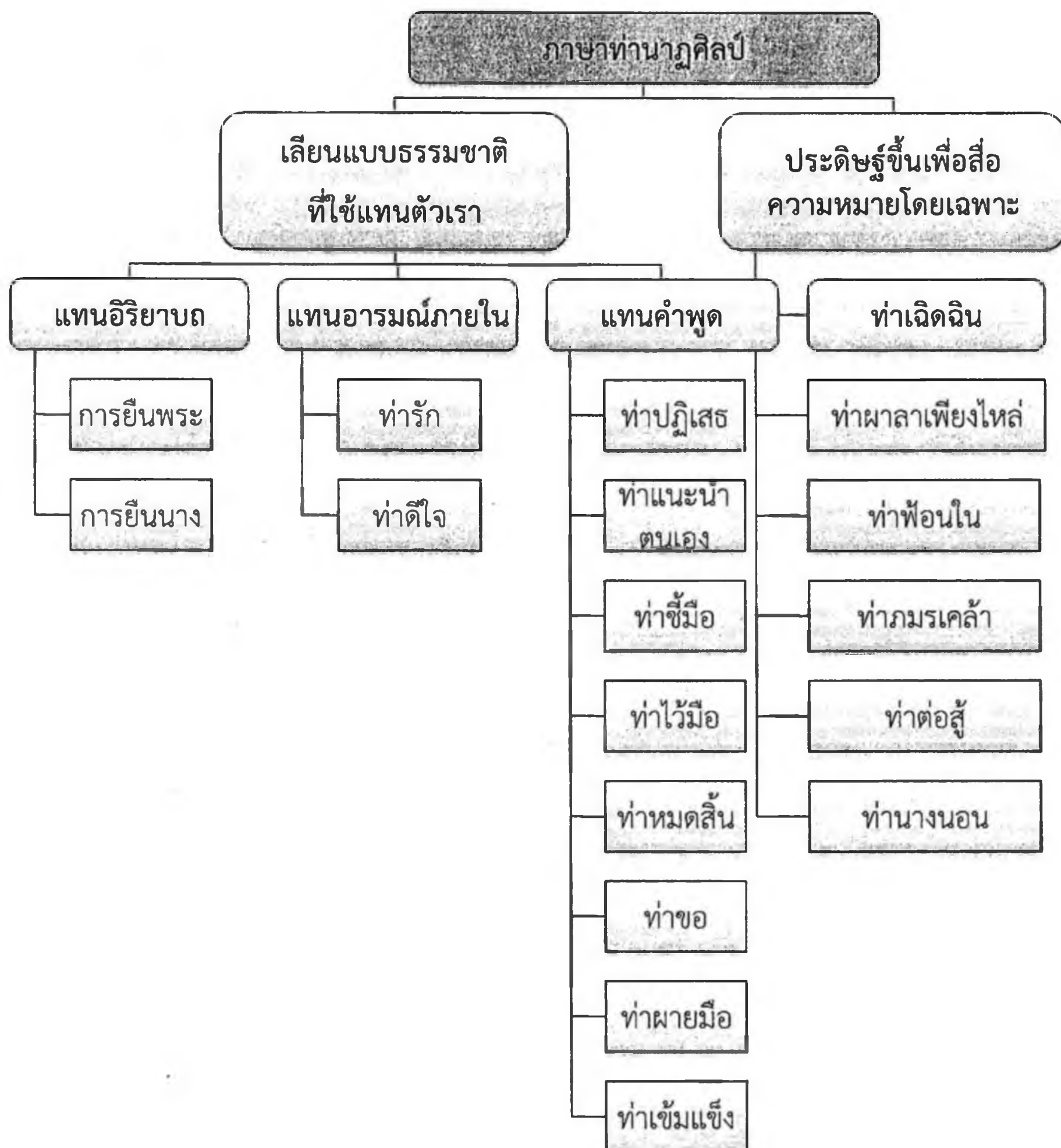
4. ใช้หลักความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนนั้น ครูผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบอุปกรณ์ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และปลูกฝังการทำงานที่เป็นระบบว่าต้องมีการวางแผนจุดประสงค์ วางแผนร่วมกันแล้วลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หากเกิดปัญหาอุปสรรคใดๆ จะได้ช่วยกันแก้ไขได้

สรุป

ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกหัดภาษาท่าต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญนำไปสู่การประดิษฐ์สร้างสรรค์ท่ารำ ซึ่งเป็นการนำความคิดจินตนาการออกมาในรูปแบบของการฟ้อนรำและการละคร ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ใช้วิธีการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ใช้ภาษาท่าทางเพื่อสื่อความหมาย และใช้ภาษาแทนคำพูด ในโอกาสที่แตกต่างกัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์ และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทำรำตามที่กำหนด พร้อมกับเตรียมนำเสนอหน้าชั้นเรียน (30 คะแนน)

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติใบกิจกรรมที่ 1
ชุดการเรียนรู้ที่ 2 ภาษาทำนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินี้ ใช้ในการวัดและประเมินผลประกอบชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์
2. ผู้ประเมิน ประเมินตามรายการโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ
 - 3 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความคล่องแคล่วสวยงามดีมาก
 - 2 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องสวยงามพอใช้
 - 1 หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ

กลุ่มที่.....

เลข ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินทักษะ										รวมคะแนน	ผลการประเมิน	
		การยืนพระ-นาง	ท่ารัก	ท่าปฏิเสธ	ท่าแนะนำตนเอง	ท่าไหวมือ	ท่าขอ	ท่าพาลาเพียงไหล่	ท่าทางนอน	ท่ามรเค้ล่า	ท่าต่อสู้		ผ่าน	ไม่ผ่าน
		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30		
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
	รวม													
สรุป	ระดับคุณภาพ	☐ ดีมาก		☐ ดี		☐ พอใช้ / ปรับปรุง								

ระดับคุณภาพ

คะแนน 23 – 30 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 12 – 22 หมายถึง ดี

คะแนน 1 – 11 หมายถึง พอใช้ / ปรับปรุง

ใบกิจกรรมที่ 2
ชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนาฏศิลป์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนว่าเป็นการปฏิบัติทำอะไร ดังภาพต่อไปนี้ (10 คะแนน)
กลุ่มที่.....

เฉลยกิจกรรมที่ 2

ชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ทำขอ
2. ทำแนะนำตนเอง
3. ทำไว้มือ
4. ทำรัก
5. ทำภมรเกล้า
6. ทำพาลาเพียงไหล่
7. ทำเฉิดฉิน
8. ทำผายมือ
9. ทำดีใจ
10. ทำต่อสู

กลุ่มที่.....

สมาชิก 1.....	เลขที่.....
2.....	เลขที่.....
3.....	เลขที่.....
4.....	เลขที่.....
5.....	เลขที่.....
6.....	เลขที่.....
7.....	เลขที่.....
8.....	เลขที่.....
9.....	เลขที่.....
10.....	เลขที่.....

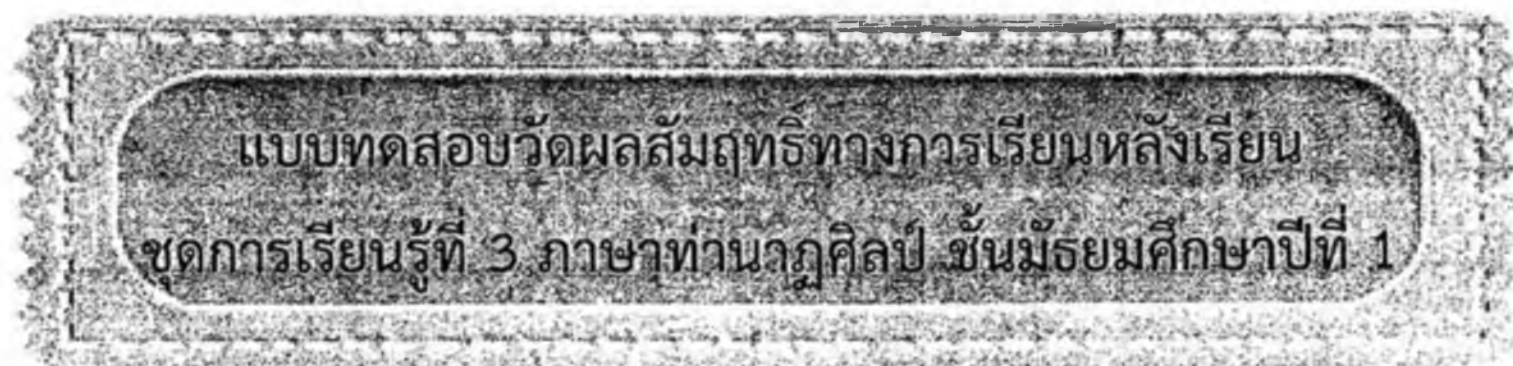
รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม			
2. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่น			
3. ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม			
4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
5. ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี			
สรุปผลการประเมิน	ผ่าน		ไม่ผ่าน
รวม

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดีมาก

ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง ดี

ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้/ปรับปรุง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดคือความหมายของภาษาทำนาฏศิลป์?
 - ก. การแสดงท่าทางแทนคำพูดหรือการแสดงอารมณ์
 - ข. การดัดแปลงทำรำนานาฏศิลป์ไทย
 - ค. ภาษาทางนาฏศิลป์
 - ง. ภาษาของคนใบ้
2. ผู้ที่ฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องรู้จักการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์เพื่อจุดมุ่งหมายข้อใดเป็นสำคัญ?
 - ก. เข้าใจความหมายนำไปใช้เรียนปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยได้อย่างถูกต้องสวยงาม
 - ข. ร่วมกันอนุรักษ์ทำรำนานาฏศิลป์เอาไว้
 - ค. ให้มีความรู้ในการชมนาฏศิลป์ไทย
 - ง. ศึกษาชื่อลักษณะท่ารำไทย
3. ภาษาท่ารำทางนาฏศิลป์เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร?
 - ก. รำแม่บท
 - ข. รำตีบท
 - ค. ท่าใหญ่
 - ง. แม่ท่า
4. ข้อใดไม่ใช่หลักและวิธีการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์?
 - ก. ใส่ท่ารำทุกคำในวรรคนั้นๆ
 - ข. พยายามเลี่ยงท่าที่ใช้ซ้ำๆ กัน
 - ค. ต้องพยายามเปลี่ยนมือซ้าย-ขวาสลับกันไป
 - ง. การตีบทต้องคำนึงถึงความงดงาม และสื่อความหมายชัดเจน
5. การชี้ที่บ่งบอกแหล่งที่ สถานที่ ระยะเวลา ไกลใกล้เพียงใดสังเกตจากข้อใด?
 - ก. ระยะห่างจากข้อมือกับลำตัว
 - ข. ระยะห่างจากลำแขนกับลำตัว
 - ค. ระยะห่างจากข้อศอกกับลำตัว
 - ง. ระยะห่างจากกับปลายนิ้วลำตัว
6. ท่าปฏิเสธ เป็นภาษาทำนาฏศิลป์ในข้อใด?
 - ก. แทนคำพูด
 - ข. แทนอิริยาบถ
 - ค. แทนอารมณ์ภายใน
 - ง. แทนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา

7. จากภาพข้างล่าง คือท่ารำใด?

- ก. ทำความรัก
- ข. ทำไว้มือ
- ค. ทำดีใจ
- ง. ทำชี้

8. จากภาพข้างล่าง คือกิริยาการเดินมือที่หมายถึงข้อใด?

- ก. ฉีดฉิน
- ข. นางนอน
- ค. ภมรเกล้า
- ง. ผาลาเพียงไหล่

9. ท่ารำในข้อใดมีความหมายว่าหมายความสุข ความงาม ความเลิศ ประเสริฐ?

- ก. ท่าภมรเกล้า
- ข. ท่านางนอน
- ค. ท่าฉีดฉิน
- ง. ท่าต่อสู

10. ถ้าใช้ใบทรงกล่าว่า “เราสู้” ควรใช้ท่ารำในข้อใด?

- ก. ท่ารัก
- ข. ท่าต่อสู
- ค. ท่าปฏิเสธ
- ง. ท่าภมรเกล้า

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
ชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ข
2. ก
3. ข
4. ง
5. ค
6. ง
7. ข
8. ก
9. ค
10. ข

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
ชุดการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาทำนฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ค
2. ก
3. ข
4. ก
5. ค
6. ก
7. ค
8. ง
9. ค
10. ข

ชุดการเรียนรู้ที่ 4
นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จัดทำโดย
ธารทิพย์ พิทักษ์สาลี
ครู โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในการใช้คู่มือชุดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ ประกอบเพลง โครรักเราท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกันดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ร่วมกันจัดไว้แล้ว
2. เมื่อนักเรียนได้รับชุดการเรียนรู้จากครูไม่ให้นำเครื่องหมายใดๆ ลงในชุดการเรียนรู้
3. ชุดการเรียนรู้จะประกอบด้วยสาระความรู้ ภาพท่ารำพร้อมคำอธิบายอย่างละเอียด
4. ชุดการเรียนรู้ เป็นชุดการเรียนรู้ที่ใช้ทบทวนความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้จากครูแล้ว
5. นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียน
6. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันศึกษาชุดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพิ่มเติม
7. ปฏิบัติตามทุกใบกิจกรรม
8. ให้นำเสนอผลงานภาคปฏิบัติหน้าชั้นเรียน
9. ประเมินทักษะปฏิบัติ
10. นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงใน
กระดาษคำตอบ

- เพลง “ใครรักเราเท่าแม่” เนื้อหากล่าวถึงในเรื่องใด?
 - พระเจ้า
 - ความรักของแม่ที่มีต่อลูก
 - ประวัติของพระแม่มาเรีย
 - ประวัติของโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์
- ใครเป็นผู้แต่งเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”?
 - บาทหลวงเสนอ ดำเนินสะดวก
 - บาทหลวงเอกชัย ชินโคตร
 - ซิสเตอร์วันทา สิริพิล
- ฝ่ายวิชาการโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์
 - งานวันเกิด
 - งานประเพณีประจำปี
 - งานเกษียณ
 - งานสำคัญต่าง ๆ ในโรงเรียน
- นักเรียนคิดว่าการแต่งกายในข้อใด เหมาะสมที่สุดสำหรับนำมาใช้ในนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

5. การแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ใช้ผู้แสดงตามข้อใด?

- ก. ตัวพระ
- ข. ตัวนาง
- ค. ตัวพระ-ตัวนาง
- ง. ใครเป็นผู้แสดงก็ได้

6. จากภาพท่ารำ

- ก. แม่รักลูกยิ่งสิ่งใด
- ข. ลูกวอนขออะไร
- ค. แม่ให้ตั้งปรารถนา
- ง. ชีวิตแม่พลีได้ตลอดเวลา

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด?

7. จากภาพท่ารำ

- ก. ไอ้แม่มารีย์
- ข. ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง
- ค. พระแม่ทรงเป็นท่วง
- ง. เหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด

8. จากภาพท่ารำ

- ก. ไอ้แม่มารีย์ราชินีของชาวคริสตัง
- ข. ราชินีของชาวคริสตัง
- ค. พระแม่เป็นพลัง
- ง. หุ่นนำให้ลูกทำดี

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด?

9. จากภาพทำรำ

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด

- ก. แม่ขอให้ลูก
- ข. อย่าทำความชั่ว
- ค. บาปเมามัว
- ง. อย่าได้กลัวสู้มัน

10. จากการปฏิบัติการแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ในชุดการเรียนรู้ที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไร?

- ก. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น และร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกันฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม
- ข. ได้ฝึกการเป็นผู้นำ การแนะนำสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้ความคิดของตนเป็นใหญ่
- ค. ได้ฝึกการเป็นผู้ตามที่ดี โดยไม่แสดงความรู้ ความคิดเห็นใดๆ ทั้งสิ้น
- ง. ได้ฝึกการทำงานเป็นรายบุคคล สะดวก รวดเร็ว

นาฏยศัพท์และภาษาทำนานาฏศิลป์ ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่

สาระสำคัญ

การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนานาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” เป็นการแสดงที่สร้างสรรค์ทำรำขึ้น ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ซึ่งเป็นเป็นเพลงประจำโรงเรียนในเครือคาทอลิก เพื่อให้ นักเรียนเห็นคุณค่าและตระหนักถึงเพลงสำคัญ ภายใต้บริบทของโรงเรียน

ประวัติความเป็นมา

เพลงใครรักเราเท่าแม่ เป็นเพลงประจำโรงเรียนในเครือคาทอลิก เนื้อเพลงกล่าวถึง ความรักของแม่ที่มีต่อลูก เป็นการสรรเสริญพระแม่มาเรีย

ผู้แต่ง

ผู้แต่งคือ บาทหลวงเสนอ ดำเนินสะดวก

เนื้อเพลง

แม่รักลูกยิ่งสิ่งใด	ลูกวอนขออะไรแม่ให้ตั้งปรารถนา
ชีวิตแม่พลีได้ทุกเวลา	ใครเล่าหนารักเราเท่าแม่รักเคย
โอ้แม่มาเรียยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง	พระแม่ทรงเป็นห่วงเหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ
แม่มีศรัทธารายจูโจมคอยรังแก	ไม่ผันแปรโอ้พระแม่คอยช่วยเรา
โอ้แม่มาเรียราชินีของชาวคริสตัง	พระแม่เป็นพลังหนุนนำให้ลูกทำดี
จึงขอสรรเสริญเทิดเทินพระแม่มาเรีย	ลูกยินดีฉลองพระนามในวันนี้เอย
แม่ขอให้ลูกอย่าทำความชั่ว	บาปเมามัวอย่าได้กลัวสู้มัน
อย่าหนีจงสู้สุดชีวิต	แม่เป็นประกันบาปมันจะพ่ายแพ้เอย

โอกาสที่ใช้แสดง

ใช้แสดงในงานสำคัญต่าง ๆ ในโรงเรียนเครือคาทอลิก

การแต่งกาย

ทั้งหญิงและชาย แต่งกายแบบรัชกาลสมัยรัชกาลที่ 5 ที่แสดงถึงการผสมผสานระหว่างการแต่งแบบไทยและชาติตะวันตก

หญิง: สวมเสื้อลูกไม้แขนพอง นุ่งโจงกระเบน สไบพาดบ่า สวมถุงน่องสีขาว

ชาย: สวมเสื้อราชประแตน นุ่งโจงกระเบน สวมถุงเท้ายาวสีขาว

ทำนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่

ท่าที่ 1

ท่าออก

การแปรแถว

ตัวพระและตัวนางวิ่งสวนกันโดยตัวนางวิ่งสวนในวงครั้งที่ 1 และตัวพระวิ่งสวนในวงครั้งที่ 2 มือจับทั้งสองด้าน มือขวาจับประกข้างมือซ้ายจับด้านข้างระดับเอว และเปลี่ยนมือทั้งสองเป็นตั้งวงตอนวิ่งสวนครั้งที่ 2

ท่าที่ 2

แม่รักลูกยิ่งสิ่งใด

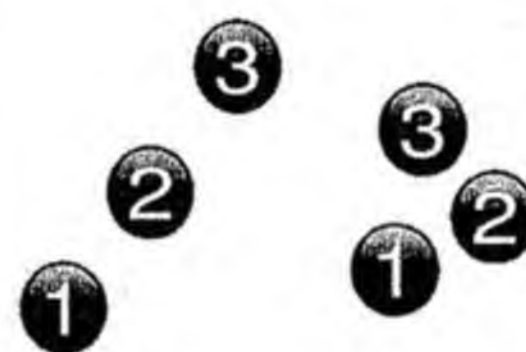
การแปรแถว

ตัวพระ - นั่งและยืนเป็นซุ่มในลักษณะการแปรแถวตั้งรูป

ตัวนาง - ก้าวหน้าเท้าซ้าย มือทั้งสองไหวบนฐานไหล่ขวา คำว่าแม่ และก้าวเท้าขวามือทั้งสองประสานที่ไหล่ตรง คำว่า รักลูกยิ่งสิ่งใด

ท่าที่ 3

ลูกวอนขออะไรแม่ให้ตั้งปรารภนา

การแปรแถว

ตัวพระ - นั่งและยืนเป็นซุ่มในลักษณะรูปตัววี

ตัวนาง - ก้าวหน้าเท้าซ้าย มือทั้งสองทำท่าขอ ตรงคำว่าลูกวอนขออะไร และก้าวเท้าขวา มือซ้ายจับที่อก มือขวาจับส่งหลัง ตรงคำว่า แม่ให้ตั้งปรารภนา

ท่าที่ 4 ชีวิตแม่พลีได้ทุกเวลา

การแปรแถว

ตัวพระ - นั่งและยืนเป็นซุ่มในลักษณะการแปรแถวตั้งรูป

ตัวนาง - ก้าวหน้าเท้าซ้าย มือทั้งสองไหวบนฐานไหล่ขวา คำว่าแม่ และก้าวเท้าขวามือทั้งสองประสานที่ไหล่ตรง คำว่า รักลูกยิ่งสิ่งใด

ท่าที่ 5 ใครเล่าหนารักเราเท่าแม่รักเอ๋ย

การแปรแถว

ตัวพระ - นั่งและยืนเป็นซุ่มในลักษณะรูปตัววี

ตัวนาง - ยืนขึ้นแตะเท้าขวา มือซ้ายจีบส่งหลัง มือขวาผายมือออกด้านข้าง เอียงซ้าย และหมุนตัว

ท่าที่ 6

โอดแม่มาเรีย ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง

การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวเท้าซ้ายแตะเท้าขวา มือขวาไว้มือ มือซ้ายจับส่งหลัง เอียงซ้าย ตรงคำว่า โอดแม่มาเรีย และก้าวเท้าขวาแตะเท้าซ้าย มือทั้งสองทำท่าพรหมสี่หน้า ตรงคำว่า ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง

ท่าที่ 7

พระแม่ทรงเป็นห่วงเหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ

การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวเท้าขวา กระดกเท้าซ้าย มือทั้งสองจับหงายประสานกันที่อก เอียงซ้าย ตรง
 คำว่า พระแม่ทรงเป็นห่วง และก้าวข้างเท้าซ้าย มือซ้ายผายมือออกด้านข้าง มือขวา
 จับส่งหลัง เอียงขวา ตรงคำว่าเหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ

ตัวนาง - นั่งและยืนเป็นขุมในลักษณะรูปตัววีคว่า มือทั้งสองพนมมือไว้ที่ฐานไหล่ซ้าย เอียง
 ขวา

ท่าที่ 8

แม่มีศัตรูร้ายจู่โจมคอยรังแก

การแปรแถว

ตัวพระ - ส่งน้ำหนักเท้าขวา เอียงซ้าย มือซ้ายตวัดนิ้วเข้าหาลำตัว มือขวาอยู่ในลักษณะเดิม คำว่าแม่มีศัตรูร้าย ก้าวเท้าซ้าย เอียงขวา ทำท่าเราสู้ ตรงคำว่าจู่โจมคอยรังแก

ตัวนาง - นั่งและยืนเป็นซุ่มในลักษณะรูปตัววีคว่า มือทั้งสองพนมมือไว้ที่ฐานไหล่ซ้าย เอียงขวา

ท่าที่ 9

ไม้ผันแปรไอ้พระแม่คอยช่วยเรา

การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวข้างเท้าขวา เอียงซ้าย มือขวาสั้นข้อมือเล็กน้อย มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า
ไม้ผันแปร ก้าวเท้าซ้ายกระดกเท้าขวา เอียงขวา มือทั้งสองจับปรกข้าง ตรงคำว่าไอ้พระแม่
คอยช่วยเรา

ตัวนาง - นั่งและยืนเป็นซุ่มในลักษณะรูปตัววีคว่า มือทั้งสองพนมมือไว้ที่ฐานไหล่ซ้าย
เอียงขวา

ท่าที่ 10

โ้แม่มารีย์ราชนีของชาวคริสตัง

การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวเท้าซ้ายแตะเท้าขวา เอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า โ้แม่มารีย์ ก้าวเท้าขวายกเท้าซ้าย เอียงขวา มือทั้งสองทำท่าเฉิดฉิน ตรงคำว่า ราชนีของชาวคริสตัง

ตัวนาง - ลูกไปเข้าคู่กับตัวพระ ก้าวหน้าเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่าโ้แม่มารีย์ ก้าวเท้าขวากระดกเท้าซ้าย เอียงขวา มือทั้งสองทำท่าเฉิดฉิน ตรงคำว่า ราชนีของชาวคริสตัง

ท่าที่ 11

พระแม่เป็นพลังหนุนนำให้ลูกทำดี

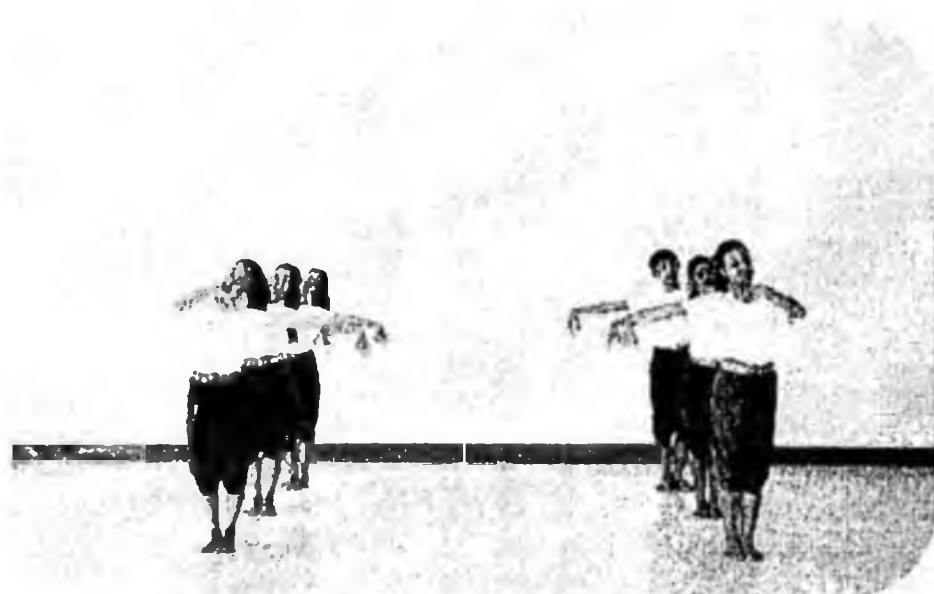
การแปรแถว

ตัวพระ - ถอนเท้าซ้ายแตะเท้าขวา เอียงซ้าย มือซ้ายไขว้หลัง มือขวากำมือทำท่าทำแข็งแรง ตรง
 คำว่า พระแม่เป็นพลัง วิ่งเข้าวงกลมในลักษณะ ตัวพระ ตัวนางสลับกัน ก้าวหน้า
 เท้าขวา เปิดสันเท้าซ้าย โยกมือทั้งสองขึ้น ตรงคำว่าหนุนนำให้ลูกทำดี

ตัวนาง - ทำท่าลักษณะเดียวกันกับตัวพระ

ท่าที่ 12

จึงขอสรรเสริญเทิดเทินพระแม่มาரிய์

การแปรแถว

ตัวพระ - วิ่งมาด้านซ้ายของเวทีเป็นแถวตอนลึก เอียงขวา มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก มือขวาจับคว่ำแขนตั้งระดับไหล่ ตรงคำว่าจึงขอสรรเสริญ ก้าวข้างเท้าซ้าย เอียงขวา มือซ้ายโกยมือขึ้น มือขวาจับส่งหลัง ตรงคำว่า เทิดเทินพระแม่มาரிய์

ตัวนาง - วิ่งมาด้านขวาของเวทีเป็นแถวตอนลึก เอียงซ้าย มือขวาจับคว่ำระดับปาก มือซ้ายจับคว่ำแขนตั้งระดับไหล่ ตรงคำว่าจึงขอสรรเสริญ ก้าวหน้าเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือขวาโกยมือขึ้น มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า เทิดเทินพระแม่มาரிய์

ท่าที่ 13

ลูกยินดีฉลองพระนามในวันนี้เอย

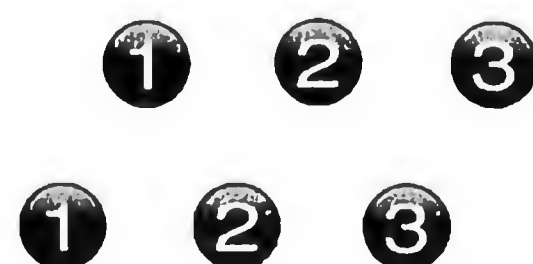
การแปรแถว

ตัวพระ - วิ่งสวนกับตัวนางโดยลงด้านหลัง มือขวาจับคว่ำระดับปาก มือซ้ายจับส่งหลัง เอียงซ้าย ตรงคำว่าลูกยินดีฉลองพระนาม ก้าวข้างเท้าซ้ายเอียงขวา มือซ้ายยื่นแขนออก ด้านข้างระดับเอว ชี้นิ้วชี้ลงพื้น มือขวาจับส่งหลัง ตรงคำว่า ในวันนี้เอย

ตัวนาง - วิ่งสวนกับตัวพระโดยวิ่งขึ้นด้านหน้า มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก มือขวาจับส่งหลัง เอียงขวา ตรงคำว่าลูกยินดีฉลองพระนาม ก้าวหน้าเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือขวายื่นแขนออก ด้านข้างระดับเอว ชี้นิ้วชี้ลงพื้น มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า ในวันนี้เอย

ท่าที่ 14

แม่ขอให้ลูกอย่าทำความชั่ว

การแปรแถว

ตัวพระ - วิ่งซอยเท้าลงไปซ้อนด้านหลังในลักษณะสับหว่างกับตัวนาง มือซ้ายโกยมือขึ้น มือขวาจับส่งหลัง เอียงขวา ตรงคำว่าแม่ขอ ก้าวข้างเท้าซ้ายเอียงขวา มือซ้ายยื่นแขนออก ด้านข้างระดับเอว ชี้นิ้วชี้ตัวต้วเข้าหาตัว มือขวาจับส่งหลัง ตรงคำว่า ให้ลูกอย่าทำความชั่ว

ตัวนาง - วิ่งซอยเท้าขึ้นไปซ้อนด้านหน้าในลักษณะสับหว่างกับตัวพระ มือขวาโกยมือขึ้น มือซ้ายจับส่งหลัง เอียงซ้าย ตรงคำว่าแม่ขอ ก้าวหน้าเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือขวายื่นแขนออกด้านข้างระดับเอว ชี้นิ้วชี้ตัวต้วเข้าหาตัว มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า ให้ลูกอย่าทำความชั่ว

ท่าที่ 15

บาปเมามัวอย่าได้กลัวสู้มัน

การแปรแถว

ตัวพระ – มือทำท่าภมรเกล้า โดยเริ่มจากทางด้านขวา ตะแหันซ้าย เอียงขวา และสลับทำด้านซ้าย ตะแหันขวา เอียงซ้าย ตรงคำว่าบาปเมามัว ถอนเท้าซ้ายตะแหันขวา เอียงซ้ายมือซ้ายแบมือหงาย ระดับชายพก มือขวากำมือและทุบลงที่มือซ้าย ตรงคำว่า อย่าได้กลัวสู้มัน

ตัวนาง – มือทำท่าภมรเกล้า โดยเริ่มจากทางด้านซ้าย ตะแหันขวา เอียงซ้าย และสลับทำด้านขวา ตะแหันซ้าย เอียงขวา ตรงคำว่าบาปเมามัว ถอนเท้าขวานั่งลงตั้งเข่าซ้ายขึ้น เอียงซ้ายมือซ้ายแบมือหงายระดับชายพก มือขวากำมือและทุบลงที่มือซ้าย ตรงคำว่า อย่าได้กลัวสู้มัน

ท่าที่ 16

อย่าหนีจงสู้สุดชีวิต

การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวข้างเท้าซ้าย เอียงขวา มือซ้ายยื่นแขนออกข้างลำตัวสั้นข้อมือเล็กน้อย มือขวาจับสังหลัง ตรงคำว่าอย่าหนี ถอนเท้าขวาแตะเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือซ้ายชูนิ้วหัวแม่มือแตะที่กลางอก มือขวาไขว้หลัง ตรงคำว่า จงสู้สุดชีวิต

ตัวนาง - เอียงขวา มือซ้ายยื่นแขนออกข้างลำตัวสั้นข้อมือเล็กน้อย มือขวาจับสังหลัง ตรงคำว่า อย่าหนี ถอนเท้าซ้ายตั้งเข้าขวาขึ้น เอียงขวา มือซ้ายแบมือหงายระดับชายพก มือซ้ายชูนิ้วหัวแม่มือแตะที่กลางอก มือขวาไขว้หลัง ตรงคำว่า จงสู้สุดชีวิต

ท่าที่ 17

แม่เป็นประกันบาปมันจะพ่ายแพ้เอ๋ย

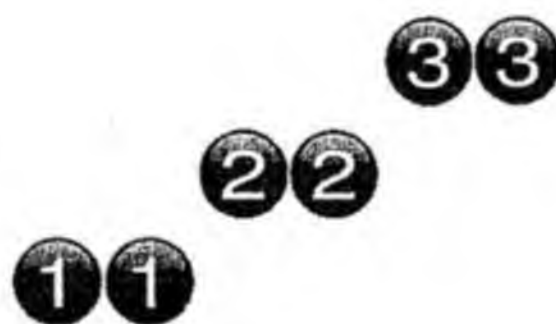
การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวเท้าซ้าย ตะเท้าขวาเอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า แม่เป็นประกัน หมุนตัว ปรับเป็นคู่พระนาง รูปตัววี ตัวพระคนที่ 1 ถอนเท้าขวาตั้งเข้าซ้ายขึ้น เอียงขวา มือทำท่ามลายหมดลื่นตัวพระคนที่ 2 ก้าวข้างเท้าซ้าย เอียงขวา มือลักษณะเดียวกัน ตัวพระคนที่ 3 ก้าวข้างเท้าขวา เอียงซ้าย มือลักษณะเดียวกัน ตรงคำว่า บาปมันจะพ่ายแพ้เอ๋ย

ตัวนาง - ก้าวเท้าซ้าย ตะเท้าขวาเอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า แม่เป็นประกัน หมุนตัว ปรับเป็นคู่พระนาง รูปตัววี ตัวนางคนที่ 1 ถอนเท้าขวา ตั้งเข้าซ้ายขึ้น เอียงซ้าย มือทำท่ามลายหมดลื่น ตัวนางคนที่ 2 ทำท่าลักษณะเดียวกันกับตัวนางคนที่ 1 ตัวนางคนที่ 3 ถอนเท้าซ้าย ตั้งเข้าขวาเอียงขวา มือทำลักษณะเดียวกัน ตรงคำว่า บาปมันจะพ่ายแพ้เอ๋ย

ท่าที่ 18

ท่ารับ

การแปรแถว

ตัวพระ-ตัวนาง วิ่งซวยเท้าเป็นคู่ โดยมีมือขวาจับประก้าง มือซ้ายจับหงายด้านข้างระดับเอว เอียงซ้าย วิ่งเป็นวงกลม ตามคู่ โดยวนทางซ้ายมือมาเป็นคู่แถวเฉียง

- ตัวพระ ตัวนาง คู่ที่ 1 ทำท่าเฉิดฉิน
- ตัวพระ ตัวนาง คู่ที่ 2 ทำท่าพอนใน
- ตัวพระ ตัวนาง คู่ที่ 3 ทำท่าผาลาเพียงไหล่

หลังจากนั้นท่อนดนตรีสุดท้าย ทั้งตัวพระและตัวนางตั้งวงกลาง เอียงซ้าย ตะเท้าขวา วิ่งซวยเท้าเป็นคู่หมุนตามเข็มนาฬิกา

ปฏิบัติท่าที่ 6 ถึงท่าที่ 16 อีกครั้ง ในเนื้อเพลง
 โอ้แม่มารีย์ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง พระแม่ทรงเป็นห่วงเหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ
 แม้มิศัตรูร้ายจู่โจมคอยรังแก ไม่ผันแปรโอ้พระแม่คอยช่วยเรา
 โอ้แม่มารีย์ราชินีของชาวคริสตัง พระแม่เป็นพลังหนุนนำให้ลูกทำดี
 จึ่งขอสรรเสริญเทิดทูนพระแม่มารีย์ ลูกยินดีฉลองพระนามในวันนี้เอย
 แม่ขอให้ลูกอย่าทำความชั่ว บาปเมามัวอย่าได้กลัวสู้มัน

ท่าที่ 19

แม่เป็นประกันบาปมันจะพ่ายแพ้เอย

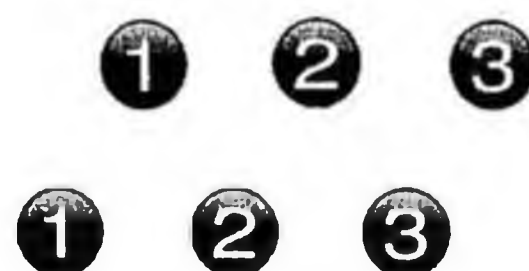
การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวข้างเท้าขวา เอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายจิบส่งหลัง ตรงคำว่าแม่เป็นประกัน
 เปลี่ยนเป็นก้าวข้างเท้าขวา เอียงขวา มือทำท่ามลายหมดสิ้น ตรงคำว่า บาปมันจะพ่ายแพ้เอย

ตัวนาง - นั่งตั้งเข่าซ้ายขึ้น เอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายวางทาบหน้าขา ตรงคำว่าแม่เป็นประกัน
 เปลี่ยนเป็น มือทำท่ามลายหมดสิ้น ตรงคำว่า บาปมันจะพ่ายแพ้เอย

ท่าที่ 20

อย่าหนีจงสู้สุดชีวิต

การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวข้างเท้าซ้าย เอียงขวา มือซ้ายยื่นแขนออกข้างลำตัวสั้นข้อมือเล็กน้อย มือขวาจับส่งหลัง ตรงคำว่าอย่าหนี ถอนเท้าขวาแตะเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือซ้ายชูนิ้วหัวแม่มือแตะที่กลางอก มือขวาไขว้หลัง ตรงคำว่า จงสู้สุดชีวิต

ตัวนาง - เอียงขวา มือซ้ายยื่นแขนออกข้างลำตัวสั้นข้อมือเล็กน้อย มือขวาจับส่งหลัง ตรงคำว่า อย่าหนี ถอนเท้าซ้ายตั้งเข่าขวาขึ้น เอียงขวา มือซ้ายแบมือหงายระดับชายพก มือซ้ายชูนิ้วหัวแม่มือแตะที่กลางอก มือขวาไขว้หลัง ตรงคำว่า จงสู้สุดชีวิต

ท่าที่ 21

แม่เป็นประกันบาปมันจะพ่ายแพ้เอ๋ย

การแปรแถว

ตัวพระ - ก้าวข้างเท้าขวา เอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า แม่เป็นประกัน และเปลี่ยนเป็นก้าวข้างเท้าซ้าย เอียงขวา มือทำท่ามลายหมดสั้น ตรงคำว่า บาปมันจะพ่ายแพ้เอ๋ย

ตัวนาง - ก้าวหน้าเท้าซ้ายเอียงซ้าย มือขวาไว้มือ มือซ้ายจับส่งหลัง ตรงคำว่า แม่เป็นประกัน และเปลี่ยนเป็น ถอนเท้าซ้าย ก้าวหน้าเท้าขวา เอียงขวา มือทำท่ามลายหมดสั้น ตรงคำว่า บาปมันจะพ่ายแพ้เอ๋ย

ท่าที่ 22

ท่าจบ

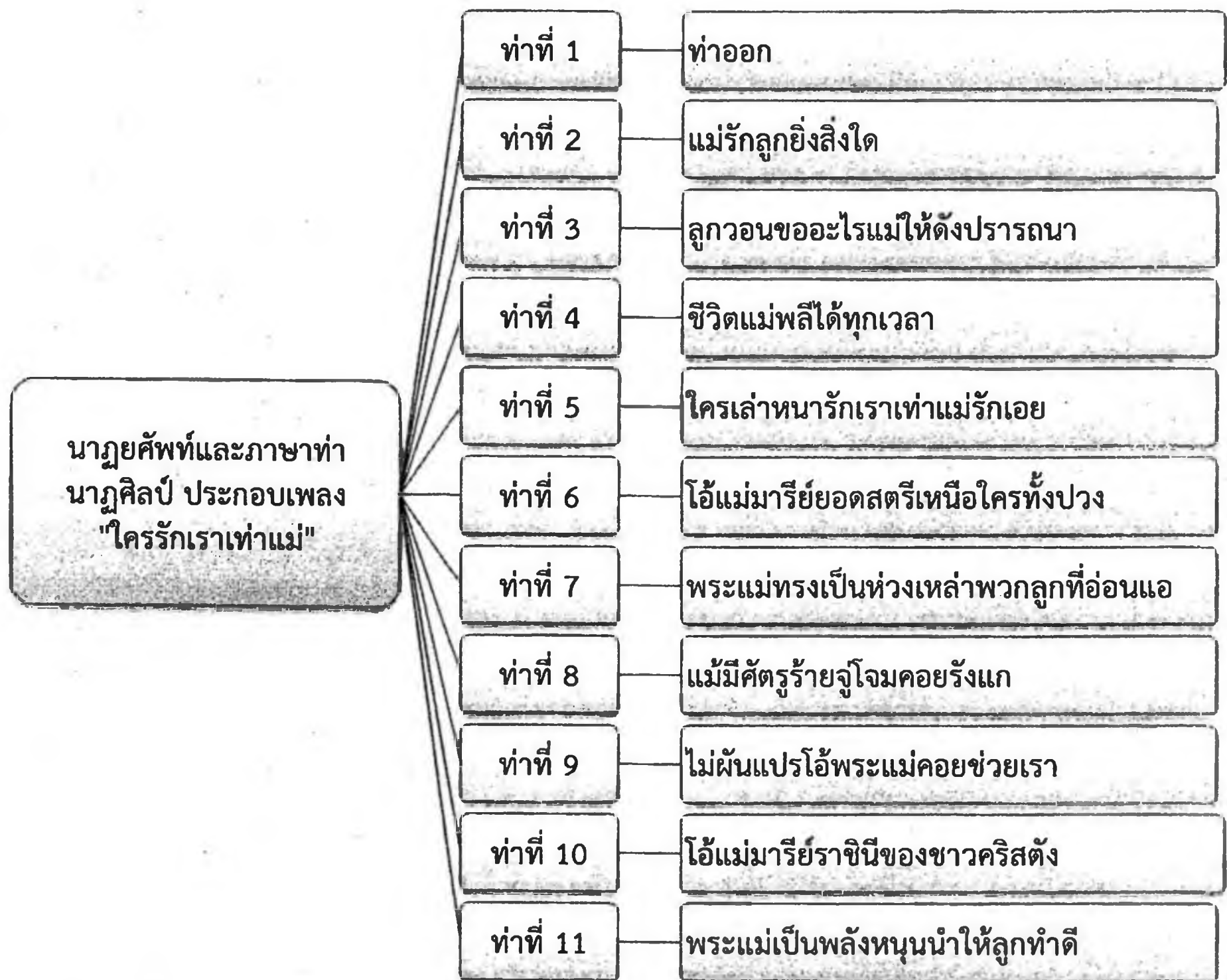
การแปรแถว

ตัวพระ - ตะเท้าขวา เอียงซ้าย มือทำท่านางนอน ตัวพระคนที่ 3 ตะเท้าซ้าย เอียงขวา และปรับแถวเป็นคู่พระนาง รูปตัววี แต่คู่ที่ 2 เอียงลงด้านหลังเล็กน้อย ตัวพระคนที่ 1 ถอนเท้าข้างคุกเข่า เอียงซ้าย มือทำท่าเฉิดฉิน พระคนที่ 2 ทำท่าพ่อนใน ตั้งเข่าขวา เอียงซ้าย ตัวพระคนที่ 3 ก้าวเท้าซ้าย ยกเท้าขวา เอียงขวา มือทำท่าผาลาเพียงไหล่

ตัวนาง - ตะเท้าขวา เอียงซ้าย มือทำท่านางนอน ตัวนางคนที่ 3 ตะเท้าซ้าย เอียงขวา และปรับแถวเป็นคู่พระนาง รูปตัววี แต่คู่ที่ 2 เอียงลงด้านหลังเล็กน้อย ตัวนางคนที่ 1 ถอนเท้าข้างคุกเข่า เอียงขวา มือทำท่าเฉิดฉิน ตัวนางคนที่ 2 ทำท่าพ่อนใน ตั้งเข่าขวา เอียงขวา ตัวนางคนที่ 3 ก้าวเท้าขวา เดี่ยวเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือทำท่าผาลาเพียงไหล่

ใบกิจกรรมที่ 1
ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
ประกอบเพลง โครรักเราเท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง โครรักเราเท่าแม่ และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติท่ารำที่ 1-11 ตามที่กำหนดพร้อมกับเตรียมนำเสนอหน้าชั้นเรียน ที่ละกลุ่ม (30 คะแนน)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินี้ ใช้ในการวัดและประเมินผลประกอบชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์

2. ผู้ประเมิน ประเมินตามรายการโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- 3 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความคล่องแคล่วสวยงามดีมาก
 2 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องสวยงามพอใช้
 1 หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ

กลุ่มที่.....

เลข ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินทักษะ										รวมคะแนน	ผลการประเมิน	
		ทำที่ 1	ทำที่ 2	ทำที่ 3	ทำที่ 4	ทำที่ 5	ทำที่ 6	ทำที่ 7	ทำที่ 8	ทำที่ 9	ทำที่ 10		ผ่าน	ไม่ผ่าน
		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30		
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
	รวม													
สรุป ระดับคุณภาพ		○ ดีมาก		○ ดี		○ พอใช้ / ปรับปรุง								

ระดับคุณภาพ

คะแนน 23 - 30 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 12 - 22 หมายถึง ดี

คะแนน 1 - 11 หมายถึง พอใช้ / ปรับปรุง

ใบกิจกรรมที่ 2
ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์
ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

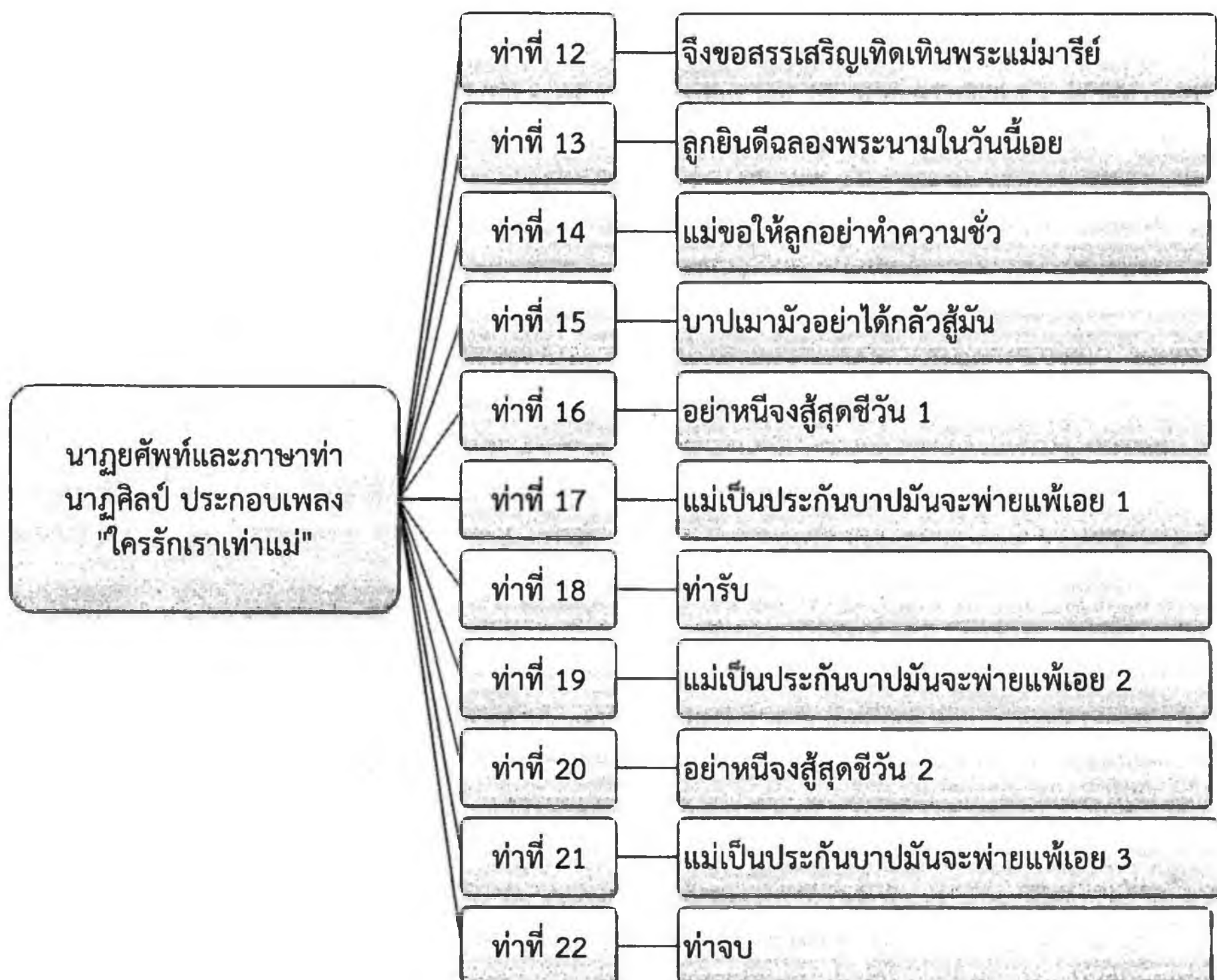
คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนว่าเป็นการปฏิบัติทำอะไร ดังภาพต่อไปนี้ (10 คะแนน)

กลุ่มที่.....

1.			<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
2.			<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3.			<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.			<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
5.			<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

ใบกิจกรรมที่ 3
ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจงให้นักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติท่ารำที่ 12-22 ตามที่กำหนดพร้อมกับเตรียมนำเสนอหน้าชั้นเรียน ทีละกลุ่ม (30 คะแนน)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินี้ ใช้ในการวัดและประเมินผลประกอบชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์
2. ผู้ประเมิน ประเมินตามรายการโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ
 - 3 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความคล่องแคล่วสวยงามดีมาก
 - 2 หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องสวยงามพอใช้
 - 1 หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ

กลุ่มที่.....

เลข ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินทักษะ										รวมคะแนน	ผลการประเมิน	
		ท่าที่ 12	ท่าที่ 13	ท่าที่ 14	ท่าที่ 15	ท่าที่ 16	ท่าที่ 17	ท่าที่ 18	ท่าที่ 19	ท่าที่ 20	ท่าที่ 21		ผ่าน	ไม่ผ่าน
		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
รวม														
สรุป	ระดับคุณภาพ	○ ดีมาก		○ ดี		○ พอใช้ / ปรับปรุง								

ระดับคุณภาพ
 คะแนน 23 – 30 หมายถึง ดีมาก
 คะแนน 12 – 22 หมายถึง ดี
 คะแนน 1 – 11 หมายถึง พอใช้ / ปรับปรุง

ใบกิจกรรมที่ 4
ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนวณศิลป์
ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนว่าเป็นการปฏิบัติทำอะไร ดังภาพต่อไปนี้ (10 คะแนน)

กลุ่มที่.....

1.			<input type="text"/>
2.			<input type="text"/>
3.			<input type="text"/>
4.			<input type="text"/>
5.			<input type="text"/>

1. โอ้แม่มารีย์ราชินีของชาวคริสตัง
2. โอ้แม่มารีย์ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง
3. แม่รักลูกยิ่งสิ่งใด
4. พระแม่เป็นพลังหนุนนำให้ลูกทำดี
5. แม้มิศัตรูร้ายจู่โจมคอยรังแก

1. ลูกยินดีฉลองพระนามในวันนี้เอย
2. แม่ขอให้ลูกอย่าทำความชั่ว
3. จึงขอสรรเสริญเทิดเทินพระแม่มารีย์
4. แม่เป็นประกันบาปมันจะพ่ายแพ้เอย
5. อย่าหนีจงสู้สุดชีวิต

กลุ่มที่.....

สมาชิก 1..... เลขที่.....
 2..... เลขที่.....
 3..... เลขที่.....
 4..... เลขที่.....
 5..... เลขที่.....
 6..... เลขที่.....
 7..... เลขที่.....
 8..... เลขที่.....
 9..... เลขที่.....
 10..... เลขที่.....

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม			
2. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่น			
3. ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม			
4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
5. ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี			
สรุปผลการประเมิน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
รวม	

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดีมาก

ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง ดี

ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้/ปรับปรุง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
ชุดการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. เพลง “ใครรักเราเท่าแม่” เนื้อหากล่าวถึงในเรื่องใด?

ก. ประวัติของโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์	ข. ประวัติของพระแม่มาเรีย
ค. ความรักของแม่ที่มีต่อลูก	ง. พระเจ้า

2. ใครเป็นผู้แต่งเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”?

ก. ฝ่ายวิชาการโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์	ข. บาทหลวงเสนอ ดำเนินสะดวก
ค. บาทหลวงเอกชัย ชินโคตร	ง. ซิสเตอร์วันทา สิทธิพล

3. การแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ใช้แสดงในโอกาสใด?

ก. งานวันเกิด	ข. งานประเพณีประจำปี
ค. งานเกษียณ	ง. งานสำคัญต่าง ๆ ในโรงเรียน

4. นักเรียนคิดว่าการแต่งกายในข้อใด เหมาะสมที่สุดสำหรับนำมาใช้ในนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

5. การแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ใช้ผู้แสดงตามข้อใด?

- ก. ตัวพระ
ข. ตัวนาง
ค. ตัวพระ-ตัวนาง
ง. ใครเป็นผู้แสดงก็ได้

6. จากภาพทำรำ

- ก. ชีวิตแม่พลีได้ทุกเวลา
ข. แม่ให้ตั้งปรารภนา
ค. แม่รักลูกยิ่งสิ่งใด
ง. ลูกวอนขออะไร

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด?

7. จากภาพทำรำ

- ก. โอ้แม่มารีย์
ข. พระแม่ทรงเป็นห่วง
ค. เหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ
ง. ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด

8. จากภาพทำรำ

- ก. โอ้แม่มารีย์ราชินีของชาวคริสตัง
ข. ราชินีของชาวคริสตัง
ค. พระแม่เป็นพลัง
ง. หุมนำให้ลูกทำดี

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด?

9. จากภาพทำรำ

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด

- ก. แม่ขอให้ลูก
- ข. อย่าทำความชั่ว
- ค. บาปเมามัว
- ง. อย่าได้กลัวสู้มัน

10. จากการปฏิบัติการแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ในชุด การเรียนรู้ที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไร?

- ก. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น และร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกันฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม
- ข. ได้ฝึกการเป็นผู้นำ การแนะนำสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้ความคิดของตนเป็นใหญ่
- ค. ได้ฝึกการเป็นผู้ตามที่ดี โดยไม่แสดงความรู้ ความคิดเห็นใดๆ ทั้งสิ้น
- ง. ได้ฝึกการทำงานเป็นรายบุคคล สะดวก รวดเร็ว

ภาคผนวก ข

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21103 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ เวลาเรียน 10 ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ เวลา 2 ชั่วโมง
 สอนวันที่ พฤษภาคม พ.ศ. 2557 สอนโดย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่า
 นาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ม.1/2 ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

สาระสำคัญ

ในการฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติ เช่น การดัดมือ ดัดแขน ดัดหลัง เพื่อเป็นการเตรียมร่างกายทุกสัดส่วนให้พร้อม สำหรับการฝึกหัดท่ารำยรา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ (K)
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่ารำสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง (P)
3. เห็นคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากการฝึกปฏิบัติ (A)
4. เกิดทักษะจากการปฏิบัติท่ารำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ (P)

สาระการเรียนรู้

1. การปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อม เกี่ยวกับการใช้มือ ได้แก่ การตัดมือ การตัดแขน
3. การปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อม เกี่ยวกับการใช้ลำตัว ได้แก่ การตัดตัว การตัดหลัง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

1. ชั้นเตรียม

1.1 สร้างบรรยากาศและสมาชิกของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน สนทนากับผู้เรียนในเรื่อง ทักษะพื้นฐานในการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ขั้นตอนการใช้ชุด การเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ใน 10 ชั่วโมงต่อไปนี้

1.2 ครูสร้างความตระหนักในการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

1.3 แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยผู้สอนเป็นผู้แบ่ง ให้โดยคละชาย – หญิงความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบด้วย คนเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละประมาณ 2-3 คนโดยใช้กลุ่มเดียวกันนี้ตลอดการเรียนรู้ 10 ชั่วโมง

2. ชั้นปฏิบัติกิจกรรม

2.1 ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง เตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์
ให้นักเรียนทราบ

2.3 สนทนาเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย เรื่อง ท่าทางที่ใช้ปฏิบัติ ในการเตรียมความพร้อม

2.4 ครูสาธิตท่าเตรียมความพร้อม พร้อมกับอธิบายประกอบท่ารำ ตามลำดับขั้นตอน ตาม ชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เตรียมความพร้อมในการแสดงนาฏศิลป์ พร้อมกับให้นักเรียนปฏิบัติ ท่ารำตามครูทีละท่า จนนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง

2.5 ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม แล้วตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารับเอกสารและดำเนินตามใบคำสั่งดังนี้

ใบคำสั่ง

ให้นักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดูวีดิทัศน์การฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นในการแสดงนาฏศิลป์ไทย พร้อมให้สังเกตท่าทาง
2. ศึกษาใบความรู้ แล้วฝึกปฏิบัติท่ารำตามใบกิจกรรมที่ 1
3. ศึกษาใบความรู้ แล้วทำใบกิจกรรมที่ 2
4. เฉลยคำตอบใบกิจกรรมที่ 2

2.7 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและฝึกปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อม พร้อมกับฝึกซ้อมเป็นกลุ่ม

ชั่วโมงที่ 2

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่อง การเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์ แล้วอภิปรายประเด็นร่วมกันต่อไปนี้

- 3.1.1 เพราะเหตุใด เราจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงนาฏศิลป์ไทย
- 3.1.2 การปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อมที่เกี่ยวกับมือ มีกี่ชนิด อะไรบ้าง
- 3.1.3 การปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อมที่เกี่ยวกับลำตัว มีกี่ชนิด อะไรบ้าง

หลังจากแต่ละกลุ่มศึกษาวิเคราะห์ใบความรู้แล้ว ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติท่ารำตามใบกิจกรรมที่ 1 แล้วออกมานำเสนอท่าเตรียมความพร้อมเป็นกลุ่ม เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ความร่วมมือกันการทำงาน การถ่ายทอดประสบการณ์ของแต่ละคนให้แก่กลุ่มอย่างไร โดยให้แต่ละกลุ่ม เป็นผู้ให้รวมทั้งกลุ่มตนเอง (เพื่อให้วิเคราะห์ “กลุ่มสัมพันธ์” ของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาแก้ไข)

4. ขั้นนำไปประยุกต์ใช้

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนเรื่องเตรียมความพร้อมในการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยการเขียนชื่อท่าเตรียมความพร้อมลงในภาพ ตามใบกิจกรรมที่ 2 พร้อมกับเฉลยคำตอบ

4.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนตามหัวข้อดังนี้

4.2.1 เพราะเหตุใด เราจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงนาฏศิลป์ไทย

4.2.2 การปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อมที่เกี่ยวกับมือ มีกี่ชนิด อะไรบ้าง

4.2.3 การปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อมที่เกี่ยวกับลำตัว มีกี่ชนิด อะไรบ้าง

5. ชั้นประเมินผล

5.1 การปฏิบัติท่ารำ

5.2 การทำใบกิจกรรม

วิธีวัด

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อม
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
3. ทดสอบหลังเรียนจากใบกิจกรรม

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการแสดงท่าเตรียมความพร้อม
2. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
3. ใบกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นในการแสดงนาฏศิลป์ไทย
2. ใบคำสั่ง
4. ใบความรู้
5. ใบกิจกรรมที่ 1,2
6. ใบเฉลยคำตอบกิจกรรมที่ 2

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผลและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดผลประเมินผล
1. การปฏิบัติท่ารำ	แบบสังเกตการปฏิบัติท่ารำ	คะแนนฝึกปฏิบัติผ่านเกณฑ์ การประเมินร้อยละ 80
2. การสังเกตพฤติกรรม นักเรียนในการทำกิจกรรมการ เรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์	แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	คะแนนประเมินการสังเกต พฤติกรรมผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80
3. การทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	คะแนนทดสอบผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80

เกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง

1. การปฏิบัติท่าเตรียมความพร้อม

เกณฑ์การ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
ท่าเตรียมความพร้อม	แสดงท่า เตรียมความพร้อม ได้ถูกต้องทุกท่า รำและปฏิบัติได้ อ่อนช้อยสวยงาม	แสดงท่า เตรียมความพร้อม พร้อมได้ถูกต้อง ทุกท่ารำแต่ยัง ขาดความอ่อน ช้อยสวยงาม	แสดงท่า เตรียมความพร้อม พร้อมได้ถูกต้อง บางท่ารำแต่ไม่ สวยงาม	แสดงท่า เตรียมความพร้อม พร้อมไม่ถูกต้อง เกือบทุกท่ารำ

- เกณฑ์พิจารณา
1. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 49 ปรับปรุง
 2. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50-59 พอใช้
 3. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 70-79 ดี
 4. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 80-100 ดีมาก

2. ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่ม
ของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม 1. นักเรียนร่วมมือกันในการวางแผนและมีการตกลง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. นักเรียนให้ความช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม 5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่ สังเกต)	ปฏิบัติ บางครั้ง (2-3)	ไม่เคย ปฏิบัติ

เกณฑ์พิจารณา 3. ช่วงคะแนน 8-10 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

2. ช่วงคะแนน 5-7 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้

1. ช่วงคะแนน 1-4 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับปรับปรุง

กิจกรรมเสนอแนะ / ภาคผนวก

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(จิสเตอร์วันทา สิทธิพล)

ผู้อำนวยการ โรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

.....
.....
.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....
.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี)

ครูผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21103 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ เวลาเรียน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง นาฏยศัพท์ เวลา 2 ชั่วโมง

สอนวันที่ มิถุนายน พ.ศ. 2557

สอนโดย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่า นาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ม.1/2 ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

สาระสำคัญ

นาฏยศัพท์ มีความสำคัญยิ่งในการฝึกปฏิบัติพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย เป็นเสมือนศัพท์เทคนิค ที่ใช้ ในการสื่อสารเพื่อให้เข้าใจตรงกัน การเรียนรู้นาฏยศัพท์ต้องได้รับการฝึกอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องจึงจะได้ผลดี

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและที่มาของนาฏยศัพท์ได้ (K)
2. อธิบายและสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ตามที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้องงดงาม (P)
3. ตระหนัก และซาบซึ้งถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม (A)
4. เกิดทักษะจากการปฏิบัติทำรำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ (P)

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของนาฏยศัพท์
2. ที่มาของนาฏยศัพท์
3. นาฏยศัพท์นามศัพท์

1. การใช้มือ การตั้งวง (วงบน , วงกลาง , วงล่าง) การจับ (จับหางย , จับคว่ำ , จับปรกข้าง , จับปรกหน้า , จับส่งหลัง) , สะบัดจับ , ม้วนมือ , เดินมือ
2. การใช้เท้า (ก้าวหน้า , ก้าวข้าง , ประเท้า , กระดกเสี้ยว , ขยั้นเท้า , ซอยเท้า)
3. การยืนพระ-นาง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

1. ขั้นเตรียม

1.1 สร้างบรรยากาศและสมาชิกของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนเปิดวีดีทัศน์ DVD การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ให้นักเรียนดู และร่วมอภิปรายถึงการแสดงดังกล่าว ว่าผู้แสดงต้องใช้ลีลาอันอ่อนช้อยงดงาม จึงจะสามารถสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจได้ ทักษะดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏยศัพท์ และต้องผ่านการฝึกฝนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจนชำนาญ

1.2 ครูสร้างความตระหนักในการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

1.3 แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยผู้สอนเป็นผู้แบ่งให้โดยคละชาย – หญิงความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม (โดยใช้กลุ่มเดิม)

2. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

2.1 ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่อง นาฏยศัพท์ให้นักเรียนทราบ

2.3 สนทนาเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับเรื่อง นาฏยศัพท์

2.4 ครูสาธิตท่านาฏยศัพท์ พร้อมกับอธิบายประกอบท่ารำตามลำดับขั้นตอนตามชุดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องนาฏยศัพท์ พร้อมกับให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำตามครูทีละท่า จนนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง

2.5 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารับเอกสารและดำเนินตามใบคำสั่งดังนี้

ใบคำสั่ง

ให้นักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดูวีดิทัศน์การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” พร้อมให้สังเกตท่าทาง
2. ศึกษาใบความรู้ แล้วฝึกปฏิบัติท่ารำตามใบกิจกรรมที่ 1
3. ศึกษาใบความรู้ แล้วทำใบกิจกรรมที่ 2
4. เฉลยคำตอบใบกิจกรรมที่ 2
5. ทำแบบทดสอบประจำชุดที่ 2

2.7 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์แต่ละท่า พร้อมกับปฏิบัติตาม

ชั่วโมงที่ 2

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่องนาฏยศัพท์ แล้วอภิปรายประเด็นร่วมกันต่อไป

3.1.1 นาฏยศัพท์ที่เรียนผ่านมาหรือที่เคยรู้จักมีอะไรบ้าง

3.1.2 การตั้งวงมีกี่ชนิด อะไรบ้าง

3.1.3 การจับมีกี่ชนิด อะไรบ้าง

หลังจากแต่ละกลุ่มศึกษาวิเคราะห์ใบความรู้แล้ว ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติท่ารำตามใบกิจกรรมที่ 1 แล้วออกมานำเสนอท่านาฏยศัพท์เป็นกลุ่ม เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ความร่วมมือกันการทำงาน การถ่ายทอดประสบการณ์ของแต่ละคนให้แก่กลุ่มอย่างไร โดยให้แต่ละกลุ่มเป็นผู้ให้รวมทั้งกลุ่มตนเอง (เพื่อให้วิเคราะห์ “กลุ่มสัมพันธ์” ของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาแก้ไข)

4. ช้่นนำไปประยุกต์ใช้

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนเรื่องนาฏยศัพท์ โดยการเขียนชื่อท่านาฏยศัพท์ลง ใต้ภาพ ตามใบกิจกรรมที่ 2 พร้อมกับเฉลยคำตอบ

4.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนตามหัวข้อดังนี้

4.2.1 ความหมายและความสำคัญของนาฏยศัพท์

4.2.2 การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ เกี่ยวกับการใช้มือ ได้แก่ การจับ การตั้งวง

4.2.3 การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ เกี่ยวกับการใช้เท้า ได้แก่ ก้าวเท้าหน้า ยกเท้า

กระดกเท้า

5. ชั้นประเมินผล

5.1 การปฏิบัติท่ารำ

5.2 การทำแบบทดสอบหลังเรียน

วิธีวัด

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
3. ทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการแสดงทำนาฏยศัพท์
2. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
3. แบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การแสดงนาฏศิลป์ไทย
2. ใบคำสั่ง
4. ใบความรู้
5. ใบกิจกรรมที่ 1,2
6. ใบเฉลยคำตอบกิจกรรมที่ 2

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผลและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดผลประเมินผล
1. การปฏิบัติท่ารำ	แบบสังเกตการปฏิบัติท่ารำ	คะแนนฝึกปฏิบัติผ่านเกณฑ์ การประเมินร้อยละ 80
2. การสังเกตพฤติกรรม นักเรียนในการทำกิจกรรมการ เรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์	แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	คะแนนประเมินการสังเกต พฤติกรรมผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80
3. การทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	คะแนนทดสอบผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80

เกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง

1. การปฏิบัติท่านาฏยศัพท์

เกณฑ์การ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
นาฏยศัพท์	แสดงทำ นาฏยศัพท์ได้ ถูกต้องทุกท่ารำ และปฏิบัติได้ อ่อนช้อยสวยงาม	แสดงทำ นาฏยศัพท์ได้ ถูกต้องทุกท่ารำ แต่ยังขาดความ อ่อนช้อยสวยงาม	แสดงทำ นาฏยศัพท์ได้ ถูกต้องบางท่ารำ แต่ไม่สวยงาม	แสดงทำ นาฏยศัพท์ไม่ ถูกต้องเกือบทุก ท่ารำ

- เกณฑ์พิจารณา
1. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 49 ปรับปรุง
 2. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50-59 พอใช้
 3. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 70-79 ดี
 4. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 80-100 ดีมาก

2. ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่ม
ของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่เคย
6. นักเรียนร่วมมือกันในการวางแผนและมีการตกลง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานกลุ่ม	สม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่เกิด)	บางครั้ง (2-3)	ปฏิบัติ
7. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม			
8. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม			
9. นักเรียนให้ความช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม			
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			

เกณฑ์พิจารณา 3. ช่วงคะแนน 8-10 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

2. ช่วงคะแนน 5-7 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้

1. ช่วงคะแนน 1-4 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับปรับปรุง

กิจกรรมเสนอแนะ / ภาคผนวก

.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

.....

ลงชื่อ.....

(ชิสเตอร์วันทา สิทธิพล)

ผู้อำนวยการ โรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี)

ครูผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้	
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์	
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21103	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์	เวลาเรียน 10 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์	เวลา 2 ชั่วโมง
สอนวันที่ มิถุนายน พ.ศ. 2557	สอนโดย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ม.1/2 ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

สาระสำคัญ

การสื่อสารทำความเข้าใจ หรือสื่อความหมายของมนุษย์ นอกจากจะสื่อสารกันด้วยภาษาพูด หรือภาษาเขียนแล้ว ยังจะสามารถสื่อสารให้เข้าใจกันด้วยท่าทาง แต่ท่าทางธรรมดาที่ไม่เน้นความงดงาม ประณีต ไม่ถือว่าเป็นศิลปะ การสื่อความหมายด้วยท่ารำที่งดงาม ประณีต อ่อนช้อย จึงจะถือว่าเป็นศิลปะที่เรียกว่า ภาษาทำนาฏศิลป์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายและลักษณะการใช้ภาษาท่า (K)
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่ารำสำหรับการแสดงนาฏศิลป์

ไทยได้ถูกต้อง (P)

3. เห็นคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากการฝึกปฏิบัติ (A)
4. เกิดทักษะจากการปฏิบัติท่ารำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ (P)

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและความสำคัญของภาษาทำนาฏศิลป์
2. ทักษะการปฏิบัติทำรำภาษาทำนาฏศิลป์ ได้แก่
 - 2.1 ภาษาท่าที่เลียนแบบธรรมชาติที่ใช้แทนตัวเรา
 - 2.1.1 ภาษาท่าที่ใช้แทนอิริยาบถ ได้แก่ การนั่งพระ – นาง , การยืนพระ-นาง
 - 2.1.2 ภาษาท่าที่ใช้แทนอารมณ์ภายใน ได้แก่ ท่ารัก ท่าปฏิเสธ ท่าดีใจ ท่าแนะนำตนเอง ท่าชี้มือ ท่าไว้มือ ท่าหมดสิ้น ท่าขอ ท่าผายมือ ท่าเข้มแข็ง
 - 2.2 ภาษาท่าที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อสื่อความหมายโดยเฉพาะ ได้แก่ ท่าเจ็ดฉิน ท่าผาลาเพียงไหล่ ท่าสอดสร้อย ท่าพ่อนใน ท่าภมรเกล้า ท่าเรารู้ (ต่อสู)

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 สร้างบรรยากาศและสมาชิกของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนสนทนาทบทวนความรู้กับผู้เรียนในเรื่องความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ จากชุดการเรียนรู้ที่ 2
- 1.3 แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยผู้สอนเป็นผู้แบ่งให้
 กระจาย – หญิงตามความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม (โดยใช้กลุ่มเดิม)

2. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 2.1 ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนทราบ
- 2.3 สนทนาเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย
- 2.4 ครูสาธิตภาษาทำนาฏศิลป์ไทย พร้อมกับอธิบายประกอบท่ารำตามลำดับขั้นตอนตามชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย พร้อมกับให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำตามครูทีละท่า จนนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง
- 2.5 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารับเอกสารและดำเนินตามใบคำสั่งดังนี้

ใบคำสั่ง

ให้นักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดูวิดีโอทัศน์การแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุดใครรักเราท่าแม่
2. ศึกษาใบความรู้
3. ฝึกปฏิบัติท่ารำตามใบกิจกรรมที่ 1
4. ทำใบกิจกรรมที่ 2
5. ดูใบเฉลยคำตอบกิจกรรมที่ 2
6. ทำแบบทดสอบประจำชุดกิจกรรมที่ 3 พร้อมเฉลยคำตอบ

2.7 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและฝึกปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ไทยแต่ละท่า พร้อมกับออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ทีละกลุ่ม

ชั่วโมงที่ 2

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ไทย แล้วอภิปราย ประเด็นร่วมกันต่อไปนี้

3.1.1 นักเรียนเคยใช้ภาษาท่าแทนคำพูดหรือไม่อย่างไร

3.1.2 นักเรียนเคยเห็นใครใช้ภาษาท่าบ้าง อย่างไร

หลังจากแต่ละกลุ่มศึกษาวิเคราะห์ ใบความรู้ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ไทย แล้วให้นักเรียน ฝึกปฏิบัติท่ารำตามที่ละท่ารำ แล้วออกมานำเสนอการปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ไทย เพื่อแสดงถึง ความสัมพันธ์ความร่วมมือกันทำงาน การถ่ายทอดประสบการณ์ของแต่ละคนให้แก่กลุ่มอย่างไร โดยให้แต่ละกลุ่มให้คะแนนแก่แต่ละกลุ่มรวมทั้งกลุ่มตนเอง (เพื่อให้วิเคราะห์ “กลุ่มสัมพันธ์” ของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาแก้ไข)

4. ขั้นนำไปประยุกต์ใช้

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนเรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย โดยการโยงข้อ
ประโยคและรูปภาพภาษาทำนาฏศิลป์ไทย ตามใบกิจกรรมที่ 2 พร้อมกับเฉลยคำตอบ

4.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนตามหัวข้อดังนี้

4.2.1 ความหมายและความสำคัญของภาษาทำนาฏศิลป์ไทย

4.2.2 การปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ไทย

5. ชั้นประเมินผล

5.1 การปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ไทย

5.2 การทำแบบทดสอบหลังเรียน

วิธีวัด

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ไทย
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม
3. ทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการแสดงภาษาทำนาฏศิลป์ไทย
2. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การแสดงนาฏศิลป์ไทย
2. ใบคำสั่ง
3. ใบความรู้
4. ใบกิจกรรมที่ 1-2
5. ใบเฉลยคำตอบกิจกรรมที่ 1

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการวัดผลและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดผลประเมินผล
1. การปฏิบัติท่ารำ	แบบสังเกตการปฏิบัติท่ารำ	คะแนนฝึกปฏิบัติผ่านเกณฑ์ การประเมินร้อยละ 80
2. การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	คะแนนประเมินการสังเกต พฤติกรรมผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80
3. การทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	คะแนนทดสอบผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80

เกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง

1. การปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ไทย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย	แสดงภาษาทำนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้องทุกท่ารำและปฏิบัติได้อ่อนช้อยสวยงาม	แสดงภาษาทำนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้องทุกท่ารำแต่ยังขาดความอ่อนช้อยสวยงาม	แสดงภาษาทำนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้องบางท่ารำแต่ไม่สวยงาม	แสดงภาษาทำนาฏศิลป์ไทยไม่ถูกต้องเกือบทุกท่ารำ

- เกณฑ์พิจารณา
1. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 49 ปรับปรุง
 2. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50-59 พอใช้
 3. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 70-79 ดี
 4. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 80-100 ดีมาก

2. ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่มของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
<p>พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนร่วมมือกันในการวางแผนและมีการตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. นักเรียนให้ความช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม 5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 	<p>ปฏิบัติ สม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่ สังเกต)</p>	<p>ปฏิบัติ บางครั้ง (2-3)</p>	<p>ไม่เคย ปฏิบัติ</p>

เกณฑ์พิจารณา 3. ช่วงคะแนน 8-10 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

2. ช่วงคะแนน 5-7 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้

1. ช่วงคะแนน 1-4 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับปรับปรุง

กิจกรรมเสนอแนะ / ภาคผนวก

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(ชิตเตอร์วันทา สิทธิพล)

ผู้อำนวยการ โรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

.....

.....

.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาดี)

ครูผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21103 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ เวลาเรียน 10 ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง เวลา 2 ชั่วโมง

“ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติทำรำ 1

สอนวันที่ มิถุนายน พ.ศ. 2557

สอนโดย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่า
 นาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ม.1/2 ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

สาระสำคัญ

การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” เป็นการแสดง
 ที่สร้างสรรค์ทำรำขึ้น ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ซึ่งเป็นเป็นเพลงประจำโรงเรียนในเครือ
 คาทอลิก เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าและตระหนักถึงเพลงสำคัญ ภายใต้บริบทของ โรงเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถบอกประวัติความเป็นมา การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบ
 เพลง“ใครรักเราเท่าแม่” ได้ (K)
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติทำรำสำหรับการแสดงนาฏยศัพท์
 และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลงได้ถูกต้อง (P)
3. เห็นคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากการฝึกปฏิบัติ (A)
4. เกิดทักษะจากการปฏิบัติทำรำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ (P)

สาระการเรียนรู้

การปฏิบัติท่ารำ นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ท่าที่ 1-10

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นเตรียม

- 1.1. ครูสร้างความตระหนักในการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
- 1.2. นักเรียนชมวีดิทัศน์การแสดง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

2. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- 2.1 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
- 2.2 ครูทบทวนประวัติการแสดงเพลงใครรักเราเท่าแม่ พร้อมกับให้นักเรียนร้องเพลง 1 เที้ยว
- 2.3 ครูสาธิตทำนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” จากท่ารำที่ 1 – 10 แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามครูทีละท่ารำ โดยครูอธิบายประกอบการปฏิบัติท่ารำอย่างช้า ๆ พร้อมอธิบายการแปรแถว เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง เมื่อสาธิตท่ารำให้นักเรียนเข้าใจแล้วครูเปิดเพลงและนำนักเรียนปฏิบัติท่ารำประกอบเพลงทีละท่าตามจังหวะและเนื้อร้อง
- 2.4 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยใช้กลุ่มเดิม แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารับเอกสารและดำเนินตามใบคำสั่งดังนี้

ใบคำสั่ง

ให้นักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาคู่มือการแสดงนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : การปฏิบัติท่ารำ 1 (ท่ารำที่ 1-10)
2. นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน
3. ศึกษาใบความรู้ แล้วทำกิจกรรมตามใบกิจกรรมที่ 1
4. ฝึกปฏิบัติท่ารำ
5. ทำแบบทดสอบประจำชุดกิจกรรมที่ 4 พร้อมเฉลยคำตอบ

2.5 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษา และฝึกปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ท่ารำที่ 1-10 พร้อมกับออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ที่ละกลุ่ม

ชั่วโมงที่ 2

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ แล้วออกมานำเสนอการแสดงนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติท่ารำ 1 เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ความร่วมมือกัน การทำงานและการถ่ายทอดประสบการณ์ของแต่ละคนให้แก่กลุ่มอย่างไร โดยให้แต่ละกลุ่มให้คะแนนแต่ละกลุ่มรวมทั้งกลุ่มตนเอง (เพื่อให้วิเคราะห์ “กลุ่มสัมพันธ์” ของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาแก้ไข)

4. จั้่นนำไปประยุกต์ใช้

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนเรื่อง การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติท่ารำ 1 (ท่ารำที่ 1-10) โดยการทำแบบทดสอบหลังเรียน

4.2 ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบ พร้อมกับสรุปคำถามและตอบข้อสงสัยของนักเรียน

5. ชั้นประเมินผล

วิธีวัด

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติการแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติทำรำ 1 (ทำรำที่ 1-10)
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม
3. ทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตการปฏิบัติทำรำของนักเรียน ในการแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติทำรำ 1 (ทำรำที่ 1-10)
2. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”
2. ใบคำสั่ง
4. ใบความรู้
5. ใบกิจกรรม

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการวัดผลและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดผลประเมินผล
1. การปฏิบัติทำรำ	แบบสังเกตการปฏิบัติทำรำ	คะแนนฝึกปฏิบัติผ่านเกณฑ์ การประเมินร้อยละ 80
2. การสังเกตพฤติกรรม นักเรียน	แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	คะแนนประเมินการสังเกต พฤติกรรมผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80
3. การทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	คะแนนทดสอบผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80

เกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง

การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : การปฏิบัติ
ทำรำ 1

เกณฑ์การ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลงใครรักเราเท่าแม่ : การปฏิบัติทำรำ 1	ปฏิบัติทำรำ 1 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ได้ถูกต้องทุกท่า รำและปฏิบัติได้ อ่อนช้อยสวยงาม	ปฏิบัติทำรำ 1 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ได้ถูกต้องทุกท่า รำแต่ยังขาดความ อ่อนช้อยสวยงาม	ปฏิบัติทำรำ 1 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ได้ถูกต้องบางท่า รำแต่ไม่สวยงาม	ปฏิบัติทำรำ 1 นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ไม่ถูกต้องเกือบ ทุกท่ารำ

- เกณฑ์พิจารณา
1. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 49 ปรับปรุง
 2. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50-59 พอใช้
 3. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 70-79 ดี
 4. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 80-100 ดีมาก

2. ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่มของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
<p>พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนร่วมมือกันในการวางแผนและมีการตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. นักเรียนให้ความช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม 5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 	<p>ปฏิบัติ สม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่ สังเกต)</p>	<p>ปฏิบัติ บางครั้ง (2-3)</p>	<p>ไม่เคย ปฏิบัติ</p>

เกณฑ์พิจารณา 3. ช่วงคะแนน 8-10 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

2. ช่วงคะแนน 5-7 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้

1. ช่วงคะแนน 1-4 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับปรับปรุง

กิจกรรมเสนอแนะ / ภาคผนวก

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(ชิสเตอร์วันทา สิทธิพล)

ผู้อำนวยการ โรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

.....
.....
.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี)

ครูผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21103 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ เวลาเรียน 10 ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง เวลา 2 ชั่วโมง

“ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติทำรำ 2

สอนวันที่ มิถุนายน พ.ศ. 2557

สอนโดย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาดี

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่า
 นาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ม.1/2 ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

สาระสำคัญ

การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” เป็นการแสดง
 ที่สร้างสรรค์ทำรำขึ้น ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ซึ่งเป็นเพลงประจำโรงเรียนในเครือ
 คาทอลิก เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าและตระหนักถึงเพลงสำคัญ ภายใต้บริบทของโรงเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถบอกประวัติความเป็นมา การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบ
 เพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ได้ (K)
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติทำรำสำหรับการแสดงนาฏยศัพท์
 และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลงได้ถูกต้อง (P)
3. เห็นคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากการฝึกปฏิบัติ (A)
4. เกิดทักษะจากการปฏิบัติทำรำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ (P)

สาระการเรียนรู้

การปฏิบัติท่ารำ นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ท่าที่ 11-20

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นเตรียม

- 1.1. ครูสร้างความตระหนักในการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
- 1.2. นักเรียนชมวีดิทัศน์การแสดง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ต่อจากเดิม

2. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

2.1 ครูทบทวนท่านาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ท่าที่ 1-10 และให้นักเรียนทำตาม 2 เที้ยว

2.2 ครูสาธิตท่านาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” จากท่ารำที่ 11 – 20 แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามครูทีละท่ารำ โดยครูอธิบายประกอบการปฏิบัติท่ารำอย่างช้าๆ พร้อมอธิบายการแปรแถว เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง เมื่อสาธิตท่ารำให้นักเรียนเข้าใจแล้วครูเปิดเพลงและนำนักเรียนปฏิบัติท่ารำประกอบเพลงทีละท่าตามจังหวะและเนื้อร้อง

2.4 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยใช้กลุ่มเดิม แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารับเอกสารและดำเนินตามใบคำสั่งดังนี้

ใบคำสั่ง

ให้นักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. คู่มือทัศนศิลป์และการแสดง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : การปฏิบัติท่ารำ 2 (ท่ารำที่ 11-20)
2. นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน
3. ศึกษาใบความรู้ แล้วทำกิจกรรมตามใบกิจกรรมที่ 2
4. ฝึกปฏิบัติท่ารำ
5. ทำแบบทดสอบประจำชุดกิจกรรมที่ 4 พร้อมเฉลยคำตอบ

2.5 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและฝึกปฏิบัติ ทำนาฏยศัพท์และภาษาทำประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ท่ารำที่ 11-20 พร้อมกับออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ทีละกลุ่ม

ชั่วโมงที่ 2

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ แล้วออกมานำเสนอการแสดง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติท่ารำ 2 เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ความร่วมมือกัน การทำงานและการถ่ายทอดประสบการณ์ของแต่ละคนให้แก่กลุ่มอย่างไร โดยให้แต่ละกลุ่มให้คะแนนแต่ละกลุ่มรวมทั้งกลุ่มตนเอง (เพื่อให้วิเคราะห์ “กลุ่มสัมพันธ์” ของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาแก้ไข)

4. ขั้นนำไปประยุกต์ใช้

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนเรื่องการแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติท่ารำ 2 (ท่ารำที่ 11-20) โดยการทำแบบทดสอบหลังเรียน

4.2 ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบ พร้อมกับสรุปคำถามและตอบข้อสงสัยของนักเรียน

5. ชั้นประเมินผล

วิธีวัด

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในการปฏิบัติการแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติทำรำ 2 (ทำรำที่ 11-20)
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม
3. ทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตการปฏิบัติทำรำของนักเรียน ในการแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” : ปฏิบัติทำรำ 2 (ทำรำที่ 11-20)
2. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”
2. ใบคำสั่ง
4. ใบความรู้
5. ใบกิจกรรม

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการวัดผลและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดผลประเมินผล
1. การปฏิบัติทำรำ	แบบสังเกตการปฏิบัติทำรำ	คะแนนฝึกปฏิบัติผ่านเกณฑ์ การประเมินร้อยละ 80
2. การสังเกตพฤติกรรม นักเรียน	แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	คะแนนประเมินการสังเกต พฤติกรรมผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80
3. การทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	คะแนนทดสอบผ่านเกณฑ์การ ประเมินร้อยละ 80

เกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง

การแสดง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”: การปฏิบัติ
ทำรำ 2

เกณฑ์การ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
การแสดงนาฏ ศัพท์และภาษา ทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ : การปฏิบัติ ทำรำ 2	ปฏิบัติทำรำ 2 นาฏยศัพท์และ ภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ได้ถูกต้องทุกท่า รำและปฏิบัติได้ อ่อนช้อยสวยงาม	ปฏิบัติทำรำ 2 นาฏยศัพท์และ ภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ได้ถูกต้องทุกท่า รำแต่ยังขาดความ อ่อนช้อยสวยงาม	ปฏิบัติทำรำ 2 นาฏยศัพท์และ ภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ได้ถูกต้องบางท่า รำแต่ไม่สวยงาม	ปฏิบัติทำรำ 2 นาฏยศัพท์และ ภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง ใครรักเราเท่าแม่ ไม่ถูกต้องเกือบ ทุกท่ารำ

- เกณฑ์พิจารณา
1. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 49 ปรับปรุง
 2. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50-59 พอใช้
 3. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 70-79 ดี
 4. ผู้เรียนได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 80-100 ดีมาก

2. ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่มของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม 1. นักเรียนร่วมมือกันในการวางแผนและมีการตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. นักเรียนให้ความช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม 5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	ปฏิบัติ สม่าเสมอ (ทุกครั้ง ที่ สังเกต)	ปฏิบัติ บางครั้ง (2-3)	ไม่เคย ปฏิบัติ

เกณฑ์พิจารณา 3. ช่วงคะแนน 8-10 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

2. ช่วงคะแนน 5-7 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้

1. ช่วงคะแนน 1-4 คะแนน - พฤติกรรมอยู่ในระดับปรับปรุง

กิจกรรมเสนอแนะ / ภาคผนวก

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(ชิสเตอร์วันทา สิทธิพล)

ผู้อำนวยการ โรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

.....

.....

.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี)

ครูผู้สอน

ภาคผนวก ค

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระนาฏศิลป์ เรื่องนาฏยศัพท์และ
ภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**

· แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชานาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21103

เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทำเครื่องหมาย (X) ลงใน
กระดาษคำตอบ

1. นาฏศิลป์เป็นสิ่งที่บ่งบอกความเจริญด้านใดมากที่สุด
 - ก. ด้านสังคม
 - ข. ด้านการศึกษา
 - ค. ด้านวรรณกรรม
 - ง. ด้านวัฒนธรรม
2. นักเรียนคิดว่าภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญต่อประเทศชาติมากที่สุดในข้อใด
 - ก. เป็นต้นแบบของการศึกษาที่ดี
 - ข. เป็นหนทางในการประกอบอาชีพ
 - ค. เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของแผ่นดิน
 - ง. เป็นสิ่งที่ทำให้ประชากรมียศกยภาพที่ดี
3. เพราะเหตุใด เราจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงนาฏศิลป์ไทย
 - ก. เพื่อให้นักเรียนคลายความตึงเครียด
 - ข. เพื่อให้มีกำลังในการฝึกปฏิบัติการแสดงอื่นๆ
 - ค. เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำของนักเรียน
 - ง. เพื่อเป็นการเตรียมร่างกายทุกสัดส่วนให้พร้อม สำหรับการฝึกหัดท่ารำรำ
4. ท่าทางของการฟ้อนรำเกิดจากอะไร
 - ก. การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ของคนและสัตว์
 - ข. การเลียนแบบธรรมชาติ ท่าทางของคนและสัตว์
 - ค. ด้วยเทคโนโลยี และวิทยาการสมัยใหม่

- ง. ธรรมชาติสร้างสรรค์มาให้
5. ผู้ที่ฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องรู้จักการใช้นาฏยศัพท์เพื่อจุดมุ่งหมายใดเป็นสำคัญ
- ก. นำไปใช้เรียนปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยได้อย่างถูกต้องสวยงาม
- ข. ให้มีความรู้ในการชมนาฏศิลป์ไทย
- ค. ร่วมกันอนุรักษ์ทำรำนาฏศิลป์เอาไว้
- ง. ศึกษาชื่อลักษณะท่ารำไทย
6. ข้อใดคือความหมายของนาฏยศัพท์
- ก. ศัพท์ทั่วไปในพจนานุกรม
- ข. ศัพท์เฉพาะที่ใช้ทางนาฏศิลป์
- ค. การดัดแปลงท่ารำของนาฏศิลป์ไทย
- ง. การเลียนแบบท่าทางของคนและสัตว์
7. ผู้ที่เขียนนาฏยศัพท์ขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษรคนแรก คือใคร
- ก. ครูลมุล ชมคุปต์
- ข. ครูธนิต อยู่โพธิ์
- ค. ครูอาคม สายาคม
- ง. ครูเฉลย สุขวานิช
8. การเรียกชื่อลักษณะท่ารำ จัดอยู่ในนาฏยศัพท์หมวดใด
- ก. กิริยาศัพท์ขณะที่ใช้ท่า
- ข. กิริยาศัพท์ ศัพท์เสริม
- ค. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด
- ง. นามศัพท์
9. ข้อใดจัดอยู่ในหมวดนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด
- ก. ส่งเข้า
- ข. ม้วนมือ
- ค. จีบยาว
- ง. จีบปรกข้าง

10. ข้อใดเป็นลักษณะของ “การจีบ”

- ก. นิ้วหัวแม่มือจรดกับข้อแรกของนิ้วชี้
- ข. นิ้วหัวแม่มือจรดกับนิ้วกลางเป็นวง
- ค. นิ้วหัวแม่มือจรดกับนิ้วนาง
- ง. นิ้วทั้ง 4 ตั้งขึ้นเรียงชิดกัน

11. การจีบ มีหลายลักษณะแต่ละลักษณะใช้ข้อใดเป็นเกณฑ์ในการจัดลักษณะ

- ก. ตัวจีบ
- ข. ปลายนิ้ว
- ค. การหักข้อมือ
- ง. ส่วนโค้งของลำแขน

12. การตั้งวงให้ถูกต้องสวยงาม ต้องยึดสิ่งใดเป็นสำคัญ

- ก. นิ้วหัวแม่มืองอเข้าหาฝ่ามือเล็กน้อย
- ข. ต้องหักข้อมือเข้าลำแขนทุกครั้ง
- ค. นิ้วทั้ง 4 ที่ตั้งขึ้นต้องชิดกัน
- ง. ถูกทุกข้อ

13. ภาพข้างล่างนี้ เป็นภาพแสดงนาฏยศัพท์ในข้อใด

ก. จีบคว่ำ	ข. จีบหงาย
ค. จีบปรกหน้า	ง. จีบปรกข้าง

14. ข้อใดคือความหมายของภาษาทำนาฏศิลป์

- ก. การแสดงท่าทางแทนคำพูดหรือการแสดงอารมณ์
- ข. การดัดแปลงทำรำนาฏศิลป์ไทย
- ค. ภาษาท่าทางนาฏศิลป์
- ง. ภาษาของคนใบ้

15. ข้อใดไม่ใช่หลักและวิธีการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์

- ก. ใส่ท่ารำทุกคำในวรรคนั้น ๆ
- ข. พยายามเลี่ยงการใช้ท่าซ้ำ ๆ กัน
- ค. ต้องพยายามเปลี่ยนมือซ้าย-ขวาสลับกันไป
- ง. การตีบทต้องคำนึงความงดงาม และสื่อความหมายชัดเจน

16. “แบบมือทาบฐานไหล่” เป็นการสื่อสารถึงข้อใด

- ก. เอ็นดู
- ข. คิดถึง
- ค. ตกใจ กลัว
- ง. ความรัก ชื่นชม หนาว

17. ท่ารัก เป็นภาษาท่าในข้อใด

- ก. แทนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา
- ข. แทนอารมณ์ภายใน
- ค. แทนอิริยาบถ
- ง. แทนคำพูด

18. จากภาพข้างล่าง คือกิริยาการเดินมือที่หมายถึงข้อใด

- ก. ท่าโกรธ
- ข. ท่าปฏิเสธ
- ค. ท่ารัก ชื่นชอบ
- ง. ท่าแนะนำตัวเอง

19. ทำในข้อใดที่ให้ความหมายว่า “ปฏิเสธ”

20. เพลง “ใครรักเราเท่าแม่” เนื้อหากล่าวถึงในเรื่องใด

- ก. พระเจ้า
- ข. ความรักของแม่ที่มีต่อลูก
- ค. ประวัติของพระแม่มาเรีย
- ง. ประวัติของโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์

21. ใครเป็นผู้แต่งเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

- ก. บาทหลวงเสนอ ดำเนินสะดวก
- ข. บาทหลวง ด.ร. เอกชัย ชินโคตร
- ค. ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์
- ง. ชิสเตอร์วันทา สิริพิล

22. การแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ใช้แสดงในโอกาสใด

- ก. งานวันเกิด
- ข. งานเกษียณ
- ค. งานประเพณีประจำปี
- ง. งานสำคัญต่างๆ ในโรงเรียน

23. นักเรียนคิดว่า การแต่งกายในข้อใด เหมาะสำหรับนำมาใช้ในการแสดง เพลง “ใครรักเราเท่าแม่”

24. การแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ใช้ผู้แสดงตามข้อใด

- ก. ตัวพระ
- ข. ตัวนาง
- ค. ตัวพระ-ตัวนาง
- ง. ใครเป็นผู้แสดงก็ได้

25. จากภาพทำรำ

ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด

- ก. แม่รักลูกยิ่งสิ่งใด
- ข. ลูกอ่อนขออะไร
- ค. แม่ให้ดังปรารถนา
- ง. ชีวิตแม่พลีได้ทุกเวลา

26. จากภาพทำรำ

- ก. ไอ้แม่มารีย์
- ค. พระแม่ทรงเป็นห่วง

- ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด
- ข. ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง
- ง. เหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ

27. จากภาพทำรำ

- ก. ไอ้แม่มารีย์
- ค. พระแม่เป็นพลัง

- ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด
- ข. ราชนีของชาวคริสตัง
- ง. หนุนนำให้ลูกทำดี

28. จากภาพทำรำ

- ก. แม่ขอให้ลูก
- ค. บาปเมามัว

- ตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด
- ข. อย่าทำความชั่ว
- ง. อย่าได้กลัวสู้มัน

29. จากข้อ 25-28 การทำท่าประกอบเพลงควรคำนึงถึงข้อใด

- ก. เสียงบรรเลงเครื่องดนตรี
- ค. ความยาวของเพลง
- ข. ความหมายของเนื้อเพลง
- ง. ผู้แต่งเพลง

30. จากการปฏิบัติการแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราทำแม่” ในชุดการเรียนรู้ที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไร

- ก. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น และร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกันฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม
- ข. ได้ฝึกการเป็นผู้นำ การแนะนำสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้ความคิดของตนเป็นใหญ่
- ค. ได้ฝึกการเป็นผู้ตามที่ดี โดยไม่แสดงความรู้ ความคิดเห็นใดๆ ทั้งสิ้น
- ง. ได้ฝึกการทำงานเป็นรายบุคคล สะดวก รวดเร็ว

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชานาฏศิลป์ รหัสวิชา ศ21103

เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ง	11. ก	21. ก
2. ค	12. ง	22. ง
3. ง	13. ข	23. ข
4. ข	14. ก	24. ค
5. ก	15. ก	25. ง
6. ข	16. ง	26. ค
7. ค	17. ข	27. ค
8. ง	18. ง	28. ง
9. ค	19. ก	29. ข
10. ก	20. ข	30. ก

ภาคผนวก ง

แบบประเมินชุดการเรียนรู้ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

แบบประเมินชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเห็นของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

เหมาะสมมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เหมาะสมมาก	ให้	4	คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เหมาะสมน้อย	ให้	2	คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. กำหนดนำในการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความชัดเจน					
2. จุดประสงค์ของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ 2.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาในชุดการเรียนรู้ 2.2 กิจกรรมที่ต้องการฝึกตรงตามชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1					
3. เนื้อหาในชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3.1 มีความง่ายพอเหมาะ 3.2 มีความน่าสนใจและมีประโยชน์ต่อผู้เรียน 3.3 มีความสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์กับชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น					

ตาราง (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
4. กิจกรรมในชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่า นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1					
4.1 มีความเหมาะสมกับเวลา					
4.2 ได้รับความสนใจของผู้เรียน					
5. การวัดและประเมินผล					
5.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของชุดการเรียนรู้					
5.2 สามารถวัดได้ครอบคลุมเนื้อหา					

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเห็นของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

เหมาะสมมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เหมาะสมมาก	ให้	4	คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เหมาะสมน้อย	ให้	2	คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
สาระสำคัญ					
1. ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย					
2. สอดคล้องกับจุดประสงค์					
จุดประสงค์การเรียนรู้					
3. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
4. ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย					
สาระการเรียนรู้					
5. ส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์					
6. เนื้อหาส่งเสริมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
7. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
8. เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป					
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					

ตาราง (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
9. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
10. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
11. เหมาะสมกับเวลา					
12. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
13. ได้รับความสนใจของผู้เรียน					
14. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					
15. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม					
สื่อการเรียนรู้					
16. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
17. เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน					
18. ได้รับความสนใจของผู้เรียน					
19. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ					
การวัดและประเมินผล					
20. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
21. สอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์					
22. สามารถวัดและประเมินผลตามที่ระบุไว้ได้					
23. เครื่องมือที่ใช้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
รวม					
เฉลี่ย					

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินความสอดคล้อง

ระหว่างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

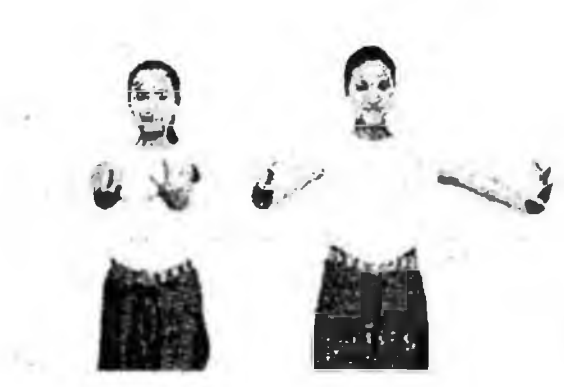
คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อต่อไปนี้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้
หรือไม่ โดย กเครื่องหมาย / ลงในช่อง +1 0 หรือ -1 ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้
0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้
-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดไม่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การ เรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
ตระหนัก และ ซาบซึ้งถึงคุณค่าของ นาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับ มรดกทางวัฒนธรรม	1. นาฏศิลป์เป็นสิ่งที่บ่งบอกความเจริญด้านใดมากที่สุด ก. ด้านสังคม ข. ด้านการศึกษา ค. ด้านวรรณกรรม ง. ด้านวัฒนธรรม			
ตระหนัก และ ซาบซึ้งถึงคุณค่าของ นาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับ มรดกทางวัฒนธรรม	2. นักเรียนคิดว่าภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญต่อ ประเทศชาติมากที่สุดในข้อใด ก. เป็นต้นแบบของการศึกษาที่ดี ข. เป็นหนทางในการประกอบอาชีพ ค. เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของแผ่นดิน ง. เป็นสิ่งที่ทำให้ประชากรมีศักยภาพที่ดี			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์	3. เพราะเหตุใด เราจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงนาฏศิลป์ไทย? ก. เพื่อให้ให้นักเรียนคลายความตื่นเต้น ข. เพื่อให้มีกำลังในการฝึกปฏิบัติการแสดงอื่นๆ ค. เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำของนักเรียน ง. เพื่อเป็นการเตรียมร่างกายทุกสัดส่วนให้พร้อมสำหรับการฝึกหัดท่ารำ			
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นฐานนาฏศิลป์	4. ท่าทางของการพ้อนรำเกิดจากอะไร? ก. การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ของคนและสัตว์ ข. การเลียนแบบธรรมชาติ ท่าทางของคนและสัตว์ ค. ด้วยเทคโนโลยี และวิทยาการสมัยใหม่ ง. ธรรมชาติสร้างสรรค์มาให้			
เห็นคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากการฝึกปฏิบัติ	5. ผู้ที่ฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องรู้จักการใช้นาฏยศัพท์เพื่อจุดมุ่งหมายใดเป็นสำคัญ? ก. นำไปใช้เรียนปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยได้อย่างถูกต้องสวยงาม ข. ให้มีความรู้ในการชมนาฏศิลป์ไทย ค. ร่วมกันอนุรักษ์ท่ารำนานาฏศิลป์เอาไว้ ง. ศึกษาชื่อลักษณะท่ารำไทย			
บอกความหมายและที่มาของนาฏยศัพท์ได้	6. ข้อใดคือความหมายของนาฏยศัพท์? ก. ศัพท์ทั่วไปในพจนานุกรม ข. ศัพท์เฉพาะที่ใช้ทางนาฏศิลป์ ค. การดัดแปลงท่ารำของนาฏศิลป์ไทย ง. การเลียนแบบท่าทางของคนและสัตว์			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
บอกความหมายและที่มาของนาฏยศัพท์ได้	7. ผู้ที่เขียนนาฏยศัพท์ขึ้นมาเป็นลายลักษณ์คนแรก คือใคร? ก. ครูถมุล ยมคุปต์ ข. ครูธนิต อยู่โพธิ์ ค. ครูอาคม สายาคม ง. ครูเฉลย สุขวานิช			
บอกความหมายและที่มาของนาฏยศัพท์ได้	8. การเรียกชื่อลักษณะท่ารำ จัดอยู่ในนาฏยศัพท์หมวดใด? ก. กิริยาศัพท์ขณะที่ใช้ท่า ข. กิริยาศัพท์ ศัพท์เสริม ค. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด ง. นามศัพท์			
อธิบายและสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ตามที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้องงดงาม	9. ข้อใดจัดอยู่ในหมวดนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด? ก. ส่งเข้า ข. ม้วนมือ ค. จีบยาว ง. จีบปรกข้าง			
อธิบายและสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ตามที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้องงดงาม	10. ข้อใดเป็นลักษณะของ “การจีบ” ก. นิ้วหัวแม่มือจรดกับข้อแรกของนิ้วชี้ ข. นิ้วหัวแม่มือจรดกับนิ้วกลางเป็นวง ค. นิ้วหัวแม่มือจรดกับนิ้วนาง ง. นิ้วทั้ง 4 ตั้งขึ้นเรียงชิดกัน			
อธิบายและสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ตามที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้องงดงาม	11. การจีบ มีหลายลักษณะแต่ละลักษณะใช้ข้อใดเป็นเกณฑ์ในการจัดลักษณะ? ก. ตัวจีบ ข. ปลายนิ้ว ค. การหักข้อมือ ง. ส่วนโค้งของลำแขน			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
อธิบายและสามารถปฏิบัติทำนาฏศิลป์ตามที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้องงดงาม	12. การตั้งวงให้ถูกต้องสวยงาม ต้องยึดสิ่งใดเป็นสำคัญ? ก. นิ้วหัวแม่มือองอเข้าหาฝ่ามือเล็กน้อย ข. ต้องหักข้อมือเข้าลำแขนทุกครั้ง ค. นิ้วทั้ง 4 ที่ตั้งขึ้นต้องชิดกัน ง. ถูกทุกข้อ			
อธิบายและสามารถปฏิบัติทำนาฏศิลป์ตามที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้องงดงาม	13. ภาพข้างล่างนี้ เป็นภาพแสดงนาฏศิลป์ในชื่อใด? ก. จีบคว่ำ ข. จีบหงาย ค. จีบปรกหน้า ง. จีบปรกข้าง			
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจ ความหมายและลักษณะการใช้ภาษาท่า	14. ชื่อใดคือความหมายของภาษาท่านาฏศิลป์? ก. การแสดงท่าทางแทนคำพูดหรือการแสดงอารมณ์ ข. การดัดแปลงท่ารำนานาฏศิลป์ไทย ค. ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ ง. ภาษาของคนใบ้			
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจ ความหมายและลักษณะการใช้ภาษาท่า	15. ชื่อใดไม่ใช่หลักและวิธีการใช้ภาษาท่านาฏศิลป์? ก. ใส่ท่ารำทุกคำในวรรคนั้น ๆ ข. พยายามเลี่ยงการใช้ท่าซ้ำ ๆ กัน ค. ต้องพยายามเปลี่ยนมือซ้าย-ขวาสลับกันไป ง. การตีบทต้องคำนึงความงดงาม และสื่อความหมายชัดเจน			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่าสำหรับ การแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง	16. “แบบมือทาบฐานไหล” เป็นการสื่อสารถึงข้อใด? ก. เอ็นดู ข. คิดถึง ค. ตกใจ กลัว ง. ความรัก ชื่นชม หนาว			
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายและลักษณะการใช้ภาษาท่า	17. ท่ารัก เป็นภาษาท่าในข้อใด? ก. แทนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา ข. แทนอารมณ์ภายใน ค. แทนอิริยาบถ ง. แทนคำพูด			
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายและลักษณะการใช้ภาษาท่า	18. จากภาพข้างล่าง คือกิริยาการเดินมือที่หมายถึงข้อใด? ก. ท่าโกรธ ข. ท่าปฏิเสธ ค. ท่ารัก ชื่นชอบ ง. ท่าแนะนำตัวเอง			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจความหมายและลักษณะการใช้ภาษาท่า	<p>19. ทำในข้อใดที่ให้ความหมายว่า “ปฏิเสธ”?</p> <p>ก. </p> <p>ข. </p> <p>ค. </p> <p>ง. </p>			
สามารถบอกประวัติความเป็นมา การแสดงนาฏยศัพท์ และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลงใครรักเราเท่าแม่ได้	<p>20. เพลง “ใครรักเราเท่าแม่” เนื้อหากล่าวถึงในเรื่องใด</p> <p>ก. พระเจ้า</p> <p>ข. สรรเสริญพระแม่มาเรีย</p> <p>ค. ประวัติของพระแม่มาเรีย</p> <p>ง. ประวัติของโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์</p>			
สามารถบอกประวัติความเป็นมา การแสดงนาฏยศัพท์ และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลงใครรักเราเท่าแม่ได้	<p>21. ใครเป็นผู้แต่งเพลง “ใครรักเราเท่าแม่”</p> <p>ก. บาทหลวงเสนอ ดำเนินสะดวก</p> <p>ข. บาทหลวง ด.ร. เอกชัย ชิม โศตร</p> <p>ค. ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์</p> <p>ง. ชิสเตอร์วันทา สิริพิล</p>			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
สามารถบอกประวัติความเป็นมา การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลงใครรักเราเท่าแม่ได้	22. การแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ใช้แสดงในโอกาสใด ก. งานวันเกิด ข. งานเกษียณ ค. งานประเพณีประจำปี ง. งานสำคัญต่างๆในโรงเรียน			
สามารถบอกประวัติความเป็นมา การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลงใครรักเราเท่าแม่ได้	23. นักเรียนคิดว่าการแต่งกายในข้อใด เหมาะสำหรับการนำมาใช้ในการแสดง เพลง “ใครรักเราเท่าแม่” <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-start;"> <div style="text-align: center;"> ก. </div> <div style="text-align: center;"> ข. </div> <div style="text-align: center;"> ค. </div> <div style="text-align: center;"> ง. </div> </div>			
สามารถบอกประวัติความเป็นมา การแสดงนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลงใครรักเราเท่าแม่ได้	24. การแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ใช้ผู้แสดงตามข้อใด ก. ตัวพระ ข. ตัวนาง ค. ตัวพระ-ตัวนาง ง. ใครเป็นผู้แสดงก็ได้			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่ารำสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง	 <p>25. จากภาพท่ารำตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด</p> <p>ก. แม่รักลูกยิ่งสิ่งใด</p> <p>ข. ลูกวอนขออะไร</p> <p>ค. แม่ให้ดั่งปรารถนา</p> <p>ง. ชีวิตแม่พลีได้ทุกเวลา</p>			
เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่ารำสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง	 <p>26. จากภาพท่ารำตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด</p> <p>ก. โอ้แม่มารีย์</p> <p>ข. ยอดสตรีเหนือใครทั้งปวง</p> <p>ค. พระแม่ทรงเป็นห่วง</p> <p>ง. เหล่าพวกลูกที่อ่อนแอ</p>			
เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่ารำสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง	 <p>27. จากภาพท่ารำตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด</p> <p>ก. โอ้แม่มารีย์ราชินีของชาวคริสตัง</p> <p>ข. ราชินีของชาวคริสตัง</p> <p>ค. พระแม่เป็นพลัง</p> <p>ง. หนุนนำให้ลูกทำดี</p>			

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา		
		+1	0	-1
เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติท่ารำสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง	 <p>28. จากภาพท่ารำตรงกับเนื้อเพลงในท่อนใด</p> <p>ก. แม่ขอให้ลูก ข. อย่าทำความชั่ว ค. บาปเมามัว ง. อย่าได้กลัวสู้มัน</p>			
เกิดทักษะจากการปฏิบัติท่ารำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์	<p>29. จากข้อ 25-28 การทำท่าประกอบเพลงควรคำนึงถึงข้อใด</p> <p>ก. เสียงบรรเลงเครื่องดนตรี ข. ความหมายของเนื้อเพลง ค. ความยาวของเพลง ง. ผู้แต่งเพลง</p>			
เกิดทักษะจากการปฏิบัติท่ารำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์	<p>30. จากการปฏิบัติการแสดงชุด นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบเพลง “ใครรักเราเท่าแม่” ในชุดการเรียนรู้ที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไร</p> <p>ก. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น และร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม</p> <p>ข. ได้ฝึกการเป็นผู้นำ การแนะนำสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้ความคิดของตนเป็นใหญ่</p> <p>ค. ได้ฝึกการเป็นผู้ตามที่ดี โดยไม่แสดงความรู้ความคิดเห็นใดๆ ทั้งสิ้น</p> <p>ง. ได้ฝึกการทำงานเป็นรายบุคคล สะดวก รวดเร็ว</p>			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

แบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ ในด้านความพึงพอใจ

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 10 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที โดยตอบแบบสอบถามภายหลังจากการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์แล้ว

3. กาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเห็นของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับ

เหมาะสมมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เหมาะสมมาก	ให้	4	คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เหมาะสมน้อย	ให้	2	คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อที่	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ มีความยากง่ายเหมาะสม					
2	ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ เหมาะสมกับเวลา					
3	ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ มีความน่าสนใจ					
4	ความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
5	นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และอยากเรียนรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น					
6	นักเรียนมีความสุขเมื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ					
7	สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือและรับผิดชอบหน้าที่					
8	การเรียนรู้ด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหา และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้					
9	ครูใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม					
10	ผู้เรียนมีความสุขและชอบนาฏศิลป์มากขึ้น					

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก จ

- ค่าความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
- ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
- ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
- ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 5.1 ค่าความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับความคิดเห็น	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	\bar{X}	การแปลความหมาย
1. มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทบทวนความรู้และประสบการณ์เดิม	5	5	4	4.67	เหมาะสมมากที่สุด
2. กิจกรรมผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
3. มีกิจกรรมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
5. ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้จากแหล่งต่างๆ	5	4	5	4.67	เหมาะสมมากที่สุด
6. ผู้เรียนมีโอกาสนเสนอผลงานตนเอง	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
7. ผู้เรียนมีโอกาสวิจารณ์ผลงานของผู้อื่น	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
8. ผู้เรียนสรุปข้อความรู้ด้วยตนเอง	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
9. ผู้เรียนและเพื่อนๆร่วมกันสรุปผลงานความรู้ของกลุ่ม	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
10. ผู้เรียนมีโอกาสรูปร่างขั้นตอนการทำงานด้วยตนเอง	5	5	4	4.67	เหมาะสมมากที่สุด
11. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมฝึกปฏิบัติ	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
12. ผู้เรียนได้เรียน จากสื่อเรียนรู้ที่ทันสมัย	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 5.1 (ต่อ)

13. ใช้วิธีการวัดและประเมินผลหลายวิธี	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
14. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
15. สนับสนุนให้ผู้เรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการของผู้เรียน	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	80	79	78	74.67	
เฉลี่ย (\bar{X})	5	4.93	4.84	4.92	เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 5.2 ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับความคิดเห็น	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	\bar{X}	การแปลความหมาย
สาระสำคัญ					
1. ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
2. สอดคล้องกับจุดประสงค์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้					
3. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
4. ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
สาระการเรียนรู้					
5. ส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
6. เนื้อหาส่งเสริมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	5	5	4	4.67	เหมาะสมมากที่สุด
7. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
8. เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
9. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
10. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 5.2 (ต่อ)

11. เหมาะสมกับเวลา	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
12. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
13. ได้รับความสนใจของผู้เรียน	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
14. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
15. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
สื่อการเรียนรู้					
16. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
17. เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน	5	4	5	4.67	เหมาะสมมากที่สุด
18. ได้รับความสนใจของผู้เรียน	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
19. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
การวัดและประเมินผล					
20. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
21. สอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
22. สามารถวัดและประเมินผลตามที่ระบุไว้ได้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
23. เครื่องมือที่ใช้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	115	114	114	114.33	

ตาราง 5.2 (ต่อ)

เฉลี่ย (\bar{X})	5	4.95	4.95	4.95	เหมาะสมมาก ที่สุด
----------------------	---	------	------	------	----------------------

ตาราง 5.3 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์ และภาษาทำนาฏศิลป์

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			N	รวม	IOC	ผลการวิเคราะห์	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
1	+1	+1	+1	3	3	1	√	
2	+1	0	+1	3	2	0.67	√	
3	+1	0	+1	3	2	0.67	√	
4	+1	+1	+1	3	3	1	√	
5	+1	+1	+1	3	3	1	√	
6	+1	+1	+1	3	3	1	√	
7	+1	+1	+1	3	3	1	√	
8	+1	+1	0	3	2	0.67	√	
9	+1	0	+1	3	2	0.67	√	
10	+1	+1	+1	3	3	1	√	
11	+1	+1	+1	3	3	1	√	
12	+1	+1	+1	3	3	1	√	
13	+1	+1	+1	3	3	1	√	
14	+1	+1	+1	3	3	1	√	
15	+1	+1	+1	3	3	1	√	
16	0	+1	+1	3	2	0.67	√	
17	+1	+1	+1	3	3	1	√	
18	+1	+1	+1	3	3	1	√	
19	+1	+1	0	3	2	0.67	√	
20	+1	+1	+1	3	3	1	√	
21	+1	+1	+1	3	3	1	√	
22	+1	+1	+1	3	3	1	√	

ตาราง 5.3 (ต่อ)

23	+1	0	+1	3	2	0.67	√	
24	+1	+1	+1	3	3	1	√	
25	+1	+1	+1	3	3	1	√	
26	+1	+1	+1	3	3	1	√	
27	+1	+1	+1	3	3	1	√	
28	+1	+1	+1	3	3	1	√	
29	+1	+1	+1	3	3	1	√	
30	+1	+1	+1	3	3	1	√	
31	+1	0	+1	3	2	0.67	√	
32	+1	+1	+1	3	3	1	√	
33	+1	+1	+1	3	3	1	√	
34	0	+1	+1	3	2	0.67	√	
35	+1	+1	+1	3	3	1	√	
36	+1	+1	+1	3	3	1	√	
37	+1	+1	0	3	2	0.67	√	
38	+1	+1	+1	3	3	1	√	
39	+1	+1	+1	3	3	1	√	
40	+1	+1	+1	3	3	1	√	
41	+1	+1	+1	3	3	1	√	
42	+1	0	+1	3	2	0.67	√	
43	+1	+1	+1	3	3	1	√	
44	+1	+1	+1	3	3	1	√	
45	+1	+1	+1	3	3	1	√	

ตาราง 5.4 ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับความคิดเห็น	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	\bar{X}	การแปลความหมาย
1. ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ มีความยากง่ายเหมาะสม	5	4	5	4.67	เหมาะสมมากที่สุด
2. ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ เหมาะสมกับเวลา	5	4	5	4.67	เหมาะสมมากที่สุด
3. ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ มีความน่าสนใจ	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
4. ความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4	5	4	4.33	เหมาะสมมากที่สุด
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และอยากเรียนรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
6. นักเรียนมีความสุขเมื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
7. สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือและรับผิดชอบหน้าที่	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
8. การเรียนด้วย ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหา และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
9. ครูใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
10. ผู้เรียนมีความสุขและชอบนาฏศิลป์มากขึ้น	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 5.4 (ต่อ)

รวม	49	48	49	48.67	
เฉลี่ย (\bar{X})	4.9	4.8	4.9	4.86	เหมาะสมมาก ที่สุด

ภาคผนวก ฉ

- ค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ
- แสดงประสิทธิภาพภาคสนามของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำ
นาฏศิลป์
- แสดงผลการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำ
นาฏศิลป์

ตาราง 5.5 ค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ

ข้อที่	P	B	ข้อที่	P	B
1.	.60	.40	16.	.57	.60
2.	.50	.47	17.	.57	.47
3.	.57	.57	18.	.60	.40
4.	.47	.40	19.	.53	.53
5.	.53	.40	20.	.50	.47
6.	.57	.47	21.	.47	.40
7.	.57	.47	22.	.53	.40
8.	.57	.60	23.	.53	.40
9.	.53	.40	24.	.60	.40
10.	.47	.40	25.	.50	.47
11.	.60	.53	26.	.53	.40
12.	.53	.40	27.	.57	.47
13.	.60	.40	28.	.53	.40
14.	.50	.47	29.	.60	.40
15.	.53	.40	30.	.60	.40

ค่าความเชื่อมั่น $r = .9500$

ตาราง 5.6 แสดงประสิทธิภาพภาคสนามของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

คนที่	ชุดกิจกรรม (200)	แบบทดสอบ (30)	คนที่	ชุดกิจกรรม (200)	แบบทดสอบ (30)
1	160	23	24	165	24
2	164	23	25	167	24
3	173	25	26	173	26
4	168	24	27	178	25
5	175	26	28	173	25
6	170	24	29	175	26
7	165	23	30	175	24
8	165	23	31	175	26
9	152	20	32	168	24
10	160	25	33	164	23
11	159	22	34	167	25
12	177	25	35	156	20
13	168	24	36	160	23
14	165	26	37	177	26
15	173	25	38	170	25
16	175	25	39	175	26
17	166	23	40	175	26
18	168	24	41	168	25
19	177	26	42	168	25
20	158	20	43	174	25
21	162	24	44	170	24
22	164	23	45	173	26
23	171	25	รวม	8,011	1,180
รวม 8,011/1,180					
เฉลี่ย 44.50/26.22					
ร้อยละ $(E_1 / E_2) = 89.01/87.41$					

ตาราง 5.7 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์

เลขที่	ทดสอบ ก่อนเรียน	คะแนนระหว่างเรียน				รวม	ทดสอบ หลังเรียน
		ด้วยการทำชุดการเรียนรู้ที่					
		1	2	3	4		
		50	50	50	50	200	30
1	15	42	44	44	42	172	25
2	15	40	43	44	44	171	27
3	14	44	42	44	45	175	24
4	12	42	42	46	44	174	25
5	15	39	41	44	44	168	23
6	12	42	43	45	45	175	25
7	12	40	43	45	44	172	26
8	14	43	45	45	45	178	25
9	15	39	43	45	42	169	22
10	16	43	44	44	45	176	27
11	12	45	44	44	41	174	25
12	13	43	44	44	42	173	27
13	17	46	47	45	47	185	29
14	16	46	45	46	45	182	28
15	14	38	40	43	42	163	22
16	16	45	46	45	46	182	24
17	15	41	42	44	42	169	25
18	14	43	47	45	45	180	23
19	14	43	47	45	45	180	25
20	15	45	48	45	45	183	24
21	14	45	48	46	45	184	26
22	16	46	45	45	46	182	26
23	16	48	44	45	43	180	26
24	16	45	44	45	45	179	28

ตาราง 5.7 (ต่อ)

เลขที่	ทดสอบ ก่อนเรียน	คะแนนระหว่างเรียน ด้วยการทำชุดการเรียนรู้ที่				รวม	ทดสอบ หลังเรียน
		1	2	3	4		
		50	50	50	50		
25	15	45	44	46	45	180	26
26	19	45	44	45	45	179	29
27	18	43	45	44	45	177	29
28	15	46	46	44	45	181	27
29	16	40	43	44	43	170	25
30	19	41	43	46	45	175	28
31	16	42	45	47	44	178	27
32	15	44	46	48	45	183	28
33	15	39	42	44	42	167	26
34	16	42	42	45	43	172	29
35	16	45	46	45	45	181	28
36	17	46	47	45	47	185	27
37	16	46	47	46	45	184	26
38	19	45	47	45	43	180	29
39	15	44	45	46	44	179	25
40	16	45	45	48	46	184	28
41	16	47	48	46	46	187	26
42	18	47	45	46	46	184	27
43	15	48	47	45	46	186	27
44	17	47	47	45	46	185	27
45	19	48	47	47	46	188	29
รวม	696	1,968	2,012	2,030	2,001	8,011	1,180
เฉลี่ย	15.47	43.73	44.71	45.11	44.47	44.50	26.22

ตาราง 5.7 (ต่อ)

เลขที่	ทดสอบ ก่อนเรียน	คะแนนระหว่างเรียน ด้วยการทำชุดการเรียนรู้ที่				รวม	ทดสอบ หลังเรียน
		1	2	3	4		
		50	50	50	50		
44.50/26.22							
$E_1 / E_2 = 89.01/87.41$							

ภาคผนวก ข

- รายนามผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.สาธิต ผลเจริญ วุฒิการศึกษา ค.ด. (พัฒนศึกษา) อาจารย์มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล
2. นางสุภารัตน์ เหลืองรัตนวิมล วุฒิการศึกษา ค.ม. (หลักสูตรและการสอน)
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
3. นางฐิตารีย์ ผลเจริญ วุฒิการศึกษา ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเนื้อหา

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/ว ๒๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๘ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สาธิต ผลเจริญ

ด้วย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ” โดยมี ผศ.ดร.สุเทียบ ละอองทอง เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน การทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/ว ๒๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๘ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวสุภารัตน์ เหลืองรัตนวิมล

ด้วย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ” โดยมี ผศ.ดร.สุเทียบ ละอองทอง เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน การทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/ว ๒๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๘ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอมความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นางฐิตารีย์ ผลเจริญ

ด้วย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาธิต นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ” โดยมี ผศ.ดร.สุเทียบ ละอองทอง เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอมความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน การทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๒๑๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์

ด้วย นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ” โดยมี ผศ.ดร.สุเทียบ ละอองทอง เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลอง ใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวธารทิพย์ พิทักษ์สาลี
วันเดือนปีเกิด	8 สิงหาคม 2531
สถานที่เกิด	อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ที่อยู่ปัจจุบัน	205 หมู่ 19 ต. บ้านด่าน อ.บ้านด่าน จ.บุรีรัมย์ 31000
ตำแหน่งหน้าที่	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2543 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2546 ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นต้น (ละครพระ) วิทยาลัยนาฏศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2553 ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) วิชาเอก ศิลปการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาหลักสูตรและ การสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์